

Fredagen den  
2 juni 1978

## Fredagen den 2 juni

Kl. 09.00

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

§ 1 Justerades protokollen för den 25 maj.

§ 2 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1977/78:188 till skatteutskottet

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Motion

1977/78:1987 till näringsutskottet

§ 4 Föredrogs men bordlades åter

Finansutskottets betänkanden 1977/78:43–46

Näringsutskottets betänkande 1977/78:76

## § 5 Den ekonomiska politiken, m. m.

Föredrogs

Finansutskottets betänkande

1977/78:40 med anledning av regeringens i propositionen 1977/78:150 gjorda  
framställning rörande de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska  
politiken och för budgetregleringen m. m. jämte motioner,

Skatteutskottets betänkanden

1977/78:56 med anledning av propositionen 1977/78:187 om avskaffande av  
den allmänna arbetsgivaravgiften jämte motioner,

1977/78:57 med anledning av propositionen 1977/78:150 med förslag till  
slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1978/79, m. m. (komplet-  
teringsproposition), såvitt propositionen hänvisats till skatteutskottet,  
och

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1977/78:41 med anledning av propositionen 1977/78:150 med förslag till  
slutlig reglering av statsbudgeten för budgetåret 1978/79, m. m. (komplet-  
teringsproposition), såvitt avser arbetsmarknadsdepartementets verksam-  
hetsområde, jämte motion.

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

TALMANNEN:

Finansutskottets betänkande nr 40, skatteutskottets betänkanden nr 56 och 57 samt arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 41 debatteras i ett sammanhang och yrkanden beträffande samtliga dessa betänkanden får framställas under den gemensamma överläggningen.

I det följande redovisas endast de betänkanden, beträffande vilka under överläggningen framställts särskilda yrkanden.

**Finansutskottets betänkande nr 40**

I propositionen 1977/78:150 (kompletteringspropositionen) hade behandlats den ekonomiska politiken mot bakgrund av den samhällsekonomiska utvecklingen.

Det förslag till statsbudget för budgetåret 1978/79 som lades fram i årets budgetproposition kompletterades med hänsyn till senare inträffade förändringar rörande såväl inkomst- som utgiftssidan av budgeten. I samband därmed redovisades en förnyad beräkning av budgetutfallet för innevarande budgetår. Denna gav vid handen att totalbudgetunderskottet skulle minska med 3 627 milj. kr. i förhållande till beräkningarna i årets budgetproposition. Sålunda förutsågs nu ett underskott om ca 29,6 miljarder kr. För budgetåret 1978/79 beräknades i budgetpropositionen ett underskott om ca 32,2 miljarder kr. De nya beräkningarna visade ett underskott av ca 41,8 miljarder kr.

I särskilda bilagor redovisades den reviderade finansplanen 1978 och det reviderade budgetförslaget 1978/79.

Vidare redovisades bl. a. en reviderad nationalbudget för år 1978 och en långtidsbudget för budgetåren 1978/79–1982/83.

Propositionen hade hänvisats såvitt avsåg bilaga 2, Reviderat budgetförslag 1978, moment 5 i hemställen (förslag till lag om storleken av statlig inkomstskatt som ingick i preliminär skatt för budgetåret 1978/79) till skatteutskottet, såvitt avsåg bilaga 3, Arbetsmarknadsdepartementet, till arbetsmarknadsutskottet och i övrigt till finansutskottet.

*Punkten A (Den reviderade finansplanen 1978)*

I propositionen 150 bilaga 1 (ekonomidepartementet) hade regeringen efter föredragning av ekonomiministern Gösta Bohman föreslagit riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i propositionen.

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1977/78:1969 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk), vari hemställdes att riksdagen beslutade

1. att avslå de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i den reviderade finansplanen,

2. att hos regeringen anhålla om förslag för höjda barnbidrag, pensioner

och studiebidrag i enlighet med de förslag som fanns angivna i motionen,

3. att uttala sig för pris- och hyresstopp och hos regeringen anhålla om förslag i enlighet därmed,

4. att godkänna den politik för stoppad kapitlexport och aktievinstutdelning som förordats i motionen,

5. att uttala sig för en alternativ sysselsättningspolitik med nationalisering av viktiga nyckelindustrier och uppbyggandet av nya statsindustrier i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionen,

6. att uttala sig för ökat bostadsbyggande i enlighet med motionen och hos regeringen anhålla om förslag i enlighet därmed,

7. att hos regeringen anhålla om en 50-procentig minskning av militärutgifterna,

8. att i övrigt uttala sig för den allmänna inriktning av den ekonomiska politiken som förordats i motionen,

1977/78:1970 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställt att riksdagen godkände de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i motionen,

1977/78:1971 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställt att riksdagen skulle

1. godkänna de grunder för extra tillägg till barnbidrag som angivits i motionen,

2. till Extra tillägg till barnbidrag (socialdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 890 000 000 kr.,

1977/78:1972 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställt att riksdagen skulle

1. godkänna de grunder för extra tillägg till studiebidrag m. m. som angivits i motionen,

2. till Extra tillägg till studiebidrag m. m. (utbildningsdepartementet) för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 000 kr.,

1977/78:1974 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställt att riksdagen beslutade

1. att hos regeringen anhålla att konsumentpriset på mjölk, ost, nötkött, bröd och mjöl sänktes med i motionen angivna belopp,

2. att till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område under jordbruksdepartementets huvudtitel anvisa ett extra anslag av 850 milj. kr.,

3. att genom utnyttjandet av dessa medel kompensera jordbruket genom särskilda pristillägg på berörda jordbruksprodukter för de i motionen föreslagna prissänkningarna, och

1977/78:1975 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga yrkats att riksdagen beslutade

1. att hos regeringen hemställa om åtgärder för att ett bostadsbyggnads-

program om 85 000 lägenheter genomfördes under budgetåret 1978/79,

2. att hos regeringen hemställa om åtgärder för att ytterligare 20 000 barnstuge- och fritidshemsplatser skulle byggas under budgetåret 1978/79 och att erforderliga statsbidrag härför skulle utgå,

3. att hos regeringen hemställa om åtgärder för att personaltätheten i daghemmen blev 1 personal på 4 barn,

4. att hos regeringen hemställa om åtgärder för 6 000 nya tjänster inom sjukvården,

5. att hos regeringen hemställa om åtgärder för 5 000 nya tjänster inom äldreomsorgen,

6. att hos regeringen hemställa om åtgärder för en förbättrad kollektivtrafik – såväl statlig som kommunal – av sådan omfattning att 12 000 ytterligare tjänster inrättades,

7. att hos regeringen hemställa om förslag till program för alternativ energiproduktion och energibesparande åtgärder som gav 5 000 årsarbeten ytterligare inom verksamheten,

9. att hos regeringen hemställa om förslag till sysselsättningsgaranti inom gruv- och stålbranschen,

10. att hos regeringen hemställa om åtgärder för att sysselsättningen inom textilbranschen ej skulle minska,

11. att hos regeringen hemställa om förslag till bidrag för kommunerna och landstingen att anordna ungdomsarbeten bl. a. genom tidigareläggning av angelägna investeringar intill 20 000 nya arbetstillfällen,

12. att hos regeringen hemställa om förslag till statligt stöd till nya idrottsanläggningar som kunde ge 1 000 nya arbetstillfällen,

13. att hos regeringen hemställa om åtgärder för att verkställa ett omedelbart och effektivt allmänt prisstopp under 12 månader,

14. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om hyresstopp under i första hand 12 månader,

15. att hos regeringen hemställa om förslag till slopande av mervärdesskatten på nödvändighetsvaror, finansierade i enlighet med i motionen angivna riktlinjer,

16. att de 2 030 000 000 kronor som anslagits som prisregleringsmedel för det militära försvaret avräknades från försvarsbudgeten,

17. att uttala att inga militära repetitionsövningar borde hållas under budgetåret 1978/79 och att härför anslagna medel avräknades från försvarsbudgeten,

18. att uttala sig för en skärpt restriktivitet vid tillämpningen av valuta-regleringslagen så att kapitalflykt och industriutflyttning stoppades,

19. att hos regeringen hemställa om förslag om förstärkning av privata affärsbanker och försäkringsbolag,

20. att hos regeringen hemställa om förslag till lag om arbetstidsförkortning till 7-timmarsdag, med full lönekomensation, med giltighet från den 1 januari 1979,

21. att hos regeringen hemställa om förslag till ändrad inriktning av skattepolitiken i enlighet med i motionen anförda riktlinjer.

22. att hos regeringen hemställa om åtgärder för utarbetande av ett industripolitiskt program med sikte på ökad förädling inom landet,

23. att öka det allmänna barnbidraget till 3 050 kronor per barn och år från den 1 juli 1978, vilket utgjorde 25 % av nu gällande basbelopp och att riksdagen anvisade nödvändiga medel härför,

24. att med avslag på propositionen 1977/78:150 som sin mening uttala vad som i motionen anförts om den ekonomiska politiken.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med avslag på motionerna 1977/78:1969 yrkandena 1 och 8, 1977/78:1970 yrkandet 1 och 1977/78:1975 yrkandet 24 skulle godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i propositionen 1977/78:150 bilaga 1 och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför,

2. att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1969 yrkandena 2–7,

3. att riksdagen skulle avslå motionerna 1977/78:1971, 1972 och 1974,

4. att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1975 yrkandena 1–7 och 9–23.

Följande två reservationer hade avgivits av Kjell-Olof Feldt, Knut Johansson, Paul Jansson, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Anita Gradin och Torsten Karlsson (samtliga s):

1. beträffande de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken, vari reservanterna ansett att utskottet under 1 bort hemställa  
att riksdagen skulle

a. med avslag på regeringens förslag i propositionen 1977/78:150 bilaga 1 samt motionerna 1977/78:1969 yrkandena 1 och 8 och 1977/78:1975 yrkandet 24 bifalla motionen 1977/78:1970 yrkandet 1 och godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som förordats i motionen 1970,

b. återförvisa motionen 1977/78:1970 yrkandet 1 i de delar som ej behandlats under a. till finansutskottet för ytterligare beredning.

2. beträffande motionerna 1977/78:1971, 1972 och 1974, vari reservanterna – under förutsättning av bifall till reservationen nr 1 – ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen återförvisade motionerna 1977/78:1971, 1972 och 1974 till finansutskottet för ytterligare beredning.

*Punkten B (Reviderat budgetförslag 1978/79)*

I propositionen 150 bilaga 2 (budgetdepartementet) hade regeringen efter föredragning av budgetministern Ingemar Mundebo såvitt nu var i fråga föreslagit riksdagen att godkänna de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i propositionen.

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

I detta sammanhang hade behandlats motionerna

1977/78:1970 av Olof Palme m. fl. (s), vari såvitt nu var i fråga hemställtts att riksdagen godkände de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i motionen, och

1977/78:1975 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari såvitt nu var i fråga hemställtts att riksdagen med avslag på propositionen 1977/78:150 som sin mening uttalade vad i motionen anförts om budgetpolitiken.

Utskottet hemställde

att riksdagen med avslag på motionerna 1977/78:1970 yrkandet 2 och 1977/78:1975 yrkandet 25 skulle godkänna de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i propositionen 1977/78:150 bilaga 2 moment 1 och som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anför.

Reservation hade avgivits

3. beträffande de allmänna riktlinjerna för budgetregleringen av Kjell-Olof Feldt, Knut Johansson, Paul Jansson, Arne Gadd, Per-Axel Nilsson, Anita Gradin och Torsten Karlsson (samtliga s) som – under förutsättning av bifall till reservationerna nr 1 och 2 – ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen skulle

a. med avslag på regeringens förslag i propositionen 1977/78:150 bilaga 2 moment 1 och motionen 1977/78:1975 yrkandet 25 bifalla motionen 1977/78:1970 yrkandet 2 och godkänna de allmänna riktlinjer för budgetregleringen som förordats i motionen 1970,

b. återförvisa motionen 1977/78:1970 yrkandet 2 i de delar som ej behandlats under a. till finansutskottet för ytterligare beredning.

### Skatteutskottets betänkande nr 56

Regeringen (budgetdepartementet) hade i propositionen 1977/78:187 föreslagit att riksdagen skulle anta vid propositionen fogat förslag till lag om upphävande av lagen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift.

I propositionen hade föreslagits att den allmänna arbetsgivaravgiften helt avvecklades fr. o. m. den 1 juli 1978.

I detta sammanhang hade behandlats de med anledning av propositionen väckta motionerna

1977/78:1977 av Olof Palme m. fl. (s), vari hemställtts att riksdagen skulle avslå regeringens förslag till lag om upphävande av lagen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift, och

1977/78:1978 av Lars Werner m. fl. (vpk), vari hemställtts att riksdagen beslutade

1. att allmänna arbetsgivaravgiften slopades för kommuner och landsting,

2. att i övrigt avslå propositionen 1977/78:187.

Utskottet hemställde

att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:187 och motionen 1977/78:1978 yrkandet 1 samt med avslag på motionen 1977/78:1977 och motionen 1977/78:1978 yrkandet 2 skulle anta det i propositionen framlagda förslaget till lag om upphävande av lagen (1968:419) om allmän arbetsgivaravgift.

Reservation hade avgivits av Erik Wärnberg, Valter Kristenson, Tage Johansson, Rune Carlstein, Olle Westberg i Hofors, Curt Boström och Bo Forslund (samtliga s) som ansett att utskottet bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1977 och motionen 1977/78:1978 yrkandet 2 skulle avslå propositionen 1977/78:187 och motionen 1977/78:1978 yrkandet 1.

#### **Arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 41**

I propositionen 1977/78:150 (kompletteringspropositionen), såvitt avsåg bilagan 3 (arbetsmarknadsdepartementet) hade regeringen efter föredragning av arbetsmarknadsministern Rolf Wirtén föreslagit riksdagen att

1. den tillfälliga höjningen till 25 kr. per timme av bidraget till utbildning vid påtaglig risk för permittering och bidraget till utbildning i kombination med nyanställning skulle gälla även under andra halvåret 1978,

2. det tillfälliga sysselsättningsbidraget till vissa företag med dominerande ställning på orten fick utgå även under andra halvåret 1978,

3. godkänna de av arbetsmarknadsministern Rolf Wirtén förordade riktlinjerna för ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag,

4. bemyndiga regeringen eller myndighet som regeringen bestämde att förlänga giltighetstiden för statliga garantier för lageruppbyggnadslån,

5. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln utöver tidigare anvisat anslag anvisa ytterligare 200 000 000 kr.,

6. till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln utöver tidigare anvisat reservationsanslag anvisa ytterligare 100 000 000 kr.,

7. till Tillfälligt sysselsättningsstöd för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag på 150 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats den med anledning av propositionen väckta motionen 1977/78:1973 av Olof Palme m. fl. (s), vari yrkats att riksdagen skulle

1. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökat statligt byggande,

2. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av arbetsmarknadsverkets resurser,

3. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om redovisning av överväganden rörande samordning av reglerna för vissa arbetsmarknadspolitiska bidrag,

4. godkänna de riktlinjer för ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag som

#### **Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

förordats i motionen,

5. som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om särskild information till de anställda och deras organisationer rörande tillfälligt nyrekryteringsbidrag.

Utskottet hemställde

1. att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78:150 i förevarande del godkände att den tillfälliga höjningen till 25 kr. per timme av bidraget till utbildning vid påtaglig risk för permittering och bidraget till utbildning i kombination med nyanställning skulle gälla även under andra halvåret 1978.

2. att riksdagen med bifall till propositionens förslag godkände att det tillfälliga sysselsättningsbidraget till vissa företag med dominerande ställning på orten fick utgå även under andra halvåret 1978.

3. beträffande ökat statligt byggande att motionen 1977/78:1973, yrkandet 1, inte föranledde någon riksdagens åtgärd,

4. att riksdagen med bifall till propositionens förslag bemyndigade regeringen eller myndighet som regeringen bestämde att förlänga giltighetstiden för statliga garantier för lagerupphyggnadslån,

5. att riksdagen med avslag på motionen 1977/78:1973, yrkandet 4, godkände de i propositionen förordade riktlinjerna för ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag.

6. beträffande förstärkning av arbetsmarknadsverkets personalresurser att riksdagen skulle avslå motionen 1977/78:1973, yrkandet 2.

7. beträffande samordning av nyrekryteringsbidraget med andra bidragsformer, information om bidraget, m. m. att riksdagen med anledning av motionen 1977/78:1973, yrkandena 3 och 5, som sin mening gav regeringen till känna vad utskottet anförde,

8. att riksdagen – med ändring av tidigare beslut – till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisade ett anslag av 1 734 550 000 kr.,

9. att – med ändring av tidigare beslut – riksdagen till Sysselsättningsskapande åtgärder för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 1 792 400 000 kr.,

10. att riksdagen till Tillfälligt sysselsättningsstöd för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag på 150 000 000 kr.

Följande tre reservationer hade avgivits av Ingemund Bengtsson, Birger Nilsson, Gördis Hörnlund, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Bernt Nilsson och Frida Berglund (samtliga s):

1. beträffande allmän motivering, vari reservanterna ansett att utskottets yttrande i viss del skulle ha av dem angiven lydelse,

2. beträffande ökat statligt byggande, vari reservanterna ansett att utskottet under 3 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1973, yrkandet 1, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

3. beträffande riktlinjerna för ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag och förstärkning av arbetsmarknadsverkets personalresurser m. m., vari reservanterna ansett att utskottet under 5 och 6 bort hemställa

5. beträffande riktlinjer för ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag att riksdagen med anledning av propositionen samt med bifall till motionen 1977/78:1973, yrkandet 4, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört,

6. beträffande förstärkning av arbetsmarknadsverkets personalresurser att riksdagen med bifall till motionen 1977/78:1973, yrkandet 2, som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

#### KJELL-OLOF FELDT (s):

Herr talman! Sverige har nu snart gått igenom två år av borgerligt styre. Många följde väl till en början med stor förundran regeringens vingliga stråt i den ekonomiska politiken. Vi fick den Bohmanska kvartalspolitiken, där det gasades och bromsades om vartannat. Vi fick rekordinflationen, den ekonomiska tillbakagången, standardsänkningarna för löntagarna. Men sedan har nog denna förundran hos många utbyttis mot förfäran – förfäran över miljardrullningen till näringslivet, statsfinansernas förfall, de allt hårdare villkoren för detta samhälles svaga och utsatta. För det börjar skönjas ett mönster i all förvirringen.

Sedan sitt tillträde har den borgerliga regeringen genomfört en inkomstfördelning från löntagarna till företagssektorn som torde sakna sin motsvarighet. Det har skett med hjälp av tre devalveringar och två sänkningar av arbetsgivaravgifterna, där bara avskaffandet av den allmänna arbetsgivaravgiften tillför företagssektorn uppemot 6 miljarder kronor. Man har bättrat på dessa miljardöverföringar med en rad skatteförmåner, specialdestinerade till företagarna. Generositeten har också flödat över storfinansen i regeringens olika krispaket. I en enda uppmärksammas affär betalade staten 600 milj. kr. för att överta de privata aktieägarnas förluster.

Löntagarna har fått betala de här miljardrullningarna genom höjda konsumtionsskatter, inflation och sänkta reallöner. Men den största delen av räkningen väntar fortfarande på att betalas. Den finns gömd i statsbudgetens rekordunderskott. Och där lär den inte kunna gömmas undan så värst länge. Den dyker upp i krav på social nedrustning och höjda skatter. Resultaten av den här politiken kan avläsas i finansstatistiken. Under 1978 förbättras företagssektorns finansiella ställning med 15 miljarder kronor. Det är lika mycket som företagets finansiella resurser ökade under det s. k. övervinståret 1974.

Men Gösta Bohman och hans moderater är ändå inte nöjda. Gösta Bohman har pressat av övriga regeringspartier det medgivandet, att om inte sänkningen av arbetsgivaravgiften med 2 % den 1 juli redan i höst visar sig tillräcklig för att öka kapacitetsutnyttjandet, frigöra produktionsreserverna

#### Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

och återvinna förlorade marknadsandelar. då skall arbetsgivaravgifterna sänkas igen den 1 januari 1979. Eftersom det förefaller helt omöjligt att alla dessa fantastiska resultat skall uppnås och avläsas mellan juli och september, torde centern och folkpartiet redan ha lagt sig för Gösta Bohmans krav.

Den här nästan besinningslösa uppladdningen av näringslivet med pengar motiveras av regeringen med att vinsterna måste upp och kostnaderna ner för att produktion, investeringar och sysselsättning skall börja öka igen. Men trots att den här politiken nu bedrivits i över ett och ett halvt år har ingenting av detta ännu hänt. Industriinvesteringarna fortsätter att minska kraftigt, produktionen fortsätter att stagnera, och arbetslösheten ökar. Under 1977 och 1978 försvinner ungefär 100 000 arbetstillfällen ur den svenska industrin. Och närmare 300 000 människor är i dag arbetslösa eller sysselsätts genom olika slags arbetsmarknadspolitiska insatser.

Regeringen och den borgerliga utskottsmajoriteten försöker nu, liksom tidigare, sprida förtröstan och lugn genom att hänvisa till att det måste ta sin tid, innan resultaten av allt man uträttat visar sig. Men det har nu devalverats, sänkts avgifter och pysslats med näringslivets lönsamhet så länge, att även den borgerliga regeringen borde inse att människorna börjar vänta sig resultat. Oron bland de arbetslösa, bland dem som är utslagna från arbetsmarknaden, bland ungdomarna utan hopp om jobb och bland de tiotusentals löntagarna i krisdrabbade företag växer sig allt starkare. Man börjar helt enkelt vilja veta vad uppoffringarna, den sänkta standarden, de uteblivna reformerna från den borgerliga valrörelsen egentligen skall ge i utbyte.

Därför måste vi vidarebefordra deras frågor till representanterna för regering och riksdagsmajoritet. Vad får löntagarna i utbyte för sina försämrade villkor? Vad får de exempelvis för de 6 000 miljoner som strös ut över näringslivet genom sänkta arbetsgivaravgifter? Kan Björn Molin eller någon annan ge ett exempel på att något nytt jobb har kommit till tack vare de avgifter som redan sänkts, de skatteförmåner ni redan beviljat företagen? Var är för resten alla de företagare som före valet 1976 talade om hur mycket mera folk de skulle kunna anställa, om bara de förhatliga arbetsgivaravgifterna försvann? Och när ni nu, Björn Molin, inte anser er ha råd att ställa tillräckligt med pengar till förfogande för att klara varven, bygga ut handelsstålsindustrin och rädda statens tekoföretag i Västerbotten, tala då om för varvsarbetarna, för stålarbetarna och för textilarbetarna vid Algots hur ni skapar nya jobb åt dem genom att sänka arbetsgivaravgifterna med 4 miljarder!

I den reviderade finansplanen ges det faktiskt en upplysning om vilka resultat man kan vänta sig av att arbetsgivaravgifterna sänks den 1 juli. Enligt regeringens förhandsreklam skall det, bland allt annat gott, också ge oss ökade andelar på världsmarknaden. Detta återspeglas i finansplanen så, att man höjer prognosen för den svenska exporten 1978 med en 1"/<sub>100</sub>. Det betyder att vi för en överföring till näringslivet på uppemot 2 000 milj. kr. i år får en exportökning på 85 milj. kr. i utbyte. Om resultaten blir lika strålande i fortsättningen, herr talman, kommer den här regeringen att resa ett

monument av bortslösade miljarder över en nästan otroligt ineffektiv näringspolitik

Från socialdemokraternas sida har vi bekämpat den här utvecklingen. Vi har försökt visa hur man till väsentligt lägre kostnader för staten kan uppnå snabbare och bättre resultat, om insatserna koncentreras till företag och sektorer, där de verkligen behövs, och om näringspolitiken inriktas så, att vi vet vad vi får för pengarna. Vi har, i stället för att sänka arbetsgivaravgifterna, velat åstadkomma bl. a. följande:

- en strukturfond med långfristigt, riskvilligt kapital för investeringar,
- bättre stimulans för ökat bostadsbyggande,
- en kraftfull satsning på teknisk utveckling, forskning och utbildning,
- ökade investeringar i de statliga företagen och i statens aflärsdrivande verk, framför allt på kommunikationsområdet, och
- en energipolitik i enlighet med 1975 års riksdagsbeslut, som ger jobb nu och tryggar den framtida energiförsörjningen.

Med en politik efter de riktlinjerna skulle vi kunna få fart på investeringarna och därmed på hela ekonomin. Tiotusentals nya jobb skulle skapas. En hållfast grund skulle läggas för en ny tillväxt, som kan återvinna den samhällsekonomiska balansen. Och det skulle kunna ske utan de ökade orättvisor och klyftor som nu under alla förhållanden blir priset för den borgerliga politiken, vare sig den lyckas eller inte.

Alla de här förslagen förkastas av den borgerliga majoriteten. Den stående motiveringen är att det inte lönar sig att erbjuda kapital till investeringar. Denna myt – att det inte råder någon kapitalbrist i det här landet – vågar man fortsätta att driva den efter Volvoaffären? Det skall bli intressant att se. I varje fall är den borgerliga uppfattningen att vi alla, i den här riksdagen och i hela landet, snällt skall vänta till dess att kapitalägarna och företagen finner det med sina intresen förenligt att börja investera och producera igen.

Denna förtröstan på storfinansens och kapitalintressenas förmåga att sköta allt till det bästa skulle nästan kunna kallas för rörande, om inte innebörden vore så förtvivlat allvarig. Vad har ni för garantier, Björn Molin, för att de pengar som nu samlas upp i företagen verkligen används för långsiktiga insatser, för investeringar, forskning och utveckling, som skapar nya jobb och tryggar dem som redan finns? Och om ni har de garantierna, ge då besked till människorna i Norrbotten, i Bergslagen, på bruksorterna, i de av varvskris och tekokris drabbade regionerna. Det är där kapitalet skall satsas, det är där jobben behövs. För jag antar att ni redan i dag vet, Björn Molin, att storindustri och småföretag nu ställer upp i samhällsnyttans tjänst. Men om man inte gör det, vad händer då?

Kan inte dessa pengar lika gärna användas för snabba, vinstgivande affärer i fastigheter, valutspekulationer och grå utlåning – eller för investeringar utomlands, som ger större avkastning än här hemma? Det är inte alls uttryck för någon sjuklig misstro mot privatkapitalismen att ställa de frågorna. Det är bara att uppskatta den efter dess egen högsta norm – att pengar skall användas för att tjäna mera pengar.

Finansutskottets majoritet uttrycker nu en viss, om än försiktig optimism

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

när det gäller utvecklingen av vår utrikeshandel. På grundval av exportsiffrorna från årets första månader vågar man nu hoppas på en något snabbare exportuppgång än tidigare. Låt oss hoppas att man får rätt. Med vikande hemmamarknad och sjunkande investeringar behöver vi verkligen all hjälp vi kan få utifrån.

Men samtidigt finns det anledning att utfärda en bestämd varning för de risker vi löper vid en ekonomisk uppgång. Alla vet vid det här laget att vi sitter på en krutdurk av uppladdad likviditet i banker och företag. Alla vet också att denna samling av explosiva ämnen kan explodera i en ny inflationskris den dag efterfrågan på kapital och arbetskraft på nytt börjar öka i det här landet.

Det är inte bara vi som utfärdar den här varningen för konsekvenserna av det snabbt växande budgetunderskottet. Den kommer från de mest skilda håll – från affärstidskrifter, från bankhåll, från ekonomer och från det internationella OECD-sekretariatet: Den borgerliga majoritetens reaktion inför dessa varningar är – märkligt nog – att tillföra ytterligare explosivt stoff genom att öka budgetunderskottet med 3–4 miljarder. Man påminner om den av ormen hypnotiserade råttan som – fullt medveten om faran – viljelöst men envist stirrar sin baneman i ögonen till dess den blir lyckligen uppäten.

Jag sade tidigare att det avtecknar sig ett bestämt mönster i den borgerliga regeringens ekonomiska politik. Den genomför en aldrig tidigare skådad inkomstöverföring till företagssektorn till priset av en begynnande statsfinansiell kris, ekonomisk stagnation och ökade klyftor i vårt samhälle. Man kan undra varför detta sker. Är det bara resultatet av en aningslös övertro på kapitalismens självläkande krafter plus dåliga kompromisser och litet allmän handlingsförklaring?

Jag tror inte att det räcker som förklaring. Den politik som nu förs, de samhällsförändringar som nu drivs igenom, ger nämligen ett mycket rikt utbyte på någon sikt för högerkrafterna och de besuttna i vårt land. Den ekonomiska stagnationen skapar det rätta klimatet för att kräva hårdare tag, mera disciplin och mindre demokrati i det ekonomiska livet. Löntagarnas position försvagas och arbetsgivarnas förstärks. Den statsfinansiella krisen ger alibi för att stoppa reformer och en fortsatt utbyggnad av den förhatliga offentliga sektorn. Och framför allt, inkomstöverföringarna och den finansiella upprustningen av näringslivet placerar makten över vår ekonomiska framtid där den enligt högerkrafternas mening hör hemma – i storföretagens direktioner och styrelserum. Om anrättningen sedan kryddas med indexreglerade skatteskalor och skattesubventionerat sparande, borde den se riktigt aptitlig ut, sedd genom Gösta Bohmans ögon. Därför tror jag att herr Bohman och hans moderater börjar bli ganska nöjda med sitt verk, även om man naturligtvis hoppas på att uträtta mera, t. ex. att avskaffa statsskattens inkomstutjämnande effekt.

Centern och folkpartiet försvarar med liv och lust den här högervridningen av svensk politik. Men ändå börjar en stilla andran inställa sig hur långt de tänker hänga med på herr Bohmans galeja.

Centern har ju länge älskat att framställa sig som glesbygdens parti och

småfolkets försvarare. Men nu får man finna sig i att regeringen ger vägverket i uppdrag att utreda vägtullar – och deras protester låter besynnerligt spröda och kraftlösa. Och lika maktlöst får centern äse hur deras stora jämlikhetsreform – utjämningen av kommunalskatterna – trampas under fötterna av moderaterna, som favoriserar sänkta skatter för höginkomsttagarna. Folkpartiet gick till val på kvinnans ekonomiska frigörelse och en förbättring av barnfamiljernas ställning. Men det blir intet av någotdera – i stället ökar undersysselsättningen och arbetslösheten bland kvinnorna, och barnfamiljerna har svikits grymt av den borgerliga regeringen.

Det är möjligt att varken centern eller folkpartiet har förstått att samhällsförändringar ofta kostar pengar att genomföra – och att de förändringar som syftar till större rättvisa praktiskt taget alltid kostar pengar. Om ni inte har förstått det, är det dags att ni upptäcker det sambandet.

Om ni nu måste ge er inför motståndet från moderaterna mot sådana förändringar, beror det nämligen på att de har ett kallt, ofrånkomligt faktum att peka på: samhället saknar resurser. Ni har helt enkelt blivit moderaternas fångar – i fortsättningen får ni dansa efter deras pipa. Det är naturligtvis er egen sak. Men nog är det värt en undran hur centern och folkpartiet någonsin skall återfå sina mödosamt hopsatta profiler efter hjonelaget med Gösta Bohman och hans moderater.

Jag vill ställa två frågor. Den ena ställer jag till centerns företrädare i den här debatten. Inflationen har pressat ner levnadsstandarden för ett stort antal människor i vårt land under de senaste två åren. Men eftersom de allra största prishöjningarna drabbat de mest nödvändiga utgifterna i hushållet, dvs. maten och bostaden, är det inget tvivel om att standardförlusten varit mest kännbar och påfrestande för de grupper som har svårast att bära den, dvs. människor med låga inkomster och barnfamiljerna.

Vi socialdemokrater har nu föreslagit att svårigheterna i någon mån skall lindras för de här grupperna genom en extra höjning av barnbidraget med 500 kr. och en ytterligare insats av budgetmedel för att sänka priserna på baslivsmedlen med 10 %. Vi anser dessutom att det finns samhällsekonomiska skäl att förstärka hushållens köpkraft. Den starkt vikande hemmamarknadsefterfrågan hotar nu sysselsättningen inom viktiga näringar.

Centerpartiets representanter i utskotten har redan sagt nej till de här insatserna. Men vi har ändå riktat en öppen fråga till centerpartiet, om man inte trots allt kunde tänka om i den här frågan. Vi gjorde det därför att vi anser att riksdagen står inför ett val mellan att försöka skapa litet större rättvisa eller att ytterligare öka klyftorna i vårt samhälle. Riksdagen kan alltså överföra ytterligare 4 000 milj. kr. till företagen, fattiga som rika, stora som små. Men riksdagen kan också använda en del av de pengarna för att göra vardagen litet lättare för människor i små omständigheter.

Centern har nu gjort sitt val. Man avvisar inte bara tanken att sänka matpriserna. Man höjer i stället familjernas matkostnader med 320 milj. kr. Jag måste fråga Axel Kristiansson: Varför säger ni i centern så kategoriskt, ja nästan hänfullt, nej i svaret till oss? Beror det på att ni tycker att matpriserna inte stiger tillräckligt snabbt? Eller beror det på att ni anser att barnfamiljerna

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

och pensionärerna har för hög levnadsstandard? För det kan i det här ögonblicket inte bero på att pengar saknas. De pengar det gäller, som vi skulle kunna förfoga över för den här insatsen, är en del av de 4 miljarder som moderaterna och folkpartiet vill skicka iväg till företagen. Jag hoppas att Axel Kristianssons svar kommer att förklara vart det centerparti har tagit vägen som en gång i tiden stod upp till småfolkets försvar. Vi känner helt enkelt inte igen det gamla bondeförbundet sedan det kom i Thorbjörn Fälldins händer.

Min andra fråga går till folkpartiet. Detta parti hade – eller kanske fortfarande har – som huvudparoll att folkpartiet står för sociala reformer. Det skulle visserligen ske utan socialism. Men frågan är: Skall det numera också ske utan pengar?

Folkpartiets Ingemar Mundebo är ju åtminstone formellt ansvarig för statens budget. Som budgetminister måste han redovisa inte bara ett rekordunderskott för nästa budgetår. I den s. k. långtidsbudgeten tvingas han dessutom avslöja de långsiktiga konsekvenserna av den finanspolitik och den ekonomiska politik regeringen fört. Och för ett socialt reformparti är de konsekvenserna sannerligen dystra. Trots optimistiska antaganden om en hög och stabil ekonomisk tillväxt i Sverige de närmaste fem åren, trots ett totalt stopp för alla nya reformer och utgiftsåtaganden, står budgetunderskottet obehagligt kvar på dagens rekordnivå, dvs. över 40 miljarder hela perioden fram till år 1983. Herr Mundebo är minsann också ordentligt bekymrad över det perspektivet. Han förmanar alla och envar till yttersta återhållsamhet och hutar med särskilt eftertryck åt kommunerna för deras förmodade slösaktighet på det finansiella området.

Men i sin gärning som folkpartipolitiker ålägger sig herr Mundebo avgjort ingen motsvarande återhållsamhet. I stället har han gått ut och lovat att folkpartiet skall minska progressiviteten i statsskattesystemet med sikte på att marginals-katten skall vara högst 50 %. Nu har herr Mundebo inte så noga preciserat för vem marginals-katten i framtiden skall vara högst 50 %. Skulle han avse alla skattebetalare, kan jag mera upplysningsvis nämna att denna reform skulle kosta staten 7,5 miljarder kronor i minskade skatteinkomster. Det är möjligt att herr Mundebos ambitioner är mera begränsade. Men under alla förhållanden måste kostnaden uppgå till flera miljarder kronor.

Varje förnuftig människa måste inse att de långsiktiga statsfinansiella perspektiv som redovisas i herr Mundebos långtidsbudget inte är förenliga med en balanserad ekonomisk utveckling i det här landet. Eftersom Ingemar Mundebo är en förnuftig människa inser han säkert också att statens inkomster på sikt måste förstärkas, om vi inte skall behöva leva med ständig inflation. Ändå är hans enda insats, efter att ha presenterat sin långtidsbudget, att lova ytterligare stora försvagningar av statsinkomsterna.

Här känner vi däremot igen det gamla folkpartiet – Bertil Ohlins konservativa skattesänkarparti, med fronten vänd mot den solidaritet och de rättvisekrav som bara kan klaras med gemensamma samhällsinsatser. Borta med högervinden är det mänskligare samhället från Helénepoken och Ahlmarktidens sociala reformparoller. Jag undrar om Ingemar Mundebo, och

för den delen också Ola Ullsten, inser vilken tjänst ni gör moderaterna genom att ställa in er i ledet. För svider det ändå inte litet grand i det socialliberala samvetet när ni måste medverka till en 20-procentig höjning av daghems-avgifterna? Oroas ni inte alls av att fru Troedsson släpps allt lösare i sin förkunnelse om egensjukvårdens välsignelser för skattebetalarna? Det är allt raka motsatsen till husläkare det, Björn Molin! Och mera är på väg. Nu inleds tydligen en attack också mot sjukförsäkringsförmånerna. Och ytterligare: Inom Kommunförbundet lär de borgerliga partierna nu vara överens om att också pensionärer som bara har folkpension skall börja betala för att få hemhjälp.

Reaktionen sticker alltså upp sitt fula tryne på allt fler ställen. Den sociala nedrustningen förbereds; därom råder inget tvivel. Och den får en utmärkt grogrund i den finanspolitik och den fördelningspolitik som herrMundebo och folkpartiet medverkar till. Folkpartiet säger sig stå för ett mänskligare samhälle. Men den väg man beträtt tillsammans med moderaterna leder till ett omänskligare samhälle, hårdare mot de svaga, kallsinnigt inför kraven från de sämre ställda på solidaritet och rättvisa. Folkpartiet bytte partiledare för ett tag sedan. Det är hög tid att också byta slagord.

Socialdemokratiens alternativ inriktas på att bryta den här utvecklingen. Med vår politik uppnås en viss förstärkning av statsfinanserna. Det är klart mindre än vad som på sikt behövs. Det är vad som kan åstadkommas med de faktiska förutsättningar som ges av den borgerliga regeringens politik. Den stora och avgörande skillnaden är att vi vill ge samhällsinsatserna en annan inriktning. De ökade generella subventionerna till företagen vill vi ersätta med selektiva, riktade insatser, där det råder ett klart samband mellan samhällets insats och företagens motprestation. Vi vill hejda den borgerliga omfördelningen från fattiga till rika också genom att stödja de mest utsatta grupperna när det gäller deras levnadsstandard och köpkraft.

Det står alltmera klart att socialdemokratien än en gång måste ta striden för ett rättvisans och solidaritetens samhälle. Det är på oss uppgiften kommer att ligga att värna de sociala framsteg som uppnåtts och att föra arbetet vidare. Jag kan försäkra den här församlade borgerligheten att vi är beredda på den striden.

Herr talman! Jag yrkar bifall till de socialdemokratiska reservationerna.

BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag skall mot slutet av mitt anförande återkomma med svar på de frågor som Kjell-Olof Feldt tog upp. Det innebär att jag kanske något överskrider den talartid som angivits, men de angrepp som Kjell-Olof Feldt här riktade både mot den borgerliga majoriteten och mot folkpartiet var så grova att de kräver ett svar.

När vi i dag diskuterar det aktuella ekonomiska läget och den kommande ekonomiska utvecklingen sker det i en något bättre situation än vid motsvarande debatt för ett år sedan. Nästa år kommer vi sannolikt att befinna oss i en ännu något bättre situation. Det är framsför allt utvecklingen av utrikeshandeln som bidrar till den något ljusare bilden.

Under sexmånadersperioden november 1977–april 1978 har handelsbalansen givit ett överskott på 3,2 miljarder, medan motsvarande siffra för ett år sedan innebar ett underskott på 4,6 miljarder. Denna snabba – jag vill säga överraskande snabba – förändring i positiv riktning av handelsbalansen sammanhänger både med en exportökning och med en importminskning. I kronor räknat har exporten under årets fyra första månader ökat med 4,2 miljarder, medan importen har minskat med ungefär en halv miljard.

Mot bakgrund härav beräknas nu handelsbalansen under 1978 ge ett överskott på åtminstone 1 miljard kronor, och det är första gången på fem år som vi har anledning att räkna med ett överskott i själva handeln med utlandet.

De förbättrade utsikterna för utrikeshandeln leder också till att det samlade underskottet i våra affärer med utlandet kommer att bli lägre än vad man hittills har antagit. I den reviderade finansplanen räknar man med att underskottet i bytesbalansen nu kommer att stanna vid 12 miljarder, vilket är 4–5 miljarder lägre än vad man räknade med så sent som i januari i år. Den senast tillgängliga handelsstatistiken kan – liksom hamnstatistiken – möjligen tyda på att underskottet i bytesbalansen blir ännu något lägre på grund av en fortsatt gynnsam utveckling av utrikeshandeln. Detta är naturligtvis en från alla synpunkter glädjande utveckling. Vi pekade från finansutskottets sida under förra året vid ett par tillfällen på de stora risker som skulle följa för vårt land med ett bestående stort underskott i bytesbalansen. Det skulle leda till ett kontinuerligt ökat behov av utlandsupplåning och i längden kunna medföra risker för vår nationella ekonomiska handlingsfrihet. Vi kan nu konstatera att regeringens och riksdagsmajoritetens ekonomiska politik är på väg att föra oss ut ur det riskläget.

Jag vill till det här foga den iakttagelse som redovisats i finansutskottets betänkande, nämligen att den aktuella bytesbalansstatistiken innehåller en stor och delvis oförklarad restpost. Denna restpost uppgick för 1977 till hela 7,4 miljarder kronor. Det torde nu vara klart att en del av denna stora restpost faller på bytesbalansen och att det faktiska underskottet i våra affärer med utlandet därför är något mindre än vad man på grundval av statistiken hittills har räknat med. Vi utgår från finansutskottets sida från att man inom ekonomidepartementet, riksbanken och statistiska centralbyrån kommer att göra stora ansträngningar för att närmare klarlägga den här restpostens innehåll och omfattning, men jag tror ändå att det nu går att säga att vi de senaste åren har något överskattat underskottet i bytesbalansen just på grund av den här restposten.

Vi har emellertid alltjämt, bl. a. till följd av turismen, u-hjälpen och statsskuldräntorna, ett stort underskott i våra affärer med utlandet, och det långsiktiga målet måste därför fortfarande vara att nå balans i våra utrikes affärer. Jag är dock medveten om att den målsättningen inte i sin helhet kan förverkligas så länge industriländerna har ett betydande samlat underskott i bytesbalansen med de oljeproducerande länderna.

Den här utvecklingen av våra affärer med utlandet leder till att behovet av utlandsupplåning kommer att minska, och det är naturligtvis tillfredsstäl-

lande. Det kan rentav vara så att vi inte har något egentligt behov av ytterligare statlig utlandsupplåning under andra halvåret i år. Vår valutareserv är nu tillfredsställande stor, och utlandsupplåning behövs heller inte för att klara valutareserven. Den ökade f. ö. 1977 med 5–6 miljarder kronor.

Låt mig i det sammanhanget peka på att om vi hade följt den socialdemokratiska ekonomiska politiken hade behovet av utlandsupplåning varit större än vad det nu är. Socialdemokraternas politik hade lett till ett högre kostnadsläge för företagen, en lägre konkurrenskraft och större svårigheter för våra exportföretag att sälja på världsmarknaden. Med den socialdemokratiska ekonomiska politiken hade inte den rätt markanta förbättring av handelsstatistiken som vi nu kan avläsa kommit till stånd. Då hade alltså också behovet av upplåning utomlands varit större. Jag tycker att detta kan vara viktigt att slå fast med hänsyn till vad som har sagts från socialdemokratisk sida.

Herr talman! Till den positiva utvecklingen av våra utrikesaffärer har naturligtvis devalveringen av den svenska kronan i augusti 1977 starkt bidragit. Och när vi nu så pass tydligt ser effekterna av den delen av den ekonomiska politiken, tycker jag att det vore intressant om den socialdemokratiska oppositionen i dag ville redovisa hur man nu ser på nedskrivningen av den svenska kronan. Är ni alltså motståndare till den devalveringen? Tycker ni att den var fel? Tycker ni att det hade varit bra om den svenska kronan i dag haft ett högre värde, om det därigenom hade varit svårare att sälja svenska produkter, om vår export inte hade fått den framgång som vi har kunnat mäta det senaste halvåret? Med tanke på att socialdemokraterna var så häftiga i sin kritik mot devalveringen förra året, så tycker jag att det vore av intresse att nu få ett svar på den här frågan. Den socialdemokratiska reservationen ger inte något svar. Där sägs bara att det är för tidigt att uttala sig om konsekvenserna av devalveringen. Det är möjligt att den här formuleringen är socialdemokraternas sätt att erkänna sitt misstag och att medge att devalveringen var riktig. Men så mycket kan man väl ändå redan nu säga att devalveringen har fått ett ganska omedelbart genomslag i handelsstatistiken och att det har varit gynnsamt när det gäller det mål som vi har varit ense om, nämligen att nå balans i våra utrikes affärer eller i varje fall att minska underskottet i utrikesaffärerna.

När det gäller prisutvecklingen så kan vi nu först konstatera att vi under förra året, 1977, hade en otillfredsställande hög inflation. Vi kan också konstatera att prisutvecklingen under de båda senaste månaderna av olika skäl har varit mycket lugn. Prisstegringstakten ligger nu klart under 10 % och jag tror inte att man är otillåtet optimistisk om man räknar med en inflationstakt för hela 1978 på 6–8 %, dvs. i det närmaste hälften av den höga inflationen 1977. Härtill bidrar naturligtvis i första hand att 1977 års siffror påverkas av devalveringarna men också att inflationsimpulserna från omvärlden är svagare än tidigare. För att man skall kunna genomföra den ekonomiska politik som regeringen förordar är det naturligtvis en stor fördel med en lugn prisutveckling under 1978. Det är självfallet också för löntagarna av mycket stor betydelse att inflationen hålls på en låg nivå, så att inte

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

möjligheterna att bevara den privata konsumtionsnivån spolieras. Det är därför alljämt viktigt att regeringen noga följer prisutvecklingen på olika varugrupper och följer effekterna av den nu gällande skyldigheten att till statens pris- och kartellnämnd anmäla tilltänka prishöjningar.

Herr talman! Det är alltså ganska klart att Sveriges ekonomi 1978 är bättre än Sveriges ekonomi 1977. Läget på valutamarknaden för den svenska kronan är lugnt och stabilt. Prisstegringarna blir i år väsentligt lägre än förra året. Handeln med utlandet kommer att ge ett överskott och det samlade underskottet i utlandsaffärerna blir mycket mindre än de 15 miljarder som vi hade i underskott förra året. Den här utvecklingen leder också till ett *minskat* behov av utlandsupplåning. Dessa grundläggande inslag på vägen till en återställd samhällsekonomisk balans bör också framöver kunna få ett genomslag i form av ökad produktion. Också det föreslagna avskaffandet av den allmänna arbetsgivaravgiften bör bidra här till. Det bör då också på sikt bli möjligt att något minska samhällets stora stödsatser till näringsliv och sysselsättning och därmed också den statliga upplåningen.

Det finns nu många – både här i riksdagen och annorstädes – som anser att vi skall utnyttja denna något ljusare situation till att ge konsumtionsstimulanser i olika form, t. ex. genom höjda transfereringar eller matprissubventioner. Om vi bortser från den negativa effekten härav på det statliga budgetsaldot skulle sådana allmänna stimulanser till konsumtion kunna medföra risk för den relativt positiva utveckling vi haft under årets första månader. Den hittillsvarande ekonomiska politiken har ju syftat till att begränsa ökningen av den privata konsumtionen för att på det viset ge utrymme för en expansion av exportindustrin och därmed på sikt lägga grunden för ett återställande av den samhällsekonomiska balansen. Detta är också enligt min mening en förutsättning t. ex. för att vi skall kunna fortsätta det angelägna sociala reformarbetet. Med ett stort underskott i utlandsaffärerna och med en ekonomi i obalans riskerar vi annars hela det reella innehållet i det sociala trygghetssystemet. Det är alltså naturligt för den som vill verka för en fortsatt utbyggnad av det sociala reformverket att arbeta för att återställa den samhällsekonomiska balansen. Det här utesluter självfallet inte att utvecklingen senare kan göra det nödvändigt att genomföra ett riktat stöd, exempelvis till barnfamiljerna. Jag vill dock påminna om att barnbidraget höjdes så sent som den 1 april i år. Min slutsats av den ekonomiska utvecklingen under de senaste månaderna är alltså att vi nu inte skall gå in med stimulansåtgärder utan låta den hittills förda ekonomiska politiken verka och därmed bidra till stabilitet i den ekonomiska politiken. Då ökar möjligheterna att åter komma i balans, och därmed läggs grunden för en förbättring av levnadsstandarden och produktionen under kommande år. Denna linje har även fått stöd av ekonomerna i OECD, som bl. a. pekar på inflationsriskerna med en stimulanspolitik.

Finansutskottet avvisar därför i nuläget förslag från bl. a. socialdemokraterna om förbättrat stöd åt barnfamiljerna i form av höjt barnbidrag. Den lägre inflationstakten bör göra behovet härav mindre akut just nu. Jag vill emellertid starkt stryka under att självfallet måste samhället även i fortsätt-

ningen se till att stödet åt barnfamiljerna inte gröps ur av inflationen. Så länge vi inte har indexreglerade barnbidrag blir det därför en uppgift för riksdag och regering att genomföra nödvändiga justeringar av de allmänna barnbidragen. Jag utgår från att regeringen nog följer den reala utvecklingen av barnbidragen och tar de initiativ som blir nödvändiga.

Till frågan om stimulansåtgärder hör också frågan om lättnader i företagens kostnadsläge genom sänkningar av arbetsgivaravgiften. I likhet med regeringen finner finansutskottet att det nu är befogat att befria företagen från den arbetsgivaravgift som är direkt knuten till företagens lönesumma, den s. k. löneskatten. Detta bör bidra till en ökad sysselsättning och till mindre risker för prishöjningar. Ett borttagande av den allmänna arbetsgivaravgiften betyder också en klar lättnad för kommunerna, som ju har svårt att få inkomster och utgifter att gå ihop. Det bör nu bli lättare för kommunerna att avstå från skattechöjningar för att klara de angelägna uppgifter som kommunerna har. Jag vill när det gäller kommunerna f. ö. bara upprepa vad finansutskottet och jag själv sagt flera gånger tidigare, nämligen att den nuvarande kommunala expansionstakten är oförenlig med samhällsekonomins krav. Det är snart dags att på detta område gå från ord till handling.

Jag skall här inte närmare gå in på sysselsättningspolitiken, eftersom vi senare under debatten i anslutning till arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 41 får tillfälle att diskutera regeringens förslag om ett tillfälligt nyrekryteringsbidrag. Jag vill bara stryka under vad regeringen och finansutskottet sagt många gånger, nämligen att en huvudmålsättning för den ekonomiska politiken är att hålla en hög sysselsättning. De stora ekonomiska satsningarna på industripolitiken och på arbetsmarknadspolitiken är naturligtvis ett uttryck för denna regerings ambition. Och det är obestriddt att politiken här har varit förhållandevis framgångsrik. Vi har en väsentligt lägre öppen arbetslöshet i Sverige än i flertalet andra industriländer, och vi vet ju också att utvecklingen av arbetslösheten inom OECD-området även framöver ter sig ogynnsam. Att vi vid en internationell jämförelse ligger förhållandevis väl till i fråga om sysselsättningen utesluter självfallet inte att det finns betydande problem inom vissa regioner och för vissa grupper, bl. a. för ungdomen. Det är naturligtvis därför viktigt dels att man vidtar sådana generella ekonomisk-politiska åtgärder att man på lång sikt bidrar till att höja sysselsättningen, dels att man håller en hög beredskap för mer kortsiktiga åtgärder.

Borttagandet av arbetsgivaravgiften bör genom att det något sänker företagens kostnadsläge också kunna bidra till en viss förbättring av sysselsättningen. Tillika bör den något förbättrade orderingången till svensk industri hittills under 1978 kunna bidra till att förbättra sysselsättningsläget i förhållande till vad som annars skulle ha varit fallet. Det här bör alltså kunna motverka en annars sannolik ökning av arbetslösheten. Herr talman! Vissa av de insatser som nu görs för sysselsättningen och för krisdrabbade branscher får ett genomslag på statsbudgetens utgiftssida för 1978/79. Den föreslagna statsbudgeten för 1978/79 uppvisar bl. a. på grund härav ett stort underskott. Jag har vid några tillfällen – senast i finansdebatten den 1 mars –

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

pekat på riskerna med ett bestående stort underskott i statsbudgeten. Mot bakgrund av att vi nu står inför ett, av allt att döma, rekordstort budgetunderskott nästa budgetår finns det anledning att något återkomma till de här synpunkterna.

Det kan ligga nära till hands att söka åstadkomma ett bättre kapacitetsutnyttjande i det svenska näringslivet genom statliga insatser som inte motsvaras av några inkomstförstärkningar. Risken härmed är emellertid att man samtidigt kan få en sämre motståndskraft mot nya utgiftsbeslut på det statliga området över huvud taget. Det uppstår en sorts fartblindhet i fråga om ökningen av statsutgifterna. Det är därför farligt att i det här läget binda sig för beslut, som innebär en bestående belastning på budgetens utgiftssida. Nästa års budget kännetecknas härvidlag av en betydande stramhet, och vi har inte några invändningar mot de statsutgifter som där föreslås. En ännu stramare utgiftssida skulle med nödvändighet komma att gå ut över det sociala trygghetssystemet eller sysselsättningen, och det kan vi inte godta.

Jag vill i det sammanhanget säga några ord om det socialdemokratiska budgetalternativet, som ju inte på något avgörande sätt skiljer sig ifrån regeringens. I den socialdemokratiska reservationen 3, som innehåller budgetalternativet, bygger man på den socialdemokratiska partimotionen och räknar i fråga om budgetunderskottet med att stanna vid ett underskott på ca 38 miljarder kronor, dvs. 3–4 miljarder lägre än regeringens budgetförslag. Vi har ifrån utskottsmajoritetens sida sagt att beräkningarna i det socialdemokratiska budgetalternativet inte är korrekt genomförda och att det socialdemokratiska alternativet resulterar i ett betydligt större budgetunderskott än de 38 miljarder som man anger. Jag vill bara peka på ett par poster.

Socialdemokraterna motsätter sig den beslutade indexregleringen av statsskatten och anser att detta skulle innebära en ökning av statens inkomster jämfört med regeringsförslaget med 2 miljarder kronor. Den rätta siffran är 1,2 miljarder. Socialdemokraterna motsätter sig också förslaget om att slopa den allmänna arbetsgivaravgiften och räknar med att detta skall innebära en inkomstförstärkning jämfört med regeringens förslag på 4 miljarder. Den rätta siffran är 3,4 miljarder. De socialdemokratiska motionärerna överskattar också starkt de ökade intäkter för staten som en annan energipolitik skulle leda till.

Vi kan nu vidare konstatera att i flera av de betänkanden ifrån näringsutskottet som under den här veckan har legat på kammarens bord har socialdemokraterna i näringsutskottet förordat ökade utgifter jämfört med majoriteten. Det gäller bl. a. ett omedelbart kapitaltillskott till investeringsbanken på 500 milj. kr. och det gäller ytterligare insatser för att hålla kapaciteten uppe i varvsindustrin – ett ärende som vi ju kommer att behandla i morgon och där vi fått betänkandet på vårt bord i dag. Studerar man näringsutskottets betänkande nr 76, visar det sig att socialdemokraterna där föreslår en rätt betydande ökning av statens utgifter. Inte heller det finns med i det socialdemokratiska budgetalternativet.

Dessa korrigeringar av det socialdemokratiska budgetalternativet innebär

en försämring av saldot i deras alternativ med minst 2,5 miljarder kronor. Jag kan inte helt överblicka effekterna av deras alternativ på varvssidan. Skillnaden mellan regeringens budgetalternativ och de socialdemokratiska reservanternas skulle då stanna vid ungefär 1,5 miljarder kronor eller eventuellt ännu mindre. Jag noterar att reservanterna i slutet av sin reservation på s. 81 säger att en granskning av motionärernas förslag ger vid handen att det kassamässiga utfallet för budgetåret 1978/79 blir något lägre än vad motionärerna räknat med – och det är förvisso sant.

Och det är ju just saldot, det kassamässiga utfallet, av nästa budgetår som vi nu diskuterar. Budgetministern kommer senare i debatten att ytterligare belysa de felaktiga beräkningarna i det socialdemokratiska budgetalternativet.

I det reviderade budgetförslaget finns en långtidsbudget för tiden fram till 1982/83, där man drar upp vissa perspektiv på längre sikt. Jag tror att den redovisningen är mycket värdefull. Den visar att de statliga budgetunderskotten under kommande år kommer att ligga kvar på samma eller i det närmaste samma nivå som nu beräknas för 1978/79. Alternativa antaganden rörande den framtida ekonomiska utvecklingen rubbar inte i någon avgörande grad den här slutsatsen. Detta är, som budgetministern framhåller, en bestämd varningssignal för finanspolitiken framöver.

Bestående underskott av den här storleksordningen kan inte accepteras. Det betyder bl. a. att statliga åtaganden av nuvarande omfattning till förmån för drabbade branscher och regioner inte är möjliga och att nya eller växande inkomstöverföringar till hushållen måste balanseras av höjda statsinkomster. Jag vill också i övrigt instämma i de slutsatser som budgetministern drar i det reviderade budgetförslaget på s. 13 om vad det här betyder för möjliga beslut i fråga om både statsinkomster och statsutgifter.

Herr talman! Socialdemokraterna hävdar på flera ställen i sina reservationer att den nuvarande ekonomiska politiken leder till ökade klyftor i samhället. Man påstår att regeringspolitiken innebär att man ger åt dem som redan är välbeställda och samtidigt lägger ytterligare bördor på de svagare. Kjell-Olof Feldt upprepade vid flera tillfällen i sitt anförande det här påståendet, och han rubricerade politiken med det gamla slagordet högerpolitik. I slutet av anförandet fick han också in vad han kallade Bertil Ohlins skattesänkarfilosofi.

Till detta vill jag säga *dels* att det är en orättfärdig beskrivning av den förda politiken, *dels* att den socialdemokratiska ekonomiska politiken bara skiljer sig på några få punkter från regeringens och att det socialdemokratiska budgetalternativet därför inte rimligen kan sägas ha någon annorlunda fördelningsprofil än regeringspolitiken. En politik som innebär att man satsar stora resurser på sysselsättningspolitiken och på stödet åt industrier i kris kan rimligen inte sägas vara riktad mot de svagare i samhället, eftersom en eljest ökad arbetslöshet just skulle komma att drabba de svagaste. Att man över statsbudgeten satsar pengar på att vidmakthålla samhällets stöd åt pensionärer, handikappade och barnfamiljer kan rimligen inte heller beskrivas som en politik riktad mot de svagare i samhället.

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Det faktum att dessa stora insatser för sysselsättning och utsatta grupper inte täcks av höjda skatteintäkter är ju den viktigaste förklaringen till det stora budgetunderskottet och alltså ett väsentligt led i den förda politiken. Alternativen här till hade ju, som jag tidigare framhållit, varit antingen väsentligt höjda skatter eller minskade insatser till utsatta grupper och till bekämpande av arbetslöshet. Socialdemokraternas ekonomiska politik skiljer sig ju från regeringens f. ö. bara genom att man velat något öka företagens kostnader och därmed minska deras möjligheter att konkurrera på världsmarknaden och sälja sina varor, och jag har mycket svårt att tro att en sådan ekonomisk politik i längden på något sätt skulle bidra till en rättvisare fördelning i samhället än den politik som vi förordar.

Socialdemokraternas påstående att den borgerliga politiken ökar klyftorna och missgynnar de svagare är alltså djupt oriktigt. Jag tycker att Kjell-Olof Feldts försök att i debatten leka någon sorts Robin Hood på finanspolitikens område var riktigt misslyckat.

Herr talman! Avslutningsvis bara några tekniska kommentarer i anslutning till utskottsbetänkandet.

De med anledning av kompletteringspropositionen väckta motionerna innehåller, förutom yrkanden om den ekonomiska politiken, också en hel del andra yrkanden på punkter som i flertalet fall redan tidigare har prövats av riksdagen. Det gäller i särskilt hög grad vpk-motionen 1975 där man bl. a. tar upp anslagsramen för försvaret, allmän arbetstidsförkortning och förstatliganden av olika slag. Finansutskottet har inte nu gjort en sakprövning av alla dessa yrkanden. Vi har uppfattat de väckta motionerna som ekonomisk-politiska paket, vilka riksdagen har att välja mellan. Om riksdagen skulle bifalla någon annan allmän inriktning av den ekonomiska politiken än den som utskottsmajoriteten förordar, får motionärernas särskilda yrkanden återremitteras och tas upp till ny behandling. Det är naturligtvis min förhoppning att det inte skall behöva ske.

Jag yrkar bifall till finansutskottets hemställan.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin har alldeles för bråttom att inkassera beröm för regeringens devalveringar. Han har några månaders handelsstatistik att hänvisa till, men talar inte om att den avgörande faktorn bakom den förbättrade handelsbalansen är en våldsam nedgång av importen, som i sin tur är ett symptom på hur dåligt det just nu går i svenskt näringsliv.

Det är än så länge en helt obesvarad fråga vad exportökningen beror på. Enligt regeringens egna planer och all erfarenhet skulle devalveringarna egentligen inte alls ha hunnit ge några effekter på exporten. Och de flesta står litet frågande till vad det är som händer. Låt oss därför hoppas att exportökningen fortsätter och blir ännu större – det måste den bli om inte vårt ekonomiska läge skall bli direkt ohållbart.

Regeringen förutspådde i januari en exportökning på 5 %. Man säger nu: Det kan bli 5,5 eller 6 % – vi är glada för varje promille. Den promille som denna avgiftssänkning åstadkommer tycker vi att vi får betala ett ohyggligt

högt pris för.

Nu skall man inte stimulera efterfrågan genom t. ex. en höjning av barnbidragen, säger Björn Molin. Jag skulle på sätt och vis ha respekt för den ståndpunkten om den vore konsekvent, men det är den inte. Det pumpas in ytterligare fyra miljarder av likviditet i företag och banker. Där gör de här pengarna i dag inte någon påtaglig nytta, men de är ett latent hot mot vår ekonomi. Dessa pengar kan bidra till ytterligare inflation, och därmed ytterligare sänka barnfamiljernas levnadsstandard.

Vår politik är rättvis, insatserna för sysselsättningen minskar klyftorna och ger människorna jobb, säger Björn Molin. Det är delar av arbetsmarknadspolitiken som vi inte alls har något att invända mot, för det är vår politik som ni för vidare. Men det diskussionen gäller, och det Björn Molin helt går förbi, är om vi måste åstadkomma dessa stora generella lättnader för att klara sysselsättningen. Björn Molin kallar det för att sänka näringslivets kostnader. Peka då på något ställe där dessa åtta miljarder i dag har givit några jobb, där ni har räddat någon del av sysselsättningen!

Vad är rättvisa? Det är klart att stora delar av dessa pengar som ni ger näringslivet blir ökade inkomster och förmögenheter för dem som äger företagen. Vänd er till de människor som i dag får vända på slantarna för att få det att gå ihop, till de barnfamiljer som får ställa in semestern i år, därför att de inte har råd och säg: Det är för er skull som vi ger företagen dessa fyra miljarder, för er trygghet. Då måste Björn Molin inse att han inte är trovärdig, när han påstår att det är fråga om rättvisa. Det är i stället fråga om en övertro på privatkapitalismens möjligheter att lösa problemen, och i bakgrunden ligger en djupt allvarlig strävan – att på allvar öka klyftorna i det här landet.

**BJÖRN MOLIN** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Nu säger Kjell-Olof Feldt: Låt oss hoppas att devalveringen blir framgångsrik! Jag inhöstar det. Man har inte riktigt tidigare i inläggen från socialdemokratiskt håll förnummit någon förhoppning om att devalveringen skulle bli framgångsrik.

Det är obestriddligen på det viset att regeringens ekonomiska politik har lättat kostnadsläget för näringslivet och förbättrat dess konkurrenskraft. Detta har redan, överraskande snabbt, lett till en markerad förbättring av handelsstatistiken. Det är ju ändå, Kjell-Olof Feldt, både en uppgång i exporten och en nedgång i importen som förklarar den här förändringen. Exportvolymen har ökat med ca 10 %, om man räknar på årets första fyra månader. Det är alltså klart att devalveringen har bidragit till det. Men jag kan gärna instämma i Kjell-Olof Feldts formulering att vi kan hoppas att devalveringen även fortsättningsvis blir framgångsrik.

Med den politik som ni förordar – att säga nej till devalveringen, att lägga större bördor på företagen – hade kostnadsläget varit högre och därmed konkurrenskraften lägre. Min poäng i slutet av mitt tidigare anförande var ju att en sådan ekonomisk politik hade inneburit högre arbetslöshet, ett större hot mot sysselsättningen framöver än regeringens ekonomiska politik. Det

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

var från den utgångspunkten som jag fann anledning att mycket bestämt reagera mot Kjell-Olof Feldts beskrivning av regeringspolitiken som en politik som ökar klyftorna i samhället och som är riktad mot de svagare. Om man prioriterar bekämpandet av arbetslösheten, så kan väl det rimligen inte beskrivas som en orättvis fördelningspolitik.

Jag noterade att Kjell-Olof Feldt f. ö. inte upprepade påståendet att den ekonomiska politiken har inneburit någon sorts överföring av resurser från dem som har det sämre ställt till de välbeställda – det är ju uppenbarligen en felaktig bild.

Får jag bara på de här få sekunderna tillägga att med socialdemokraternas ekonomiska politik hade vi inte fått den förbättring i handeln med utlandet som vi nu har fått, och därmed hade ju behovet av utlandsupplåning varit större. Tack vare den snabba förändringen i utrikeshandeln kommer nu behovet av statlig utlandsupplåning att bli väsentligt lägre under andra halvåret 1978. Detta är ju någonting som vi har varit ense om att eftersträva. Men med den socialdemokratiska ekonomiska politiken hade vi fortfarande haft ett stort behov av utlandsupplåning – och ett större behov av utlandsupplåning än vi nu kommer att få på grund av regeringens ekonomiska politik.

**KJELL-OLOF FELDT (s)** kort genmäle:

Herr talman! Björn Molin beklagade att jag inte upprepade mitt påstående att sänkningen av arbetsgivaravgiften är en överföring av resurser från löntagarna till företagen. Då skall jag upprepa det.

Det är nämligen så att de 8 miljarder, som ni tänker ge bort genom beslutet i dag, kommer förr eller senare att få betalas av löntagarna. Dessa pengar finns gömda i herr Mundebos budgetunderskott, och de måste tas fram.

Jag vill peka på hur man redan börjar äta sig in i välfärdssamhället med de små attackerna på olika områden. Det gäller sjukförsäkringen och pensionärerna. Ni har inte råd att ge barnfamiljerna några kronor eller hålla tillbaka höjningen av matpriserna. Allt syns redan där. Räkningen är utskriven. Det är bara det att än så länge har löntagarna endast fått betala en del. Men ni kommer med räkningen på resten. Och era vänner bland moderaterna fröjdas åt att de nu har chansen att börja plocka tillbaka det som en gång har getts åt de svaga och utsatta här i landet.

Sedan säger Björn Molin att om vår politik hade förts hade den lett till större arbetslöshet, och sådant kan man alltid påstå. Men om man nu är så övertygad om detta, varför kan man inte då ta fram något företag där era avgiftssänkningar, er generella välvillighet mot näringslivet har skapat ett nytt jobb eller räddat ett gammalt jobb? Och var är alla de där företagen som fanns 1976 – det fanns en massa folkpartister bland dem, det är jag övertygad om – som var beredda att öka sysselsättningen kraftigt, om bara dessa avgifter sänktes? Björn Molin skakar på huvudet, och jag förstår honom. Det är inte så lätt att klara ut det här. Men om man hela tiden anser att sänkningen av arbetsgivaravgifterna med 8 miljarder är den stora insatsen för ekonomin och för sysselsättningen, borde det väl rimligen för dessa 8 miljarder finnas

någoting ni kan peka på. Ni borde kunna använda dessa pengar och säga: Därmed räddar vi Norrbotten. Nu klarar vi gruvorna i Bergslagen. Oroa er inte i Göteborg och Landskrona. 8 miljarder finns ju här i sänkta avgifter. Det är massor av jobb det. Men det är inte så ni bedriver politik. Därför menar jag att hade dessa 8 miljarder funnits tillgängliga för att göra de riktade insatser som nu kommer att behövas och som ni inte har pengar till, hade vi konkret och påtagligt räddat sysselsättning, undanröjt oron för framtiden, en oro som nu växer ohyttigt snabbt.

Vad får människorna i dag som ersättning för de jobb som faller bort? Jo, de får Åslings arbetsgrupper, Åslings delegationer och Åslings kommissioner som skall skapa sysselsättning. Hittills har de inte skapat, vad jag vet, ett enda jobb. Det enda de gör är att de kostar skattebetalarna en massa pengar för allt utredande och allt resande. I den meningen har ni gjort en insats – ni har hållit utredarna sysselsatta.

**BJÖRN MOLIN** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är obestridligen på det viset att man genom att sänka företagens kostnadsläge har hindrat en ökning av arbetslösheten som eljest skulle ha uppkommit. Jag tror att jag står på en mycket säker grund när jag säger det.

Sedan säger socialdemokraterna att med deras politik skulle man ha klarat sysselsättningen bättre. Men jag förstår inte hur man genom en höjning av avgifterna för företagen skulle ha ökat företagens möjligheter att sysselsätta folk. Det är för mig ett obegripligt resonemang.

När det gäller denna argumentation som Kjell-Olof Feldt försöker föra, att den borgerliga ekonomiska politiken tar pengar från de fattiga och ger till de rika, har han inte upprepat det påståendet, därför att det finns inga belägg för det. Det är klart att om man satsar pengar för att hålla sysselsättningen uppe, om man satsar pengar för att klara pensionärernas standard i ett besvärligt läge, så innebär det vissa uppoffringar för de yrkesverksamma. Men det kan rimligen inte beskrivas som en ekonomisk politik, riktad mot de svagare i samhället.

Hela detta illusionsnummer av typen "Finanspolitikens Robin Hood", som Kjell-Olof Feldt försökte sig på i sitt första inlägg, det går ju inte. Det var också en något dämpad Robin Hood vi mötte i den senaste repliken. Han hade ju inget guld att ta från de rika och ge till de fattiga – de rika var redan beskattade. Och vår nutida finanspolitiske Robin Hood får därför nöja sig med skådespel, han har ju inget bröd att erbjuda. Jag måste säga att det mindre var den ärofulla rollen som Robin Hood som Kjell-Olof Feldt spelade och mera den inte lika ärofulla rollen som Kasper.

**NILS BERNDTSON** (vpk):

Herr talman! Den orimliga ordning som varit rådande i riksdagens utskott har omöjliggjort för vänsterpartiet kommunisterna att föga reservationer till utskottsbetänkandena. När det gäller de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken skulle vi självklart ha haft anledning att reservera oss

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

mot den borgerliga utskottsmajoritetens skrivning. Om vi i stället här i kammaren skulle utveckla våra synpunkter i samma omfattning som man gör i den socialdemokratiska reservationen, skulle detta ta en timme i anspråk. Jag skall inte göra det.

Låt mig påpeka att en orimlig ordning i utskottet förstärks av en säregen debattordning. En särskild liten debatt mellan herrar Feldt och Molin genomförs som inledning till utskottsrundan. Är detta möjligen en markering av att vad de borgerliga och socialdemokraterna främst vill strida om gäller vem som bäst förvaltar det kapitalistiska Sverige i kris?

Den socialdemokratiska kritiken mot regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken koncentrerar sig i hög grad på den borgerliga regeringens kända oförmåga och ovilja att föra en planmässig politik på olika områden. Beskrivningen av den borgerliga regeringen kan dock inte bli fullständig och riktig, om man inte utgår från att det är kapitalismens system som utgör grunden för arbetslöshet och inflation. Regeringens politik har som riktmärke att stödja och stärka de krafter som bär ansvaret för arbetslöshet, utslagning ur produktionen, dyrtid och andra bekymmer som den arbetande befolkningen möter. Regeringens medvetna försök att vältra över krisens bördor på de arbetande förstärker problemen ytterligare. Den borgerliga regeringens framfart under de snart två år som gått är sådan att man kan säga: Spåren förskräcker!

Denna politik måste mötas och bekämpas med en arbetarpolitik som utgår från de verkliga klassförhållandena, har sin udd riktad mot storfinansens maktpositioner och som ställer den arbetande befolkningens intressen i förgrunden. Det är endast med en sådan politik som den borgerliga regeringen kan slås ut och förutsättningar skapas för en ny kurs i politiken.

Även om kriser och arbetslöshet hör till kapitalismens natur, kan naturligtvis regeringen aldrig svära sig fri från ansvaret för den konkreta utvecklingen. Dess egna åtgärder har medverkat till samhällsekonomin försämring. Regeringen har ansvar för att bruttonationalprodukten minskat och utlandsskulden ökat. Den har ansvar för att industriproduktionen minskat och antalet företagsnedläggningar ökat. Den har ansvar för att arbetslösheten ökat. Den har ansvar för att priser och hyror stigit. Den har ansvar för devalveringar och momshöjning som lett till att de arbetandes konsumtion minskat. Den har ansvar för miljardgåvorna till storföretagen. Den har ansvar för att miljardrullningen till militära ändamål fortsätter i oförminskad takt, samtidigt som åtstramning sker på en rad angelägna områden i samhället.

Finansutskottets borgerliga majoritet intar den attityden till olika motionskrav att om liknande krav avslagits tidigare, så skall de inte tas upp på nytt. Det är riktlinjerna som skall prövas, säger utskottet. Javisst! Men riktlinjerna måste också komma till konkreta uttryck på viktiga områden.

När finansutskottet söker teckna den internationella bakgrunden för åren 1979–1980 säger man att denna "måste av naturliga skäl bli relativt konturlös."

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Av lika naturliga skäl måste den borgerliga regeringens och finansutskottets bild i övrigt bli relativt konturlös. Den måste bli konturlös därför att man vägrar se det ekonomiska systemets inneboende motsättningar som leder till kriser. Man satsar i stället på de krafter som orsakar arbetslösheten och inflationen. Finansutskottet spanar efter ljuspunkter i den internationella utvecklingen och hoppas på en uppgång som skall gynna Sverige. Försiktigtvis varnar man dock för att dra för långtgående slutsatser av förändringen i handels- och bytesbalansen.

De speciella drag i den nuvarande krisen som sammanhänger med den tilltagande koncentrationen av produktion och kapital kommer att kvarstå även vid en konjunkturuppgång. Den borgerliga regeringen har t. o. m. främjat denna utveckling. Hur tomt låter inte regeringsdeklarationens tal om att ägandet i samhället måste spridas och att sammanslagningar av företag som minskar konkurrensen skall motverkas! Sammanslagningen av storföretag med regeringens välsignelse är ju nu en vanlig företeelse.

Satsningen av statliga medel på storföretagen sker också ofta i det direkta syftet att arbetsplatser skall försvinna. Det är betecknande att förslaget om särskilt lån till Uddeholmsbolaget motiverades med att lånet skulle skapa förutsättningar för bolaget att genomföra nödvändiga strukturförändringar, dvs. att ett betydande antal arbetstillfällen skulle försvinna. Sedan kom förre centerledaren Gunnar Hedlund, han som brukade tala om att man inte skulle sitta i statens knä, och begärde ett "Uddeholmslån" till NCB, som han är chef för. Det dröjde inte länge förrän ledningen för Mo och Domsjö AB anmälde att den vill ha ett "NCB-lån"! Så pågår spelet om skattebetalarnas pengar, pengar som i stället borde satsas för att skapa nya jobb och inte för att rädda profiten åt aktieägarna.

I vpk-motionen 1975 har vi skisserat ett program för 100 000 nya jobb under tolv månader. Det gäller bl. a. satsning på en ökning av bostadsbyggandet, en utbyggnad och förbättring av barnomsorgen, insatser för sjukvård och äldreomsorg, energi- och miljöområdena, sysselsättningsgarantier inom vissa branscher och satsningar på den kommunala sektorn.

Det mesta har redan avvisats i annat sammanhang, utropar finansutskottet, och säger att ingenting har inträffat som föranleder en omprövning.

Utskottet uttrycker sin förvåning över att det i vpk-motionen påstås att regeringspolitiken inneburit "en ensidig satsning på exportindustrin" och att detta varit "ett knäfall för de för tillfället mäktigaste kapitalgruppernas intressen". Ja, men så har det ju varit. Vi värderar för den skull inte det fria konsumtionsvalet och den fria handeln mellan länderna lagt, som utskottet påstår. Det är en fras utan täckning utskottet använder.

Det är också betecknande att denna diskussion förs utan samband med den omfattande kapitalexport som dessa företag bedrivit. Om det skall uttryckas förvåning över något, bör det vara över finansutskottets benägenhet att blunda för hur storföretagens intressen fått diktera den ekonomiska politiken.

Motionskraven under mottot Stopp för inflationen – höjd levnadsstandard bemöts på samma sätt av utskottet. Det är "kostsamma förslag som syftar till

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

att öka konsumenternas köpkraft", säger utskottet, och pekar bl. a. på kraven på en höjning av barnbidragen till 3 050 kr. per barn och år samt slopande av mervärdeskatten på nödvändighetsvaror, såsom livsmedel. Ja, visst handlar det om att öka köpkraften, och det behövs. Kan finansutskottet bestrida behovet av en ökning av köpkraften för exempelvis barnfamiljerna?

Det hjälper inte att utskottet söker gömma sig bakom att riksdagen tidigare avvisat motsvarande krav. Det kan väl inte sakna betydelse för bedömningen av dessa frågor att konsumtionen av livsmedel sjönk med 2 % under 1977. Denna utveckling drabbar främst de minst bärkraftiga i samhället. Jag vill fråga finansutskottets talesman Björn Molin: Ser utskottet frågan om konsumenternas köpkraft enbart som ett abstrakt begrepp? Förnekar ni att det finns stora grupper som är i stort behov av en ökning av köpkraften, för att det inte skall bli en sänkning av en redan förut låg levnadsstandard?

Vpk har alltså lagt fram en plan för 100 000 nya jobb under tolv månader. Till skillnad från centerpartiets valparoll om 400 000 nya jobb är vpk:s förslag konkret angivna. Några exempel: ett bostadsbyggnadsprogram med 25 000 fler lägenheter än enligt regeringens planer ger 15 000 årsarbeten i byggnads- och industriverksamhet. Bostadsbyggandet är eftersatt och måste öka. Ytterligare 20 000 barnstugeplatser ger 6 000 årsarbeten. Barnomsorgen är synnerligen eftersatt och måste byggas ut. Personal till dessa barnstugor liksom en ökning av personaltätheten vid barnstugor och inom sjukvården samt en utbyggnad av äldreomsorgen betyder närmare 25 000 nya jobb. Detta är bristområden som måste få ökade resurser.

Kollektivtrafiken, alternativ energiproduktion, alternativ produktion och sysselsättningsgaranti vid varven skulle betyda ca 25 000 jobb. Vem kan bestrida att detta är angelägna områden att satsa på? Genom statliga lån och bidrag till landsting och kommuner för tidigareläggning av angelägna investeringar och för ungdomsarbeten i kommunal regi skulle ytterligare 20 000 nya jobb kunna ordnas. Vem vill bestrida det angelägna i en sådan satsning?

De satsningar som vänsterpartiet kommunisterna föreslår gäller områden med hög angelägenhetsgrad. De skulle i stor utsträckning innebära sysselsättning för grupper, där arbetslösheten i dag är hög, bl. a. byggnadsarbetare, kvinnor och ungdom. De skulle ha en allmänt stimulerande effekt på samhällssektorerna, på ekonomin och på sysselsättningen.

Det är kostsamma förslag, säger finansutskottet. Men vad kostar det inte att ha människor arbetslösa? Det är ju inte heller enbart en utgiftssida att ordna jobb. Att bygga i fatt inom bristområden har också en plussida. Det enda vi inte har råd med är arbetslösheten. Den är ett ekonomiskt vansinne. Den är en tragedi för berörda människor.

Utskottets snäva synsätt kommer också till uttryck i behandlingen av vårt krav på att sänka arbetstiden med full lönekomensation från åtta till sju och därefter till sex timmar. Utskottet finner detta "särskilt anmärkningsvärt" men bortser tydligen från, att det måste vara vettigare att ha så många som möjligt i arbete med kortare arbetsdag än att ha hundratusentals utan arbete.

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

När det gäller den kommunala sektorn avråder utskottet från "att i särskild ordning och i särskilda former förmå kommunerna att öka sin standard och sina åtaganden". Detta uttalar utskottet trots att allvarliga brister och eftersläpningar råder på de områden vi angett i sysselsättningsprogrammet.

Utskottet återger och stöder sig på budgetministerns resonemang "att en fortsatt kommunal expansion i den takt som realiserats under de senaste åren och som ligger i de senaste kända långtidsplanerna uppenbarligen inte är förenlig med samhällsekonomins krav. En betydande nedskärning av de kommunala resursanspråken måste därför enligt föredraganden genomföras." På den punkten bullrar också utskottets ordförande illavarslande om att det nu är dags att gå från ord till handling.

Eftersom den citerade föredraganden, dvs. budgetministern, senare kommer att ha ordet, vill jag passa på att rikta några frågor till honom, som jag tror att det är angeläget att få besvarade:

På vilka områden anser budgetministern att kommuner och landsting har möjligheter till betydande nedskärningar utan att detta får allvarliga sociala konsekvenser?

Hur ser budgetministern på konsekvenserna ur sysselsättningssynpunkt, om kommuner och landsting tvingas företa nedskärningar i förhållande till uppgjorda planer?

Jag vill peka på att enskilda landsting, trots prutningar, ser fram mot skattehöjningar på 2 å 3 kr. under de närmaste fem åren. Utvecklingen torde vara likartad på den primärkommunala sektorn. I detta läge måste kommuner och landsting tillföras ökade resurser, om de skall kunna upprätthålla servicen till allmänheten utan att kommunalskatterna stiger till en helt oacceptabel nivå.

Dessa problem hör intimt samman med de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken. De hör samman med standardutvecklingen såväl i ekonomiskt hänseende som i fråga om samhällsservice. De hör också samman med sysselsättningsutvecklingen.

En betydande del av de 100 000 nya jobb som vi från vpk anser möjliga att åstadkomma berör den kommunala sektorn och gäller angelägen samhällsservice.

Den linje vänsterpartiet kommunisterna gett uttryck för i motionen med anledning av kompletteringspropositionen kan kort sammanfattas i, att vi ser krisens orsaker i kapitalismens ekonomiska system. Vi kan inte godta åtgärder som innebär fortsatt satsning på de krafter som orsakar arbetslöshet och inflation. Dessa krafterns makt och inflytande måste beskäras. Vi tillbakavisar regeringens försök att lägga skulden för den ekonomiska krisen på de lönarbetande och placera bördorna där. Vi menar att den ekonomiska politiken måste inriktas på att attackera kapitalets snedvridning av landets näringsliv och dess misshushållning med landets tillgångar.

Vi ställer ett konkret program för att skapa 100 000 nya jobb under de närmaste tolv månaderna. Vi motsätter oss att statliga medel används för att storbolagen skall kunna avveckla arbetstillfällen – medlen bör i stället

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

användas för att skapa nya arbetstillfällen.

Vänsterpartiet kommunisterna kräver hyresstopp och en bostadspolitik som syftar till sänkta hyror. Vi kräver prisstopp och slopad mervärdesskatt på nödvändighetsvaror. Vi ser det som nödvändiga åtgärder att kapitalflykt och industriutflyttning stoppas, att affärsbanker och försäkringsbolag nationaliseras. Vi kräver en genomgripande skattereform med huvudinriktningen att minska skattebördorna för lönarbetarna och skärpa beskattningen av förmögenheter, bolags- och spekulationsvinster.

Med detta som utgångspunkt har vi i vår motion ställt en rad konkreta krav för att förverkliga ett program för 100 000 nya arbeten, stopp för inflationen – höjd levnadsstandard.

Finansutskottet har yrkat avslag på motionen. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till motionen 1975.

Jag vill slutligen, herr talman, erinra om det program "Kamp mot krisen! För en ny kurs i politiken!" som antogs vid vänsterpartiet kommunisternas kongress i början av året. I detta fastslås att storkapitalet och den borgerliga regeringen går till angrepp mot alla arbetande folkgrupper och söker vältra över krisens bördor på lönarbetarna. Vpk ställer en rad kampuppgifter till försvar för jobben och levnadsstandarden och verkar för enig kamp kring dessa. Vi menar också att ägande- och maktförhållandena i samhället måste förändras. Det krävs en ny kurs i politiken för att föra Sverige ut ur den kapitalistiska oordningen och in i en medveten socialistisk planering.

Den borgerliga regeringens arbetarfiendliga politik måste bekämpas med en radikal arbetarpolitik, som ger uttryck för arbetarklassens kamp mot storfianansen och har sin bas i arbetarrörelsens organisationer. En återgång till den regeringspolitik som fördes före 1976 års val är ingen lösning. Det behövs en ny kurs i politiken.

Mot den självgoda attityd som finansutskottets borgerliga majoritet uppvisar står ett växande missnöje på arbetsplatser och i bostadsområden. Medvetenheten och stridbarheten ökar för varje dag. I enig kamp kommer också Sveriges arbetande folk att avvisa försöken att vältra över den kapitalistiska krisens bördor på deras axlar. Kampen mot arbetslöshet och inflation måste med nödvändighet rikta sig mot den borgerliga regeringens politik. Men den måste också rikta sig mot det kapitalistiska systemet, som vållar den arbetande befolkningens problem. Socialismens alternativ framstår som en nödvändighet för allt flera som drabbas av kapitalismens kris.

BJÖRN MOLIN (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill göra ett par kommentarer till Nils Berndtsons anförande.

Det har funnits en bred enighet om att vi måste föra en stark ekonomisk politik för att på det viset återställa balansen i samhällsekonomin. Det är klart att en sådan politik innebär en viss nedpressning av köpkraften. Det är ofrånkomligt.

Jag sade i mitt anförande att jag ansåg att en sådan stark politik bör fullföljas, och jag motiverade också detta. Jag sade emellertid samtidigt att det

inte utesluter att utvecklingen senare kan göra det nödvändigt att ta till ett riktat konsumtionsstöd i någon form, exempelvis till barnfamiljerna. Jag vill också påminna Nils Berndtson om att barnbidraget höjdes den 1 april i år. Det går alltså inte att säga att vi inte förstår barnfamiljernas besvärliga situation rent ekonomiskt.

Vpk-motionen innehåller 23 olika punkter, om man bortser från själva yrkandet om den ekonomiska politiken. Flertalet av punkterna – det är bostadspolitik, det är försvarsfrågor och det är sysselsättningspolitik – har nyligen behandlats av riksdagen och att vi inte tillvaratar deras intressen och de yrkanden som vpk för fram har därvid redan avvisats. Jag tror Nils Berndtson förstår att finansutskottet i det här läget har måst koncentrera sig på riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Om man ser på den samlade effekten av de yrkanden som förs fram i vpk-motionen ser man klart att ett bifall till den skulle leda till ett ännu större underskott i den statliga budgeten och därmed också till ett större upplåningsbehov för staten.

NILS BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Det är bara allmänna talesätt, både i utskottets skrivning och i Björn Molins anförande. Björn Molin sade i sitt tidigare anförande att allmänna stimulanser av konsumtionen skulle äventyra den positiva utvecklingen av balansen i samhällsekonomin. Han menade samtidigt att en stramare budgetpolitik skulle inverka menligt på standard och sysselsättning. Detta är bara påståenden, och jag vill hävda att det är en bluff. Man låtsas att någon absolut objektivitet skulle ha bestämt utskottets ställningstagande: så här långt kan man gå i den ena eller andra riktningen; då återställer man balansen i samhällsekonomin. Och så satsar man på statliga medel till storföretagen, som jag redan har sagt, för att rädda kapitalägarnas profiler. Detta söker man sedan motivera med några ekonomiska sakskaal. Någon måste dock betala miljardsatsningarna, och det anser ni att löntagarna skall göra genom er åtstramningspolitik.

Nej, den politik ni för inverkar menligt på både standard och sysselsättning. Det är den nakna sanningen!

Jag är fortfarande något förvånad över att finansutskottet inte har ett enda ord av kritik mot samhällssystemet, som innebär både arbetslöshet och stor inflation. Vad är det som kännetecknar situationen för vanliga människor? Jo, att det råder omfattande arbetslöshet, att pris- och hyresstegringar leder till sänkt levnadsstandard för stora grupper, att det är en omfattande utslagningsprocess i arbetsliv och samhälle och att det är otrygghet och osäkerhet.

Men allt detta, Björn Molin, måste väl ändå ha någon orsak? Det drabbar oss väl inte som ett oväder från skyn? Vi menar att det är en följd av det ekonomiska system som råder, men om det har finansutskottet ingenting att säga; det finns inte ett spår av kritik mot systemet. Den attityden från riksdagens finansutskott skulle kunna anses häpnadsväckande, om man inte visste att det är medveten handling för att förtiga de verkliga orsakerna till arbetslöshet och dyrtid.

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

AXEL KRISTIANSSON (c):

Herr talman! Jag känner ett behov av att börja den här debatten med att säga ett tack för senast till herr Feldt, detta med tanke på den senaste debatt vi hade om den ekonomiska politiken och hans resonemang om en gammal räv.

Om nu djuren oförskyllt skall dras in i den ekonomiska debatten – det är inte jag som har börjat med det – faller mig i minnet Tage Erlanders presentation av herr Feldt. Jag vill gärna parera med den. Statsminister Erlander sade när han presenterade herr Feldt som nyblivet statsråd och som en coming man i politiken: "Han är klok som en hund." Jag vill inte på något sätt betvivla detta, men jag kanske i sammanhanget får ge herr Feldt ett råd: Använd då hundens tysta och goda egenskaper och icke i alltför stor utsträckning hundens högljudda utförsrån! Det är säkert bättre så.

Det finns, herr talman, trots allt som sagts och skrivits, åtskilligt av gemensamma utgångspunkter för såväl regeringens som oppositionens bedömningar. Främst gäller detta bedömningen av vår omvärld och utvecklingen därstädes – speciellt då i de stora industriländerna, en bedömning som är ganska lik oppositionens. Men bedömningen är inte särskilt ljus, i varje fall inte för den närmaste framtiden. Det visar sig nu att den bedömning som utskottet gjorde i februari månad var riktig.

För Västeuropas del innebär prognosen för 1978 en något högre ekonomisk tillväxt än 1977, men den är klart otillräcklig för att hålla sysselsättningen uppe på nuvarande nivå. Man kan därför befara ökad arbetslöshet runt omkring oss i Västeuropa, om inga särskilda åtgärder vidtas.

Det borde vara så självklart att det vore onödigt att säga det, att denna omvärld är av utomordentligt stor betydelse för Sverige och dess ekonomi. Ett litet men högt industrialiserat land är självfallet utlandsberoende i alldeles särskilt hög grad. Detsamma gäller också känsligheten för protektionistiska strömningar, som lätt gör sig gällande i dylika situationer.

När vi från regeringssidan gör dessa konstateranden och även nogsam följer den internationella utvecklingen, så är därmed dock inte sagt att vårt öde är helt avhängigt av utvecklingen utanför vårt lands gränser. Regeringen har, medveten härom, tagit djärva och radikala grepp på det ekonomiska området syftande till att stärka vår konkurrenskraft och att upprätthålla sysselsättningen. Dessa åtgärder parade med ett i hög grad ansvarsmedvetet uppträdande från resp. parter vid såväl löne- som jordbruksförhandlingar gör att man ändå utifrån en mycket besvärlig situation nu kan se en ljusning, förhoppningsvis med allt starkare framtoning efter hand.

I detta sammanhang kan jag inte underlåta att både citera och kommentera några rader ur socialdemokraternas reservationsskrivning. Jag citerar:

"När nu de faktiska resultaten av politiken under 1977 kan avläsas kan man konstatera att regeringen misslyckats på praktiskt taget samtliga områden. Arbetsmarknaden har kraftigt försvagats, den ekonomiska politiken i allmänhet och skattepolitiken i synnerhet har lett till ökade ekonomiska och sociala klyftor – – –." Och vad värre är, regeringen anklagas för att medvetet bedriva en svängremspolitik mot de stora löntagargrupperna. Herr Feldt har i

dag sagt att det inte bara är medvetet utan att det sker efter ett utstuderat mönster.

Från socialdemokraternas sida har man en alldeles särskild förkärlek för att associera sig, i detta fall i oroande syfte, med de stora grupperna som har starka företrädare. Små grupper och minoriteter hör man inte så ofta talas om. Med all respekt för de stora grupperna och deras situation, och med betygande av deras stora betydelse i samhället, så är det bara att konstatera att deras situation inte kan avsevärt förändras genom omfördelningar via skatter eller sociala åtgärder. Det finns inte så stora grupper att ta något ifrån och inte heller så särskilt mycket att omfördela. Däremot finns det minoriteter – tyvärr på sina håll ganska stora – involverade i dessa stora grupper som har det svårt. Det gäller främst de människor som med oro måste fråga sig om de får behålla sitt jobb, om företaget kommer att läggas ned etc.

Jag anser att socialdemokraterna borde kunna kosta på sig att erkänna att regeringen här gjort långt mer än någon tidigare regering för att så långt det går lugna dessa människors oro och för att trygga jobben; detta sagt inte minst med tanke på den nästan förföljelseliknande frågesport som bedrivs här i riksdagen, främst mot industriminister Åsling – ett frågande som f. ö. håller på att spränga riksdagens tidsramar.

Det borde också stå klart att när man hos de stora grupperna noterar en sjunkande eller stillastående konsumtionsstandard – vilket är ett faktiskt förhållande – så är detta priset för solidariteten gentemot de av krisen hårdast drabbade, och det kan man inte på något sätt kompensera sig för. De sociala och ekonomiska klyftor socialdemokraterna här talar om borde de rimligen närmare precisera och inte bara tala rent allmänt om.

Vi har gång på gång fått höra att skatterna formats på ett sådant sätt att det ökat klyftorna. Det är då rätt intressant att göra en jämförelse mellan regeringens och socialdemokraternas förslag till skattesänkning för 1978. Regeringens förslag påstås ju ha gynnat höginkomsttagarna, medan socialdemokraternas förslag skulle ha korrigerat detta. Beskattningen hör ju till ett område där demagogin frodas. Jag älskar inte att odla den, men om jag skulle föra diskussionen på samma debattnivå som socialdemokraterna har fört den vore det ganska enkelt att gå in och se hur ni använder den dryga miljard med vilken ni vill bättra på skatteskalorna. Det ser ut som följer:

Den som t. ex. tjänar 65 000 kr. i taxerad inkomst skulle få 38,5 gånger mer i ytterligare skattesänkning än den som tjänar 20 000 kr. I det senare fallet blir skattesänkningen 10 kr., och för den högre inkomsten blir den ytterligare skattesänkningen 385 kr. Den som taxerats för 60 000 kr. får 53,5 gånger större skattesänkning än den som tjänar 20 000 kr.

Jag erkänner att detta är ett orimligt sätt att föra en debatt, men det är ganska analogt med den debatteknik som ni själva använder när det gäller att redovisa skatterna.

Jag har vid tidigare tillfällen i den ekonomiska debatten sagt att det förgångna, nuet och framtiden inom politiken hör samman, oavsett hur regeringarna växlar. Med tanke på detta är det en anmärkningsvärd klandertalan som socialdemokraterna för i oppositionsställning. Som ett

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

intressant exempel vill jag här anföra kritiken mot lagerstödet senaste förlängning. Lagerstödet ingick ju vid sidan om andra åtgärder i den överbrygningspolitik som den socialdemokratiska regeringen på sin tid sjösatte. Vi skulle därigenom klara oss tills nästa högkonjunktur kom. Det skulle vara någonting av att åka linbana och vara åskådare till andra folks kriser och besvärigheter. Nu, efteråt, vet vi att vi inte fick detta landfäste i tid, och i den situationen kastade den nya regeringen ut ännu en förlängning av lagerstödet. Det anmärkningsvärda är att beslutet om denna förlängning togs enhälligt av riksdagen – således med socialdemokraternas stöd. Ändå anklagar socialdemokraterna regeringen för beslutet, som enligt deras uppfattning inte betytt något för sysselsättningen. Detta trots att stödet var förbundet med villkoret att sysselsättningen skulle upprätthållas.

Det finns, herr talman, ytterligare ett par punkter där meningarna är delade och där jag gärna vill göra några kommentarer. Den ena är arbetsgivaravgiftens borttagande. Den andra är frågan om ökningen av livsmedelssubventionerna. I senare fallet är jag direkt utmanad av herr Feldt.

Beträffande arbetsgivaravgifterna förs av socialdemokraterna detta underliga och ohållbara resonemang om att det rör sig om löntagarnas pengar och att dessa helt framt flyttas från löntagarna till arbetsgivarnas och kapitalägarnas fickor för att öka vinsterna. Som en kuriositet kan jag ju nämna att en socialdemokratisk ledamot av denna kammare för någon tid sedan helt felaktigt påstod att regeringen därtill delade ut dessa pengar till bönderna. Han var tydligen helt omedveten om att det är på det sättet att jordbruksavtalet neutraliserar alla förändringar av arbetsgivaravgifterna. Tyvärr är han säkert inte den enda som har påstått detta.

Begreppet löntagarnas pengar är ohållbart, änskönt införande av avgiften en gång i tiden legat med i parternas bedömning av vad som var skäligt beträffande löneutvecklingen i dåläget. Arbetsgivaravgiften är en faktor som vid sidan av ett flertal andra, inkl. löner och sociala avgifter, konstituerar en viss prisnivå i landet på varor och tjänster. Dessa pengar kan aldrig i det långa loppet vara öronmärkta. Vad som här har skett i och med avgiftens borttagande är en sänkning av den svenska kostnadsnivån, som rimligen bör leda till sjunkande priser och/eller lägre höjningar än vi annars skulle ha fått. Och det är ju ändå till syvende og sist för de breda konsumentgrupperna ett primärt intresse att prishöjningarna blir så små som möjligt. Jag kan således inte se någonting orättfärdigt i denna åtgärd. Om den därtill utöver sin prisdämpande verkan leder till större produktion och ökat kapacitetsutnyttjande så når vi också snabbare den tidpunkt då industriinvesteringarna tar ny fart och hjulen rullar vidare. Jag respekterar olika uppfattningar om arbetsgivaravgiften. Det kan finnas skäl för sådana. Jag hävdar dock att åtgärden var riktig i det rådande läget.

Sedan några ord om det konsumtionsstödsprogram som socialdemokraterna har lagt fram, där livsmedelssubventionernas ökning är den stora posten. Vi har ju alltså sedan den 1 januari 1973 undan för undan byggt upp och förstärkt subventionsinslaget på detta område. Subventionerna har nu en omfattning av 3,6 miljarder kronor per år. Vi har således efter hand fått en rätt

markant mellanprislinje på livsmedelsområdet, och det råder väl i stort enighet om att dessa baslivsmedelssubventioner kommit för att stanna. De har – detta torde vara oomtvistat – också haft en gynnsam konsumtions- och fördelningseffekt.

Frågan är ändå om man i ett läge då också socialdemokraterna sagt att vi måste hålla tillbaka vår privata konsumtion skall medverka till en ytterligare påspädning av densamma. Ser man historiskt på det konsumtionsstöd som i dag finns finner man att det i huvudsak har byggts upp för att man skall undvika höjningar av livsmedelspriserna, främst såsom ett inslag i tider med stark uppgång av prisnivån. Det enda undantaget är 1974, då det i likhet med i år gjordes en stor satsning för att sänka prisnivån. Men omdömena efteråt har ingalunda varit enbart positiva.

Till de kommentarer som görs i finansutskottets betänkande, där slutsatsen är att det för konsumenterna mest betydelsefulla är att de totala prisstegringarna kan bemästras – inte att de bortsubventioneras – vill jag foga den kommentaren att förslaget näppeligen innebär något lämpligt konjunkturinslag. Subventioner som en gång införs bör nämligen också ligga kvar och vara bestående.

Min talartid är ute. Jag hoppas att jag kan komma igen. Jag har ytterligare några synpunkter som jag vill anföra i anledning av herr Feldts fråga då det gäller subventionerna. Jag ber alltså att få återkomma.

Jag vill, herr talman, sluta med att yrka bifall till utskottsmajoritetens hemställan.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Axel Kristiansson säger att han inte vill odla demagogi. Han ägnade sig åt skatteomläggningen 1978 och ville visa hur orättvist vårt förslag är. Men hans demagogi räckte inte till för att tala om att regeringens skatteomläggning i så fall är ännu mer orättvis. Han kom aldrig fram till hur indexregleringen av skatteskalorna nästa år lägger hela tyngdpunkten av skattesänkningarna på de högre inkomsttagarna. Allt detta har centern medverkat till. Tänker man fortsätta på den vägen? Det var min fråga. Följer man med moderaterna och folkpartiet i deras planer på att kraftigt sänka marginalskatterna? Det är nämligen nästa steg i den här omfördelningen av skattebördorna.

Vad återstår i dag av centerns alla jämlikhetsdeklarationer i valrörelsen? Jag hittar ingenting, och det Axel Kristiansson sade var helt innehållslöst.

Sedan försvarar Axel Kristiansson, sin plikt likmätigt, sänkningen av arbetsgivaravgiften. Jag tyckte att hans entusiasm var påtagligt dämpad. Någon bevisning för att detta var en riktig åtgärd kunde jag inte finna att han presterade. Jag kan på sätt och vis förstå honom. Centern stred länge för att man skulle avskaffa arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet. Den var där tidigare lägre än i övriga delar av landet och är nu helt avskaffad. Då tycker jag att Axel Kristiansson skall tala om för oss här i kammaren vilka välsignelser det har medfört för näringslivet och sysselsättningen i Norrlands inland. Vilka förbättringar har det medfört för Norrbotten? Kom med bevisningen

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

och de konkreta beskedet!

När det gäller min fråga till centern om vi skall sänka eller höja matpriserna den 1 juli säger Axel Kristiansson att det inte finns någonting att omfördela. Det gör det visst det! Vi diskuterar i dag om vi skall sänka arbetsgivaravgifterna med 4 miljarder eller om vi icke skall göra det. Sänker vi inte dessa avgifter med 4 miljarder har vi pengar att omfördela. Det är för mig helt obegripligt att Axel Kristiansson inte ens tar upp det problemet. Är det numera för centern helt likgiltigt hur människors levnadsstandard utvecklas? Är det för centern helt likgiltigt hur staten använder sina pengar? Måste ni betala detta höga pris – att radera tilliten för ert parti hos människor i små omständigheter – bara för att få fortsätta regerandet tillsammans med moderaterna? Är det värt allt detta, Axel Kristiansson?

AXEL KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag var i mitt huvudansförande något inne på frågan om livsmedelssubventionerna, och jag vill fortsätta med det ytterligare. Det finns pengar, säger Kjell-Olof Feldt, nämligen de belopp som vi sänker arbetsgivaravgiften med. Dessa pengar avser socialdemokraterna att använda för alla möjliga ändamål.

Jag sade att även socialdemokraterna ansett det vara nödvändigt med en viss återhållsamhet. Nödvändigheten av återhållsamhet var också mitt första skäl för att inte omedelbart gå med på en höjning av livsmedelssubventionerna. Men det finns ytterligare ett skäl. En sådan höjning verkar vara så åtråvärd för socialdemokraterna att det nära nog vattnas i munnen på dem – det verkar som om de tror att man därmed får livsmedlen gratis. Men vad betyder dessa 10 %? Jo, de betyder 0.5 % på livsmedelskostnaderna enligt vad socialdemokraterna själva sagt i sin motion. Om detta kopplas till sänkningen av arbetsgivaravgiften och till det resonemang som förs inte minst från socialdemokraternas sida, nämligen att nästa krisbransch blir handeln – för att ta ett exempel som har ett mycket nära samband med livsmedelspriserna – framstår det som alldeles klart att om denna bransch, som är mycket arbetskraftsintensiv, kan minska sina kostnader med 0.5 %, så får konsumenterna på den vägen precis lika mycket som socialdemokraterna vill ge genom livsmedelssubventioner. Man skall inte överdriva denna fråga, utan man skall sätta in den i sitt stora sammanhang. Det väsentliga – inte minst för familjer med svag köpkraft – är att kostnadsnivån totalt sett kan hållas nere.

Jag vill därtill erinra om att detta är en generell åtgärd, inte på något sätt en riktad åtgärd. Det bör herr Feldt, som oftast är motståndare till generella åtgärder, komma ihåg.

Avvecklingen av arbetsgivaravgiften innebär inte att pengarna förs över i företagarnas och kapitalägarnas fickor. När herr Feldt frågar om jag kan belysa i vad mån avvecklingen ökar sysselsättningen, kan jag parera med en fråga till herr Feldt: Kan herr Feldt bevisa att dessa avgifter stannar såsom ökade vinster och inte omfördelas till de stora grupperna av människor i detta land?

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Axel Kristiansson har fått för sig att det i dag är en återhållsam finanspolitik som han försvarar. Jag måste säga att Axel Kristiansson har blivit ett offer för Gösta Bohmans demagogi. Det bedrivs i dag ingen återhållsam finanspolitik utan en våldsamt slösaktig finanspolitik, där budgetunderskottet, som i januari troddes bli 15 miljarder, nu är över 30 miljarder och lär bli 40. Problemet är att alla dessa pengar i varje fall inte ännu har givit något utbyte åt människorna i detta land.

Nu lovar Axel Kristiansson att avskaffandet av arbetsgivaravgiften den 1 juli skall medföra en sänkning av priserna med 0,5 %. Men det blir inte så. Avgiftens avveckling skall ju uträtta helt andra saker. Den skall öka sysselsättningen och förbättra näringslivets lönsamhet. Det är löften som regeringen ger till de anställda och till företagen. Men det går inte ihop.

Denna avgift är inte någon galten Särimner, som går att slakta hur många gånger som helst och använda till helt motsatta ändamål. Därför blir det nog obegripligt för de flesta av oss, när Axel Kristiansson försöker utmåla arbetsgivaravgiftens avskaffande för små och stora företag, för företag som går bra och företag som går dåligt, såsom en utjämnande åtgärd, som skulle motivera att vi säger till låginkomsttagare och barnfamiljer att de i själva verket får det bättre därför att riksdagen har genomfört denna avveckling.

Jag tror att en oro börjar gnaga hos centern över att denna politik kanske leder åt alldeles fel håll. Jag tycker att jag spårar det hos Axel Kristiansson.

Nu får ni krav på er att ställa upp för vägtullar, ni får höra från moderaterna att er stora jämlikhetsreform, utjämning av kommunalskatterna, inte blir av för den finns det inte pengar till, ni har fått vara med om att besluta i Kommunförbundet att även den pensionär som bara har folkpensionen att leva på skall börja betala för att få hemhjälp – och det är de pensionärer som redan har det sämst ställt som behöver hemhjälp. Allt det här får ni vara med om. Det är det pris ni betalar för denna märkliga regeringssamverkan.

AXEL KRISTIANSSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Feldt oroar sig nu inte bara för den ekonomiska utvecklingen, utan han oroar sig också för centerpartiet, och den omtanken borde jag kanske vara tacksam för.

Det var ett väldigt underligt resonemang herr Feldt förde. Avskaffandet av arbetsgivaravgiften kan inte sänka några priser, för den åtgärden vidtas ju för att förbättra lönsamheten, säger han. Då talar väl herr Feldt mot bättre vetande.

Det finns ingen möjlighet att följa hur ändringar av arbetsgivaravgiften – det må vara uppåt eller nedåt – i det ena eller andra läget leder till det ena eller det andra resultatet. Men klart är väl ändå att om en pressad bransch som t. ex. handeln – herr Feldt har själv sagt att den är pressad – får en sänkning av kostnadsläget, måste det innebära att om icke prisnivån sjunker så kommer den i varje fall att stiga mindre än den annars hade gjort. Detta är inte heller oväsentligt för konsumenterna.

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Herr Feldt har ännu inte försökt att på något sätt bevisa sitt påstående att pengarna hamnar i fickorna på företagare och kapitalägare. Det är ett allmänt påstående som görs och ingenting annat. Herr Feldt hade haft tid att bevisa vad han sagt.

GUNNAR NILSSON (s):

Herr talman! Förra året blev ett magert år för de svenska löntagarna. För första gången sedan vi senast hade en borgerlig regering sjönk den reala lönen efter skatt med omkring 3 % för den genomsnittlige industriarbetaren. Det som löntagarnas organisationer förhandlade fram efter att ha stått på randen till en storkonflikt åt regeringens inflationspolitik snabbt upp. Med upprepade devalveringar, höjd moms och en slapp prispolitik drev regeringen tillbaka löntagarnas standard.

En viktig uppgift i årets avtalsrörelse blev att finna ett skydd mot fortsatta prishöjningar, liksom det blev en viktig uppgift att med låglönesatsningar söka vrida till rätta de orättvisa fördelningseffekter som regeringens skatteomläggning för 1978 innebär. Förväntningarna inför årets avtalsrörelse var inte höga. Det kan de inte vara när produktionen stagnerar, när det knappast finns något att fördela. Men vi nådde två viktiga mål: att få en garantiregel mot prishöjningar och att slå tillbaka Arbetsgivareföreningens försök att undergräva den solidariska lönepolitiken.

I samband med uppgörelsen uttalade parterna att vi gjort vårt för att värna samhälls ekonomin. Nu ankom det på regeringen att vidta åtgärder. Från LO-sidan menade vi att prisstopp och någon form av stöd till barnfamiljerna skulle vara lämpligt. SAF gick ut med krav på en drastisk sänkning av arbetsgivaravgifterna.

Regeringen konstaterade att uppgörelsen låg inom den samhälls ekonomiska ramen. Ekonomiministern vitsordade vid flera tillfällen det ansvar som parterna hade tagit i ett svårt ekonomiskt läge. Men strax efter kom det nya sveket, riktat mot de löntagare som strax innan fått en klapp på axeln av olika regeringsrepresentanter.

Den förra statsministern fick ett gott råd av sin företrädare när han valdes till partiledare: Lyssna till rörelsen!

Den nye regeringschefen tycks också ha fått råd, inte offentligt, men lydelsen är sannolikt: Lyssna till Arbetsgivareföreningen! Men fackför eningsrörelsen skall man bara *tala till!*

Återigen utsattes LO – och jag personligen – för regeringens egendomliga och osympatiska taktik, nämligen den att först under tysthetslöfte informera om vad man tänker göra, och sedan vid den offentliga presentationen försåtligt antyda att man genomför sina förslag efter *överläggningar* med Landsorganisationen – underförstått att vi skulle ha gett vårt godkännande.

Fackför eningsrörelsen delar inte regeringens samhällssyn. Det hindrar inte att vi, på samma sätt som med Arbetsgivareföreningen, vill stå "på talfot" med varandra. Vi ställer därför upp på samtal med regeringen eller enskilda statsråd. Men då skall det gå just till, vi vill inte bli utsatta för några ohederliga

grepp i fortsättningen.

Svensk fackföreningsrörelse, inbegripet mig själv, protesterar bestämt mot regeringens förslag att sänka arbetsgivaravgiften. LO:s representantskap tog vid sitt årsmöte den 27 april ett uttalande med följande innebörd:

Genom regeringens beslut slöts avtalet på falska förutsättningar. Fackföreningsrörelsen väddar till riksdagen att inte anta det på följande grunder:

1. Det finns inga garantier för att sänkta arbetsgivaravgifter leder till dämpade prishöjningar.

2. Årets avtalsrörelse är ännu inte avslutad. Uppgörelsen mellan LO/PTK och SAF är bara preliminär. Det är den även i dagens läge. Den offentliga sektorn är ännu inte klar. De lokala förhandlingarna har på många håll ännu inte börjat.

3. Arbetsgivaravgifterna har tidigare räknats av mot befintligt löneutrymme vid de tillfällen när vi har träffat uppgörelser. Nu sker avräkning nummer två. Regeringen ger pengarna till arbetsgivarna, oavsett vad Axel Kristiansson hävdade i sitt inlägg från den här talarstolen.

4. Med sin åtgärd har regeringen satt sitt förtroende på spel och utmanat löntagarna. En sådan politik innebär för framtiden att ingen kan lita på någon. Den gamla modellen, där de inblandade stått för sitt ord, uppluckras nu genom regeringens beteende.

I stället för sänkt arbetsgivaravgift krävde representantskapet åtgärder i form av höjning av barnbidragen och sänkning av priserna på baslivsmedel för att lindra barnfamiljernas utsatta situation. Kraven har senare preciserats i den socialdemokratiska partimotionen.

Det som har hänt sedan den 27 april ändrar inte på den bedömning som gjordes då. Jag vill hävda att kraven snarare stärkts. Vi har ett kraftigt omslag i handelsbalansen. Det beror bl. a. på en kraftig sänkning av importen till följd av den minskade köpkraften. Det finns nu plats för en efterfrågestimulans. En sådan skulle ha två syften:

1. Den skulle stimulera hemmamarknaden. Vi ser nu med stor oro på hur krisen inte bara hotar exportbranscherna, även handeln och andra service-näringer får det allt kärrare.

2. Den skulle, genom att ge de mest utsatta ett köpkraftstillskott, bidra till en rättvisare fördelning. En generell åtgärd som arbetsgivaravgiftssänkning är både dyr och felriktad. Man når exempelvis inte på något sätt barnfamiljerna, annat än med förhoppningar om att denna generösa arbetsgivarinställning skall komma de unga familjerna indirekt till del genom vad man kallar en dämpad prisutveckling. Om riksdagen antar utskottets majoritetsförslag om sänkta arbetsgivaravgifter, tar den på sig ett tungt ansvar. Den respekt för givna förutsättningar, som är en grund för avtalsrörelsen, skadas för framtiden. Klassklyftorna ökas ännu mer, vilket skadar samhällssolidariteten.

Det framgår nu att det finns en positiv restpost i bytesbalansen som kan beräknas till 7,5 miljarder för 1977. Den består dels av förskjutningar i handelskrediterna, vilket givetvis inte innebär någon extra inkomst för Sverige, dels av en statistisk underskattning av den faktiska exporten. Några

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

säkrare uppgifter om restpostens innehåll har man inte; detta skall man nu försöka klarlägga i en utredning.

Från fackföreningsrörelsen är vi angelägna om att snart få besked från ekonomiministern om restpostens innehåll. Om vi har ett mindre bytesbalansunderskott än vi tidigare trott, så reser det en rad frågor, bl. a.:

Är exporten större än vad som framgått av underlaget för den ekonomiska politiken?

I så fall, är inte produktionen eller förädlingsvärdet också större?

Borde inte en sådan slutsats innebära en högre produktivitet än vad som har antagits?

Jakande svar på de här frågorna – innebär det inte att också vinstnivån har underskattats?

Svaret på dessa frågor behövs för att man skall kunna bedöma utgångspunkterna för den ekonomiska politiken. De skulle också ha behövts inför våra bedömningar av årets avtalsrörelse. Det är centrala frågor för den ekonomiska politiken och för de fackliga övervägandena. Särskilt i tider med vikande reallöner måste kravet på ett riktigt beslutsunderlag ställas högt.

Över regeringspolitiken – bl. a. på det ekonomiska fältet som vi nu diskuterar – vilar, tycker jag, en stämning av "efter oss syndafloden". Under pressen från avtalets garantiregel har prisövervakningen skärpts. Tillsammans med en lugnare internationell prisuppgång och sjunkande försäljning i handeln bör det kunna dämpa prishöjningarna i förhållande till förra året. Men om vi ser mot 1979, finner vi att det föreligger stora risker för en ny prisexplosion.

För innevarande år visar överslagsberäkningar att sysselsättningen i det svenska näringslivet kommer att minska med 50 000–60 000 personer. För att hindra att den totala sysselsättningen sjunker måste den offentliga sektorn öka sin sysselsättning lika mycket. Det råder inget tvivel om att det finns behov av en ökning av minst den omfattningen. Men frågan är: Vill regeringen genomföra en sådan? Och hur skall man i så fall skapa förutsättningar för en sådan expansion?

Herr talman! För andra året i rad riskerar nu de stora löntagargrupperna att få vidkännas en standardsänkning. Den återhållsamhet som regeringen vädjat om i landets svåra ekonomiska läge har ensidigt fått iakttas av löntagarna. Med den kompletteringsproposition som nu behandlas sker en ytterligare omfördelning – regeringen ger löntagarnas pengar till arbetsgivarna!

I detta anförande instämde Håkan Strömberg, Olle Westberg i Hofors, Sune Johansson, Bernt Nilsson, Lars Henrikson, Torsten Karlsson, Gillis Augustsson och Lars Ulander (samtliga s).

KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! När riksdagen för precis ett år sedan diskuterade den ekonomiska politiken var läget för vårt land betydligt allvarligare än i dag. Vi levde då mitt uppe i 1977, det stora besvikelsernas år för vår ekonomi, ett år då

vår bruttonationalprodukt minskade med 2,5 %, medan Västeuropa ökade sin med 2 % och OECD-länderna sin med 3,5 %, ett år då den nytillträdande regeringen för att vrida utvecklingen rätt tvingades vidtaga åtgärder som momshöjning och devalvering och därmed också acceptera att konsumentpriserna det året alltjämt låg kvar på samma helt otillfredsställande nivå som de tre föregående åren, då priserna i genomsnitt steg ca 10 % per år.

De åtgärder som regeringen vidtog och som på kort sikt alltså nödvändigtvis medverkade till en högre inflationstakt har nu börjat ge synbarliga resultat. Inflationstakten har bromsats upp, handelsbalansen har under våren nästintill dramatiskt förändrats i positiv riktning. Många tecken tyder på att devalveringen har lyckats. Kronan ligger stabil i sin korg med drygt 9 % lägre värde än före augustidevalveringen förra året.

Mot bakgrund härav är det närmast ofattbart att oppositionen framhärdar i att underkänna allt vad regeringen har uträttat. Det konstateras i den socialdemokratiska reservationen att "regeringen misslyckats på praktiskt taget samtliga områden".

I dag har vi fått höra om en otroligt ineffektiv näringspolitik, om att reaktionen sticker upp sitt fula tryne, att social nedrustning förbereds. Det är en oförsynthet utan like när Kjell-Olof Feldt dessutom står här i riksdagen och påstår att moderaterna fröjdas över att grupper av människor får det sämre. Kjell-Olof Feldt borde skämmas.

Det går knappast att med bevarad trovärdighet inbilla svenska folket att regeringen är så inkompetent att allt den företagit sig är felaktigt, samtidigt som människor själva kan skymta en ljusning. För socialdemokraterna tycks kritiken och skället ha blivit ett självändamål. Man förefaller vilja göra Sverige till ett Skälland, ett namn som jag annars trodde var reserverat för vårt danska broderfolk.

När man studerar den socialdemokratiska partimotionen med anledning av kompletteringspropositionen, liksom reservationen till finansutskottets betänkande, får man alltså med ljus och lykta leta efter något positivt om regeringen, eller den borgerliga regeringen som man ännu ett och ett halvt år efter regimskiftet alltjämt envisas kalla sina efterträdare på taburetterna.

Devalveringen är man alltjämt skeptisk till, även om kritiken i ljuset av påvisade positiva resultat inte är lika onyanserad som tidigare.

I reservationen sätter man upp fem punkter som mål för den ekonomiska politiken: arbete åt alla, en rättvis fördelning av välfärden, en återställd balans i utrikesbetalningarna, en socialt och ekonomiskt balanserad tillväxt samt en markant dämpning av prisstegringarna.

Det är lätt att instämma i den målsättningen men också att påvisa att regeringen är på rätt väg när det gäller att uppnå de målen. Prisstegringarna har redan dämpats, och det finns god anledning förmoda att den trenden håller i sig. Balansen i utrikesbetalningarna går åt rätt håll, men de sifferuppgifterna har Björn Molin redan redogjort för, varför de här inte behöver upprepas.

Beträffande den första punkten i målsättningen, arbete åt alla, så har som alla vet regeringen här gjort en satsning som kommer alla tidigare jämförelser

att förblekna. Det är då förvånande och knappast hederligt av socialdemokraterna att påstå att regeringen medvetet vältrar över problemen på de vanliga löntagarna för att öka, som man säger, kapitalägarnas inkomster. De allra flesta begriper säkerligen att de vidtagna åtgärderna, såsom sänkning av löneskatten, devalveringarna och företagsstöden, har till enda syfte att värna om sysselsättningen och därigenom hela folkets välbefinnande.

Ingen regering med självbevaringsdrift skulle drömma om att föra en politik som ensidigt gynnade 300 000 företagare på 4,5 miljoner löntagares bekostnad. I verkligheten har vi i vårt land en nästan unikt jämn inkomstfördelning, där utvecklingen varit särskilt märkbar sedan 1960-talets början.

När socialdemokraterna nu kräver ökade insatser på forskningens område, är man som vanligt motsägelsefull, eftersom man inte är beredd att ge de för forskningsuppgifter lämpade människorna sådana ekonomiska villkor att de tycker att det är mödan värt att kosta på sig en lång, dyrbar utbildning. Kvalificerade, välutbildade människor har i dag 20–30 % lägre reallön efter skatt än för 10 år sedan. Risken för en begävningsavtappning till utlandet får heller inte nonchaleras.

Beträffande det statliga stödet till företag i svårigheter kan det vara skäl att erinra om att det inte var så rasande länge sedan den socialdemokratiska företagsfilosofin gick ut på att företag som inte kunde betala konkurrenskraftiga löner skulle läggas ner och arbetskraften föras över till de företag som kunde betala bättre.

I den socialdemokratiska reservationen heter det bl. a. att "i motsats till vad regeringens politik innebär bör politiken syfta till ett förtroendefullt och konstruktivt samarbete mellan olika grupper i samhället". I själva verket har ju just regeringspolitiken syftat till ett sådant samarbete, och i vår har man kunnat konstatera att utvecklingen går åt rätt håll. En ansvarsfull avtalsrörelse har nu följts av en jordbruksuppgörelse som också vittnar om att man haft full förståelse för betydelsen av en dämpad och lugn prisutveckling.

När det gäller jordbrukspriserna har socialdemokraterna velat gå en annan väg. I det i och för sig vällovliga syftet att vinna nya proselyter föreslår man i stället väsentligt ökade subventioner på baslivsmedlen mjölk, nötkött, ost, bröd och mjöl. De nuvarande livsmedelssubventionerna på över 3,5 miljarder skulle därmed öka med 850 miljoner. Subventionerna på livsmedel, och speciellt då på mjölken, är i nuvarande läge ofrånkomliga, men man bör enligt mitt förmenande vara mycket restriktiv när det gäller att bygga ut systemet, som är förknippat med en del nackdelar. Det gör mottagarna beroende av staten. Har subventioner väl införts är de svåra att avveckla. Människor får en felaktig bild av de verkliga produktionskostnaderna, och man döljer inflationen genom att i stället ta ut kostnaderna i skatt.

Behövs det framöver ett ökat stöd till speciellt barnfamiljerna, och det har finansutskottet ingalunda uteslutit, kan och bör det enligt min uppfattning ske annorledes än genom ökade livsmedelssubventioner.

Även om vår ekonomiska situation är gynnsammare än för ett år sedan, måste vi också ha klart för oss att de senaste decenniernas snabba tillväxt inte

kommer att kunna fortsätta i oförändrad takt. Eftersom den ständigt ökande gruppen pensionärer är försäkrad mot en sänkning av realinkomsten, blir det de yrkesverksamma människorna som kommer att få se sin standardutveckling krympt. Mot bakgrund härav kan man verkligen fråga sig om viljan att avstå ytterligare löneutrymme till kollektiva löntagarfonder blir särskilt stor. Jag tillåter mig att tvivla på det, och jag konstaterar att jag uppfattade det som om Gunnar Nilsson i sitt anförande inte med ett enda ord nämnde löntagarfonderna.

Som vanligt, finns det nästan anledning säga, har socialdemokraterna i sin partimotion och utskottsreservation näst intill bara perifert berört de kommunala ekonomiska problemen. Den kommunala verksamheten omsluter driftbudgetmässigt mer än 100 miljarder, och när det gäller kapitalbudgeten ligger summan någonstans mellan 15 och 20 miljarder årligen. Det är verkligen tal som inger respekt och borde motivera en långt mer ingående debatt här i riksdagen än vad som brukar vara fallet.

Vare sig det sägs ut eller ej torde väl alla vara ense om att den kommunala konsumtionsökningen, som 1977 blev närmare 5 % och i år väntas bli något över 4 %, ligger en bra bit över vad som kan betraktas som samhällsekoniskt godtagbart. Volymens expansion måste bromsas upp, och en viss uppbromsning har också redan skett. Enligt min uppfattning borde konsumtionsökningen de närmaste åren i stort sett begränsas till de två procent som tas i anspråk för att fullfölja riksdagens tidigare beslut om utbyggnaden av barnomsorgen och äldreården. En sådan relativt sett kraftig uppbromsning är kanske inte realistisk att tro på, men om man hamnar på en ökning på omkring tre procent borde detta, enligt min uppfattning, kunna betraktas som en acceptabel kompromiss.

Om man betraktar den kommunala ekonomins plus och minus, så framgår det att situationen har förbättrats sedan i vintras. Minusposterna, en relativt svag skatteunderlagsutveckling och en för långsam volymuppbromsning, finns kvar medan ett antal plusposter tillkommit sedan i vintras. Hit kan då räknas att löneutvecklingen med ganska stor säkerhet blivit något lägre än vad landsting och kommuner räknat med i sina långtidsplaner och budgetberäkningar. Inflationstakten kan i bästa fall nedbringas till 7 å 8 %, och en lägre kostnadsökning kan man väl knappast ha inkalkylerat på kommunalt håll. Till plusposterna hör givetvis också avskaffandet av den allmänna arbetsgivaravgiften om 2 %, som riksdagen väntas besluta om senare i dag.

För innevarande år torde man kunna räkna med ett visst överskott för kommunerna, medan 1979 blir besvärligare då uppbromsningen av skatteunderlagsökningen för 1977 års inkomster gör sig gällande. Slutet av juli i år blir en spännande tidpunkt för landsting och kommuner, för då publiceras taxeringsutfallet för 1977.

Man får vara klar över att stora lokala variationer i skatteunderlagsutvecklingen är att vänta beroende på hur sysselsättningssvårigheter har drabbat olika regioner. Det är då också värt att notera att skatten på ersättningen vid arbetslöshet liksom vid sjukdom går direkt till statskassan och inte kommer

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

landsting och kommuner till godo. Kraven på kommunala engagemang för att motverka ungdomsarbetslösheten kommer givetvis också att belasta kommunernas ekonomi.

Tumregeln borde vara att den offentliga sektorn å ena sidan vid svag utveckling inom industrin skall kunna suga upp en del arbetskraft, precis som skett nu, medan å andra sidan återhållsamhet i fråga om kommunal expansion måste till under en högkonjunktur.

Med det sagda har jag velat understryka hur oerhört viktig den kommunala sektorn är för vårt lands ekonomi och också hur betydelsefullt det är att riksdagen ägnar problemen största uppmärksamhet.

Herr talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets hemställan på alla punkter.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Knut Wachtmeister sade att jag borde skämmas. Jag undrar om herr Wachtmeister förstår vad jag talat om över huvud taget.

Vad är det moderaterna sätter främst som mål för sin politik? Vi kan avläsa det i det som nu händer.

1. Det gäller höjd lönsamhet för företagen. Då säger Knut Wachtmeister indignerat: Skulle någon kunna tro att vi vill gynna 300 000 företagare på 4,5 miljoner löntagares bekostnad? Men det är ju det som sker – 15 miljarder mer för företagen, 2 000 kr. i sänkt levnadsstandard för metallarbetaren.

2. Den viktigaste reformen är sänkta marginalskatter. Vem tjänar på det, herr Wachtmeister? Är det låginkomsttagarna och pensionärerna som skall dra nytta av detta?

3. Matpriserna får inte sänkas enligt Knut Wachtmeister. Han säger att motiveringen är att det skulle dölja de verkliga kostnaderna för konsumenterna. Nej, herr Wachtmeister, ingenting kan dölja det faktum att matpriserna stigit med 25 % på ett år, trots att det finns subventioner av baslivsmedel. Jag är rädd för att Knut Wachtmeister måste ha mycket dimmiga begrepp om hur vanligt folk har det i det här landet, om han tror att de inte insett hur kostnaderna utvecklas.

Moderaterna säger: De offentliga utgifterna måste hållas tillbaka – eller sänkas, eller vad man nu kallar det. Motivet är klart: utrymme måste skapas för sänkta skatter. Där ser vi moderaternas framtidssamhälle: sänkta marginalskatter betyder sänkta skatter för folk som har relativt höga inkomster – det kan aldrig bli på annat sätt. Och detta skall alltså betalas med sämre social trygghet – för vad annat är det ni kan åstadkomma?

Vi skall alltså få ett samhälle där det finns pengar för konsumtion av prylar, av fritidshus, av materiellt välstånd för dem som redan har det ganska bra. Vi är redan en god bit på väg – se på utvecklingen av mark- och fastighetspriser, vad som händer på konstauktioner osv. Folk med pengar kan använda dem. Och betalningen – den kommer via attackerna mot det sociala reformsystemet, den inleda sociala nedrustningen. Det är försämrade sjukvårdsförhållanden och högre kostnader för pensionärerna för att få litet hjälp och vård hemma.

Det är de små sakerna, Knut Wachtmeister, som räknas här i livet för de människorna. Och det är för deras skull jag är beredd att stå och ta emot glåpord av Knut Wachtmeister.

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

**KNUT WACHTMEISTER (m)** kort genmäle:

Herr talman! Den viktigaste reformen är enligt vårt program att sänka marginalsatserna, säger Kjell-Olof Feldt. Nej, vi säger att det är en viktig reform, för den bidrar till lägre inflationstakt, som gynnar hela vårt folk, inte minst dem som har de lägsta inkomsterna.

Socialdemokraterna återkommer ständigt med påståendet att indexreglering av skatteskalorna medför en skattesänkning. I själva verket vet Kjell-Olof Feldt lika bra som jag att det inte är på det viset, utan det gäller en uppbromsning av skatthöjningarna.

Kjell-Olof Feldt talar om konstauktioner och att det kan löna sig att köpa sådana saker i stället för att spara. Men det är ju just det vi velat motverka genom det värdesäkra lönsparandet, som riksdagen fattade beslut om i måndags.

Kjell-Olof Feldt säger sedan att han gärna tar emot glåpord av mig för att försvara de små i samhället. Men vem var det, Kjell-Olof Feldt, som kom med glåpord? Vem talade om "reaktionens fula tryne"?

Kjell-Olof Feldt blev i debatten tidigare liknad vid en klok hund. Det förefaller som om den kloka hunden i dag fått en släng av rabies, som bl. a. tar sig uttryck i att man biter vilt omkring sig.

Kjell-Olof Feldt försöker söndra och härska, men i det fallet är han inte någon Ludvig XI. Skall han försöka söndra och härska bör han använda hederliga metoder.

**KJELL-OLOF FELDT (s)** kort genmäle:

Herr talman! Jag är tydligen ett vandrande menageri – så många djur och människor som jag under den här debatten hunnit ta gestalt i. Jag känner mig mer kluven och splittrad än vad Knut Wachtmeister kan ha en aning om. T. o. m. galen blev jag på slutet.

Jag trodde faktiskt inte att Knut Wachtmeister kände sig träffad av min beskrivning av "reaktionens fula tryne". Jag tycker inte det uttrycket passar in rent estetiskt på herr Wachtmeisters fysiologi.

Men herr Wachtmeister och jag förstår inte alls varandra, i varje fall tror jag att vi står mycket långt ifrån varandra när det gäller den verklighet vi talar om.

Låt oss ta detta med de sänkta marginalsatserna. De skall nu säljas till människorna genom att man säger: Acceptera att vi kraftigt sänker skatterna för människor som har högre inkomster, så att de får högre levnadsstandard och kan använda mer av pengarna för egen räkning, acceptera att det leder till att ni kommer att få sämre trygghet på ålderdomen, att sjukvårdsförmånerna försämrats, att fru Troedssons märkliga egenvård realiseras – det utbyte ni får är något slags resonemang om att inflationen skall bli lägre.

Det här går i och för sig igenom i den allmänna argumenteringen från

denna regering. Man sätter in hårda stötar mot människornas levnadsstandard och trygghet. Man åstadkommer arbetslöshet och oro för framtiden. Sedan kommer frågan: Vilken är belöningen? Varför skall människor acceptera allt detta? Jo, så småningom skall friden återvända. Via visheten och klokheten hos dem som leder våra storföretag och de som äger dem skall investeringarna växa fram, produktionen öka, priserna sänkas och lyckan vara där. Det är bara det att uppfyllandet av era löften alltid ligger runt hörnet; det kommer alltid efteråt, medan de hårda kraven, de ingrepp som drabbar människorna, är omedelbara, konkreta och påtagliga.

Just nu diskuterar vi det val som denna riksdag kan träffa mellan att ytterligare öka den allmänna utspridningen av pengar till företagen och konkreta, påtagliga åtgärder som skulle ge effekt både när det gäller sysselsättningen och när det gäller att göra vardagen litet lättare för människorna. Då återvänder man till detta allmänna tal. Vänta bara, säger man, tills företagen väl bestämmer sig för att det är förenligt med deras intressen att hjälpa människorna – då kommer de också att göra det!

Jag har uttryckt min bestämda uppfattning, att moderaterna här leder regeringen på en väg, där det är de många människorna som kommer att få betala.

**KNUT WACHTMEISTER (m) kort genmäle:**

Herr talman! Först till marginalskatteerna!

Gå ut, Kjell-Olof Feldt, och fråga de vanliga löntagarna vad de tycker om marginalskatteerna! Läs vad TCO sade om 1972 års skatteutredning! TCO ville där gå längre i marginalsattesänkning. Det måste löna sig att arbeta, Kjell-Olof Feldt.

Beträffande pensionärerna har riksdagen beslutat att deras standard icke skall sänkas; vi har beslutat att folkpensionerna skall vara inflationsskyddade.

Vi förstår inte varandra, Kjell-Olof Feldt, och jag beklagar att vi genom dagens debatt inte kommit närmare varandra.

Benämningen den kloka hunden har inte jag hittat på; det är en uppsatt socialdemokrat som givit Kjell-Olof Feldt den "hedersbenämningen".

**Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:**

Herr talman! Det finns en betydande samstämmighet i de många rapporter, analyser och prognoser om den ekonomiska utvecklingen i Sverige som publicerats under den senaste tiden av forskningsinstitut, organisationer, banker och internationella organ. De är alla försiktigt optimistiska, även om graden av tillförsikt varierar. De pekar alla på en förbättring – somliga talar om en svag förbättring, andra om en något snabbare och starkare. De talar om en svag ökning av tillväxten, om en fortsatt låg privat och en fortsatt hög kommunal konsumtion, om låga investeringar och kraftiga förbättringar av handelsbalansen och om en klar dämpning av prisstegringarna. Jag kan citera en sammanfattning:

"En konjunkturuppgång är alltså på väg, så långt är alla överens. Men den

går sakta och börjar från en ovanligt låg nivå. Den internationella konjunkturen förbättras endast långsamt, och detta begränsar våra möjligheter till en snabb återhämtning. Det väsentliga är dock att vi nu – genom en lyckad devalvering och ett återhållsamt löneavtal – lyckats justera vårt kostnadsläge.”

Finansutskottets majoritet tycks ha ungefär samma uppfattning om den ekonomiska utvecklingen. Man noterar förbättringarna under de gångna månaderna. Man ser ljusa inslag i bilden framöver, men man betonar också problemen och svårigheterna.

Finansutskottets minoritet tecknar en helt annan bild, denna gång liksom tidigare. Så långt är oppositionen konsekvent. Vad som än händer i den ekonomiska utvecklingen, vilka beslut som än fattas så heter det: Regeringens ekonomiska politik har misslyckats på praktiskt taget samtliga områden. Man talar om försvagning, om snabbt växande problem, om ökade ekonomiska och sociala klyftor, om en nära nog katastrofal försämring, osv.

Jag både hoppas och tror att nuvarande regeringspartier kommer att bilda regering under flera perioder. Men jag måste säga att jag också hoppas att de inte kommer att bilda regering under så många årtionden att de riskerar att drabbas av samma självgodhet, samma sätt att fördöma allt som andra människor och partier gör och samma sätt att dölja och förvränga fakta som tycks ha drabbat det tidigare regeringspartiet.

Jag skall tala om i första hand två saker, nämligen om offentliga finanser och om skatter.

Det reviderade budgetförslaget innehåller en rad förändringar på både inkomst- och utgiftssidan jämfört med det ursprungliga budgetförslaget. Då det gäller inkomstsida är det framför allt den allmänna inkomstutvecklingen i samhället och avskaffandet av den allmänna arbetsgivaravgiften som motiverar nya beräkningar. Båda sakerna medför en försvagning av budgetens inkomstsida.

Den allmänna arbetsgivaravgiften betyder för 1978/79 3,4 miljarder, inte 4 miljarder, som oppositionen har fått för sig. Det är en betydande minskning av statsinkomsterna. Men om beslutet får avsedd effekt, nämligen att påverka vår kostnadsnivå och stimulera till ett mera normalt resursutnyttjande i vår ekonomi, är det väl använda pengar. Det bidrar till att förbättra sysselsättningen och därmed människors trygghet, och det medför en framtida förstärkning av statsfinanserna.

Oppositionen vill bevara denna avgift. Självfallet – höga löneskatter är ju en huvudlinje i socialdemokratisk politik. Socialdemokraternas väg att förbättra vårt konkurrensläge, att sälja mera varor genom att höja priserna, är åtminstone originell. Genom en 4 % högre avgift och 15 % högre växelkurser skulle vi kunna sälja mera! Men var skulle vi ha lyckats bättre? Det är väl ändå så att ett huvudskäl till att det nu finns en del ljusa inslag i den ekonomiska bilden är att vi har förbättrat vårt kostnadsläge.

Socialdemokraterna har lagt fram en rad förslag om nya inkomster och utgifter. De resulterar, säger man, i ett budgetunderskott på knappt 38

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

miljarder, kanske 35–36 i stället för närmare 42. Det är verkligen att – som det med orätt heter om det ursprungliga förslaget men som man med rätta kan säga om detta alternativ – ”ge en missvisande bild av den statsfinansiella utvecklingen”. En närmare granskning av effekterna för 1978/79 visar bl. a. följande:

Inkomsterna för allmän arbetsgivaravgift och för inflationsskyddade skatteskalor bör beräknas till andra belopp. Kostnaderna för energipolitik har man i vanlig ordning räknat fram litet för snabbt. Från sakliga och tekniska utgångspunkter kan man ifrågasätta om en del av de många skattehöjningarna verkligen kan ge effekt redan 1978/79. Jag noterar att man utlovar – utan att räkna in den – ännu en skattehöjning i samband med en kommande skatteomläggning. Och man är medveten om att man kanske bör tänka på kommunerna då man vill höja deras löneskatter. Osv.

De föreslagna inkomstförändringarna torde ge + 5.8 miljarder, inte + 8.4. Och de föreslagna utgiftsförändringarna torde ge – 4.7 miljarder, inte – 4.3; detta vid visserligen något osäkra men dock genomgående för oppositionen välvilliga beräkningar. Det betyder att skillnaden mellan de båda alternativen för 1978/79 är drygt 1 miljard. Det är inte någon imponerande siffra, då statsutgifterna beräknas till drygt 156 miljarder.

Det ger verkligen inte någon grund för tal om större mått av statsfinansiellt ansvar, i synnerhet om förbättringen – somliga skulle säga den marginella förbättringen – uppnås genom bl. a. högre löneskatt, alltså högre kostnader för våra varor, och mindre inkomstskattereform, alltså högre inkomstskatter för människorna under nästa år. Skulle det vara så att regeringen hade slösat våldsamt, så gäller det i precis lika hög grad oppositionen. Jag tycker nu inte att den benämningen är riktig.

Självfallet skulle jag vilja redovisa ett lägre budgetunderskott. Men jag vill inte uppnå ett sådant genom att, i en situation då resursutnyttjandet i vårt samhälle är lågt, ytterligare höja skatterna med allvarliga följder för sysselsättning och välfärd. Och jag vill inte uppnå det genom en lägre aktivitetsnivå, högre arbetslöshet och sämre social trygghet. Därför menar jag att den gjorda budgetavvägningen är försvarlig, att den präglas av en hög social ambition i en tid av lågkonjunktur, just den sociala ambition som vårt parti har stått för och som Kjell-Olof Feldt vill sätta ett och annat frågetecken för.

Jag noterar att oppositionen, efter att på flera sidor i sedvanlig ordning ha satt sina betyg, inte har kommit till annat än marginellt annorlunda siffror. Och så säger man – vilket är praktfullt, ty det förefaller som om socialdemokraterna gjorde entré i svensk politik först hösten 1976 – att man har ”tvingats acceptera det utgångsläge som regeringens ekonomiska politik har skapat”. Jojo. Denna regering har också tvingats acceptera ett utgångsläge som en tidigare regeringspolitik har skapat. Men det finns en skillnad, och det är den avgörande skillnaden i svensk politik sedan hösten 1976. Vi är beredda att säga att vi hade ett medansvar för samhällsutvecklingen också som opposition. Socialdemokraterna tycks inte vilja ta ett sådant ansvar. Man kritiserar. Man misstänkliggör.

Vi har också i kompletteringspropositionen redovisat de statsfinansiella perspektiven på längre sikt. Det är på sedvanligt sätt en kartläggning av statsinkomster och statsutgifter under kommande femårsperiod. Det är ingen plan och det är inget politiskt program. Det är en belysning av vad redan fattade beslut kan innebära.

Vi konstaterar att långtidsbudgeten är en bestämd varningssignal, att de stora budgetunderskotten nu är ofrånkomliga men att budgetunderskott av omfattningen ca 40 miljarder inte kan fortsätta år efter år. Det skulle medföra en begränsning av det framtida handlingsutrymmet. Vi framhåller också att det i fortsättningen blir nödvändigt med en synnerligen restriktiv utgiftsgranskning och en fortlöpande omprövning av pågående aktiviteter.

Det är alltså fel när oppositionen säger att regeringen inte drar några slutsatser av analysen i långtidsbudgeten. Men det är rätt att något detaljerat program för statsinkomsternas och statsutgifternas utveckling under kommande år inte nu redovisas. Så brukar ju inte heller ske. Långtidsbudgeten är ett underlag för fortsatt arbete med kommande statsbudgeter, och det arbetet kommer förvisso att präglas av ansvar för samhällsekonomi och statsfinanser.

Jag vill också säga några ord om skattepolitiken. Det är förbluffande att socialdemokraterna också i detta betänkande och i denna debatt fortsätter en så djupt osaklig debatt som de har fört så många gånger förut under de gångna åren. Vi har nu ett omfattande underlag för en mera seriös debatt om våra framtida skatter. Vi har bl. a. tre stora skatteutredningars betänkanden. Vi har en mängd remissvar på dessa betänkanden. Vi har en del undersökningar av hur vårt skattesystem fungerar. Vi borde kunna vara ense om några utgångspunkter för en fortsatt debatt.

Sverige har sannolikt de högsta skatterna i världen. Det samlade skatteuttaget – alltså summan av alla statliga och kommunala skatter och avgifter – var 1977 omkring 53 % av våra samlade inkomster, mot 41 % i början av 1970-talet.

Många människor är kritiska mot vårt skattesystem, mot utformningen och tillämpningen av reglerna, mot skattenivåerna. Den kritiken må på olika punkter vara berättigad eller inte, men den finns, och den är växande.

Det är inte lätt att finna alternativa system. Våra skatter är så höga, och det försvårar reformerna.

Vi måste söka lösa våra skatteproblem på olika vägar.

En väg – och en ofrånkomlig väg – är att begränsa den offentliga konsumtionstillväxten. Det finns nämligen inget skattesystem, hur djupsinnigt det än är, som kan klara hur stora krav, hur stora uttag, som helst. Människor i vårt land ställer stora krav på samhällets insatser på olika områden – utbildning, vård, kommunikationer, arbetsmarknad osv. – och är, tror jag, också beredda att betala tämligen höga skatter. Men det finns en gräns. Man vill också ha en väsentlig del av sin inkomst för egen konsumtion, för mat, bostad, kläder, resor osv., och de flesta finner det nog också rimligt att de själva skall betala huvuddelen av kostnaderna för dessa ting och inte medverka i enorma subventionsomgångar. Och nu torde vi vara mycket nära

den gräns som nuvarande skattesystem klarar av med rimliga krav på effektivitet och rättvisa.

Vi har i dagarna kunnat studera en undersökning om människors inställning till våra skatter. Nu skall vi inte övervärdera resultatet av sådana undersökningar – intervjufrågor är inte alltid klara och entydiga, och vi vet att det finns många uppfattningar och missuppfattningar om våra skatter. Men undersökningen ger ändå en belysning av vad människor tycker och tänker om våra skatter, och många av resultaten stämmer också väl överens med vad vi på annat sätt vet eller tror oss veta. Undersökningen ger en oroande bild. Många människor är missnöjda. De menar att nuvarande skattesystem är orättvist. De tycker att skatterna, framför allt marginalsatterna, är för höga och att många människor smiter undan skatt.

Därför måste vi reformera vårt skattesystem. Det är en av våra mest angelägna sociala reformer, en av vår mest angelägna rättvisereformer. Det är därför beklagligt att så många för en så osaklig och osann debatt om våra skatter. Ett par exempel:

Marginalsatterna är ett av huvudproblemen när det gäller våra skatter. Men marginalsatten är ju inte någon speciell skatt för höginkomsttagares lönchöjningar eller extraförtjänster. Vi måste se de statliga och kommunala skatterna i sitt sammanhang och också i sitt sammanhang med vår socialpolitik. Och vad händer då för de många som har en årsinkomst om exempelvis 40 000, 50 000, 60 000, 70 000 eller 80 000 kr.? Jo, först har vi ju den kommunala skatten, i genomsnitt 29 kr., alltså 29 % av inkomsten. Sedan har vi en statsskatt om i dessa skikt 26–48 % av inkomsten. För många har vi slutligen inkomstprövade bostadsbidrag och kanske inkomstrelaterad barnomsorgsavgift. Det betyder att för många människor i vad vi brukar kalla vanliga inkomstskikt är den sammanlagda margineffekten 80–90 %, i undantagsfall bortåt 100 %. Är det då så märkligt att människor börjar fundera, att somliga kanske förändrar sin arbetssituation, inte av sociala och mänskliga skäl, utan av skatteskal? Det börjar löna sig att fiffla, och då är det oroande, mera med hänsyn till samhällssolidaritet och tilltro än på grund av statsinkomsternas volym.

Och så har vi höginkomsttagarna, de som har inkomster på 80 000, 90 000, 100 000 kr. eller mera. De har varje år – oberoende av regering – fått allt högre skatt – inte alla, men många. Den statliga inkomstskatten har visserligen ofta sänkts – också höginkomsttagare har ju skikt av lägre inkomster och får alltså del av sänkningarna i de skikten – men kommunalskatten har höjts, och den är kännbar för höginkomsttagare. Många har nu en marginalsatt om 85–90 %, och i de skikten handlar det bara om skatt, eftersom bostadsbidrag normalt inte finns med i bilden.

Det må vara att debattörer och partier vill förneka de problem som våra höga inkomstskatter, kombinationen av kommunalskatt och statsskatt, medför och vill fortsätta att låta inflationen höja skatterna för människorna. Men verkligheten har sin väg, vad som än sägs i tal och artiklar och utskottsbetänkanden. Människorna känner skatterna, de känner dem om årsinkomsten är 25 000, 75 000 eller 175 000 för att nämna några siffror. Och

de finner sitt sätt att handla.

Det är därför intressant och litet beklagligt att konstatera att Kjell-Olof Feldt i ett långt avsnitt i sitt anförande kritiserar mig och folkpartiet för att vi vill sänka marginalskatteerna och att Kjell-Olof Feldt visar så ringa förståelse för egen del för de problem som finns i vårt skattesystem, så ringa vilja för egen del att medverka till reformer som betyder rimligare inkomstskattesystem. Vi har i regeringsförklaringen sagt att vi vill inflationsskydda skatteerna, och det har vi gjort. Vi har sagt att vi vill sänka marginalskatteerna, och det har vi gjort och kommer vi stegvis att göra. Vi har sagt att vi vill verka för att kommunalskatteernas ökning begränsas – det har vi gjort och det kommer vi att göra.

Det är rätt som Kjell-Olof Feldt säger att jag tycker att det är betydelsefullt att minska marginalsikten, och jag tror att det är många också inom socialdemokratins led som har den uppfattningen.

Sedan funderade Kjell-Olof Feldt över hur långtgående mina ambitioner är. Jag skall gärna svara. Somliga referat kan ibland vara ofullständiga, men riksdagens protokoll ger fortfarande en fullständig dokumentation av vad som sägs.

Jag tycker att det är väsentligt att sänka marginalsikten, men jag finner det inte särskilt meningsfullt att börja ett propositionsarbete med att alldeles bestämt fixera en skattesats innan man bestämmer sig för vilka andra förändringar som man vill göra i ett skattesystem. I och för sig är det inte orimligt att marginalskatteerna skulle stanna vid 50–55 % för de människor som har inkomst på 50 000, 60 00 och 70 000 kr., men avgörande är ju vilka förändringar som man i övrigt gör av inkomstskattesystemet. Vad gör man med grundavdragen? Ja, är de oförändrade eller höjs eller sänks de eventuellt till någon annan nivå? Vad gör man med andra avdrag osv? Därför är det inte till särskilt mycken nytta att mera fixera siffror. För mig är det fullt tillräckligt att säga att vi bör sänka marginalskatteerna och hålla igen de kommunala skatteerna.

När jag talar om sänkta marginalsatser syftar jag i första hand på skattesatserna i de inkomstlagen där flertalet av industrins arbetare och tjänstemän befinner sig. Men alla som har studerat skatteskalor vet att man också lämpligen justerar i inkomstskikt som ligger under och över dessa lägen.

Kommunalskatteerna har ju en väsentlig roll i vårt inkomstskattesystem genom att de så att säga ligger under den statliga inkomstskateskalan och därmed medverkar till den höga progression som vi har. Därför måste staten vara återhållsam med att lägga nya uppgifter på kommunerna, och kommunerna måste å sin sida vara återhållsamma med att ta på sig nya uppgifter och sedan komma till staten och säga, att de måste få mera bidrag. Det är möjligt att med lugnare konsumtionstillväxt – observera att jag talar om en konsumtionstillväxt; det är alltså fortfarande fråga om en tillväxt – ändå klara väsentliga uppgifter framför allt inom barnomsorgens, äldreomsorgens och långtidssjukvårdens områden. Men vi kan behöva ta det litet lugnare på andra

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

områden och ta litet längre tid på oss för att där genomföra de ambitioner som vi har.

Till sist ytterligare en sak. Socialdemokraterna säger gång på gång att regeringens skattepolitik medför omfattande inkomstomfördelningar, att miljonbelopp flyttas, att företagarna får miljarder etc. Att företagarna får miljarder eller ens miljoner är så orimligt, att jag inte ens skall kommentera det. Företagarna har precis som andra inkomstagare fått en del skatteminskningar och en del skattehöjningar under gångna år, och deras personliga situation är nog ungefär densamma sommaren 1978 som sommaren 1976. Den var som alla andra inkomstagares väsentligt besvärligare sommaren 1976 än t.ex. sommaren 1970, eftersom inkomstbeskattningen genomgående blivit hårdare.

Vad gäller påståendet att företagen får pengar vill jag säga att sänkta löneskatter och olika former av stöd har betytt att många företag kunnat räddas så att de kunnat leva vidare och fortsätta att arbeta. Men sänkningarna av löneskatterna har också betytt att kostnadsnivån i företag, i kommuner, inom handel och i organisationer har kunnat sänkas. Men varför? Jo, för att skydda sysselsättningen. Ett av de mest väsentliga sociala mål som ett samhälle kan arbeta för är ju att människor skall ha jobb.

Det finns problem inom vårt skattesystem, och det finns möjlighet att inom nuvarande skattereglers ram undgå beskattning eller minska skatten. Men möjligheterna till detta har inte tillkommit genom några skattelagar som genomförts under åren 1977 och 1978. De har uppstått inom ramen för gamla lagar, som en socialdemokratisk regering har utarbetat och som för den delen de nuvarande regeringspartierna i opposition ofta har stött. Men glöm inte i er kritik att de lagar som nu möjliggör för somliga att komma i ett bättre läge och att utnyttja olika regler är gamla lagar, som hade kunnat ändras under tidigare år och årtionden.

Men varför har man då inte gjort detta? Ja, kanske är det inte lika enkelt att finna de nya effektiva och rättvisa lagarna som det är att kritisera en del svagheter. I så fall borde ju kritiken ha gett litet mer resultat under 1940-, 1950- och 1960-talen och under halva 1970-talet. Vi arbetar och kommer att fortsätta att arbeta för att slipa bort sådana kantigheter och konstruktioner som ger orimliga effekter. Men det kommer att ta litet tid.

Jag har sagt – och låt mig till sist, herr talman, upprepa det – att vi vill föra en skattepolitik inte för vissa grupper, inte för vissa inkomstskikt, inte en skattepolitik präglad av något klasstänkande, utan en skattepolitik för alla, en skattepolitik för hela befolkningen.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Försvaret för de sänkta arbetsgivaravgifterna går ut på att denna åtgärd skall skapa större sysselsättning och ge lägre priser. Förutom att avgiftssänkningarna inte kan göra bådadera – pengar som används för löner kan inte användas för att sänka priserna – tyder allt på att sänkningarna inte gör någotdera. För vad händer? Jo, företagens finansiella sparande ökar i år, som jag påpekade, med 15 miljarder kronor. Det är pengar som inte används

till någonting. De ligger sysslolösa. Eller rättare sagt: De lånas ut till bankerna, där riksbanken sedan med stort besvär lånar tillbaka pengarna till staten. Det är rena rundgången.

Jag har liknat de här 15 miljarderna vid en bomb av överlikviditet som kan explodera i en nära framtid. Men då blir det inte sysselsättning utan inflation och kostnadsökningar för alla.

Ingemar Mundebo får nu varningar från alla håll om riskerna med den här politiken. Tar han inget intryck av de här varningarna? Det är en ganska allvarlig fråga. Tänk er att Ingemar Mundebo och folkpartiet går med på Gösta Bohmans krav att arbetsgivaravgiften skall sänkas ytterligare den 1 januari 1979. I långtidsbudgeten redovisas nu ett långsiktigt underskott på 40 milj. kr. Det är en varningssignal, säger Ingemar Mundebo. På lång sikt borde därför Ingemar Mundebos hela politik inriktas på att sänka det här underskottet på 40 miljarder. Min fråga är: Lovar Ingemar Mundebo att i nästa budget, den för 1979/80, skall underskottet bli lägre än de 40 miljarder som enligt regeringen inte är acceptabelt på längre sikt?

Sedan är det värt att notera, herr talman, att den enda reform Ingemar Mundebo talade om var sänkta skatter. Sänkta marginalskafter är en av de mest angelägna rättvisereformerna, sade Ingemar Mundebo. Jag kan tänka mig flera skäl för att sänka marginalskafterna, men jag skulle aldrig drömma om att försöka slå i folk att det är av rättviseskäl jag vill sänka marginalskafterna. Men driv kravet på 50 % marginalskaft, Ingemar Mundebo, för det betyder att de sociala reformer som ni har utlovat förvandlas till det som redan har inträffat!

Reformen för kvinnorna gällde kortare arbetstid för dem som har råd att stanna hemma. Nu skymtar sämre sjukvårdsförmåner och sämre villkor för pensionärerna.

Finns det hos folkpartiet inte längre någon känsla för att rättvisa också gäller något annat än marginalskafterna? Nej, här har det gamla folkpartiet, Bertil Ohlins konservativa parti, kommit tillbaka. Jag antar att Ola Ullsten får anledning att redovisa vart hans parti är på väg.

**NILS BERNDTSON** (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Mot bakgrund av att finansutskottet stödde sig på budgetministerns resonemang om att en fortsatt kommunal expansion inte var förenlig med samhällsekonomin krav och att betydande nedskärningar måste komma till stånd ställde jag ett par frågor till budgetministern, som han väl åtminstone indirekt har besvarat i sitt anförande. Nog måste det väl vara något av en felsyn att så hårt markera åtstramningen just på den kommunala sektorn, som framför allt har att svara för den kollektiva samhällsservicen? Då kommer, såvitt jag förstår, åtstramningen att i första hand drabba de grupper som redan nu har det svårt.

Man kan ställa frågan vilka det är som bäst behöver den kommunala servicen, med utbyggd barnomsorg och mycket annat, och vilka grupper i samhället som kan klara sig den servicen förutan eller med vissa indragningar i den. Jag tycker inte att frågeställningarna är besvarade när det gäller vilka

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

betydande nedskärningar som budgetministern anser kan förekomma utan att det får allvarliga sociala konsekvenser.

Budgetministern förbigår också helt frågan om de sysselsättningspolitiska konsekvenserna vid en nedskärning i kommuner och landsting. Jag vill då bara erinra om att såväl sysselsättningsutredningen som andra utredningar har räknat med att det är just på den offentliga sektorn, bl. a. i kommuner och landsting, som en rad av de nya jobben skall komma. Men hur går det med dem om man skall bedriva den åtstramningspolitik mot kommuner och landsting som det här är fråga om?

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag har lyssnat på alla synpunkter, både i denna debatt och i andra debatter som jag åhört, och jag har även tagit del av de synpunkter som vi möter exempelvis i de ekonomiska rapporterna. Det har då varit intressant att kunna konstatera att det råder en tämligen hög samstämmighet i bedömningen, att vi genom devalvering, återhållsamma löneavtal och sänkta löneskatter har fått ett kostnadsläge som ger oss väsentligt bättre möjligheter att konkurrera ute på världsmarknaden. Under de gångna månaderna har vi också kunnat konstatera hur industrins orderläge i väsentliga avseenden har förbättrats. Detta är alltså fakta. Var och en som har försökt sälja borde kunna tänka sig att det måste vara lättare att göra det om man kan göra det från den utgångspunkten, att de egna priserna nu är ungefär 20 % lägre än vad de skulle ha varit om vi inte hade sänkt löneskatter och förändrat växelkurser.

Kjell-Olof Feldt menar att jag i den här debatten, den 2 juni, skall ta ståndpunkt till bl. a. vilka ekonomisk-politiska åtgärder som regering och riksdag bör stanna för hösten 1978. Men den bedömningen bör rimligen utgå från det ekonomiska läge som vi befinner oss i då och från det behov av insatser som då eventuellt kan finnas. Så stelbent skall väl inte en ekonomisk politik vara att man fyra månader i förväg i en debatt skriver ut ett recept och säger: Så här skall receptet se ut! Ännu mindre skall vi i den här debatten göra upp den statsbudget som kommer att redovisas inför riksdagen i början av januari 1979. Jag går inte till det arbetet med en fixerad siffra för budgetsaldot, utan den främsta ambitionen i ett budgetarbete måste vara att kunna redovisa en budget som fyller kraven utifrån både samhällsekonomiska och statsfinansiella utgångspunkter men också krav sedda utifrån de sociala ambitioner som denna regering står för, där ett intensivt arbete för att trygga sysselsättningen för människorna är det dominerande.

Min ambition är därför att presentera en budget som så långt som möjligt kan klara den målsättningen med så lågt budgetsaldo som möjligt. Men om kampen för sysselsättningen skulle kräva ytterligare insatser är jag beredd att pröva också den kostnaden.

Vidare har jag varken i denna eller i andra debatter speciellt markerat den kommunala sektorn. Jag talar genomgående om den offentliga sektorn. Att det stundom mer handlar om den kommunala sektorn än om den statliga beror helt enkelt på att den statliga konsumtionstillväxten ligger på ungefär

noll, medan den kommunala under de gångna åren legat på 4–5 %. Det finns starka samhällsekonomiska och kommunalekonomiska skäl som talar för att den kommunala konsumtionstillväxten borde ligga på en lägre nivå. Jag har sagt att det är möjligt att tillgodose höga krav på väsentliga samhällsområden också med en lägre konsumtionstillväxt än den nuvarande.

Slutligen: jag talar inte enbart för sänkta marginalskatter. Framför allt uttryckte jag alldeles klart att jag inte vill fixera debatten till några procentsatser. Jag talade om reformer inom hela vårt skattesystem, framför allt inom inkomstskattesystemet. Det betraktar jag verkligen som en social reform och som en rättvisereform av största betydelse, därför att vårt skattesystem i dag medför så betydande skadeverkningar, just därför att det driver på inflationen, försvårar avtalsrörelser, påverkar människors tilltro till samhället – till vårt skattesystem – och påverkar människors arbetsvilja. Kan vi alltså få ett bättre inkomstskattesystem, då har vi genomfört en reform som är av största betydelse för många människor i detta land.

KJELL-OLOF FELDT (s) kort genmäle:

Herr talman! Ingemar Mundebo tar på sig statsmannakostymen. Det kan inte begäras av honom att han skall ha några stelbenta ståndpunkter hela fyra månader innan den ekonomiska politiken på nytt skall fastställas. Jag förstår att herr Mundebo är tyst på den punkten. Det är nämligen bara en enda slutsats som är möjlig: Om regeringen skall genomföra sina planer på ytterligare skatte- och avgiftssänkningar, utan att detta leder till en rent katastrofal statsfinansiell situation, måste stora skattehöjningar genomföras för andra grupper. En momshöjning är helt enkelt oundviklig, och det tror jag Ingemar Mundebo inser.

Nu frågade jag inte efter några specifika åtgärder. Jag frågade: Vilken är folkpartiets viljeinriktning? Vartill syftar ni och regeringen med finanspolitiken och budgeten i framtiden? Vill ni långsiktigt minska statens budgetunderskott?

Vi vet alla vilken enorm betydelse detta har för både den ekonomiska och den sociala utvecklingen, för kommunernas möjligheter att undvika skattehöjningar, för möjligheterna att åtminstone göra de elementära insatserna för att klara människors trygghet och sociala villkor. Gör vi inte det, då är alternativet också klart: det blir fortsatt inflation och fortsatta kommunala skattehöjningar – och moderaternas planer på social nedrustning kommer att genomföras, därför att de blir nödvändiga.

På denna grundläggande fråga har folkpartiet inget annat svar än att deras sociala reform, som de nu planerar för, innebär sänkta marginalskatter.

Jag sade tidigare att folkpartiet hade fastnat i den moderata fällan. Men det verkar som om denna fälla har gillrats gemensamt av folkpartiet och moderaterna. Den som sitter där nu är tydligen herr Fälldin och centern. Det är Bertil Ohlins gamla skattesänkarparti som har kommit tillbaka – lika konservativt och hårt, lika okänsligt för de konsekvenser som en rasing av samhällets resurser får. Då hjälper det föga, Ingemar Mundebo, att ni vänder er till de grupper som tycker att skatterna är höga, därför att människorna är

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

samtidigt helt på det klara med att deras framtid är beroende av hur ekonomin sköts och vilka möjligheter samhället har att i kritiska lägen göra de insatser som är nödvändiga. I dag får ni säga nej till en rad viktiga ting, ni får säga nej t. o. m. till näringspolitiska insatser som skulle kunna rädda sysselsättningen, därför att herr Mundebos budget är tom på pengar.

Jag önskar er inte välgång på den färd ni nu anträder, utan jag ser med stor oro på det som tydligen skall bli fortsättningen nästa budgetår.

NILS BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Här tror jag att vi skymtar den filosofi som vi kritiserat i vår motion och som upprört finansutskottet, nämligen att det är exportindustrins intressen som fått diktera den ekonomiska politiken utan att regeringen ställt krav ens i fråga om sysselsättningen. Här fortsätter ju budgetministern att tänka bort sysselsättningskonsekvenserna av en åtstramning när det gäller kommuner och landsting – eller den offentliga sektorn, som budgetministern säger.

Budgetministern säger att konsumtionsökningen i kommunerna är för hög. Men han måste svara på frågan vad det är för konsumtion som kommunerna har att svara för. Hur angelägen är den konsumtionen för medborgarna? En begränsning i förhållande till redan uppgjorda planer i kommunerna, som budgetministern talat om, måste leda till att redan nu allvarliga brister i fråga om barnomsorg, sjuk- och hälsovård, äldreomsorg, miljö, bostäder, kollektivtrafik och liknande ytterligare förvärras. Då är man bra nära ett reformstopp, för att inte tala om sociala försämringar.

När man har denna inriktning borde man inte vara så indignerad över att vi har hävdat att man söker vältra över krisens bördor på de minst bärkraftiga i samhället, för det är uppenbarligen ändå vad som sker.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Folkpartiet fångar man nog inte i några fällor så där enkelt, i varje fall tror jag inte att Kjell-Olof Feldt gör det. Folkpartiets placering avgörs av folkpartiet självt. Och folkpartiet är, har varit och kommer att förbli ett socialt reformparti. Därför är ett socialt reformarbete väsentligt för folkpartiet, och det kommer vi att fortsätta att arbeta med. Vi kommer att göra det i den takt som vår samhällsekonomi ger utrymme för.

Att målen är en samhällsekonomisk balans framgick väl ändå både av mitt anförande och av budgetförslaget. Det är givet att politiken nu precis som under tidigare skeden i svensk historia är en balansgång mellan olika krav och önskemål å ena sidan och ekonomiska resurser å andra sidan. På vissa punkter, exempelvis när det gäller ett socialt reformarbete, skulle vi vilja gå längre, men i nuvarande ekonomiska situation kan vi inte göra det, därför att våra resurser helt enkelt inte räcker till. För den skull tycker jag inte att man behöver tala om nedrustning eller om att angelägna reformer inte blir genomförda. Om vi får ta ytterligare några år på oss för att nå ett mål, kan vi självfallet beklaga det, men det får vi ändå göra för att försöka bevara balansen i vår samhällsekonomi.

Målinriktningen, vad vi vill uppnå, har vi därmed inte förändrat. När man nu resonerar om vad som hänt under t. ex. 1977 till följd av den låga tillväxten i ekonomin, tar man stundom i med bedömningar och beskrivningar som helt saknar förankring i verkligheten. Det gäller både människors privata konsumtion och vad vi kan uppnå inom den statliga och kommunala verksamheten. Inom den offentliga sektorn pågår ändå ett fortsatt reformarbete på olika områden. Det pågår väsentliga förbättringar av situationen inom barnomsorgens, sjukvårdens och långtidssjukvårdens områden. Det förhållandet att vi inte kan lösa alla problem på en gång beror på att problemen är så pass många.

På den privata konsumtionens område var det en nedgång 1977 som handlade om promille. Låt oss säga att dessa promillen skulle bli till en procent under det här året, så handlar det ändå om att komma tillbaka ungefär till ett läge där vi var 1975 och 1976. Då var Kjell-Olof Feldt och andra inte fullt så talföra om nöden och eländet i det här landet! Faktum är att vi har många problem att lösa, men att vi ändå har det ganska bra, om vi jämför med situationen i många andra länder. Vi vill att det skall bli bättre, och jag tror att det kommer att bli det.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

OLOF PALME (s):

Herr talman! Den renodlat ekonomiska argumentationen från vår sida har förts av Kjell-Olof Feldt och kommer att föras av Gunnar Sträng och flera andra socialdemokrater. Jag skall delvis hålla mig till andra perspektiv. Men jag kan inte undgå att inledningsvis säga att det var rätt skrämmande att lyssna till Ingemar Mundebo. Han är ansvarig för våra statsfinanser.

Den sista rent socialdemokratiska budgeten, 1975/76, gav ett underskott på sammanlagt 3,6 miljarder kronor. Den budget som nu behandlas ger ett underskott på, om jag minns rätt, ca 42 miljarder kronor. På dessa år har alltså underskottet i statsbudgeten ökat 11–12-faldigt. Det betyder att var tredje krona som staten ger ut är en lånad krona. Det betyder vidare att räntan på statsskulden är den snabbast växande posten i hela vår budget. Om utvecklingen får fortsätta kommer om få år räntan på statsskulden att kosta lika mycket som utgifterna för folkpensionerna, och det är en väsentlig orsak till vår mycket stora utländska upplåning.

Nu har budgetministern lagt fram en långtidsbudget som visar att vi permanent skulle ligga – utan några som helst reformer, utan skattesänkningar – på ett underskott om 40 miljarder kronor, år ut och år in. Jag brukar träffa utländska ekonomer. De säger att man möjligen kan tolerera budgetunderskott på 3–4 % av BNP. I Sverige ligger vi nu på ett budgetunderskott på 10 % av BNP – en storlek på underskott som knappast är känd i något annat land.

Vad gör då budgetministern – han som är den främst ansvarige? Jo, han säger att det här är en varningssignal. Vad gör han sedan? Jo, han lovar att

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

ytterligare försvaga budgeten – han skall sänka marginalskatten, sänka grundavdraget och sänka kommunalskatten. Allt detta skall läggas ovanpå de 40 miljarderna.

Eftersom budgetministern säger att det är oacceptabelt att ha ett budgetunderskott på 40 miljarder, frågade Kjell-Olof Feldt honom, om han kan lova att hålla nästa års budgetunderskott lägre och om detta är hans ambition. Då svarar budgetministern att han naturligtvis inte kan lova det. I dag försvagar han budgeten fullständigt i onödan med 4 miljarder, som han skänker till arbetsgivarna. Och så står han här och lovar ett par miljarder till. Samtidigt som detta sker går landet mot en statsfinansiell kris och mot en våldsam uppladdning av likviditeten, något som blir en inflationsbomb och som kan leda till statsfinansiell bankrutt, om ni får fortsätta. Det må förlåtas mig, herr talman, om jag tycker att detta trots allt är något skrämmande.

Herr talman! Inför dagens debatt har jag läst igenom protokollet från motsvarande debatt i fjol. Det var mycket intressant.

Det har ju hänt mycket i vårt land under det år som gått sedan vi senast upplevde den härliga tiden mellan hägg och syren. Det har hänt väldigt mycket också utanför landets gränser som påverkar människorna i vårt land. Den ekonomiska tillbakagången, som redan då skarpt kritiserades, har fortsatt. Strukturomvandlingen har drivit än fler människor in i en hård otrygghet. Många ungdomar har upplevt bittra och svåra perioder som arbetslösa. Människor har slagits ut i det svenska samhället.

Denna hotfulla utveckling, som jag här bara har skisserat, ställer stora krav på en regering. Enklast kan de kraven formuleras i orden handlingskraft och framtidsinriktning. Därför är det rätt sorgligt att finna att det nu som då är i stort sett samma olösta problem som är aktuella. Det börjar bli trångt i den Fälldinska långbänken.

Gör bara det tankeexperimentet att regeringen tidigt kunnat samla sig till kraftfulla beslut i energipolitiken. Det skulle ha betytt stora ekonomiska besparingar nu när besparingar är nödvändiga såsom budgeten ser ut. Det skulle ha betytt ökad sysselsättning när sysselsättningen är hotad. Det skulle ha betytt investeringar när investeringarna rasat. Det skulle ha betytt en högre ekonomisk aktivitet när ekonomin är på tillbakagång. Det skulle ha skapat utrymme för politisk handlingskraft i ett läge när stora problem för människorna kräver just detta. Men energipolitiken ligger i precis samma långbänk som för ett år sedan.

I fjol uppehöll jag mig rätt utförligt vid den blockpolitik, den hårda konfrontation med arbetarrörelsen som präglade den borgerliga regeringens politik. Jag beklagade dessa hårda lösningar och påminde om att vi under socialdemokratins regeringstid hade kunnat skapa breda majoriteter för nästan alla stora reformer och beslut i Sveriges riksdag. Under sommaren tog jag flera gånger upp frågan om möjligheterna till samverkan för att lösa några av dagens pressande problem i vårt samhälle.

Det var, herr talman, förspild möda. Nu under det gångna året har blockpolitiken skärpts. Konfrontationen med socialdemokratien har hårdnat. Information och samråd i politiskt avgörande frågor förekommer inte.

Kontaktvägarna har slammat igen, med några få och i och för sig glädjande undantag. Vi har hos regeringen fått uppleva en klar vilja att regera mot arbetarrörelsen och därmed naturligtvis också mot de stora grupper, vilkas politiska krav och önskemål förs fram av arbetarrörelsen.

Man kan i allt högre grad börja tala om att det finns två Sverige – ett borgerligt, högerinriktat, och ett socialdemokratiskt Sverige. Man kan fråga sig vad denna utveckling beror på. En del av svaret kan vi finna i en artikel, som Ernst Wigforss skrev under den borgerliga sommarregeringens tid 1936 och som jag återoplat vid något tidigare tillfälle.

Ernst Wigforss skiljer på den folkliga samlingen och den borgerliga samlingen. Socialdemokratin eftersträvar en folklig samling genom att vända sig till alla dem som inte försvurit sig till en dogmatisk antisocialism utan valt att skapa underlag för en bred folklig reformpolitik. Den borgerliga samlingen är däremot till hela sin innebörd en negation, den är skapad till kamp mot socialismen för att hindra dess framträngande, men inte genom att hänvisa till egna positiva mål utan genom att säga nej till vad socialdemokratin eftersträvar. Den borgerliga samlingens anhängare tycks inte räkna med något mer än att med uppbyggande av alla krafter hålla en mycket liten och osäker majoritet gentemot socialdemokratin. Och för att hålla denna majoritet drar man upp abstrakta gränser, som i längden svårligen kan förenas med intressena hos alla de medborgare från vilka man väntar sig stöd. Måhända kan man i dag, när verkligheten fått verifiera Wigforss ord, göra några kompletteringar.

De tre borgerliga partierna har olika politiska budskap. De vänder sig till olika grupper med motstridande löften och utfästelser. Utöver att löftena spränger alla samhällsekonomiska ramar, innebär det motstridiga i löftena att de helt enkelt inte kan förverkligas vart och ett. Förr eller senare – i regel senare – måste man välja. Även vi riksdagsmän, fjärran från kanslihusets samordningskanslier, har då och då fått skymta konvulsionerna från de maktstrider som där måste rasa, vare sig det rör sig om mer eller mindre passionerade duetter mellan Gösta Bohman och Elvy Olsson om vem som först skall få prata bredvid mun, eller mera handfasta gräl om skatter, kärnkraft osv. De bräckliga kompromisser som träffas omsider tål icke några tillmötesgåenden mot oppositionen. Därför får vi gång på gång uppleva att riksdagen fattar beslut, som egentligen inte har förankring i riksdagsmajoriteten utan främst i samrådskanslierna. Därför får vi gång på gång också uppleva att inte ens ett kommatecken kan ändras i regeringspropositionerna för att tillmötesgå socialdemokratin, eftersom kompromisserna då skulle kunna brista.

Efter två riksmötens erfarenheter kan vi dra vissa bestämda slutsatser om denna blockpolitik. För det första har allt tal om att regeringspolitiken skulle byggas på något slags mittenpolitikens grund visat sig vara fullständigt nonsens. Det kraftfält i svensk politik som mittenpolitiken skulle utgöra har om något bara alstrat kraftlöshet. Mittenpolitiken finns inte längre.

För det andra visade det sig snart att det bakom centerns olika slagord inte fanns någon djupare samhällsanalys, någon egentlig insikt i det utvecklade

industrisamhällets villkor och problem. Det blev en regnbåge av vackert tal om decentralisering, miljö, gröna vågor, regional balans och lokalsamhällen. Men den som letar efter ett handfast program, som skulle kunna förverkliga dessa i och för sig lockande ting, fick leta förgäves, som den som söker en tunna guld där regnbågen slutar. Det finns inget fogligare när det kommer till kritan än unga centerpartister som talat sig varma för centerns samhällssyn och olika visioner. Det är betecknande t. ex. att det i IDB-frågan, som de unga centerpartisterna gjorde till en hjärtefråga, bara var en medelålders centerpartist som Per Olof Sundman som vågade stå för en avvikande mening. Bara centerstämman är undanstökad och deltagarna har åkt hem kommer säkert regeringen att kraftigt öka bidragen till IDB – jag förutspår det.

Detta innebär för det tredje att regeringens högerkrafter, som minsann vet vad de vill och arbetar hårt för att uppnå det, har fått ett ökat utrymme i politiken och nu har ett betydligt större inflytande än vad som motiveras av deras parlamentariska styrka eller av deras stöd i folkopinionen. De får självfallet ett verksamt stöd av de mera högerinriktade elementen inom centern och folkpartiet. Andra krafter gör sig icke besvär. Det var nästan rörande att höra en i och för sig hedervärd men konservativ akademiker som Björn Molin vara fullkomligt handfallen inför tanken att det finns några fördelningsproblem i det svenska samhället.

Detta, herr talman, är en fullt logisk utveckling. Som Ernst Wigforss påpekar, är ju den borgerliga samlingen framför allt en negation mot arbetarrörelsen. Den bygger på antisocialism och antisocialdemokrati. Då är det i detta konfrontationens klimat naturligt att de krafter som allra hårdast gjort kampen mot arbetarrörelsen till sin kan ta ledningen inom borgerligheten.

Gärna samarbete men aldrig med socialdemokratin har blivit något av en Bohmandoktrin i svensk politik. Den doktrinen drev han envist men ensam under åren 1973–1975. Då var han den ropandes röst i öknen. Men nu har han all frihet och alla parlamentariska möjligheter att forma sin regeringspolitik i konfrontation och blockpolitik.

Jag skall inte nu värdera detta. Men den fråga som vi måste ställa är om politiken därmed blir bättre för medborgarna. Jag vill belysa den frågan genom exempel från en rad centrala politiska områden.

1. *Bostadspolitiken.* Vi socialdemokrater lade för drygt ett år sedan fram ett sjupunktsprogram för att hålla uppe byggandet och byggsysselsättningen och hålla nere bostadskostnaderna. Det avvisades av den borgerliga regeringen. Men så har också bostadsbyggandet kraftigt gått ned. Arbetslösheten bland byggnadsarbetarna har fördubblats, och bostadsbristen ökar på ort efter ort i vårt land. Nu har jag också sett rapporter om att inte ens regeringens prognos över 1978 års byggande kommer att kunna infrias.

För de bostadssökande och för byggnadsarbetarna har de rätt kaotiska förhållandena inom den borgerliga bostadspolitiken bara skapat besvikelser. De hade gynnats om ni förmått gå de socialdemokratiska förslagen till mötes i stället för att bara trassla till det mer och mer för er.

2. *Försvarspolitiken.* Regeringens handläggning av B3LA-affären framstår

som alltmer utmanande. Vi socialdemokrater sade i ett tidigt skede ifrån att vi inte har råd att inom en rimlig försvarsbudget utveckla och bygga attackflygplanet B3LA. De borgerliga partierna har inte förmått ta ställning. De har varit splittrade, och därför har blockpolitiken som vanligt krävt ständigt nya uppskov och ständigt nya utredningar.

Samtidigt forcerar man från regeringens sida nu utvecklingsarbetet för detta flygplan. På 18 månader läggs 350 milj. kr. ner på ett flygplan om vilket det inte finns något politiskt beslut i riksdagen. Från min synpunkt sett är det 350 bortkastade miljoner.

Nu sägs det, ärade kammarledamöter, att försvarsministern slutit ett avtal med Saab som enligt uppgift innebär att Jaktviggenprogrammet blir 450 milj. kr. dyrare om B3LA inte byggs. Med ett sådant i det fördolda fattat beslut skulle regeringen binda de svenska skattebetalarna allt hårdare vid ett genomförande av B3LA-projektet. Handlingsfriheten, som det så vackert talas om, blir mer och mer illusorisk, och det avser man väl.

Det är för det första utmanande att i ett läge med ett permanent jätteligt statligt budgetunderskott börja låsa sig vid en ökning av detta underskott med ytterligare en halv miljard kronor per år.

Det är för det andra utmanande att binda det svenska försvaret vid en högteknologisk lösning som allvarligt kan försvåra möjligheterna att till rimliga kostnader vidmakthålla ett värnpliktsförsvär.

Det är för det tredje utmanande mot de anställda i flygindustrin att än en gång försöka skjuta de nödvändiga omställningsproblemen framför sig.

Detta är djupt allvarligt. Om ni i hemlighet försöker binda riksdagen – och därmed det svenska folket – vid ett utomordentligt dyrt flygplan, varom det råder stor oenighet, kan det enligt min mening allvarligt skada förtroendet för försvaret och försvarsviljan. Jag vill göra fullständigt klart för den borgerliga regeringen följande:

Vi socialdemokrater har sedan länge tagit klar och entydig ställning i B3LA-frågan. Det är fel att lägga ned pengar på ett plan som vi inte har råd att utveckla och anskaffa. Regeringen får räkna med att vi klart och bestämt kommer att bekämpa er politik i denna fråga.

För klarhetens skull vill jag rikta följande fråga till statsministern: Är det riktigt att regeringen slutit ett avtal med industrin av den innebörd som jag här redovisat?

3. *Energipolitiken.* Ett modernt industrisamhälle kan inte fungera tillfredsställande utan en genomtänkt och långsiktig energipolitik. På detta viktiga område har den borgerliga regeringen genom sin handlingsförflamning och beslutsångest skapat total förvirring. Det belyses ganska väl genom förra veckans beslut i riksdagen om uranprospekteringen. Det största regeringspartiets linje är numera att vi skall leta efter uran, att uranet får användas endast för svenska reaktorer och att dessa reaktorer skall stoppas senast 1985 varefter de således inte behöver detta uran.

Regeringen försöker skjuta alla viktiga energiproblem på framtiden. När det gäller att finna argument för ständigt nya uppskov har man visat stor uppfinningsrikedom. Men dessa finurligheter döljer inte att regeringen

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

saknar en energipolitik och är oförmögen att fatta beslut. Att ta ställning nu vore detsamma som att driva fram en regeringskris.

Därför har månad efter månad fått gå trots att konsekvenserna blir allt allvarligare:

1. Två reaktorer, Ringhals 3 och Forsmark 1, står klara för start. De representerar ett värde av 7 000–8 000 milj. kr. Varje dag förlorar skattebetalarna flera miljoner kronor på att regeringen inte kan bestämma sig.

2. Det elfte aggregatet, Forsmark 3, som enligt centerledaren skulle stanna på ritbordet, har kommit långt i verkligheten. Men man bygger det i s. k. snigelfart. Säkerheten ökas inte men däremot stiger kostnaderna med varje försening.

3. Onödigt arbetslöshet och otrygghet drabbar tjänstemän och arbetare.

4. Kompetens och kunnande inom våra tekniskt avancerade företag äventyras. Man gör allt för att förstöra arbetsglädjen hos de anställda.

5. Bristen på långsiktiga besked inom energipolitiken hotar investeringsviljan också inom andra sektorer.

Vad jag här anfört är särskilt dystert mot bakgrund av att det utanför regeringen blir en allt starkare uppslutning bakom en förnuftig energipolitik. LO, TCO, Industriförbundet, den stora majoriteten av energikommissionen och remissinstanserna som yttrat sig över KBS-projektet – precis som de remissinstanser som yttrade sig över Aka-projektet på sin tid – uttalar efter att ha bedömt energibehov, säkerhet och miljö att vi t. v. bör använda kärnkraft. Det står alldeles klart att det skett en betydande omsvängning i opinionen mot ökad förståelse för att vi i dagens läge inte kan undvara kärnkraften. Vi vet alla att det i riksdagen finns en klar majoritet för i huvudsak 1975 års riksdagsbeslut.

Mot denna bakgrund är det naturligtvis ytterligt märkligt och anmärkningsvärt att regeringens handlingsförklaring fortgår. Förklaringen är emellertid att landets statsminister gett sina väljargrupper moraliskt bindande löften om att inte ge vika på denna punkt. Han kan till nöds gå med på att under krumbukter bygga vidare men absolut inte att starta nya kärnkraftsaggregat. Det är klart att det är ytterligt svårt, för att inte säga omöjligt, att efter Barsebäck 2 än en gång bita huvudet av skammen – fast man kan aldrig så noga veta. Eftersom de borgerliga till varje pris vill hålla samman blocket och regeringen, är risken stor för fortsatt handlingsförklaring, fortsatt hejdlöst slöseri och fortsatta miljon- och miljardförluster för de svenska skattebetalarna genom den borgerliga energipolitiken – eller bristen på energipolitik.

4. *Näringspolitiken.* Centerpartiet lovade att det skulle bli 400 000 nya jobb fram till 1980, varav 270 000 inom industrin enligt centerledaren. Sedan vi fick en borgerlig regering har vi i stället tappat 75 000 jobb i industrin, och arbetslösheten, framför allt bland ungdomen, är hög.

Och det ser ut som om det skulle fortsätta att försvinna jobb, inom tekoindustrin, vid varven. Industriminister Åsling har flera gånger gått ut och förklarat att enligt hans mening bör ett eller två varv läggas ner. Dessa uttalanden har skapat stor oro och medfört stor skada för de berörda varven.

På vems uppdrag talade han? Ty riksdagen har icke fattat några beslut om nedläggning av ytterligare varv. Det beslut som gäller i dag förutsätter att regeringen ger varven erforderliga medel.

Jag vill därför fråga statsministern, om han ställer sig bakom industriministerns deklarerade uppfattning att ett eller två varv måste läggas ned. Han kan ju återgälda herr Åslings vänlighet från TV-diskussionen om kärnkraften, när herr Åsling förklarade att Thorbjörn Fälldin talar för sig, inte för centern. Jag hoppas han gör det.

För några månader sedan var jag i Horndal en lördagseftermiddag. Det är ett vackert och välordnat samhälle där människorna trivs, där de har rotat sig och vill bo kvar. Nästan hela samhället hade samlats den där lördagseftermiddagen, ty stålverket hotades av nedläggning och därmed skulle den stora arbetsplatsen på orten försvinna. Vi gick i ett demonstrationståg genom samhället och samlades till möte i Folkets hus. Företrädare för alla riksdagspartierna var där – Karl Boo och Birgitta Hambræus från centern, moderater och folkpartistiska riksdagsmän, socialdemokrater och kommunister på Dalabänken. Alla lovade att kämpa för att bruket skulle få vara kvar, att i varje fall inga beslut skulle fattas innan Arne Geijers utredning om stålverken var klar.

Vi hade goda skäl, vi som samlades den lördagen i Horndal. Arne Geijer avrådde bestämt från en nedläggning. Kostnaderna för att fortsätta driften skulle i varje fall till en början bli mycket begränsade. Man kunde ta tid på sig för att genomlysä läget ordentligt. Men sent härom kvällen stod industriminister Åsling här i kammaren och utfärdade i realiteten en dödsdom över bruket i Horndal. Och då var de borgerliga riksdagsmännen från Dalarna inte i kammaren. Deras högtidliga löften om insatser hade tydligen blivit en skrift i vattnet.

Herr Fälldin har själv träffat människorna från Horndal, om än motvilligt. Min fråga till honom är: Vad tänker regeringen göra för att rädda den orten?

Jag har förståelse för de svårigheter som regeringen möter inom de s. k. krisbranscherna. Jag skulle haft större förståelse om ni inte ställt ut så storstilade sysselsättningslöften i valrörelsen. Ni förnekade blankt strukturproblemens existens, ni skrev inte en rad därom i ert regeringsdeklaration, ni försökte yrvaket lösa problemen genom miljardsubventioner till näringslivet i stället för att använda riktade direkta insatser som vi förordade. Blockpolitiken har även här fått ta över.

Än hårdare måste vår kritik bli mot ert avvisande av alla våra förslag om offensiva framtidsinriktade insatser inom svensk industri, genom strukturfonden, genom utvecklingsbolag för läkemedel, läromedel, transportteknik, osv. Till allt detta som vi har lagt fram, allt detta som vi har argumenterat för i timmar i utskotten och i plenisalen, har det bara blivit nej, nej och åter nej från den borgerliga majoriteten.

När Volvo krävde samma typ av insatser sade ni också nej. Då gick Volvo till Norge, och norska regeringen beslöt att satsa på ett samarbete med Volvo. Därom är intet att säga. Om vi har en regering som inte regerar får man inte

anklaga ett företag som beger sig till en regering som faktiskt gör det. Det står som en symbol för att vi har en borgerlig regering som för en näringspolitik för avveckling i stället för utveckling.

Återigen: det är inte vi socialdemokrater i denna riksdag som drabbas av blockpolitiken och de borgerliga avvísandena av alla våra förslag. Det är människorna ute på arbetsplatserna som i så många fall förlorat sina jobb, som känner oro och otrygghet för sin framtid. Det är de som drabbas av en negativ inställning till socialdemokraterna, till de fackliga organisationerna och till våra förslag.

Och precis på samma sätt är det de stora grupperna av löntagare och barnfamiljer som socialdemokratin i första hand bygger på, som direkt och omedelbart drabbas av den borgerliga svångremspolitiken och den borgerliga otryggheten. De ökade sociala klyftor som den borgerliga politiken leder till markerar att ni skapar två Sverige: ett borgerligt, högerinriktat, och ett socialdemokratiskt. Det för mig till min femte punkt.

5. *Fördelningspolitiken.* Den borgerliga regeringen för enligt vår mening en klart orättfärdig fördelningspolitik. Bakom den omfattande överföring till nackdel för de sämre ställda som äger rum ligger flera orsaker.

Vi har under den borgerliga regeringspolitiken haft en internationellt sett mycket hög inflation. Som en affärstidskrift skrev: Sverige tronar i ensamt majestät högst upp i inflationsligan. Nu sägs här att man skall berömma er för att inflationstakten går ner. Visst är det glädjande, men vi tycker att en inflationstakt på 8 % – när vi inte har något pristryck utifrån, när vi har mycket låga löneavtal – är alldeles för hög. De prisstegringar som oåterkalleligen och med stor brutalitet har skett har framför allt drabbat de stora grupperna av löntagare och barnfamiljer. Regeringen har använt prisstegringarna som ett inslag i svångremspolitiken för att sänka levnadsstandarden för stora grupper. Det har ju klart framgått att det är så. Samtidigt har klyftorna ökat till de grupper som kunnat dra fördel av inflationen.

Vi har för det andra fått en orättfärdig inriktning av skattepolitiken. Den har inneburit ökade bördor för de sämre ställda grupperna, medan vissa grupper som står de borgerliga nära har fått en mängd olika förmåner. Vi har ingenting emot företagare. Om man får tro statistiken är vi som företagarparti lika stora eller större än något annat parti. Men inte går vi för den skull ut och vädjar till företagarna och säger: Om ni stöder oss, så skall ni slippa betala den barnomsorgsavgift som löntagarna får betala. Vad är det för ett frieri? Det är ett orättfärdigt frieri, för företagarna har väl barn de med.

Vi har för det tredje haft en väldig inkomstöverföring från löntagarna till företagen. Bara avskaffandet av den allmänna arbetsgivaravgiften, en av många åtgärder, har tillfört företagssektorn uppemot 6 miljarder kronor. Kjell-Olof Feldt har tidigare i dag givit en ingående beskrivning av denna väldiga överföring. Bl. a. har han pekat på att företagssektorns finansiella ställning under 1978 kommer att förbättras med 15 000 milj. kr. Det är lika mycket som under övervinståret 1974. Denna uppladdning av likviditet i banker och företag hänger samman med att man totalt underminerat statsfinanserna och innebär samtidigt en risk för en ny inflationsvåg. Känner

ni aldrig den minsta ängslan för detta? Tydligt inte – det har ju framgått av budgetministerns anförande.

Över huvud taget är regeringens försök att hunsas med löntagarna och vara lyhörd för arbetsgivarna ett illavarslande tecken. Årets löneavtal blev magert. Som Gunnar Nilsson förklarade nyss ledde detta till att löntagarna fick vänliga klappar på axeln av regeringen. Löntagarna tog sitt samhällsekonomiska ansvar, och regeringen förklarade att löneavtalet låg väl inom det samhällsekonomiska utrymmet. Den enda orsak man har för att tala väl om devalveringen är att löntagarna inte tog ut kompensation för den levnadsstandardsänkning som den medförde. Men hur återgäldade ni detta samhällsansvar? Hur återgäldade ni denna insats för nationen? Jo, knappt hade bläcket hunnit torka på avtalet förrän moderaterna och centern försökte tillföra arbetsgivarna 8 000 milj. kr. av det som egentligen är löntagarnas pengar, och det blev till sist 4 000 milj. kr.

Landssekreterariatet sade rent ut: Regeringen ger löntagarnas pengar till arbetsgivarna. Det här är avräkning nr 2! Med sin åtgärd har regeringen satt sitt förtroende på spel och utmanat löntagarna. En sådan politik innebär för framtiden att ingen kan lita på någon. Den gamla modellen där de inblandade stått för sitt ord uppluckras nu genom regeringens beteende.

Det säger LO:s högsta beslutande organ mellan kongresserna. Från tjänstemannasidan sägs ungefär samma sak. Där frågar man sig: Var överförandet till företagen av de 4 000 milj. kr., som ni försökte göra till 8 000, värt brytandet av ett ord och förlust av förtroende hos löntagarnas representanter? Jag förstår inte vad ni gör för kalkyler. Men ni gör tydligen inte kalkyler där immateriella tillgångar, som att ett handslag är ett handslag och ett löfte är ett löfte, ingår som någon väsentlig beståndsdel.

När Arbetsgivareföreningen icke avtalsvägen lyckas få till stånd en uppluckring av anställningstryggheten och en försämring av sjukförmånerna, så kräver man i stället statliga ingripanden. Och då är regeringen genast tjänstvilligt där och tillsätter en utredning om arbetsgivarnas önskemål. Vad det är fråga om när det gäller sjukförmånerna framgick ganska klart av det jubel som utbröt i moderatpressen där man sade: Nu äntligen! Det här är också ett slags fördelningspolitik till nackdel för de sämre ställda.

Sammantaget betyder denna massiva attack mot tanken på en rättfärdig fördelningspolitik ett allvarligt hot mot många människors levnadsstandard i dag och stora risker för framtiden.

De borgerliga och framför allt centerpartiet försöker fly undan och inte låtsas om denna verklighet. Regeringschefen uppehöll massmedia en hel vecka med bulletiner om att han sliter med sina privata problem. Och jag har full förståelse för de många påfrestningar som ligger i ett utsatt jobb. Men när kommer han att ta krafttag för att barnfamiljerna skall få det mindre slitigt, för att de avskedshotade skall få det mindre slitigt, för att de lågavlönade skall få det mindre slitigt? Det räcker inte med att ha inlevelse i de egna problemen. Man måste också försöka leva sig in i hur andra betydligt sämre lottade människor har det. Och låt mig i den allmänna upplysningens intresse ta ett enda exempel:

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Centerledaren har talat om att barnfamiljerna har fått kompensation för prisstegringarna. Hans partisekreterare talar om att det skulle vara nonsens att de fått det sämre. Mitt exempel är hämtat från Svenska Dagbladet. Där framgår att en ensamstående textilarbeterska i år kommer att se sin köpkraft minska med 170 kr. i månaden eller drygt 2 000 kr. beräknat på hela året. Det handlar här om en synnerligen lågavlönad familj, som säkert redan tidigare haft svårigheter att få hushållskassan att gå ihop. Det var inte så fett för den heller 1974, 1975 och 1976, herr Mundebo. Den har säkert levt på väldigt knappa marginaler. Det är icke nonsens att påstå att den fått det sämre. Det är ju bister verklighet mätt i 2 000 kr. realt.

Vi socialdemokrater har krävt att priset på baslivsmedel sänks med i genomsnitt 10 %. Vi har vidare krävt att riksdagen genomför en engångshöjning av barnbidraget med 500 kr. per barn. Därmed vill vi lindra bekymren, för det är icke bara marginalbekymmer, det är reella bekymmer för barnfamiljer och lågavlönade, herr Mundebo. Och det betyder väldigt mycket för dessa grupper, barnfamiljerna och de lågavlönade framför allt. Den familj jag nämnde i mitt exempel skulle någorlunda kunna behålla sin levnadsstandard.

Vi anser dessutom att en sådan förstärkning av barnfamiljernas och de lågavlönades köpkraft innebär en klok ekonomisk politik i dagens läge. Efterfrågan på hemmamarknaden viker. Vi riskerar ytterligare ökad arbetslöshet.

Centern säger nej. Men varför? Ni har ju pengar. Det här kostar mindre än hälften av de 4 000 milj. kr. som ni planlöst vill sända i väg till främst företagen. Jag vill till herr Fälldin upprepa de frågor som Kjell-Olof Feldt ställde i morse till Axel Kristiansson:

Varför säger ni i centern nej så kategoriskt, ja, nästan hänfullt, i svaret till oss? Beror det på att ni tycker att matpriserna inte stiger tillräckligt snabbt? Eller beror det på att ni anser att barnfamiljerna har för hög eller fullt tillräcklig levnadsstandard? Tänker regeringen göra något för att förhindra att det nya jordbruksavtalet slår igenom i ytterligare höjda matpriser? Matpriserna har ju stigit med 25 % på kort tid.

Herr talman! Jag har gått igenom några av alla de områden där den borgerliga blockpolitikens dåliga kompromisser har ställt till med skada för landet och medborgarna.

På dessa och övriga tunga områden har socialdemokratin redovisat en saklig och sammanhållen politik. Denna politik skulle, om de borgerliga inte valt konfrontation och blockpolitik, ha kunnat läggas till grund för en bred folklig samling i ett för nationen allvarligt läge.

Sakligt sett kan ingen beskylla oss för att med överbud och ogenomtänkta löften ha sökt nå lättköpta poäng. Jag tror att man utan vidare kan säga att vi i jämförelse med tidigare oppositionspartier i vårt land har iakttagit mycket stora mått av realism och återhållsamhet. Därmed har vi också under denna tid ständigt haft en politik och ett program, som omedelbart skulle kunnat sättas in och som skulle ha inneburit en annan inriktning än den borgerliga regeringspolitiken, en inriktning präglad av ökad ekonomisk aktivitet och

fördelningspolitisk rättfärdighet.

Detta kommer också under resten av denna valperiod att vara vår strävan. Vi kommer att fortsätta ett hårt arbete för att ständigt kunna peka på hur socialdemokratin vill möta de dagsaktuella problemen med slagkraft och realism.

Herr talman! I de enskilda dagspolitiska avgörandena kanske skillnaderna i politiken inte ter sig så stora. Men sammantaget och i ett längre perspektiv blir de väsentliga. Och då inser man att det ytterst är en fråga om färdriktningen i ett samhälle.

Under lång tid har arbetarrörelsen angivit den politiska färdriktningen i vårt land. Många sociala och ekonomiska klyftor har kunnat minskas eller utplånas under den tiden. Många hot mot människornas trygghet har avskaffats framgångsrikt. Vi har byggt upp värn mot arbetslöshet. Vi har skapat medel att påverka en ekonomisk utslagning, som i mycket drivits fram av en svårbemästrad teknisk utveckling och där vi ständigt varit utsatta för en internationell utveckling, som hämtat sin drivkraft i andra värderingar än arbetarrörelsens.

Vi gör inte anspråk på att ha fört en felfri politik. Och vi lyckades inte skapa något perfekt samhälle. Det är t. ex. ett misslyckande för oss att vi inte kunnat gå till roten med utslagningen av många människor i vårt samhälle, med segregationen i boendet, med maktkoncentrationen och den bristande ekonomiska demokratin.

Vi har således många kvardröjande brister att undanröja. Men vi har ständigt strävat vidare i ett jordnära och kanske vardagsgrått reformarbete för att söka förverkliga drömmen om det klasslösa samhället. Och det innebar en väldig trygghet för människor i vårt land att det var de stora folkgrupperna, de stora grupperna av löntagare, barnfamiljer och pensionärer som var bärare av det sociala framåtskridandet. Det betydde väldigt mycket att landet leddes av ett parti som nära samarbetade med löntagarnas demokratiska organisationer, som sökte sitt politiska stöd hos de sämre lottade i samhället och som byggdes upp i en kamp för solidariteten, för demokratin, för jämlikheten.

Det gav besked om färdriktningen. Och det är denna färdriktning som satt sin prägel på det genomarbetade alternativ som vi förelagt riksdagen och som kommer att prägla arbetet inför vår partikongress i höst.

Nu regerar andra politiska krafter i vårt land. Pamparna skulle bort, sade man. Det var, som jag påmint om någon gång förut, det stora slagordet. Och det lyckades man med: in tågade småfolket från Arbetsgivareföreningen, Industriförbundet, Lantbrukarnas riksförbund och numera även Slakteriförbundet. Men nu, herr talman, skärper de verkliga pamparna tonen och bereder sig att kapa hem vinsterna från sin långvariga och långsiktiga politiska satsning på högerkrafterna i vårt land. Det förment folkliga centerpartiet sviker sina löften. Deras löftespolitik, fjärran från verklighet och saklighet, får vika för ett målmedvetet och enligt min mening aggressivt högerparti.

Vi har fått rätt många besked om färdriktningen, den borgerliga färdriktningen.

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

De sociala och ekonomiska klyftorna ökar. Statsfinanserna urholkas och får motivera reformstopp. Reformeringen inom arbetslivet stannar upp. Inom skolan och socialpolitiken dyker det upp konservativa tongångar.

Allt detta är ett hot mot de sämre ställda grupperna. Det är för dem de ekonomiska förutsättningarna försämrats. Det är deras arbetsmiljö som inte får förbättras, deras inflytande som inte får öka. Det är deras barn som kan drabbas av högerens syn på social- och skolpolitik.

På mindre än två år har resultatet av en sådan politisk inriktning blivit kännbart på ett hårdhänt sätt för de stora folkgrupperna. Det har svidit i skinnet, som Thorbjörn Fälldin sade en gång. Svångremmen har dragits åt för de lågavlönade och barnfamiljerna framför allt, men betydligt mindre för de privilegierade. Det blev inte slutet på någon ny otrygghet, som Gösta Bohman talade om. Det blev inte så att metallarbetaren sov bättre om natten, det blev en borgerlig otrygghet av ett slag som vi inte upplevt på mer än 40 år. Och för att fullkomna det här talet om metallarbetaren vid Metalls jubileum: Det var först sedan Gösta Bohman blev ekonomiminister som Sveriges metallarbetare fick sänkt reallön.

Följ den färdriktningen mot framtiden och tänk efter var vi hamnar. Det är aldrig så att ett samhälle står stilla. Det förändras alltid. Och den borgerliga färdriktningen ter sig för stora folkgrupper som en fara.

Deras andel av våra gemensamma resurser riskerar att minska, samtidigt som den privata maktkoncentrationen ökar. Segregationen i bostadsområdena och i skolorna hotar att bli större. Det är risk att privatiseringen ökar och därigenom kan stora resurser dras undan från köpsvaga grupper. I takt med denna utveckling ökar riskerna för utslagning och för vissa människor en social misär. Och det hotar att bli så att människorna kommer att finna en allt hårdare och omänskligare attityd från samhället när de inte orkar med, när kraven blir för stora, när de slås ner av konkurrensen och tvingas böja sig inför de starka och de privilegierade. I ett sådant samhälle kommer många aldrig att få en chans att "följa sina bästa stämningars längtan"; som Branting en gång uttryckte socialismens vilja att kapa de kapitalismens bojar som fjättrar människornas strävan till personlig utveckling.

Därför är det enligt vår mening så oerhört viktigt att socialdemokratins färdriktning åter kan prägla den svenska samhällsutvecklingen. Därför är det så oerhört viktigt att socialdemokratien förmår återvinna tryggheten och återskapa framtidstron i det svenska samhället. Ett vet vi säkert: I dag, under den borgerliga regeringens andra år, är det mer än någonsin socialdemokratien som bland de politiska partierna är bärare av tanken på social rättfärdighet och trygghet i det svenska samhället.

Andre vice talmannen tillkännagav att anslag utfärdats om sammanträdetes försättande kl. 19.30.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Olof Palme säger att jag redovisade en skrämmande budgetbild och ett skrämmande budgetsaldo. Men socialdemokraterna har för kommande budgetår redovisat ett budgetalternativ med ett saldo som skiljer på kanske 1 miljard i en budget med 156 miljarder i utgifter, och de har inte något alternativ för långtidsbudgeten.

Jag måste ställa en fråga till Olof Palme. Svaret är av betydelse i en fortsatt politisk debatt för att människor skall kunna bedöma skiljelinjerna de politiska partierna emellan, och det kanske också är av betydelse för dem som är intresserade av språkets nyanser: Vad är Olof Palmes och socialdemokratiens alternativ? Är det också skrämmande? Eller är det ansvarsfullt? Vad är det?

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Mitt svar är enkelt: Vårt budgetalternativ är omkring 5 miljarder bättre än regeringens. Det håller ni på att knäpa med för att försöka få ner det, men ni kan aldrig komma ifrån att det är bättre – 5 miljarder bättre, låt oss säga det – än ert förslag.

Det är vi inte nöjda med. Egentligen skulle vi behöva uppnå en avsevärd större förbättring av budgetsaldot, men det är ju ni som sitter med makten och resurserna. Det är i och för sig en utomordentlig prestation av ett oppositionsparti att orka arbeta fram en alternativbudget som i så hög grad präglas av större ansvarskänsla och återhållsamhet än regeringens – det gjorde aldrig ni under er oppositionstid. I 40 år körde ni bara med överbud på 10 miljarder och mer, år ut och år in.

5 miljarders förbättring – und der Bohman lacht dazu, skulle man kunna säga. Jag minns vad Dagens Nyheter skrev om Bohmans leende, när jag ser det.

Vi skulle ha velat göra alternativet ännu mycket bättre, men vi har med det i alla fall angett en annan färdriktning än regeringens. Så är mitt svar: Vi gör det bättre än ni, men vi är inte nöjda. Vi har dock icke makten och resurserna, utan det har ni.

Men jag skall ställa en motfråga: Om nu herr Mundebo är så oroad över detta budgetsaldo – som är 10 % av BNP, vilket innebär att var tredje krona som betalas ut är en lånad krona – kan herr Mundebo då lova att det är hans klara ambition att nedbringa budgetsaldot under 40 miljarder kronor i nästa års budget? Så mycket vet jag att ni för er del vet vid den här tiden på året. Är det ert mål? Ge mig svar på den frågan! Det är en väsentlig del av den politiska upplysningen.

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! Jag fick dess värre ändå ringa vägledning när det gällde att klargöra vad som är skrämmande eller eventuellt inte skrämmande i ett budgetsaldo.

Vi är inte heller nöjda. Vi skulle vilja redovisa ett budgetsaldo som är annorlunda än det som vi har måst redovisa i den ekonomiska situation som

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

vi nu arbetar i och med de kraftiga satsningar som vi måste göra för att trygga sysselsättningen för människorna. Men vi har valt detta budgetsaldo. Vi tycker också det är oroande, men vi tycker inte att det är skrämmande.

Om ett budgetsaldo är 1 miljard annorlunda eller t. o. m. 5 miljarder – jag är visserligen inte med på den beräkningen, eftersom den inte är korrekt, men vi kan ju i debatten anta det beloppet – skulle i ett sådant fall i en budget på 156 miljarder gränsen mellan vad som är skrämmande och vad som inte är skrämmande eller mellan vad som är ansvarsfullt och vad som inte är ansvarsfullt gå någonstans mellan 38 och 42 miljarder. Det är i och för sig en intressant information för människorna i allmänhet men särskilt för dem som är intresserade av hur den politiska debatten förs.

Beträffande budgetarbetet för nästa år vill jag säga att min ambition är att få ett så lågt budgetsaldo som möjligt. Men jag har också en ambition som är viktigare, och det är att redovisa en budget med en stark satsning på trygghet och full sysselsättning åt människorna. Skulle det kräva ett något högre budgetsaldo än en lägre ambition gör när det gäller tryggheten, då är jag beredd att pröva den väg som det något högre budgetsaldot innebär. Men budgetsaldot får inte uppgå till en krona mer än som är nödvändigt för att klara de ambitionerna.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Vi har ju alla blivit litet fartblinda när det gäller statsfinansiella kriser sedan vi fick en borgerlig regering. 5 miljarders förbättring, förefaller budgetminister Mundebo vilja säga. Det är ändå småpotatis. Men kom ihåg att 5 miljarder är betydligt mer än vad hela det samlade underskottet uppgår till i den senaste socialdemokratiska budgeten. För två år sedan var 5 miljarder en jättestor summa. Sedan ni kommit i gång och satt sprätt på miljarderna ter det sig som småpotatis.

Det är inte heller dålig information om förändringen i det politiska klimatet i landet. Jag säger, som jag tidigare sagt, att en förbättring på 5 miljarder är ett förhållandevis reellt tal.

Vi har arbetat hårt med den frågan under den tid vi haft till vårt förfogande i samband med motionsbehandlingen. Men vi anser att budgetsaldot borde ha varit ännu mycket bättre. Vi har gjort vad man kan begära av ett oppositionsparti: vi har orkat, haft kraften att ange en annan – klart annan – färdriktning när det gäller ansvaret för statsfinanserna. Mer kan man inte begära.

Sedan till den andra frågan. Herr Mundebo vet att jag är mycket angelägen om att värna sysselsättningen. Han säger att han har stora ambitioner och att budgetsaldot inte skall uppgå till en krona mer än som behövs för att upprätthålla sysselsättningen. Det kan jag inte säga mycket om. Han sade att icke behövs de här 4 miljarderna, som sprättas i väg i dag för sysselsättningen – de skulle få betydligt större effekt om de sattes in på de köpsvaga grupperna och om de sattes in i form av långsiktiga investeringssatsningar. Ni följer icke er moral i dagens debatt!

Herr Mundebo står här och lovar ut skattesänkningar. Det är väl i och för

sig trevligt med sådana, och det är väldigt roligt att kunna höja grundavdragen, sänka marginalskatterna och höja kommunalskatten. Allt detta lovade herr Mundebo godmodigt ut. Man såg hur kulorna trillade. Men det var inte tal om sysselsättning då. Det var tal om att förmedla förmåner till medborgarna. Trängd kommer han med en helt annan motivering.

Frågan kvarstår: När vi säger att vi alla med full kraft skall kämpa för att upprätthålla sysselsättningen, är det då herr Mundebos ambition eller inte att minska budgetunderskottet till under 40 miljarder kronor?

Budgetministern INGEMAR MUNDEBO:

Herr talman! För att det inte skall råda något tvivel om potatispriset vill jag säga att jag tycker att 5 miljarder är en mycket betydelsefull summa. Kan man uppnå ett budgetsaldo som visar en förbättring av den nivån är det verkligen bra. Oppositionen har inte uppnått det. Om jag räknar från en positiv utgångspunkt kan det kanske handla om en dryg miljard enligt ert förslag. Jag tycker att det också är en mycket betydelsefull summa. Man kan uppnå väsentliga ting med den miljarden.

Men vad jag ville veta, herr talman, var bara var gränsen mellan ansvarsfull politik och skrämmande politik ligger. Jag förstår nu att den ligger någonstans mellan 38 och 42 miljarder i budgetsaldo. Det är alltså där som gränsen uppenbarligen ligger – det kan vara intressant att veta för framtiden. Som jag sagt tidigare i dag lyssnar jag på alla synpunkter, också från Olof Palme. Jag tror att det är nödvändigt för den politiska debatten att människorna får en så klar bild som möjligt av vad man menar med det som man säger.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk):

Herr talman! Utvecklingen har under de senaste åren inte haft mycken tröst att erbjuda anhängarna av det kapitalistiska systemet. Minskad takt i produktionsutvecklingen, ekonomisk kris, massarbetslöshet samtidigt med inflation har varit de förhärskande dragen. Perspektivet för den närmaste tiden är inte på något sätt ljusare. Arbetslösheten väntas öka ytterligare. Det ekonomiska uppsving man talat om flera gånger under de senaste åren har hittills hårdnackat vägrat att infinna sig.

Nu är det tyvärr inte så, att det är den samhällsklass som ivrigast slår vakt om kapitalismens ekonomiska system som drabbas hårdast av dess kriser. I så fall kunde det ju tyckas vara en viss logik i utvecklingen, som skulle låta anhängarna av ett ekonomiskt system betala priset för dess brister. Nej, i stället är det lönarbetarklassen som får bära de tunga bördorna av krisen, alltså den klass vars majoritet är medveten motståndare till kapitalismen.

Många kapitalägare lider inte alls av kris och inflation, utan berikar sig tvärtom på vad som ur samhällssynpunkt är en olycka. Kombinationen av massarbetslöshet och inflation, som är betecknande för våra dagars kapitalism, har skapat nya möjligheter för profitörerna. Det är framför allt ägarna av fast egendom som gör stora vinster på inflationen. Men de stora förmögenhetsägarna över huvud taget har rika möjligheter att öka sina förmögenheter snabbare än försämringen av penningvärdet sker. De kan ådra

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

sig stora skulder som betalas igen i sämre mynt, de kan använda sig av avdragssystemet för att kraftigt minska sina skatter, de kan säkra sitt kapital genom placering i olika typer av realvärden, de kan i stor skala delta i spekulativ verksamhet osv. Under kris- och inflationsåren har vi därför också bevitnat ett växande inslag av skojeri i det kapitalistiska systemet. Det sker en våldsam ansvällning av den organiserade och ekonomiska brottsligheten i den mera reguljära kapitalismens gränsmarker. Övergången från svarta till vita pengar markeras av en allt bredare grå zon, där inte bara alla katter har samma färg.

Kapitalismen är i sig profitmakeri. Den producerar endast vad som av kapitalisten anses ge tillräckligt hög profit. Att det förhåller sig så har ju under krisåren bevisats av bl. a. talesmän för Industriförbundet och Arbetsgivarföreningen. De förtröttas aldrig i att framhålla att problemet i den svenska ekonomin inte är brist på kapital, utan brist på tillräckligt höga profiler.

I detta sitt påstående har de både fel och rätt. För kapitalisten gör sig den ekonomiska krisen märkbar i ett fall i profitkvoten. Men detta står i hög grad i samband med ett överflöd på kapital, med en överproduktion av kapital. Det är ju den kapitalistiska krisens stora paradox att man samtidigt har en överproduktion av arbetskraft, dvs. massarbetslöshet, och en överproduktion av kapital, dvs. kapital som icke kommer till användning i produktionsprocessen. För det sunda förnuftet syns det naturligt och självklart att man då borde använda det lediga kapitalet för att sysselsätta den lediga arbetskraften. Så icke för kapitalisten, så länge denna kombination icke ger tillräckligt hög profitkvot på kapitalet. Överproduktionen av kapital är alltid överproduktion i förhållande till en viss profitkvot.

En klassisk metod för att komma tillbaka till en ur kapitalisternas synpunkt tillräckligt hög profitkvot är att förstöra en del av det överskott av kapital som uppstått. Denna förstörelse kan vara av rent fysisk art, den kan också vara enbart värdemässig. Den senare metoden kom mera till användning under tidigare ekonomiska kriser. Det hette att företag gick i konkurs. Detta är, i varje fall i vad gäller storföretag, inte så vanligt numera. Innan dess brukar den kapitalistiska staten ingripa. Herr Åsling rycker ut och beviljar subventioner. Han beviljar också lån och kreditgarantier eller ordnar en köpare med löften om statliga insatser. Många exempel härpå kan som bekant anföras från de senaste åren. Statsmakterna fruktar för de sociala och politiska konsekvenserna av att låta storföretag gå helt bankrutt.

Hur länge en kapitalinvestering, i maskiner, byggnader m. m., består varierar inom olika branscher. Men vad som händer under ekonomiska kriser är i en del fall att produktionsutrustning ersätts i förtid. Det är till en sådan process finansutskottets borgerliga majoritet nu sätter sina förhoppningar. "På samma sätt som man i vårt land måste räkna med att det, särskilt inom vissa branscher, finns en produktionsutrustning som aldrig kommer att kunna tas i anspråk så skulle i industriländerna i Europa föreligga delvis samma situation", skriver man. Maskiner och annan utrustning skulle alltså skrotas, och på det viset skulle det bli plats för nya investeringar och därmed ny produktion, särskilt inom verkstadsindustrin.

Vad de borgerliga partierna alltså vill satsa på är det klassiska kapitalistiska sättet, analyserat redan av Karl Marx i Kapitalet, att söka komma ur den ekonomiska krisen till ett uppsving. Men det var frikonkurrenskapitalismen Marx beskrev, inte den moderna monopolkapitalismen där statsapparaten används för långtgående ingripanden i näringslivet. Det är inte alls säkert att samma mekanismer fungerar i dag, att ett uppsving kan åstadkommas på denna väg.

Men en sak är säker: Ett eventuellt uppsving åstadkommet med den ena eller andra metoden kommer obönhörligen att avlösas av en ny nedgång och ekonomisk kris, så länge kapitalismen består i sina huvuddrag. Det verkar dessutom vara en bestämd slutsats man kan dra av den senaste tidens ekonomiska utveckling, nämligen att de mediciner som kommer till användning i de kapitalistiska staterna, även i Sverige, påminner om den som Runeberg beskriver i dikten om von Döbeln. Den "gör mig för i morgon sjufalt värre". Skillnaden är att de inte gör patienten frisk ens i dag.

De som minns den stora ekonomiska krisen på 1930-talet kommer också ihåg hur starkt allmänheten i olika länder reagerade mot den direkta förstörelse av varor – brödsäd, kaffe osv. – som då förekom. Vad de borgerliga partierna nu hoppas på är i sak detsamma – en förstörelse av varor, närmare bestämt av produktionsutrustning i förtid. Kan kapitalismens vanvett ställas i grällare belysning? Inte nog med massarbetslöshet samtidigt som det finns så många eftersatta behov på olika områden. Nu skall också maskiner och annan produktionsutrustning förstöras i förtid, därför att kapitalisterna inte anser att de får tillräckligt höga vinster genom att låta lönarbetare använda dem i produktionsprocessen. Och de borgerliga partier som utan ett ord av kritik av kapitalismen accepterar detta och t. o. m. framställer det som sin stora förhoppning – de har mage att i samma betänkande kritisera vänsterpartiet kommunisterna för våra förslag om att höja barnbidragen och slopa momsens på baslivsmedel. De skulle, påstås det, "medföra förödande ekonomiska konsekvenser såväl för kommuner och landsting som för staten". Ja, dessa förslag gynnar inte kapitalismen – det medger vi. Men det finns i historien inget ekonomiskt system som, särskilt i kriserna, medfört mera förödande ekonomiska konsekvenser för de arbetande, för samhällets majoritet, än det kapitalistiska systemet. Det är detta system som de borgerliga partierna sätter hela sin tillit till och försvarar med näbbar och klor. Därför försvarar de också förstörelse i förtid av produktiv utrustning. Men då skall de inte anklaga andra för att vilja ha en politik som medför "förödande ekonomiska konsekvenser". Den kapitalistiska krisens slöseri och förödelse går inte att överträffa.

Under snart två år har Sverige haft en borgerlig regering. Vad som hänt med samhällsekonomin sedan den tillträdde förskräcker. Bruttonationalprodukten minskar – utlandsskulderna har ökat. Industriproduktionen har minskat – antalet företagsnedläggningar har ökat. Industrinvesteringarna har minskat – kapalexporten har ökat. Arbetsgivaravgifterna har minskat och skall nu bort – momsens har ökat. De arbetandes konsumtion har minskat – gåvorna till företagen har ökat. Bostadsbyggandet har hållits nere –

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

hyresstegringstakten har ökat. Antalet sysselsatta har minskat – arbetslösheten har ökat. Inga sociala reformer, men väl hot mot de sociala rättigheter som erövrats, såsom nu annonserats beträffande sjukförsäkringen – och samtidigt en ökning av statsskulden.

Klyftorna i fördelningen av inkomst och förmögenheter har ytterligare ökat. Utslagningen ur produktionslivet och ur det sociala livet antar alltmera skrämmande proportioner. Regeringen har fört en medveten politik på skatteområdet för att gynna de grupper som fört den till makten. Summan av bidrag, subventioner, statliga ägartillskott, subventionerad långivning och kreditgarantier till de privata företagen uppgick förra året till över 45 miljarder kronor. Det är lika mycket som hela det aktuella börsvärdet av samtliga aktier i samtliga börsnoterade aktiebolag.

Spekulationen har kommit att florerat alltmera på grundval av inflation och subventionsekonomi. Fantastiska vinster görs, samtidigt som lönarbetarna och särskilt barnfamiljerna tvingas skära ned sin standard. Skattesystemet gynnar flykten till inflationspengar. Ränteavdragen och det övriga avdrags-systemet bidrar till osunda förhållanden. Det är inget hälsotecken att t. ex. kapitalvinsterna på småhus, som Bo Sandelin och Bo Södersten påvisat i sin nytutkomna bok, under åren 1963–1975 uppgått till drygt 10 miljarder kronor om året. Det är heller inget uttryck för sunda förhållanden inom det ekonomiska livet, när valutaspekulanter i samband med devalveringen förra sommaren, som Thomas Franzén och Magnus Uggle kunnat påvisa i sin utredning, tjänat inemot 1 miljard kronor på skattebetalarnas bekostnad.

Alla dessa fenomen – och uppräknningen kunde mångdubblas – visar att det är någonting ruttet i staten Sverige. Det är en ny mentalitet som börjat komma in i det offentliga livet med den borgerliga regeringen. När dess talesmän framträder i massmedia för att motivera de senaste statliga bidragen till det privata näringslivet, talar de alltid om "affärer". Det är vinsten, profiten som sitter i högsätet. Det är kapitalismens värderingar som nu offentligt upphöjs till statens.

Inom arbetarrörelsen har vi andra värderingar och en annan tradition. Vår ledstjärna är solidariteten. Vi vill inte ha ett samhälle där lyckan nås genom att man klättrar på andra människors ryggar. Vi tror att bättre förhållanden och ett bättre liv kan skapas endast genom samverkan och gemensam kamp.

Den svenska arbetarrörelsen fyller snart 100 år. Nästa maj har det gått ett sekel sedan Sundsvallstrejken, som brukar räknas som den första stora industriella arbetskonflikten. Mäster Palm är i antågande. Snart landstiger han i Malmö efter gesällåren i Tyskland och Danmark och börjar sin energiska agitation för ett svenskt arbetarparti och för ett socialistiskt Sverige. August Palm har fått många efterföljare i den svenska arbetarrörelsen, agitatorer och slitvargar som ägnat hela sitt liv åt att bygga upp rörelsen och flytta fram dess positioner.

En av dessa pionjärer, medlem av ungdomsrörelsen sedan 1914 och av det kommunistiska partiet sedan dess bildande 1917, jordfästs i dag. Det är anledningen till att jag och inte Lars Werner håller det här talet. Gottfrid

Gustavsson var en av de många som byggt det här landet och vars minne vi bör dröja vid.

Men pionjärerna förde inte sin kamp för att en borgerlig regering tillsammans med storfinansen skulle sälja ut våra industrier, inte ens för oljepengar. De gjorde sin insats i den fasta övertygelsen att endast en socialistisk politik skulle kunna lösa samhällets problem. Den övertygelsen har i dag en starkare aktualitet än någonsin. Hur ser samhället ut? Vilka är det som bestämmer? En fortsatt koncentration har skett av den ekonomiska makten, och den processen går allt fortare för varje år. De 200 största företagen hade år 1970 en omsättning på tillsammans 144 miljarder kronor, medan bruttonationalprodukten var 162 miljarder. År 1977 var omsättningen hos de 200 största företagen 383 miljarder. Den var större än bruttonationalprodukten, som detta år var 352 miljarder. Även om dessa siffror mäter olika saker, ger jämförelsen en bild av storföretagens växande dominans i detta land.

Dessa storföretag behärskas till övervägande del av en liten grupp finanskapitalister, som sitter med nyckelposter av aktier, antingen personligen eller genom stiftelser och investmentbolag. Fåtalsväldet inom det ekonomiska livet är en realitet, som icke rubbades under de många åren av socialdemokratisk regering. Tvärtom fortsatte koncentrationen av kapital och makt hos ett fåtal.

Detta fåtalsväld måste brytas, annars får vi aldrig ordning på den svenska ekonomin. Det är helt orimligt i ett samhälle som vill kalla sig demokratisk, att makten över produktion och sysselsättning skall ligga hos en grupp finansherrar. Vårt mål är att de stora företagen skall bli hela folkets egendom och att bestämmanderätten över deras dagliga verksamhet skall ligga hos dem som arbetar där. Då kan den ekonomiska utvecklingen ske planmässigt och bestämmas av folkets intressen och behov.

För att komma dithän bör man i första hand angripa de allra mest odemokratiska ägandeformerna – privata aktiestiftelser och investmentbolag. Deras stora aktieinnehav bör överföras i samhällsägo under lönarbetarkontroll. Affärsbankerna och de stora försäkringsbolagen bör också bli folkegendom.

Vpk är motståndare till både privatkapitalism och statskapitalism. När vi ställer krav på förstatligande för vi samtidigt alltid fram kravet på ett avgörande inflytande för de anställda i företaget eller industrigrenen. Vi vill inte ha fler "SJ" eller "LKAB" med en byråkratisk ledning.

Vårt långsiktiga perspektiv är att företagen skall göras till folkegendom, förvaltd och styrd av de arbetande. Den linjen måste hållas levande också i dagens strider. Storfinansens ägande och makt angrips främst genom en självständig facklig och politisk kamp på basplanet. Facket får inte knytas upp i samråd och medbestämmande, utan måste genom sin styrka tränga storfinansen tillbaka och öka sin självständighet. Målet måste vara självbestämmande för de arbetande.

De förslag som finns om olika typer av fonder måste värderas utifrån principen om självständig facklig kamp, utifrån kravet på självbestämmande.

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Man kan inte komma till socialismen arm i arm med Wallenberg och Nicolin. Därför säger allt flera lönarbetare i dag att de är trötta på talet om medbestämmande. De vill ha självbestämmande, verklig makt för de arbetande i företagen. Det betyder till att börja med demokratiska rättigheter på arbetsplatserna, makt över löneformer, personalpolitik, investeringar osv.

Vi har med stor tillfredsställelse hälsat att Landsorganisationen, med dess två miljoner medlemmar, går ut i en kampanj med målsättningen att bryta det ekonomiska fåtalsväldet. Men vi anser det vara fel att under lång tid – kanske 30–50 år – binda upp lönarbetarna och deras fackliga organisationer i ett samarbete med de gamla kapitalägarna i företagen, samtidigt som dessa behåller den avgörande makten. Fackföreningsrörelsen kommer då att tvingas agera i den dubbla rollen av arbetsköpare och samtidigt representant för arbetarna i avtalsrörelsen och i andra sammanhang.

Oavsett om man går in för vinstdelning eller – som vpk anser vara bättre – ett övertagande av en viss del av själva aktiekapitalet varje år till löntagarfonder, så är det helt avgörande att lönarbetarna och facket bevarar sin självständighet. Annars kan löntagarfonderna få en effekt motsatt den som den radikala opinionen i fackföreningsrörelsen vill åstadkomma.

Vpk har också föreslagit att man genom en skärpt beskattning av stora förmögenheter, gåvor, arv och realisationsvinster samt höjda bolagsskatter, genom skärpta åtgärder mot kapitalflykt, skatteflykt och skattefusk, genom nedskärning av militärutgifterna och genom utnyttjande av medel som nu går i form av gåvor och subventioner till de kapitalistiska företagen skall skapa en särskild fond för sysselsättning. Fonden skall vara under kontroll av lönarbetarna, och medlen skall användas för att skapa ny sysselsättning. Den skall satsa framför allt på vidareförädling av våra råvaror.

Vi är däremot motståndare till en ensidig satsning på utveckling av exportindustrin och de stora multinationella företagen. De mäktiga exportkapitalisterna har tillåtits ha ett alltför stort inflytande på utvecklingen av det svenska näringslivet. Följden har blivit ett alltför starkt exportberoende, stark ökning också av kapitalexporten, för dålig satsning på utveckling av den svenska förädlingsindustrin och av hemmamarknaden.

För politiken på något längre sikt måste redan nu en plan för utbyggnad av industrier för ökad förädling inom landet utarbetas. Det stora beroendet av export av energi- och resursslukande råvaror och halvfabrikat måste brytas. Vi tror inte att privatkapitalet kan eller vill lösa dessa problem.

Men arbetslösheten måste bekämpas redan nu, i dagens konkreta situation och med dess betingelser. De ekonomiska prognoserna pekar på risk för ökad arbetslöshet. Detta gör det ännu mera tvingande att uppställa ett bestämt mål för sysselsättningspolitiken. Vpk föreslår att detta mål bör vara: 100 000 nya arbeten under de närmaste tolv månaderna.

I vår motion har vi anvisat hur detta skulle kunna gå till: Bygg 25 000 fler lägenheter. Det ger 15 000 nya byggnads- och industrijobb. Bygg 20 000 ytterligare barnstugeplatser. Det ger 11 000 nya jobb. Öka personaltätheten vid barnstugor och fritidshem – 8 000 nya jobb. Öka personaltätheten inom

sjukvården, bygg ut äldreomsorgen – 11 000 nya jobb. Satsa på ökad och förbättrad kollektivtrafik – 12 000 nya jobb. Sätt in 8 000 i arbete för att återställa förstörd miljö och för alternativ energiproduktion. Bygg nya idrotts- och fritidsanläggningar, ge statliga lån och bidrag till kommuner och landsting för tidigareläggning av angelägna arbeten, ordna särskilda ungdomsarbeten – 21 000 nya jobb. Bevara sysselsättningen och ordna alternativ produktion vid varven, ge sysselsättningsgaranti inom textilindustrin och inom gruv- och stålbranschen – 14 000 jobb som måste räddas. Vi vänder oss bestämt mot de nedläggningar som nu annonseras från Svensk Stål AB – det är vanvett att lägga ner de mellansvenska gruvorna!

Det här är ett konkret program. Vi gör gärna ändringar i det, om det kan påvisas att programmet därigenom blir bättre. Men grundidén står vi fast vid: Det är vanvett att låta människor gå arbetslösa när det dessutom finns stora eftersatta behov i samhället. Det behövs mera bostäder, mera daghemsplatser, förbättringar i miljön och en bättre kollektivtrafik. Å andra sidan går många människor arbetslösa. Är det då inte klokare från varje synpunkt att de arbetslösa bereds produktivt arbete och att bristerna i samhället botas?

Vi har inte råd, säger man kanske. Men finns det större slöseri i ett samhälle, finns det något som kostar mera än att inte använda ledig arbetskraft och lediga produktionsresurser? Från samhällsekonomisk synpunkt blir det förluster genom att människor går arbetslösa, inte genom att de arbetar.

Den andra huvudpunkten i vpk:s omedelbara program för kampen mot den ekonomiska krisen är åtgärder för att höja levnadsstandarden, särskilt för de eftersatta grupperna. Vi kräver höjda barnbidrag och indexreglering av dessa. Vi kräver slopande av momsen på baslivsmedel, vilket betyder prissänkning på dessa varor med 20 %. Vi kräver pris- och hyresstopp. En sådan politik måste vara riktigare än att ge arbetsköparna nya miljarder genom slopande av den allmänna arbetsgivaravgiften. Det vill vi däremot genomföra för kommuner och landsting, så att deras ekonomi förbättras och de kan ta upp en hårdare kamp mot arbetslösheten.

Herr talman! De politiska förutsättningarna för en bättre politik, för en annan form av samhällsbygge, måste skapas genom att de borgerliga partierna försätts i minoritet vid nästa års val. Men detta förutsätter i sin tur att alla de som vill ha bort den borgerliga regeringen redan nu sätter full fart i den politiska agitationen. Det är också nödvändigt att motståndarna till regeringen Fälldin-Bohman-Ullsten lägger fram ett klart utformat alternativ för politiken. Att återvända till den socialdemokratiska regeringens politik är både omöjligt och felaktigt. Vad som behövs är en ny, radikal politik som kan samla alla lönarbetare. Vpk är berett att göra alla insatser som det är mäktigt för att en sådan politik skall segra.

Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Svensk ekonomi rymmer fortfarande många problem. Det mest påtagliga som har hänt under senaste tid är ändå den förbättring som nu ger sig till känna på område efter område samt den optimism som man kan

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

hysa om fortsatt stabilisering och återhämtning.

Regeringens åtgärder har bl. a. skapat förutsättningar för en väsentlig förbättring av våra utrikesaffärer. Handeln med andra länder har under hela vintern gett överskott. Därmed har även bytesbalansen, alltså de totala affärerna med utlandet, förbättrats. Det minskar i sin tur behovet av att låna i utlandet.

Valutasituationen har efter devalveringen i höstas och utträdet ur den s. k. ormen varit mycket stabil. Det har även gjort det möjligt att sänka den tidigare mycket höga räntan.

Takten i prisökningarna har pressats ner. De senaste månaderna har prishöjningarna enligt pris- och kartellnämndens mätningar inskränkt sig till 0,1 resp. 0,2 %. Även om det inte går att hålla så låga prisökningstal varje månad framöver, är det tydligt att inflationstakten har bromsats upp. Det innebär bl. a. att de i och för sig små löneökningarna i år blir mer värda än vad man kanske tidigare vågade räkna med.

Orderläget inom stora delar av industrin undergår också en klar förbättring. Den nedåtriktade utveckling beträffande orderutvecklingen inom tillverkningsindustrin, som började redan 1973 – jag tror att det är många som i den nu aktuella debatten glömmer att den utvecklingen faktiskt började redan 1973 – värde äntligen i slutet av 1977 och är för första gången på fem år på väg uppåt. Detsamma gäller orderstocken. Men det är viktigt att framhålla att ännu är kapaciteten långt ifrån utnyttjad ens i t. ex. verkstadsindustrin. Intresset för att anställa mer folk och investera i nya anläggningar och maskiner är därmed fortfarande svagt. Längden och varaktigheten i den nedgång som vi nu hoppas har brutits antyder att det är långt kvar till vad vi vill kalla "normala" förhållanden.

När det gäller investeringarna visar däremot bostadsbyggandet för första gången under hela 1970-talet en mera påtaglig uppgång. Räknat i pengar med fast penningvärde väntas bostadsbyggandet i år öka med omkring 15 %. Det innebär ett nytillskott på ca 10 000 fler lägenheter än i fjol – då vi som bekant byggde omkring 50 000.

Ingen får dock förledas tro att dessa förbättringar blir bestående utan vidare. Det som har inträffat är att den målmedvetna och steg för steg uppbyggda ekonomiska politik som regeringen har fört har skapat förutsättningar för att bl. a. återta tidigare förlorad terräng på exportmarknaderna. Arbetsmarknadens parter har också genom ett ansvarsfullt uppträdande i både förra årets och årets avtalsrörelse lämnat ett väsentligt bidrag till återhämtningen.

Vissa tillfälliga faktorer har också påverkat utvecklingen gynnsamt. Exportöverskottet kan t. ex. till betydande delar hänföras till avvecklingen av de stora lager, som både råvaruindustrier och färdigvaruindustrier har byggt upp de senaste åren. Samtidigt har importbehovet hållits tillbaka genom den förhållandevis låga aktiviteten inom landet. Vid en allmän förbättring av konjunkturen kommer importbenägenheten åter att öka.

Det fördras därför en fortsatt fast och stram politik för att den positiva utvecklingen skall hålla i sig. Det gäller desto mer som den egentliga

draghjälpen utifrån fortsätter att vara svag. Tillväxtökningen i de för svensk export viktigaste länderna i Västeuropa går fortfarande långsamt. Expansionen i den amerikanska ekonomin påverkar inte heller de europeiska industriländerna på samma sätt som under tidigare perioder. I stället riktar sig den ökade amerikanska efterfrågan i hög grad mot länder i Asien och Mellersta Östern. Det stora amerikanska handelsunderskottet och dollarns fall innebär dessutom risker för att USA tvingas att begränsa sin expansion. Det skulle i sin tur kunna innebära en uppbromsning i Europa, samtidigt som man då kan vänta sig att de nya industriländerna i Asien i ännu större utsträckning försöker gå in och konkurrera på marknader här.

Det återstår också många ytterst besvärliga inhemska problem. Det fortsatt låga antalet nyanställningar kommer att innebära påfrestningar på sysselsättningen. Det är främst mot den bakgrunden, men också för att ytterligare hålla tillbaka prisökningarna, som regeringen föreslår att den allmänna arbetsgivaravgiften nu helt skall avvecklas. Den åtgärden ger både hårt trängda industriföretag, hårt trängda företag inom handel och service samt hårt trängda kommuner ytterligare uthållighet när det gäller att hålla uppe sysselsättningen. På andra ställen skapar denna åtgärd utrymme för att anställa fler människor. Jag tänker i det fallet inte minst på kommuner och landsting.

Därför är det förvånande att socialdemokraterna riktar så hård kritik mot förslaget att ta bort löneskatten. Enligt socialdemokratisk propaganda gör dessa pengar ingen nytta i företagen utan hamnar i företagarnas fickor.

Det är riktigt att dessa pengar – när avtalen nu är låsta – stannar i företagen och hos kommunerna i stället för att dras in till staten. Men det betyder inte att de kommer att delas ut till aktieägare och andra företagsägare. I en situation, där varje dag flera små och stora företag bildligt talat går på knä, kommer varje krona att behöva vara kvar i företagen för att dessa skall kunna klara sina redan bantade investeringsprogram, upprätthålla nuvarande sysselsättning och anställa mer folk där så behövs. Skulle vinstläget ändras, är regeringen givetvis den dagen beredd att ta hänsyn till det och förhindra att ägarna får en oberättigad förtjänst. Men risken är i dag större att ännu fler företag går omkull på grund av bristande lönsamhet. Detta är ett faktum.

Kanske har den socialdemokratiska reaktionen på regeringens förslag att ta bort löneskatten blivit så häftig därför att socialdemokraternas alternativ innebär, att arbetsgivaravgifterna nu vid halvårsskiftet skulle höjas i stället för att sänkas. Man kan verkligen fråga sig vad följderna skulle bli om man genomför detta förslag. En effekt är enligt min mening alldeles klar. Det blir minskad i stället för ökad uthållighet hos företagen och kommunerna i sysselsättningshänseende. Och det blir ökad utslagning i ett skede där stora insatser fortfarande måste göras för att slå vakt om sysselsättningen.

Dessutom menar ju socialdemokraterna att sådana höjningar skall räknas av från löneutrymmet. Men tala då om för landets löntagare vad de skulle ha fått ut i årets avtalsrörelse, om ni på politisk väg först skulle ha tagit ut ett antal procent i höjda arbetsgivaravgifter, i stället för att försöka inbilla folk att den här regeringen medvetet och utan anledning drar åt svängremmen och

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

pressar ner realinkomsterna och vad det nu är för uttryck ni använder.

Det är många problem som återstår att lösa i de direkta krisbranscherna. De generella ekonomisk-politiska åtgärderna har dock inte bara förbättrat läget för verkstadsindustrin i stort. De har också reducerat problemen i krisbranscherna och naturligtvis just därför begränsat behoven av stödinsatser, som trots detta är mycket betydande. Kraven på sådana insatser är fortfarande mycket omfattande. I branscher som stålindustrin och varvsnäringen räcker det inte med den sänkning av kostnadsläget som gör oss konkurrenskraftiga på andra områden för att verksamheten skall kunna bedrivas i samma omfattning som tidigare. Dessa och andra för svenskt näringsliv nära nog klassiska tillverkningsområden har kommit i direkt kläm i en situation med stor internationell överkapacitet och ständigt tillkommande nya konkurrenser från olika låglöneländer.

Där finns ingen annan möjlighet än att försöka utveckla de verkligt konkurrenskraftiga delarna av branschen men samtidigt godta en bantning av andra delar. Den bantningen måste dock genomföras i former som inte ställer enskilda människor utan arbete eller leder till omfattande kapitalförstöring.

Som vi vet kostar detta mycket pengar. Men regeringen har varit beredd att ta ansvaret för dessa utgifter och satsa mer än någon tidigare regering på att hålla den verkligt stora arbetslösheten borta – den skrämmande massarbetslöshet som är ett faktum i så många andra länder. Kritiken från socialdemokraterna för att vi skulle satsa för ensidigt på problembanscherna tar vi lätt på. Men det vore klädsamt om socialdemokraterna någon gång ville precisera var regeringen har satsat för mycket i fråga om krisbranscherna. Skulle vi ha bantat varven snabbare? Skulle vi ha en snabbare takt i omställningen inom stålbranschen? Eller skulle vi ha ryckt undan grundvalen för den textilindustrin som ännu finns kvar? Skulle vi ha satsat mindre på Norrbotten eller Göteborg – för att se det geografiskt? De frågorna återstår för socialdemokraterna att besvara.

Isitt anförande här i dag anklagade Olof Palme regeringen för att den gör för litet för krisbranscherna, t. ex. varven. Och på den direkta frågan om varven vill jag svara: Det pågår ett arbete med den andra varvspropositionen. Jag försäkrar att det arbetet är inriktat på att så långt det över huvud är möjligt klara den omställning som är nödvändig utan att de anställda skall komma i kläm. Bl. a. undersöks intensivt möjligheter till alternativ produktion. Och för sådan verksamhet har regeringen ju redan ställt betydande belopp till förfogande.

Jag vill nu också svara på en annan fråga från Palme, även om de frågorna inte har något gemensamt. Det gäller frågan om ett avtal beträffande Jaktviggen. På regeringens uppdrag har försvarets materielverk slutit ett avtal med berörda industrier. Avtalet innehåller två delar. Den första är en beställning av den andra delserien av Jaktviggen. Den har gjorts i efterlevnad av ett beslut som riksdagen har fattat. Den andra delen är en option på vad man kallar den tredje delserien av Jaktviggen. Denna option går ut 1980.

I denna option sägs det att om B3LA kommer till byggnad skulle

flygindustrin kunna leverera jaktplanen billigare – det är riktigt att det står så. Jag vill då påminna om att någon prisöverenskommelse beträffande Jaktviggen tidigare inte har träffats, även om detta med Jaktviggen ligger långt tillbaka i tiden.

Låt mig tillfoga att det är mycket som talar för att B3LA inte ryms inom ramarna för försvaret. Men det gör inte A 20 heller. Det är skälet till den undersökning som nu görs med parlamentariskt inslag. När det gäller A 20 har vi i stort sett varit eniga i riksdagen. De undersökningar som gjordes i fjol visade alltså att inte heller A 20 ryms inom ramarna. Såvitt jag förstod var det just av detta skäl som också socialdemokraterna var intresserade av att ställa upp i den genomgång som jag nu talar om. Och det sätter jag värde på att de gjorde.

Sveriges framgångar – för det kan vi ändå tala om – då det gäller att hålla arbetslösheten nere har väckt internationell uppmärksamhet. I april hade vi en arbetslöshet på 2.1 %. På det sättet hör Sverige fortfarande till världens framgångsrikaste länder när det gäller att hålla arbetslösheten nere. För oss svenskar är det därför inte särskilt meningsfullt att göra jämförelser med omvärlden. Vi har haft en högre ambitionsnivå än de flesta andra länder. Vi har också varit beredda – oftast i fullständig politisk enighet – att ställa de resurser som krävs för detta till förfogande. Därför är det mera meningsfullt att göra en jämförelse med arbetslöshetssiffrorna under den förra konjunkturnedgången, i början av 1970-talet.

Då, ärade kammarledamöter, nådde arbetslöshetsprocenten betydligt högre nivåer. Det är bara att läsa i statistiken! Därför tycker jag att ni socialdemokrater antingen har kort minne eller också är ute i andra ärenden när ni beskyller den här regeringen för att medvetet försätta folk i arbetslöshet.

Om man jämför den internationella situationen och påfrestningarna från omvärlden på Sverige den gången med vad som har hänt nu, framstår den tiden som något av en idyll.

Hur är det: Har ni kort minne eller är ni ute i andra ärenden när ni låtsas som om vi i dag skulle ha rekordhög siffror när det gäller arbetslösheten? Det finns statistik, och detta är ett besked till både Olof Palme och Carl-Henrik Hermansson om hur det har gått med sysselsättningsutvecklingen, alltså antalet sysselsatta. Aprilsiffrorna visar att antalet sysselsatta 1974 var 3,9 milj., i april 1978 var det 4.086 milj. Vi hade en nedgång från ett år till ett annat; 1976 års siffror var sämre än 1975 års. Så är det med den totala sysselsättningsutvecklingen.

När jag nu tar fram dessa siffror gör jag det inte för att slå mig för bröstet och säga: "Hurra vad den här regeringen har gjort det bra!" Men det finns, mot bakgrund av vad som har sagts från oppositionens sida, ändå all anledning i världen att påminna om denna verklighet. Jag försäkrar att vi slår oss inte till ro med dagens situation. Vi kommer att arbeta vidare för att öka sysselsättningen och ge människor det som är det viktigaste för var och en: en möjlighet att genom eget arbete försörja sig själv. Det är särskilt ungdomsarbetslösheten som ställer oss inför nya svåra uppgifter.

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Samtidigt gäller det att fortsätta uppbyggnaden av en mer aktiv näringspolitik. Flera viktiga grundstenar har lagts under det här riksdagsåret. Småföretagspaketet, det kraftigt ökade stödet till teknisk forskning och utveckling samt det utvidgade exportkreditstödet är några exempel.

Regeringen går nu vidare med att bl. a. föreslå en kraftig förstärkning av Investeringsbankens utlåningsresurser. Inför nästa budgetår pågår bl. a. ett omfattande arbete med att ta fram nya riktlinjer för regionalpolitiken och för att utarbeta ett samlat näringspolitiskt program för bl. a. den statliga företagssektorn.

Låt mig också säga att regeringen är beredd att satsa på konkreta utvecklingsprojekt. Men det är inte så som socialdemokraterna försökt göra gällande i den senaste tidens debatt om den s. k. Volvoaffären, att man löser de grundläggande problemen i svensk ekonomi genom att anslå någon miljard från en strukturfond, i vilken socialdemokraterna dessutom egentligen inte har några pengar. Företagen i samarbete med de anställda kan som regel själva mobilisera både fantasi och resurser, om regering och riksdag lägger en grund för deras utveckling genom en fast ekonomisk politik och en aktiv näringspolitik. Saknas det en sådan grund blir varje utvecklingsprojekt däremot ett vågspel, som företagen tvekar inför. Det tror jag är den stora skillnaden mellan hur regeringen och socialdemokraterna angriper problemen. Det är också skillnaden mellan resultatpolitik och verklighetsflykt.

Regeringens ekonomiska politik har alltså obestriddligt haft framgång. Devalveringen, förra årets sänkning av den allmänna arbetsgivaravgiften och skatteomläggningarna har satt fart på utrikeshandeln och bringat ner inflationstakten. Samtidigt har sysselsättningen hela tiden kunnat vidmakthållas på en för internationella förhållanden enastående hög nivå. Arbetsmarknadens parter har som jag redan sagt gett viktiga bidrag.

Det är mot den bakgrunden anmärkningsvärt att socialdemokraterna i sina tidningar, i politiska tal och här i riksdagen fortsätter att utmåla Sverige som ett land i ekonomiskt förfall. Sverige återhämtar sig nu sakta men säkert från den utsatta position med svag internationell konkurrenskraft och återkommande spekulationer mot den svenska kronan, som landet befann sig i när den nuvarande regeringen fick ta över från socialdemokraterna. Den som har lite sinne för proportioner måste reagera mot de skräckskildringar som Olof Palme har levererat på SSU-kongressen och som han och andra fortsatt att leverera här i riksdagen. Den som har någon kontakt med verkligheten måste också fråga sig vad socialdemokraterna själva har att erbjuda i fråga om alternativ till regeringens politik.

Det är en sak att den förbättring som ägt rum inte har uppnåtts utan uppföringar, men det är enbart dumt av socialdemokraterna att förneka att regeringens politik har lett till resultat. Det är likaså enbart dumt av socialdemokraterna att göra gällande att dessa uppföringar inte har fått bäras av alla, utan att de skulle ha lastats över på de svaga grupperna i samhället.

Socialdemokraterna anklagar i sin reservation regeringen för att inte ha sökt samförstånd. I själva verket är det ju så att partier och organisationer som

verkligen har varit beredda att ta ett eget ansvar i hög grad har medverkat till samförståndslösningar, även om man inte slutit formella pakter eller fördrag inbördes eller med regeringen. Det senare är ju f. ö. något för svenskt samhällsliv ganska främmande.

Hur skulle vi annars ha kunnat genomföra fjolårets avtalsrörelse och huvuddelen av årets nästan helt utan uppsplitande konflikter under de extremt dåliga yttre omständigheter som rått? Hur skulle man annars i årets avtalsrörelse för första gången på årtal ha kunnat komma fram till en uppgörelse på nästan två år? Hur skulle man annars kunnat förmå jordbrukarna att det här året avstå från inkomsthöjningar och därmed kunna begränsa prishöjningarna på livsmedel?

Däremot har som tidigare den politiska oppositionen målt sig ur detta samförstånd. Jag beklagar uppriktigt att ett tidigare så konstruktivt parti som socialdemokraterna valt att fortsätta den konfrontationspolitik som blivit deras främsta kännemärke under tiden i opposition.

Ett led i denna konfrontationspolitik har varit att försöka frammana bilden av att regeringen gör allt vad den kan för att pressa de svaga i samhället och gynna de rika. Det sägs ha skett i samband med skatteomläggningarna, genom devalveringen och genom att barnfamiljer och pensionärer inte har fått kompensation för prishöjningarna. Men faktum är ju att bägge de skatteomläggningar som den nuvarande regeringen bär ansvaret för har gett den vanlige LO-medlemmen och de lägre tjänstemännen inom TCO de största skattelättnaderna. Viktigast av allt har varit att trygga arbete och inkomst på det sätt som regeringen och riksdagsmajoriteten har gjort.

Olof Palme frågade: Tänker regeringen göra något för att förhindra att det nya jordbruksavtalet slår igenom i ytterligare höjda matpriser? På detta vill jag svara följande.

För det första: Att utfallet genom de nyligen avslutade förhandlingarna blir lägre än på mycket länge är i hög grad resultatet av den kostnadsbekämpande politik som regeringen har fört och kommer att fortsätta att föra.

För det andra: När Olof Palme talar om ökade subventioner i samband med matpriserna, så har han alldeles glömt bort vad han några minuter tidigare sade om budgetunderskottet. Där fanns inte ett spår av dessa synpunkter.

För det tredje: Nu, när utfallet av avtalet är känt, granskar och överväger regeringen vilka åtgärder som behöver vidtas.

De förändringar i skattesystemet som socialdemokraterna gör så stort nummer av innebär att regeringen gett grupper av småföretagare – småföretagare, som socialdemokraterna tidigare satt i strykclass – samma skatteregler och samma socialförsäkringsregler som tidigare gällt för löntagare. De mindre företagen arbetar oftast sida vid sida med sina anställda och på samma villkor, och jag vill därför fråga: Vad är det för fel i att jämställa mindre företagare med deras anställda också när det gäller skatter och socialförsäkringar? Vad är det för fel i detta?

Låt mig också slå fast att den kraftiga ökningen av budgetunderskottet delvis har sin grund i att regeringen inte har varit beredd att tumma på de arbetslösas och de sämst ställdas villkor. En mycket stor del av det ökade

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

budgetunderskottet förklaras givetvis av insatserna på det arbetsmarknads- politiska och industripolitiska området. Men en god del av förklaringen ligger också i att regeringen aldrig tvekat att kompensera arbetslösa, barnfamiljer och pensionärer för de ökade levnadskostnaderna. Socialdemokraternas tal om att de sämst ställda grupperna ensidigt har fått bära de uppostringar, som har krävts för att få rätsida på ekonomin, har inte heller det någon verklighetsförankring.

De ekonomiska problemen, näringspolitiken och ansträngningarna för att säkra sysselsättningen har självklart kommit att dominera det gångna riksdagsåret. Det kan emellertid nu vid riksdagsårets slut också finnas skäl att påminna om något av de viktiga områden i övrigt, där riksdagen på regeringens förslag stakat ut riktlinjer för framtiden.

På det energipolitiska området har insatserna för att stimulera sparande och bättre hushållning kraftigt byggts ut. Med den för några dagar sedan antagna sparplanen för bostadsbebyggelsen och tidigare beslutade insatser för bl. a. industrin kommer den sparfrämjande insatsen på energiområdet mätt i pengar att nästa budgetår bli ungefär fyra gånger så stor som den var före regeringsskiftet. Det ger besked om att regeringsskiftet lett till en annan energipolitik.

Med dessa insatser och det ökade sparmedvetandet hos den stora allmänheten står det klart att energiförbrukningen fram till i mitten av 1980- talet alldeles oberoende av konjunkturen kommer att hålla sig långt under det behov som låg till grund för 1975 års energipolitiska beslut. Jag vill påminna om att detta beslut byggde på en elenergiförbrukning på omkring 160 TWh per år från 1985. Industriverkets senaste prognos tyder på en förbrukning på omkring 125 TWh, och då är inte de senaste sparinsatserna beaktade. Mot den bakgrunden framstår det inte ens ur energiförsörjningssynpunkt som särskilt angeläget att driva fram det kärnkraftsprogram som man upprättade 1975. Den socialdemokratiska hotbild som målades upp i bl. a. valrörelsen 1976, en hotbild med elbrist, slocknande lampor och påtvingad övergång till Sörgården, framstår i dag som orimlig. Och det kunde den som tog problemen litet grand på allvar förutse redan 1975–1976. Därför försöker nu också kärnkraftens intressenter att hitta nya uppslag för att över huvud taget få avsättning för den energi som skulle komma ut ur de kärnreaktorer som man har bundit sig för. Det är ju därför som man nu räknar och räknar på nya kostnadskrävande tunnelprojekt för varmvatten mellan Forsmark och Stockholm.

Ville socialdemokraterna och andra kärnkraftens uppbackare tänka om och överse med att man har satsat så mycket av sin prestige i kärnkraften, borde det i dag vara möjligt även för dessa att ta säkerhetsfrågorna med det allvar som dessa är värda. De borde därmed också kunna uppge kravet på mer kärnkraft. Lyssna gärna på socialdemokraternas ungdomar, Olof Palme, de som inte hunnit satsa så mycket prestige i kärnkraften och de som skall vara med om att ärva framtidens samhälle!

Stora beslut har också fattats på bl. a. det sociala området och på biståndsområdet, men jag vill avstå från en genomgång. Låt mig till sist bara konstatera att regeringens allmänna politik och konkreta förslag i allt

väsentligt har godtagits av riksdagen. Det har skapat stabilitet och en grund att bygga på för framtiden i en tid när hela vår värld genomlevt en av sina svåraste kriser i modern tid.

Oppositionen har i hög grad siktat in sig på att splittra men har misslyckats. Olof Palme använde ju en stor del av sitt anförande tidigare i dag för att försöka utså denna splittring. Någon gång har t. o. m. hotet om misstroendevotum mot regeringen hörts av. I dag gick inte Olof Palme så långt. Bristen på verkliga oppositionsalternativ och tydliga tvivel på att få sin politik förankrad hos allmänheten vid en verklig prövning har fått dessa försök att rinna ut i sanden.

Regeringen kommer att fortsätta sitt arbete för att säkra jobben och den sociala tryggheten. Det innebär att omtanken om de svaga i samhället kommer i första rummet.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! För det första vill jag peka på att Thorbjörn Fälldin bekräftade att det finns ett avtal, tydligen godkänt av regeringen, som innebär att Jaktviggen blir i storleksordningen 450 milj. dyrare, om inte B3LA byggs. Detta har vi grävt fram ur det fördolda. Det finns ingen som helst anledning att blanda in B3LA i den aktuella förhandlingen. Det har man tydligen gjort för att försöka låsa frågan på något sätt. Det är att mana till strid i försvarspolitiken, och den strider kommer vi att föra om vi utmanas.

För det andra hade herr Fälldin ingenting att säga till människorna i Horndal trots att han varit där rätt mycket och fast han skröt en hel del om sysselsättningspolitiken. Men med anledning av att han föredrog aprilsiffrorna vill jag påpeka, att ungdomsarbetslösheten sedan april i fjol till april i år har stigit med 75 %. Det kanske vore någonting att besinna i all belåtenhet.

För det tredje: en nyhet kom herr Fälldin med, nämligen att regeringen inte gillar kapitalförstöring. Gäller detta även de tiotals miljarder som har lagts ned på kärnkraftverk? Herr Fälldin uppmanade mig att lyssna på den socialdemokratiska ungdomen. Det gör jag gärna i alla frågor, och i energipolitiken är vi i mycket hög grad överens. Men jag tror inte att den socialdemokratiska ungdomen längre så gärna vill lyssna på herr Fälldin. Ett av de mer remarkabla inslagen i valrörelsen, som visades i TV, var när några av våra ungdomsklubbister frågade herr Fälldin, om han efter valet tänkte ladda något kärnkraftverk. Då svarade herr Fälldin så här:

”Du försöker väl inte säga att jag skall ändra uppfattning i den här frågan. Du försöker väl inte säga att det vore anständigt av mig att ändra uppfattningen i den här frågan bara för att få chansen att bilda regering. Nej, ser du, så behandlar vi inte politiken inom centern. Ha det på minnet för framtiden.”

Knappt hade ekot av dessa stolta ord förklingat förrän Barsebäck 2 laddades. När åter herr Fälldin börjar tala om den socialdemokratiska ungdomen börjar det väl bli dags för laddning av Ringhals 3 och Forsmark 1, och det skulle jag i sak välkomna.

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Vidare säger herr Fälldin att regeringen verkar i samförstånd med alla. Det säger han mot bakgrund av att de fackliga organisationerna har beskyllt regeringen i stort sett för löftesbrott och lurendrejeri. Den enda som regeringen är i verkligt samförstånd med är Arbetsgivareföreningen.

Herr Fälldin säger att regeringen städse har kompenserat barnfamiljerna. Det är ju inte sant. Den enda gång han var verkligt oroad över budgetunderskottet i sitt föredrag var när han skulle se till att barnfamiljerna inte skulle få lägre matpriser. Men de har ju fått en standardsänkning på 2 000 kr. i år enligt Svenska Dagbladets exempel, som gällde en textilarbeterska. Att då påstå att de har fått kompensation är att lägga rökridåer omkring de försämrade levnadsvillkoren för de mindre väl ställda.

Jag förstår att denna högervridning av politiken är besvärande för en centerpartiledare, eftersom det gamla bondeförbundet stred för en annan fördelningspolitik än den som blivit centerns. Det var på den tiden då bondeförbundet var de lägre inkomstagarnas och småfolkets parti. Sedan dess har det skett en övergång från samarbete mellan bondeförbundet och socialdemokratin till en stor överensstämmelse mellan centerpartiet och moderaterna. Den tyngdpunktsförskjutningen har just gått ut över de stora grupperna av löntagare och låginkomstagare och barnfamiljer och de grupper socialdemokratin bygger på.

Detta kan man framställa mycket enkelt. Vad har det betytt för de sämre ställda människorna i vårt samhälle, för låginkomstagarna och barnfamiljerna, att centern fått överta regeringsansvaret tillsammans med de två andra borgerliga partierna? Det har betytt en kraftigt sänkt levnadsstandard. Samtidigt har dessa grupper fått se hur andra grupper, i bättre ställning, fått stora förmåner.

Vad har det betytt för pensionärerna att centern fått överta regeringsansvaret? Det har betytt att en mycket större del av deras pensioner och sociala rättigheter nu fördelas genom upplåning, 35 kr. av varje hundralapp som går till pensionärerna finansierar ni med upplåning. Det är naturligtvis en fara.

Som Kjell-Olof Feldt påpekar börjar redan nu den borgerliga majoriteten i kommunerna att kräva att även de folkpensionärer som bara har folkpensionen att leva på skall betala för hemhjälpen.

Vad har det betytt för löntagarna att centern fått regeringsansvaret? Stopp för arbetslivsreformer, större arbetslöshet, minskat framtidsbygge, otrygghet.

Det är i och för sig en sak att inget av era löften kan ses i politiken, t. ex. de 400 000 jobben. Men det är en annan och på sikt viktigare sak att när ni satt med ansvaret och det visade sig att era löften var omöjliga att infria, valde ni inte att sätta de stora folkgruppernas intressen främst. Då följde ni moderaterna på en väg som leder till ökade klyftor och försämringar för de utsatta grupperna i vårt samhälle. Det är den bestående insatsen.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste erkänna att det gör ett rätt löjligt intryck på mig när jag hör de ömsesidiga anklagelser som herrar Palme och Fälldin riktar mot varandra för konfrontationspolitik. Det är ju så att arbetarrörelsen och de borgerliga partierna representerar olika värderingar, olika åskådningar och olika traditioner. Då är det väl inte konstigt att de har olika meningar i politiken, när de ställs inför en sådan företeelse som kapitalismens ekonomiska kris utgör. Jag tycker snarare det skulle vara onaturligt om de hade samma värderingar och samma politik för hur de skall lösa krisen, om fördelningspolitiken i samhället osv.

Dessa ömsesidiga anklagelser gör nog inget intryck på era resp. väljare och över huvud taget inte på allmänheten. Man tycker inte alls det är konstigt att de politiska partierna har olika meningar. Det är ju därför det finns olika partier.

Detta illustreras också tydligt av våra olika synpunkter på sysselsättningsfrågorna. Regeringen ser en sak. Från arbetarrörelsens sida ser vi andra förhållanden. Regeringen försöker ge en väldigt ljus bild av utvecklingen. Men den bild som målas här är falsk ur lönarbetarnas synpunkt. Den motsvarar inte den verklighet som möter arbetarna ute i dagens Sverige. Deras problem finns inte med i regeringens bild, vare sig nu detta beror på okunnighet eller på medveten retuscherings. Låt mig ta några exempel.

Textilarbetarna vid Algots fabriker i Lycksele och på andra håll som nu kastats ut i arbetslöshet känner inte igen sig i den bild regeringen målar.

Gruvarbetarna vid de mellansvenska gruvorna, många arbetare vid Domnarvet, som förlorar sina jobb, de känner inte igen regeringens skönmålningar.

Varvsarbetarna i Göteborg, Malmö och Helsingborg, som ser sina arbetsplatser försvinna undan för undan, tror inte på regeringens beskrivningar.

Det gör inte heller de barnfamiljer som nu återigen kommer att tvingas skära ner sin knappa förbrukning på grund av de nya prisstegringarna på livsmedel.

Nu försöker man vifta bort dessa prishöjningar genom att säga att de dock är lägre än de som drabbade familjerna i fjol. Men vad är det för argument! Det argumentet skulle kunna ha något värde endast, om man utgår från att Sverige alltid måste ligga i toppen i prisstegringsligan i Europa. Verkligheten är ju att varje procent i prisstegring hårt drabbar barnfamiljerna.

Regeringen påstår att den gjort mycket mot arbetslösheten och att denna nu skulle vara låg i Sverige. Herr Fälldin anförde här ett par siffror beträffande sysselsättningen. Däri ingår då – vill jag påpeka för honom – en oerhört stark ansvällning av antalet deltidsarbetande. Därför kan man inte, såsom han gjorde, använda de siffrorna.

Jag skall peka på några andra siffror i den färskas arbetsmarknadsstatistiken. Antalet sysselsatta var i mars 1978 20 000 lägre än samma månad i fjol. Antalet öppet arbetslösa var i mars 31 000 högre än samma månad för ett år sedan, och antalet personer berörda av arbetsmarknadspolitiska åtgärder var i mars i år 239 000, vilket är 137 000 fler än samma månad i fjol. Tyder dessa

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

siffror på ett förbättrat arbetsmarknadsläge? Nej, tvärtom.

Hela antalet av dem som har ställts utanför den ordinarie produktionsprocessen är mycket större än siffran för dem som är öppet arbetslösa och som berörs av arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enbart bägge dessa grupper omfattar tillsammans nära 350 000 personer. Dessutom måste man räkna med de människor som är tvungna ta förtidspension av arbetsmarknadspolitiska skäl, de hemarbetande kvinnor som vill ha arbete i förvärvslivet men som inte får det, de som tvingas arbeta på deltid men skulle vilja ha full arbetstid, många av de långtidssjuka som stötts ut ur arbetslivet osv. Det handlar sammantaget, herr talman, om mellan 700 000 och 800 000 människor, som inte får plats i den ordinarie produktionsprocessen i vårt samhälle. Detta kan man väl inte vara tillfredsställd med?

Nu väntas enligt de ekonomiska prognoserna ökad arbetslöshet. Vpk anser, som jag redan utvecklat, att man som målsättning måste ställa upp att skapa 100 000 nya jobb under de närmaste tolv månaderna. Vi har konkret angivit var dessa jobb kan skapas.

Mina frågor till herr Fälldin är följande: Vad tänker regeringen göra för att utrota arbetslösheten – detta gissel för den enskilde och för samhället? Vad tänker regeringen göra för att motverka den ökning av arbetslösheten som inträffar under det närmaste året, om man inte vidtar speciella åtgärder? Vilken invändning har herr Fälldin mot de konkreta förslag för att öka sysselsättningen som vpk har lagt fram i sin motion?

Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Carl-Henrik Hermansson frågade vad jag har emot hans s. k. konkreta förslag. De är så dåligt underbyggda att det inte är möjligt att ställa sig bakom dem, om man vill uppnå de mål som man säger det är möjligt att nå.

Till Olof Palme: Det som det är fråga om är en option för den tredje leveransen av jaktplanet Viggen. Det blir som sagt billigare om man har B3LA. Man kan naturligtvis också säga att det blir dyrare, om man inte bygger B3LA och att det blir möjligt att göra planen billigare om man redan har produktionen belagd, så att man kan slå ut de fasta kostnaderna på en större produktion. Det är ju det som det blir fråga om.

Kvar står spörsmålet – och det är det som den parlamentariska gruppen skall undersöka – vilken väg vi skall gå. Om det inte är plats för A 20 och B3LA inom anslagsramarna, finns det då någon annan lösning för att kunna fortsätta svensk flygplansproduktion? Det är *en* fråga. En annan fråga är: Är det på grund av detta uteslutet med svensk produktion? Är det över huvud taget möjligt att fylla detta behov genom import, licenstillverkning etc.? Gör inte för stort nummer av det. Den här omständigheten påverkas inte av att man fortsätter en diskussion om hur vi skall klara det när ramarna, som vi i stort sett är ense om, inte medger vare sig A 20 eller B3LA.

När det gäller ungdomsarbetslösheten vill jag instämma med Olof Palme. Jag har många gånger sagt att det är vårt stora bekymmer. Men med hänsyn till den absoluta arbetslösheten är det, som jag påstår, riktigt att den var större

när Olof Palme ledde regeringen på 1970-talet. I en tid när vi sätter in väldigt mycken kraft på att låta människor få vara kvar inom sina företag minskas nyanställningsbehovet. Vi håller väldigt mycket på att omställningar skall klaras genom s. k. naturlig avgång. Detta i och för sig goda att inte behöva skicka hem äldre människor i förtid har det onda med sig att situationen blir svårare för de unga som kommer ut från sina utbildningsanstalter. Det är alltså den onda baksidan av denna politik.

Men återigen: Jämför den totala arbetslösheten nu med den vi hade i början av 1970-talet. Jämför den internationella situationen då med den nuvarande situationen. Jämför med arbetslöshetstalen ute i Europa, vilka Olof Palme och jag anser vara skräckexempel, för den uppfattningen delar vi ju. Jämför dagens arbetslöshetstal ute i världen med dem som gällde vid det tillfälle när ni hade större arbetslöshet. Det var därför jag tillät mig säga att ni antingen har ett kort minne eller är ute i ett annat ärende.

Det är alldeles riktigt att man i TV återgav samtal mellan ungdomsklub-bister och mig i valrörelsen. Men TV återgav inte en mängd andra samtal som jag hade med både yngre och äldre människor. Jag vet inte hur många gånger Olof Palme tänker köra specialnumret att jag skulle vara moraliskt förfallen, därför att jag till sist tillät mig göra bedömningen: Visst är det så att jag inte klarar fullt ut vad jag lovade i valrörelsen. Jag stod till sist inför valet om jag skulle tillåta mig detta eller inte för att få en möjlighet att påverka energipolitiken totalt sett. Jag gick ut och redovisade min uppfattning. Det behövde inte Olof Palme eller någon annan gräva fram. Det beskedet gav jag omedelbart vid presskonferensen i samband med regeringsbildandet.

Så till barnbidragen och Olof Palmes förslag om ett engångsbelopp med 500 kr. Jag vill här påminna om att regeringen har höjt barnbidraget två gånger. Därmed har vi naturligtvis inte satt någon slutpunkt. Jag tror att de allra flesta som sätter sig ned och tänker efter undrar vilket som är klokast – att gå ut med ett engångsbelopp eller att lugnt och metodiskt, på samma sätt som hittills, ta ställning till när vi kan genomföra nästa höjning av barnbidraget, en höjning som i så fall skulle bli bestående.

Det är ju också en del av problemet, Olof Palme. Att säga 500 kr. och begränsa det till en engångsersättning låter käckt och bra, men det har ingen uthållighet över sig. Jag tror att det är bra att fundera i de termerna. Får jag då till det lägga att den här regeringen dessutom har bättrat på bostadsbidragen för barnfamiljer och andra människor med låga inkomster.

Jag vet att Olof Palme har ont om tid i repliksammanhang, men det var märkligt att jag inte kunde få något besked om var vi har satsat fel när det gäller krisföretagen. På vilken ort och i vilka branscher är det som vi har satsat för mycket? Nämn några exempel – det tar ju inte många sekunder!

Får jag också fråga: Hur mycket mer skulle vi ha tvingats satsa i krisbranscherna om vi inte hade devalverat, om vi hade följt det socialdemokratiska receptet och höjt arbetsgivaravgifterna i stället för att sänka dem? Hur mycket mer hade vi då behövt satsa i krisbranscher för att över huvud taget hålla hjulen i gång där? Hur hade det blivit med utfallet i löneavtalen, om de avgiftshöjningar som ni föreslagit hade räknats av från löneutrymmet.

för det förutsätter ni ju? Hur mycket mindre hade då löntagarna fått i den senaste avtalsrörelsen?

Vi har inte lika lång tid för repliker i debatten, men någon fråga vore det rimligt att också Olof Palme svarade på.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Ja, jag skall svara mycket enkelt.

För det första: Jag tycker att ni satsat för litet på krisbranscherna och spritt miljarder över rika och fattiga – också mycket rika – i onödan. Jag kan ta ett exempel: Ni sänker nu arbetsgivaravgiften med 4 miljarder. Det finns ett företag i Sverige som har en omsättning på 1 800 miljoner och en vinst på 300 miljoner. Detta företag, ett familjeföretag, kommer att få ett antal miljoner av er. Tänk om ni hade de miljonerna och slapp säga nej till människorna i Horndal, som nu jagas ut i arbetslöshet. Hela orten gungar!

Där går skiljelinjen.

För det andra: B3LA. Det avtalet är felaktigt. Ni skall inte blanda ihop B3LA och Jaktviggen. Vi kommer att bekämpa det.

För det tredje: Thorbjörn Fälldin utmanade ju själv ödet när han drog in den socialdemokratiska ungdomen. Jag bara redovisade ett mycket välkänt citat från hans förra kontakt med den socialdemokratiska ungdomen, då han lovade att under inga förhållanden svika sina löften om att inte ladda några kärnkraftverk. Inte gör det oss någonting om han sviker löftena. Thorbjörn Fälldin sitter ju framför Värmlandsbänken. Han kan väl städsla tredje vice talmannen Karl Erik Eriksson som förridare till centerstämman och be honom berätta en variant av Tage Erlanders berömda Värmlandshistoria om prästen i Torsby, som sade: Gubbar och kärringar, huk er för nu laddar han om! Från saklig synpunkt har jag ingenting emot det.

För det fjärde: Vi skall lugnt och metodiskt hjälpa barnfamiljerna, säger Thorbjörn Fälldin. Dessa barnfamiljer skall alltså vänta lugnt och metodiskt, för de får en standardsänkning på flera tusen kronor i år. Om vi får höja barnbidraget med 500 kr. och sänka matpriserna med 10 %, kommer vi att klara dessa lågavlönade barnfamiljers standard. Ni försämrar den standarden med 2 000 kr. I stället skall de vänta på att centern, när man gynnat de välbeställda tillräckligt mycket, lugnt och metodiskt skall börja tänka på de sämre ställda också.

Kom ihåg att med ett budgetunderskott på 40 miljarder, som kommer att växa ännu mer, kommer ni att i utlandet eller någon annanstans få låna vartenda öre till er s. k. lugna och metodiska barnbidragshöjning. Vi finansierar vartenda öre av den höjning av barnbidraget som vi vill genomföra i dag och som barnfamiljerna har behov av.

CARL-HENRIK IERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Thorbjörn Fälldin sade att vpk:s förslag till hur man skall skapa 100 000 nya jobb på tolv månader var dåligt underbyggda. Thorbjörn Fälldin måste ha tänkt på ett annat förslag, det som handlade om att skaffa 400 000 nya jobb över huvud taget. Men våra förslag kan inte viftas bort med

sådana där svepande omdömen. Jag skall ge några konkreta exempel.

Vi har sagt att man måste ha ett bostadsbyggnadsprogram med 25 000 fler lägenheter än regeringen vill bygga. Det ger 15 000 nya byggnadsjobb och jobb i byggnadsmaterielindustrin. På vilket sätt är det orealistiskt? Det finns brist på bostäder i landet. Det finns stor arbetslöshet bland byggnadsarbetarna.

Vi har krävt 20 000 ytterligare barnstugeplatser. Det ger 6 000 byggnads- och produktionsjobb, det ger arbete åt 5 000 fler i barnstugorna. På vilket sätt är det orealistiskt? Det är stor brist på daghemsplatser i landet. Det finns lediga byggnadsarbetare som inte kan få jobb. Det finns många ungdomar som inte kommer in vid vårdlinjerna, men som skulle vilja arbeta på det här området.

Vi har krävt en ökning av personaltätheten vid barnstugor och fritidshem från en på fem till en på fyra. Det skulle ge 8 000 nya jobb. Vad är det för orealistiskt i det? Varför går inte det att genomföra, om man vill ha en annan politik, herr Fälldin?

Vi har ställt upp två huvudmål. Det ena är att skapa 100 000 nya jobb på tolv månader. Det andra är att höja levnadsstandarden för folkets breda lager genom att slopa moms på baslivsmedel, som sänker matpriserna med 20 %, och genom höjning av barnbidragen. Det är en uthållig höjning vi har föreslagit, herr Fälldin. Stöd gärna den.

Nu säger regeringen att konsumtionen inte får öka. Lönarbetarna och barnfamiljerna skall enligt regeringens mening betala för den ekonomiska krisen genom sänkta reallöner. Något annat går inte ihop med regeringens ekonomiska politik. Nej, det är möjligt, om dennas huvudmål är att sänka konsumtionen. Men detta är en politik som för andra partier och för befolkningens stora majoritet är oacceptabel. Jag vill erinra om att vad det handlar om är i första hand ett återställande av tidigare reallöner, som har pressats ned.

Kan Thorbjörn Fälldin förklara för oss varför just lönearbetarna och barnfamiljerna skall bära krisens bördor. Det finns andra grupper i samhället, vilkas ställning inte har försämrats. Att det är Gösta Bohmans och moderaternas politik vet vi, men är det verkligen också centerns politik? I så fall har centern förintat varje illusion hos människorna om att den skulle representera något annat än de besuttnas intressen i samhället.

Statsministern THORBJÖRN FÄLLDIN:

Herr talman! Det program som Carl-Henrik Hermansson talar om förutsätter en expansion av den offentliga sektorn, och framför allt den kommunala sektorn, som jag tror att inget av de andra partierna vill ställa upp bakom och ta ansvaret för.

Vidare: Är det verkligen möjligt att Olof Palme nu hävdar att vi, om vi hade sagt kategoriskt nej till B3LA, skulle ha fått optionen beträffande den tredje leveransen av Jaktviggen billigare än i dag? Det är det Olof Palme försöker göra gällande. Vad finns det för skäl att tro det? Det måste naturligtvis vara så, att man från försvarsindustrins sida säger att man måste ha ett visst pris om

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

man inte får den andra produktionen vid sidan, eftersom man då har mindre volym att slå ut de fasta kostnaderna på. Men skulle vi få öka volymen, t. ex. genom att bygga B3LA, och därmed kunna slå ut de fasta kostnaderna, så skulle vi kunna sälja billigare. Det finns alltså inte någon sådan där absolut koppling som Olof Palme försöker göra gällande. Det är orimligt att stå här och säga att Olof Palme eller någon annan skulle ha fått optionen till ett lägre pris, om man hade sagt kategoriskt nej till B3LA. Det är det Olof Palme försöker göra gällande, men det lär inte vara möjligt. Överdriv alltså inte den här situationen!

Men i ett avseende har vi här ett gemensamt problem. Vi har utgått ifrån att vi i vårt framtida försvar behöver flyg av en viss omfattning. Det behovet kan tillgodoses genom A 20, och ingen bestrider att det kan tillgodoses genom B3LA. Men det som är vårt gemensamma bekymmer är att varken den ena eller den andra varianten – eller kopplingar mellan dessa – är möjlig att pressa in i denna ram. Då blir det till sist en fråga om hur vi totalt skall lösa detta. Jag tror uppriktigt sagt att hela frågan tjänar på att vi låter dessa människor i utredningen i lugn och ro gå igenom problemet och se vad som är möjligt att göra.

Vi skulle ha spritt ut för mycket pengar till företag som inte behövt det, har det påståtts. Jag tycker inte att det är någon särskilt stor prestation att ta fram några enstaka företag för vilka det – gudskelov, vill jag gärna säga – går så pass bra att de hade kunnat klara sig dessa pengar förutan. Naturligtvis finns det sådana företag. Men bara därför att Olof Palme hittat ett eller annat sådant företag är det alldeles orimligt att upphöja till regel att det är fel att sänka kostnaderna i näringslivet rent allmänt. Gör tankeexperimentet att man inom handeln skulle ha fått de ökade kostnader som blir ett resultat av ständigt återkommande avgiftshöjningar! Att återbäringsmöjligheterna då hade blivit ännu sämre är fullt klart. Jag känner mig också ganska övertygad om att man vid prövning av om priserna får höjas eller inte då hade måst böja sig för det högre kostnadsläget, och det hade alltså slagit igenom i detaljhandelspriserna. Är det inte troligt att det hade blivit fallet? Vad hade det fått för effekter för prisutvecklingen och för hushållen? Gör det inte så här enkelt! Kom inte och säg att t. ex. handelns alla företag i dag har några överskott att spela med!

Eftersom Olof Palme tog ett enstaka fall som exempel, så skall jag också tillåta mig att göra det. Det gäller Volvoaffären. Den här miljarden tycks vara alla problems lösning för Volvo. Om man ser efter vilka effekterna under ett år för Volvos del blir av devalveringen och av den politik som regeringen fört när det gäller arbetsgivaravgifterna, visar det sig att denna är precis tre kvarts miljard. Med den socialdemokratiska politiken och med ert resonemang skulle ni ha behövt tillföra Volvo två miljarder. Känner ni någon åstundan att få genomföra ett system som innebär att man först pressar företagen rent allmänt, så att företag efter företag tvingas komma och säga att de inte längre klarar verksamheten utan måste ha hjälp? Är det den effekten ni vill åstadkomma? Det verkar peka åt det hållet av ert resonemang att döma.

Det är ju i kampen mot kostnaderna som man skall se alla de här åtgärderna. Så länge den generella situationen är den att många företag

kämpar vid gränsen av sin förmåga, hamnar dessa pengar inte i några aktieägarers eller företagares fickor. De används för att upprätthålla sysselsättningen, för att möjliggöra investeringar osv.

Beträffande de 500 kronorna vill jag säga att det finns olika sätt att räkna. I budgetdepartementet och kanslihuset har man, såvitt jag förstår, räknat på det enda sätt som är rimligt och kommit fram till att skillnaden i budgetsaldot rör sig om 1 miljard. Varför då tala om att denna regering lånar till pensionerna? Nu kan inte Olof Palme och andra påstå, som de gjorde före valet, att blir det en ny regering kommer pensionerna i fara. Ni lyckades ganska bra, om jag nu skall berätta erfarenheter från valrörelsen. Pensionärer och andra skrev förtvivlade brev. De hörde av sig från pensionärshem och ålderdomshem och var alldeles förtvivlade, för man hade sagt dem att de inte skulle få någon pension nästa månad.

Då nådde ni framgång. Nu kan ni inte längre säga så, eftersom människor vet att de får sin pension och även höjningarna precis som var bestämt. Nu försöker ni skrämma pensionärerna med att denna regering lånar till pensionerna. Om er politik hade fått gälla, hade ni lånat 1 miljard kronor mindre. Jag vill fråga: Arbetar ni så, att det är de sista pengarna som går till pensionerna? Så arbetar inte vi. Vad innebär det för glädje att oroa människor med att deras pensioner är i fara, när ni vet att sanningen är en helt annan?

Jag väntar ännu på besked om hur det hade blivit i lönekuverten om era avgiftshöjningar räknats av.

**Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:**

Herr talman! Under den arbetstyngda värriksdag som nu väldigt långsamt lider mot sitt slut har många för vårt land viktiga frågor avgjorts. De samhällsekonomiska problem som dukades fram hösten 1976 har visserligen tagit en stor del av vår tid och våra krafter i anspråk. Men ett omfattande förnyelse- och reformarbete har trots detta bedrivits. På område efter område har den tidigare kursen lagts om.

Om jag begränsar mig bara till de allra senaste dagarna, vill jag erinra om att riksdagen den 24 maj godtog regeringens förslag till omorganisation av Sveriges Radio. Samma dag beslöts om ökade anslag till högre utbildning och forskning. Den 25 maj – alltså dagen efter – ägnades åt regeringens omfattande förslag till energisparande. Den 29 maj godtogs regeringsförslaget om värdesäkert lönsparande, och samma dag beslöts om en ny hyresförhandlingslag.

I onsdags godtogs regeringens förslag om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten. Samma dag antogs också regeringsförslaget rörande den tekniska forskningen. I går beslöt riksdagen efter en lång debatt om viktiga åtgärder mot narkotikamissbruket och godtog regeringens förslag om en decentralisering av vissa beslut om kollektivtrafiken.

Några av de här uppräknade besluten är av avgörande betydelse för utvecklingen på sikt. Omorganisationen av Sveriges Radio, som mötte hårt motstånd från socialdemokrater och kommunister, innebär att radiomono-

polet bryts. Konkurrensen i etern förbättras med allt vad detta innebär av förstärkt yttrandefrihet och mångfald i debatt och programutbud.

På energipolitikens område har regering och riksdag på ett avgörande sätt förändrat inriktningen. De långsiktiga energibesparande åtgärderna har som mål att vi för en tioårsperiod skall kunna spara mellan 25 och 30 % av energitågningen i det befintliga bostads- och lokalbeståndet, dvs. mellan 3 och 4 miljoner ton olja per år. Detta är ett av de mest ambitiösa programmen i sitt slag i världen.

Av långsiktig betydelse är också frågan om näringslivets kapitalförsörjning. Den svenska kapitalmarknadens struktur och effektivitet kommer att bli föremål för regeringsförslag, sedan kapitalmarknadsutredningens digra slutbetänkande har remissbehandlats. Men i avvaktan på detta har fjärde AP-fonden fått ett tillskott avsett att möjliggöra deltagande i den riskvilliga kapitalbildningen, och vi har därvid förutsatt att fondens styrelse skall begränsa ägandet i enstaka företag i avvaktan på det förslag till lagändringar som senare kommer att föreläggas riksdagen.

Genom förslaget om värdesäkert lönsparande blir det åter lönande för medborgarna att spara. Hushållssparandets bidrag till framåtskridandet kommer att öka. Grunden läggs också för ett mer decentraliserat och spritt ägande.

Även i de här hänseendena har vi mött motstånd från den socialdemokratiska oppositionen. I valet mellan att satsa på den enskilde och på kollektivet har socialdemokraterna som vanligt valt det senare. Samma motsättning mellan regering och opposition gick igen när den nya hyresförhandlingslagen godtogs. Där regeringen ville satsa på den enskilda hyresgästen och stärka hans eller hennes möjligheter, tog socialdemokraterna ensidigt parti för den stora starka organisationen.

Det nya förslaget garanterar hyresgästerna frihet att själva avgöra vem som skall företräda dem. Denna valfrihet motsatte sig oppositionen. När regeringen valde att myndigförklara hyresgästerna ville socialdemokraterna alltså göra tvärtom.

Mot bakgrund av onsdagens riksdagsdebatt om åtgärder mot ungdomsarbetslösheten finns det anledning framhålla att ingen tidigare svensk regering och ingen tidigare svensk riksdagsmajoritet gjort så omfattande insatser för att lösa akuta närings- och sysselsättningsproblem. I själva verket har arbetslösheten efter regeringsskiftet legat på en betydligt lägre nivå – statsministern underströk det nyss – än den gjorde under åren 1971, 1972, 1973 och 1974.

Särskilt ungdomsarbetslösheten ligger emellertid på en oacceptabelt hög nivå, även om också den är lägre än den var under åren 1971, 1972 och 1973. De satsningar som gjorts för att bereda ungdomen arbete, praktik eller utbildning efter avslutad skolgång kommer att fullföljas. Den uppsökande verksamheten har byggts ut. På olika sätt har skolan engagerats för att bistå eleverna vid deras inträde på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingarna har givits resurser långt utöver de fastställda ramarna.

Skolan har ett stort ansvar för att eleverna är väl förberedda och kan

motsvara arbetslivets krav. Eleverna måste ha tillgodogjort sig såväl de grundläggande kunskaperna och färdigheterna som de personliga egenskaper skolan i sin fostrande roll förutsätts bibringa dem. Detta har den socialdemokratiska skolan som bekant inte lyckats med. Det är också betecknande att man från socialdemokratiskt håll riktat kritik mot den normgrupp som nyligen tillsatts i syfte att finna former för att överföra grundläggande normer för mänsklig samlevnad till eleverna. Socialdemokraternas kritik visar hur svårt det kan vara att erkänna begångna misstag.

Herr talman! På den ekonomiska politikens område har positiva tecken kunnat inregistreras sedan riksdagen hade sin senaste ekonomisk-politiska debatt för några månader sedan. Förbättringen av den svenska handelsbalansen har fortsatt. Stabiliseringen av prisutvecklingen har fortskridit. Detta skeende bör sättas in i ett vidare perspektiv.

Starkt förenklat kan man säga att den ekonomiska utvecklingen i ett land under en given period bestäms av tre huvudfaktorer: Av det ekonomiska utgångsläget vid periodens början, av den ekonomiska politikens utformning och – för det tredje – av den internationella konjunkturutvecklingen.

Den svenska ekonomins utgångsläge under senare delen av 1976 och i början av 1977 kan karaktäriseras som en *ekonomi i fundamental obalans*. Den präglades av en drastiskt försvagad internationell konkurrenskraft, av snabb kostnadsutveckling och stigande priser, av en svag exportutveckling och en desto snabbare ökning av importen, av negativ handels- och bytesbalans och ett växande behov av utländsk upplåning, av minskande industriproduktion och sjunkande investeringsbenägenhet. Den svenska kronan var utsatt för starkt tryck.

Har jag fel i den här beskrivningen? Var det inte precis så här läget var hösten 1976?

Vad sade socialdemokraterna hösten 1976 när de beskrev situationen? Jo, att statsfinanserna var sunda, att samhällsekonomin var stark och att bordet var väl dukat.

För en stund sedan stod Olof Palme här i talarstolen och talade om "yrvakenhet" hos oppositionen inför den ekonomiska situation som vi befann oss i den hösten. Men vem var "yrvaken", medan andra, dvs. vi, talade om behovet av strukturförändringar och just de här riskerna som sedan visade sig bli förverkligade?

Vilka svar gav Olof Palme själv representanter för Horndal och andra bygder när företag på försommaren 1976 stod i kö hos den socialdemokratiska regeringen och ville ha råd om hur de skulle bära sig åt för att klara krisen? Jo, de hänvisades till att vänta och komma tillbaka senare.

Från vårt håll hade vi under en följd av år varnat för just den här utvecklingen, pekat på riskerna för otillräckligt nyföretagande, för den snabba kostnadsutvecklingen och för de otillräckliga satsningarna på teknisk utveckling och forskning.

Vi fortsatte med detta under hela valrörelsen. Men vad hände då? Jag fick höra att jag stod och svartmålade. Jag borde ju enligt Olof Palme nu ha fått beröm för att jag redan på det stadiet tog upp behovet av strukturförändringar

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

och riskerna för en allvarlig ekonomisk kris. Men det fick jag, som kammarens ledamöter har fullt klart för sig, icke.

När Olof Palme för en stund sedan kritiserade det väldiga budgetunderskottet – som han uttrycker det – begrep han då inte att det var den egna politikens följdverkningar som han strängt taget kritiserade?

Bakom de här negativa tendenserna som vi stod inför hösten 1976 låg bl.a. påfrestningar som drabbade världsekonomin till följd av 1973 års kraftiga oljeprishöjningar och den nedgång i den internationella konjunkturen som följde i dess spår. Sverige drabbades i flera hänseenden hårdare än många andra, därför att vi är mer beroende av den internationella handelns utveckling än vad många andra länder är. Vår exportindustri är dessutom i betydande utsträckning hänvisad till områden som i hög grad blev utsatta. Traditionellt har den svenska exportindustrin haft sin styrka just på de här områdena. Vi är också mer oljeberoende än andra länder. Men det var den *ekonomiska politik* som bedrevs i Sverige både före och efter 1973 som ledde till att de svårigheter som konjunkturförloppet förorsakade skärptes.

När Olof Palme nyss med skälvande röst talade om alla problem och – med rätta – om människors oro och bekymmer för vår ekonomiska kris, tog han själv inget ansvar för allt det som sedan 1973 har bidragit till att skapa just den situation som i sin tur har utlöst människors oro och bekymmer.

Olof Palme gjorde inte ett enda försök att tala om vad det är fråga om. Han förstorade bekymren och eländet. Han talade också om misär och, som han gjorde första maj, om svält. Men vad är det egentligen fråga om? Jo, en minskning under två år av den svenska privata konsumtionen som är mindre än hälften av den ökning av motsvarande konsumtion som inträffade 1976. Det är det som ligger bakom Olof Palmes skrämselskildringar.

Men det är ändå en trist utveckling. Bakom den trista utvecklingen ligger den ekonomiska politik som bedrevs i Sverige under åren före och efter 1973. Den politiken ledde bl. a. till att arbetskraftskostnaderna i Sverige 1975 och 1976 fick stiga med över 40 %, att våra relativa arbetskraftskostnader per producerad enhet i enhetlig valuta ökade med 25 % jämfört med andra länder, att kapacitetsutnyttjandet var lågt och att den inhemska konsumtionen, både den privata och den offentliga, trots detta under tre år tilläts växa mycket snabbare än vad produktionen gjorde. Om Olof Palme inte vill ta något ansvar för den politik som ledde fram till denna situation, så måste ju det innebära att den regeringspolitik han förde var ansvarslös.

Efter 1976 års val har den ekonomiska politikens uppgift blivit att återföra den svenska ekonomin från denna *fundamentala jämviktsbrist* in på en balanserad tillväxtväg. Detta kan inte åstadkommas över en natt. Problemen hade uppkommit under en följd av år. Därför tar även återanpassningsprocessen sin tid.

Denna process kan indelas i fyra skeden.

Under den *första* fasen gäller det att återställa industrins internationella konkurrenskraft. De devalveringsåtgärder som vi genomförde under 1977, kombinerade med en åtstramning av den inhemska efterfrågan, hade just detta syfte.

Vi är nu inne i den *andra* fasen av återanpassningsprocessen. Nu skall effekterna av kostnadsanpassningen slå igenom på exporten och på importen. En förbättring av handels- och bytesbalansen skall komma till stånd. Och allt tyder på att vi är på rätt väg.

Under denna fas, som jag – i likhet med OECD i dess senaste Sverigerapport – skulle vilja beteckna som en "konsolideringsfas", bör också en dämpning av inflationstakten åstadkommas.

Den viktigaste uppgiften för Sveriges ekonomiska politik blir alltså nu att hålla uppe tillväxten i ekonomin och att öka kapacitetsutnyttjandet för att därigenom frigöra våra produktiva reserver. Vad jag säger nu sade med exakt samma ord LO och TCO under sin uppvaktning inför statsministern i början av april.

Den *tredje* fasen inträder när till följd av en positiv produktionsutveckling industriinvesteringarna på nytt kommer i gång. Under 1979 och 1980 bör vi kunna räkna med en sådan utveckling.

Den *fjärde* fasen inträder när ekonomin åter närmar sig fullt kapacitetsutnyttjande. Då blir det nödvändigt att iakttäta stark återhållsamhet med offentliga utgifter för att förstärka den statliga budgeten och reducera budgetunderskottet.

Ett långsiktigt perspektiv av det här slaget är, herr talman, alldeles nödvändigt om man rätt skall förstå den ekonomiska utvecklingen och kunna bedöma de olika stegen och faserna i den ekonomiska politiken. Men det är just bristen på ett sådant perspektiv som lyser i ögonen, när man tar del av socialdemokraternas kritik och förslag. Att det exempelvis i deras utomordentligt omfattande och mycket mångordiga motion inte finns något sådant framtidsyftande perspektiv är helt enkelt uppscendeväckande. De har inte ens behagat kommentera den utblick mot 1979 och 1980 som vi har redovisat i den reviderade finansplanen.

De har i stället ägnat sina krafter åt att kritisera devalveringarna och de övriga stabiliseringspolitiska åtgärder som vidtogs under 1977. Dessa åtgärder har självfallet – rent mekaniskt och rent bokföringsmässigt – medverkat till prisstegringarna under 1977. Men de utgör ingalunda den grundläggande orsaken. Bakom prishöjningarna ligger de 40-procentiga arbetskraftskostnadsökningarna under 1975 och 1976, vilka ofrånkomligen framkallar prisökningar även under åren därefter. Och det var just kostnads- och prisökningarna – vilka socialdemokraterna f. ö., nu som tidigare, helt förbigår i sina motioner – som framtvingade devalveringsåtgärderna.

I Kjell-Olof Feldts halvtimmeslånga av invektiv och gnäll späckade anförande lyckades han med konststycket att helt förbigå utrikeshandeln, kostnads- och prisutvecklingen. Sverige blev för honom på något underligt sätt en liten isolerad värld befolkad med goda socialdemokrater och dåliga borgare. Det var alltså kostnads- och prisutvecklingen som framtvingade devalveringarna, inte tvärtom. Genom denna anpassningspolitik har vi nu skapat förutsättningar för den *minskning* av inflationstakten som vi redan har kunnat konstatera och som bör kunna fortsätta även 1979.

Redan under hösten 1977 började vi skönja en förbättring av handelsba-

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

lansen och den har fortsatt i år. Under de fyra första månaderna har vi haft ett klart överskott, mot ett underskott under samma månader förra året. Förbättringen uppgår till nära 5 miljarder kronor. I löpande priser uppgår exportökningen till nära 16 % och importminskningen till 2 %. För 1978 räknar vi – för första gången sedan 1973 – med överskott i handelsbalansen. Och prisutvecklingen har, som sagts, under de senaste tre månaderna väsentligt förbättrats. Prisuppgången stannade vid ca 1,7 %. Det var den lägsta inflationstakten – under de här månaderna jämfört med föregående år – sedan 1972. Åren 1973, 1974, 1975, 1976 och 1977 var alltså prisökningarna högre än under dessa månader.

Inflationen torde under helåret kunna begränsas till ca 8 %. Det blir i så fall den lägsta prisökningen sedan 1973, trots att priserna fortfarande påverkas negativt av förra årets devalveringar.

Industrins orderingång sjönk under hela 1977 men har på nytt börjat vända uppåt, och utvecklingen förväntas fortsätta under andra kvartalet. Det är främst exportorderingången som är det dynamiska elementet.

Bruttonationalprodukten har åter börjat öka. Och även i fråga om industriproduktionen förutses en mindre ökning, för första gången sedan 1974.

Utvecklingen under 1979 och 1980 kan förväntas innebära en fortsättning av den process från fundamental obalans till återställd balans, som jag här har skisserat. För 1979 anger kalkylerna en BNP-tillväxt på 3,7 % och för 1980 4 %. Underskottet i bytesbalansen fortsätter att minska och bör under 1978 kunna sjunka med åtminstone 3 miljarder kronor och under 1979–1980 med ytterligare en eller annan miljard. Det är fortfarande långt till balans, men vi är på väg.

För 1979 räknar vi med en investeringsökning på 3,4 % och för 1980 på 3,7 %. Industrinvesteringarna däremot torde tyvärr inte utvisa någon markant uppgång förrän under 1980.

Lagerinvesteringarna bör under nästa år och året därefter åter ge ett positivt bidrag till BNP-utvecklingen. Den negativa BNP-tillväxten – minustillväxten – under förra året berodde på nedgången i de väldiga överlagren, en nedgång som var större än hela BNP-minskningen.

Däremot kommer utrymmet för ökad konsumtion att fortsätta att vara begränsat. Den privata konsumtionsökningen torde inte behöva understiga 1,5 % per år, men en förutsättning härför är att den offentliga konsumtionen kan hållas tillbaka. Detta gäller i första hand den kommunala utgiftsexpansionen. Både regeringen och finansutskottet har framhållit nödvändigheten av detta.

Jag vill emellertid starkt understryka att det utvecklingsperspektiv, som jag här har redovisat och som låter mycket positivt när jag räknar upp de positiva faktorerna, är långt ifrån problemfritt. Det finns väldigt många orosmoment i denna bild, men inte desto mindre är grundtonen i bedömningen nu optimistisk. Det är en berättigad optimism som vi har rätt att ge uttryck åt.

Men utmärkande, herr talman, för de råd och förslag som har kommit från

socialdemokratiskt håll har genomgående varit att de har gått stick i stäv mot alla andra: Vi borde inte ha devalverat. Vi borde inte ha sänkt några löneskatter. Vi borde ytterligare ha ökat de svenska arbetskraftskostnaderna genom höjda arbetsgivaravgifter.

Jag tror att de allra flesta – även de som tidigare var tveksamma – i dag inser att de åtgärder som regeringen genomfört var ofrånkomliga och nödvändiga. Inte heller en socialdemokratisk regering skulle ha kunnat undvika dem. Men ändå fortsätter socialdemokraterna att illfänas. Och då blir den hypotetiska frågan intressant: Hur skulle den ekonomiska utvecklingen i vårt land ha sett ut *om* vi följt socialdemokraternas rekommendationer och förslag? Den kostnadsbild som detta skulle ha skapat framstår som minst sagt skrämmande – för att använda Olof Palmes vokabulär – om man sätter in den i de ekonomiska modeller som man brukar arbeta med när man gör sådana här prognoser.

Vi skulle exempelvis då det gäller exporten under åren fram till 1980 ha exporterat för ungefär 10 miljarder kronor *mindre* än eljest. Bilden på importsidan är i allt väsentligt densamma: vi skulle ha importerat för ungefär 10 miljarder kronor *mer* än vad som nu blir fallet. Det skulle alltså ha blivit en skillnad på 20 miljarder kronor.

Underskottet i bytesbalansen – dvs. vårt behov av utlandsupplåning – skulle ha ökat från knappt 12 miljarder kronor 1976 till över 30 miljarder kronor år 1980.

Antalet företagskriser skulle våldsamt ha ökat.

Arbetsmarknadsläget skulle ha blivit helt orimligt.

Vi hade kort sagt snabbt hamnat i en alldeles omöjlig situation. Och just därför skulle den politik som socialdemokraterna har rekommenderat oss ha varit helt omöjlig att fullfölja. De hade alltså inte kunnat fullfölja sina egna rekommendationer, om de suttit i regeringsställning.

Ett huvudnummer i den socialdemokratiska kritiken är det stora budgetunderskottet. Enligt socialdemokraterna borde regeringen ha fört en *stramare* ekonomisk politik. Men inom vilken sektor anser socialdemokraterna att vi borde ha stramat åt politiken?

Konsumtionen? Nej, inte! Socialdemokraterna har tvärtom lagt fram förslag för att stimulera den privata konsumtionen, och de talar i dag om ytterligare behov av konsumtionsstimulans.

Olika slags investeringar? Nej, inte! Socialdemokraterna menar tvärtom att industriinvesteringarna och bostadsinvesteringarna måste stimuleras.

Exporten? Jag kan inte i min vildaste fantasi föreställa mig att de menar någonting sådant.

Talet om en stramare ekonomisk politik blir alltså bara munväder. Det går inte att *samtidigt* föra både en *mer restriktiv* och en *mer expansiv* politik.

Kjell-Olof Feldt talade i förmiddags om "slösaktig" budgetpolitik. Ingen-ting av de pengar som regeringen slösar kommer i verkligheten tillbaka i form av nyttigheter, sade han. Han talade om den Bohmanska demagogin.

Men de resultat jag redovisat här talar ju för sig själva, medan socialdemokraterna ropar efter åtstramning utan att anvisa någon sådan. De siffror jag

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

redovisat för handelsbalans, priser, orderingång och sysselsättning visar samtidigt att vi har lyckats. Hur skulle det ha sett ut, om vi inte gjort alla dessa satsningar? Det finns inte något alternativ som inte skulle ha gjort våra problem ännu värre, och det hade vi icke varit beredda att acceptera.

Men jag underskattar självfallet inte konsekvenserna av stora budgetunderskott. I det längre perspektivet kan vi inte hålla oss med budgetunderskott i storleksordningen 40 miljarder kronor. Nu är det inte fråga om så stora underskott i dagsläget. För budgetåret 1977/78 kan underskottet uppskattas till någonting mellan 25 och 30 miljarder kronor.

Men i den fas av vår ekonomiska återhämtningsprocess som vi nu befinner oss i bör inte ekonomin stramas åt och budgetunderskottet minskas. Det blir aktuellt när den ekonomiska återhämtningsprocessen fortskridit och vi börjat närma oss fullt kapacitetsutnyttjande och när den ekonomiska tillväxten minskar behovet av stora näringspolitiska och arbetsmarknadspolitiska satsningar.

Socialdemokraternas veklagen över det statliga budgetunderskottet är desto mera förvånande som de i sin ekonomisk-politiska motion lägger fram förslag som ökar det totala sparunderskottet i samhället – jag talar alltså inte om budgetunderskottet nu – och de medger själva att den politik de förordar skulle leda till en försämrad bytesbalans. På den punkten har de rätt. Men en försämrad bytesbalans är lika med ett ökat negativt finansiellt sparande i det svenska samhället och i dagsläget precis detsamma som ett ökat behov av utländsk upplåning. Mot den bakgrunden ger den socialdemokratiska klagolåten över statsbudgetens bidrag till bytesbalansunderskottet ett utomordentligt, besynnerligt intryck. Socialdemokraternas resonemang går helt enkelt inte ihop, vare sig logiskt, ekonomiskt eller politiskt.

Nu medger, herr talman, tiden inte att jag går in i några detaljer i den socialdemokratiska motionen. Bristerna på logik och ekonomisk konsekvens har jag liksom finansutskottets borgerliga ledamöter redan belyst.

Regeringen har nu redovisat och fullföljt ett sammanhängande program avsett att lösa de problem som uppkom främst till följd av utvecklingen från 1973 och framöver. I de förslag till kompletteringsproposition som riksdagen nu behandlar föreslås ytterligare åtgärder, bl. a. insatser på sysselsättningspolitikens område avsedda att stimulera nyrekrytering av arbetskraft, och vi föreslår som bekant vidare att den allmänna arbetsgivaravgiften skall tas bort från den 1 juli. Syftet är att bidra till lösandet av vad jag i det föregående har kallat för den viktigaste uppgiften för den ekonomiska politiken i den fas vi nu befinner oss i, nämligen att hålla uppe tillväxten i ekonomin och att öka kapacitetsutnyttjandet och därigenom frigöra våra stora produktivetsreserver. Den här åtgärden är ägnad att reducera prisstegringarna under loppet av året, och därigenom svarar åtgärden mot de krav som såväl löntagarnas som arbetsgivarnas organisationer riktat till regeringen.

När Olof Palme för en stund sedan stod här och talade om priseffekterna av de olika subventioner som föreslagits i jämförelse med sänkta arbetsgivaravgifter, räknade han fel eller brydde sig inte om att räkna alls. I själva verket medför sänkningen av arbetsgivaravgifterna, även om jag räknar mycket lågt,

samma positiva effekter i prishänseende som socialdemokraternas matsubventioner – på bl. a. oxfilé och gorgonzola. Men den här räkningen har tydligen inte Olof Palme brytt sig om att fullfölja. Det blir alltså i stort sett samma resultat.

De avtal som träffats på arbetsmarknaden är väldigt ansvarsmedvetna. De skulle med all säkerhet inte ha kommit till stånd, och i varje fall inte ha fått det här innehållet, om vi inte hade genomfört den indexreglering av skattesystemet som socialdemokraterna gick emot i början av året. En förutsättning för avtalen torde också vara – åtminstone för vissa – att man genomför en marginalskautesänkning. Jag skulle vilja uppmana damer och herrar socialdemokrater att läsa TCO:s remissvar över skatteutredningen och kanske också att läsa KF:s remissvar, för de ger en intressant belysning av en problematik som socialdemokraterna inte vill eller inte kan inse. Att ändra på marginalskautesarna är en utomordentligt angelägen reform som inte bara angår en liten grupp människor utan den stora majoriteten av de människor som arbetar ihop det svenska välförståndet.

Olof Palme kritiserade också bostadsbyggandet och gjorde gällande att den borgerliga regeringen hade dragit ner detta. Det är möjligt att vi skulle kunna satsa mera och försöka få fart på det snabbare, men det finns en del hinder för detta inbyggda i det förflutna. I varje fall är situationen den att vi för första gången sedan 1972 kan räkna med en ökning, och vi hoppas att den skall uppgå till 15 % eller kanske något lägre.

När Olof Palme påstår att vi nu ligger på en lägre nivå än tidigare kan han inte ha tagit del av exempelvis aprilsiffrorna, som klart anger en icke obetydlig ökning. Som bekant beslöt riksdagen i går kväll också att godkänna ett förslag till ytterligare stimulansåtgärder på byggnadsområdet.

Herr talman! När Internationella valutafondens styrelse för någon månad sedan samlades i Mexico stod självfallet det internationella ekonomiska samarbetet i centrum för alla debatter. Den bedömning av världsläget och de åtgärder, som världens ledande länder gemensamt kom överens om, överensstämde helt med den grundsyn som den svenska regeringen företräder. Bl. a. slogs fast, att försök att stimulera ländernas inhemska ekonomier genom att i dagsläget öka de statliga åtagandena inte borde komma i fråga. När industriländernas ministrar om 14 dagar samlas i Paris, för att inom ramen av OECD diskutera internationella ekonomiska samordningsproblem, är jag övertygad om att samma budskap kommer att formuleras. För bara en månad sedan publicerades, som jag redan nämnt, OECD:s för den svenska politiken mycket positiva Sverigerapport.

Sådana internationella bedömningar är mycket viktiga. Det är betydelsefullt att Sverige för en ekonomisk politik, som möter respekt och förtroende i den omvärld som vi är i så hög grad beroende av. I det hänseendet tycker jag att vi har lyckats. Detta visar inte bara OECD-rapporten utan också de uppskattande omdömen som vi nu allt oftare kan ta del av i utländsk press, inte minst utländsk fackpress, oavsett partifärg.

Jag har i det föregående berört de industriella övergångsproblem i bransch efter bransch som Sverige kommer att få leva med under flera år framöver.

Den omställningsprocess vi är inne i är i många hänseenden påfrestande och kommer att kräva tid.

Framför allt under 1960-talet gjordes det ofta gällande, att vi kommer att leva i ett samhälle i vilket industrin icke spelar samma betydelsefulla roll som förut. Det är möjligt att så kommer att bli fallet. Men under överskådlig tid kommer likväl Sveriges framtid som välfärdssamhälle att vara helt beroende av våra möjligheter att hävda oss som industrination, av vår förmåga att ta fram och utveckla nya kvalitetsprodukter och att tillverka och sälja dem till konkurrenskraftiga priser i en allt hårdare konkurrerande värld.

Jag är optimistisk då det gäller våra utsikter att hävda oss. Vi är ofta alltför benägna att se och registrera det negativa i det som händer ute i världen, och vi bortser alltför lätt från den positiva utveckling som samtidigt äger rum. Att nya länder snabbt industrialiseras och att tidigare underutvecklade länder lika snabbt utvecklas innebär inte bara att vi får nya och svåra konkurrenter, utan också att nya stora marknader öppnas för svenska produkter.

Större delen av vår värld är inte industrialiserad. En alltför stor del av jordens befolkning lever fortfarande i armod och fattigdom. De potentiella utvecklingsresurserna är oändliga. Och redan nu talar statistiken klarspråk. Utvecklingen i de s. k. nya industriländerna har av alla siffror att döma hittills givit den industrialiserade världen mycket mer av vinster än av förluster. De gamla industrinationerna exporterar alltså väsentligt mycket mera produkter till dessa länder än de köper därifrån. Och den utvecklingen kommer med säkerhet att fortsätta.

Våra industriella framtidsproblem är nationella i den meningen att de angår hela vår nation och dess välfärd. Vi har alla som medborgare i detta land samma intresse att svårigheterna löses på det sätt som bäst gagnar vår framtid.

Men problemen är också internationella i den meningen att de inte kan lösas i nationell isolering. Slutenhet, självgodhet och protektionism gör bara svårigheterna större. Och skyddsåtgärder som vidtas för att kortsiktigt lösa eller slippa att lösa problem gör problemen på sikt ännu mer svårlösta och ger anledning till nya, ännu mycket större svårigheter.

Att våra svenska företag i detta det internationella samarbetets skede söker kontakter med företag i andra länder och knyter an till replipunkter för utveckling av svensk teknik och svenskt kunnande utanför våra gränser är helt naturligt och ligger helt i linje med våra långsiktiga nationella intressen. All hittillsvarande erfarenhet talar för att vår mest utvecklade och utvecklingsbara industris framtid ligger just i ett nära samarbete över gränserna – främst med våra nordiska broderländer och med de västeuropeiska marknader, vilkas ekonomier och samhällssystem vilar på samma ekonomiska och sociala grundsyn.

Jag säger inte detta enbart med anspelning på den ytterst märkliga debatt vi haft med anledning av Volvoaffären – en debatt som jag tror har varit till skada både för vårt land och för den aktuella affären. Jag säger det därför att detta bara är ett exempel på något större och betydelsefullare.

Vi måste inse att andra länder och andra regeringar, som ibland har en

partifärg som skiljer sig från vår, är betydelsefulla samarbetspartner för oss. Vi måste också inse att vår framtid ligger i ett internationellt samarbete, där vi ger och tar i ett fruktbarande samarbete över gränserna.

Men socialdemokraternas väg är tydligen en annan. Samtidigt som den här Volvoaffären anses vara en för landet och det nordiska samarbetet bra affär säger de att den borde ha stoppats med svenska statliga miljardsubventioner, med s. k. strukturfonder eller nu senast t. o. m. med löntagarfonder. Man frågar sig vilket ben socialdemokraterna egentligen vill stå på. Är det här en bra affär för Volvo, för Sverige och för det nordiska samarbetet – då är det väl också bra att affären blev av och inte stoppades? Den kan med andra ord inte samtidigt vara bra och inte bra. Man måste *bestämma* sig för vilken uppfattning man skall ha och vilken ståndpunkt man vill förfäktat. Det går inte att sitta på två stolar, som i varje fall en del av socialdemokraterna håller på med.

Jag tror själv på svenskt näringsliv och på dess möjligheter i internationell samverkan. På så sätt kan vi säkra vår industriella framtid, vår sysselsättning och vår välfärd. Men den uppgiften kommer vi inte att klara om vi sätter partipolitiskt käbbel framför nationella hänsyn.

Även socialdemokraterna, Sveriges största demokratiska parti och regeringsparti under 44 år, borde ha – trots att det partiet nu befinner sig i opposition – ett ansvar för vårt lands ekonomi.

När Olof Palme för en stund sedan började sitt anförande citerade han Ernst Wigforss. Sedan citerade han Hjalmar Branting. Den här gången underlät han att citera Per Albin Hansson. Och då kanske det kan vara skäl för mig att fylla den luckan och sluta med ett sådant citat. Jag gör det därför att det belyser hur Olof Palmes oförsonlighet, totala ofördragsamhet och strävan efter att kritisera och splittra bryter totalt och kontrasterar mot Per Albins strävan att ena.

Citatet gäller frågan om det fanns en s. k. sprängpunkt mellan borgerlig och socialdemokratisk politik. Per Albin Hansson sade följande:

”Jag är övertygad om att vi genast skulle ha lättare att diskutera detta, om vi ett litet ögonblick läte bli att tala om borgerlig och socialdemokratisk politik, om vi kunde frigöra oss från den föreställningen, att det finnes två stora makter, som stå mot varandra, och i stället kunde acceptera den utgångspunkten, att det finnes grupper och partier, som i alla fall vilja detsamma, nämligen att göra det bästa för landet, men divergera i fråga om metoderna att åstadkomma detta.”

När, herr talman, kommer dagens socialdemokrater att medge att syftet med också vår politik är att göra det bästa för hela landet?

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarrens förhandlingar.

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först är det intressant att konstatera att det inte tycks finnas några andra ideologiska auktoriteter för de politiska partierna än August Palm, Hjalmar Branting, Ernst Wigforss och Per Albin Hansson.

Jag tror på svenskt näringsliv, och därför tror jag också att det är bra att man ser till att det stannar kvar här i Sverige. Jag tycker det är en egendomlig ståndpunkt att tro på svenskt näringsliv så till den grad att man hjälper det att flytta till andra länder. Det förefaller mig en smula motsägelsefullt.

Gösta Bohman gjorde sig under sin tid som ledare för ett oppositionsparti känd som den verkliga svartmålararen. Nu sitter han i regeringen. Nu jobbar han som Vita Tvättbjörn. Lika onyanserad som Gösta Bohman var före oktober 1976, lika onyanserad är han nu. Som jag redan sagt: lönarbetarna och barnfamiljerna känner inte igen den bild som regeringen målar i dag.

Det är visserligen riktigt att valutareserven har ökat och nu är 5 miljarder större än för tolv månader sedan. Men vad har varvsarbetarna i Göteborg, textilarbetarna hos f. d. Algots och gruvarbetarna i Bergslagen för glädje av det, när de mister sina jobb? Vad har barnfamiljerna för glädje av den växande valutareserven, när de måste skära ned ytterligare på sin konsumtion?

Ökningen av valutareserven med 5 miljarder kronor som regeringen skryter med har i verkligheten åstadkommits genom en nedpressning av reallönerna och konsumtionen för lönarbetarna. De mångmiljardbelopp som regeringen betalat ut i gåvor och subventioner till de privata storföretagen har också betalats av lönarbetarna och barnfamiljerna genom sänkt levnadsstandard. Det är det verkliga förhållandet.

Vad Gösta Bohman och andra i regeringen skryter om är alltså i själva verket att de genom sin politik lyckats sänka levnadsstandarden för lönarbetarna och för barnfamiljerna för att bolagen skall kunna få större bidrag och för att valutareserven skall öka. Det är belysande för den borgerliga regeringens hela antisociala inställning att en rad av de företag som fått gåvor och subventioner från staten samtidigt kan ge höga utdelningar till sina aktieägare.

Skattepengar går alltså på detta sätt till kupongklipparna. Sådan är kapitalismen. Sådan är den borgerliga regeringens politik!

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Det helt dominerande samhällsproblemet just nu gäller självfallet Sveriges ekonomi – och världens. De hör samman. Sverige är ett av de länder som är allra mest beroende av hur världsekonomin utvecklas. Svensk industri säljer hälften av sin produktion utomlands.

Det är på öppenhet mot omvärlden och på fri handel vi hittills har byggt vårt välstånd. Det är i samverkan med andra länder och i framgångsrik internationell konkurrens vi kan trygga vår framtid.

Den här utgångspunkten ifrågasätts nu på sina håll. Fram manas, också i seriösa sammanhang, bilden av ett Sverige som dukar under av trycket från andra länders export. Uttalat eller underförstått ställs frågan: Måste vi inte överge vår traditionella frihandelssyn, kan vi klara oss annat än genom att

stänga ute andra länders varor?

För mig och andra liberaler är svaret givet: Sverige skall bevara och utveckla en öppen ekonomi. Få länder har mer att förlora på att protektionismen sprider sig. Sverige är ett litet land. Genom att svenska företag har tillgång till världsmarknaden kan de bygga upp en produktion som är effektiv och som ger billiga varor. Det är tendenserna till ökad nationell slutenhet – inte frihandeln – som är det stora hotet mot vår ekonomi.

Skräckskildringarna av en fri internationell ekonomi är i dag som livligast när de beskriver u-länderna som våra konkurrenter. Men dessa skildringar är minst lika snedvridna då som annars.

Det är riktigt att allt fler u-länder börjar få industri och kan sälja på världsmarknaden. På flera områden kan de ta över vår teknologi, samtidigt som de långt ifrån har våra kostnader. Det innebär hårdare konkurrens för framför allt tekoindustrin, men även för stål, pappersmassa och fartygsbyggande.

Ännu så länge betyder u-länderna dock mycket litet som konkurrenter till Sverige och andra industriländer. Det är verkligen inte u-länderna som ligger bakom svårigheterna i västvärldens industri.

Totalt svarar importen av industrivaror från de s. k. låglöneländerna för bara omkring 2 % av OECD-gruppens samlade industriproduktion, i Sveriges fall för mindre än 1 %.

Den här importen kommer dessutom från en begränsad grupp länder. Hongkong, Brasilien och Jugoslavien, länder som vi normalt inte är vana att betrakta som u-länder över huvud taget, står ensamma för hälften av den import som får svenska tullpreferenser för u-landsvaror. Två tredjedelar av all färdigvaruexport från u-länder till västliga industriländer kommer från en grupp på sex u-länder.

I själva verket har de västliga industriländerna ända fram till i dag haft ett stort och för varje år snabbt växande överskott i sitt utbyte av industrivaror med u-länderna. När man för vår del ibland tar fram siffror, som visar på underskott i förhållande till t. ex. Sydkorea, får man inte glömma att vi samtidigt har stora överskott i förhållande till rader av andra u-länder.

Om vi bortser från oljan, så har u-länderna under en följd av år köpt ungefär dubbelt så mycket från Sverige som Sverige köpt från u-länderna. För EG-området har, för att nämna ännu en slående siffra, bara den del av u-ländernas efterfrågan som finansierats med utländsk upplåning – dvs. deras budgetunderskott – under de senaste åren betytt ungefär tre miljoner jobb eller, om man så vill, tre miljoner färre arbetslösa.

Och det här är egentligen inte så märkligt. U-länderna behöver ha stora underskott för att kunna bygga upp sitt näringsliv och lyfta sina folk ur misär. Flertalet u-länder är så fattiga att de har svårt att få de lån som krävs för att finansiera underskottet. Men de mer utvecklade u-länderna, de mindre fattiga bland de fattiga länderna, har kunnat låna i västvärldens banker och de har till nästan sista kronan använt pengarna för att köpa på industriländernas marknader. På så sätt har de fattiga länderna, hur märkligt de än kan låta, i

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

hög grad bidragit till att hjälpa de rika länderna ur deras ekonomiska svårigheter.

Sett på litet sikt bidrar självklart u-länderna till kraven på omställningar i vårt näringsliv. Kraven på sådana omställningar är inget nytt. I många år har vi anpassat oss till konkurrensen från andra industriländer – dragit ner vissa näringar och byggt ut andra. *Den* utvecklingen och *den* internationella arbetsfördelningen har betytt mycket för vårt välbefinnande.

Vi har blivit effektivare i öppen internationell konkurrens än vi skulle vara i nationell isolering. Vi har fått nya konkurrenter men också nya marknader. Och ingenting av detta har vi någon som helst anledning att beklaga oss över.

Ekonomi är ju inget nollsummespel, där fördelar för den ene nödvändigtvis betyder nackdelar för den andre. Vad vi borde ha lärt oss av åren efter oljekrisen är att de flesta förlorar om världshandeln stagnerar och att så gott som alla vinner på att handelsutbytet ökar och den internationella ekonomin växer. På så vis får vi ju större samlade resurser att använda för människors bästa.

Sveriges stora internationella beroende är alltså både på kort och på lång sikt en given förutsättning för debatten om vår ekonomiska politik. Våra möjligheter hänger nära samman med utvecklingen av världshandel och internationell konjunktur. Därför kan vi bara i begränsad utsträckning klara våra svårigheter genom att stimulera efterfrågan här hemma. Den öppna ekonomin ställer krav på oss att hålla priser och produkter som gör att vi kan sälja i konkurrens med andra länder.

Klarar vi inte av de kraven får vi svårigheter med balansen i den svenska ekonomin, med sysselsättning och välfärdsutveckling över huvud taget. Det är också detta som under en tid har varit den svenska ekonomins problem. Alla inser att det är så, även om man på oppositionssidan länge försökt sig på den tämligen omöjliga uppgiften att påstå motsatsen.

Men jag tror att den här debatten nu är på väg att avgöras – inte så mycket av det som har sagts här i kammaren i dag men av verkligheten. Regeringens metod – att med bl. a. devalvering öka konkurrenskraften för svenska varor – har visat sig ge effekt. För första gången sedan 1973 – det har upprepats flera gånger här i dag – kan vi i år komma att exportera mer än vi importerar. Exporten har börjat ta fart. Vi vinner i stället för att fortsätta förlora andelar på världsmarknaden och här hemma. Första kvartalet i år ökade orderingången i fasta priser med hela 10 % jämfört med första kvartalet 1977.

Så småningom kan det här börja få sin verkan också på produktionen och sysselsättningen. Redan har den bättre balansen och de lägre kostnadsökningarna lett till att inflationen avtar. Och det är viktigt för framtiden att vi så snabbt har kunnat bryta de inflationsförväntningar som lätt följer i en devalverings spår.

Viktigt var också, vilket inte minst har påpekats från regeringshåll i dag, att parterna på arbetsmarknaden tog *sitt* ansvar genom att träffa ett dämpat löneavtal. Det som hänt har gjort det möjligt för LO-ekonomerna att i sin vårrapport konstatera följande:

”Det viktigaste som uppnåtts är en förändrad trend för handelsbalansen. Sverige återvinner nu förlorade marknadsandelar för färdigvaror.

Denna gynnsammare utveckling måste fullföljas, vilket innebär att det konkurrenskraftigare kostnadsläget måste vidmakthållas. Återhållsamheten i lönepolitiken har därför varit meningsfull och bör fullföljas med en effektiv prispolitik så att man med god marginal undviker en utlösning av avtalets garantiregel.”

Jag kan, herr talman, helt instämma med LO-ekonomerna i det citerade avsnittet av deras rapport, både när det gäller deras beskrivning av vad som har hänt och när det gäller den ambition de uttryckte.

Det verkar nu också som om vi med god marginal kommer att kunna klara avtalets prisregel. Prisstegringstakten blir i år av allt att döma långsammare än den var under något av socialdemokraternas tre sista år vid regeringsmakten. Därmed ökar också löntagarnas köpkraft jämfört med om pengarna hade förlorat mer i värde. Bland de förutsättningar som finns i botten för den här bedömningen ingår en skärpning av prisövervakningen, borttagandet av den allmänna arbetsgivaravgiften och räntesänkningen.

Oppositionen har alltså haft fel i sin kritik av regeringens försök att förbättra kostnadsläget.

Regeringen har fått rätt. Oppositionen har lika fel när den, nu sedan man börjat inse att kostnadsdebatten har förlorats, försöker driva tesen att regeringen systematiskt skulle strama åt mot de svagare, öka klyftorna, ta från de fattiga och ge till de rika. Formuleringarna i angreppen växlar, men tanken är densamma: Regeringen påstås bedriva en osolidarisk fördelningspolitik.

Från folkpartiets sida har vi med skärpa slagit fast att vi i första hand måste skydda utsatta grupper och enskilda i en tid av ekonomiska svårigheter. Med den inställningen har vi haft särskild anledning att granska den socialdemokratiska kritiken för att se om den var berättigad eller inte.

I ett ekonomiskt läge av det slag vi upplevt krävs återhållsamhet och vissa oppoffringar. Det är inte möjligt att mer än under en övergångsperiod tillverka på hög och låna pengar utomlands för att stimulera hemmamarknaden.

När produktionen inte växer och vi måste kämpa oss ur stora ekonomiska svårigheter kan inte alla få allt. Det medger också oppositionen i ögonblick då den känner ansvar. Att erkänna att det förhåller sig på det sättet har sannerligen ingenting med talet om reformstopp att göra. Vi måste ta en del påfrestningar nu för att säkra trygghet och välfärd i framtiden – just för att undvika att hamna i en situation där reformstopp blir enda utvägen.

Men vi måste också medvetet fördela bördorna, så att vi framför allt värnar om de utsatta grupperna. Det är också detta som väglett regeringen i dess ekonomiska politik och i sysselsättningspolitiken.

Det är därför som vi så hårt och målmedvetet har satsat på att bekämpa arbetslöshet. Vi vet av praktisk erfarenhet och av undersökningar att ingenting skapar större klyftor i ett samhälle än just hög arbetslöshet. Därför har vi gjort allt för att människor inte skall slås ut i väntan på att de mer

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

långsiktiga ekonomisk-politiska åtgärderna ger resultat. Under april månad fick sammanlagt omkring 200 000 människor – eller 5 % av arbetskraften – jobb eller utbildning genom arbetsmarknadspolitiken. Visst är det beklagligt – kan man tycka – att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna behövs i så stor utsträckning som nu är fallet, men när de behövs är det ändå ganska bra att de vidtas.

Men med det här vill vi inte ha sagt att vi är nöjda. Problemen är fortfarande stora, alltför stora, inte minst bland de unga. Antalet ungdomar i arbetsmarknadsutbildning och beredskapsarbeten har mer än fördubblats sedan förra året. Men det kunde ändå vara värt att notera, också för oppositionen, att arbetslösheten kunnat hållas nere vid 2 %, vilket är lågt i jämförelse med siffrorna för andra industriländer. Jag kan nämna England, där arbetslösheten är 6 %, Danmark med 8 %, Västtyskland med 4,5 % och Finland med 9 %. Alla dessa är länder där socialdemokraterna ensamma eller tillsammans med andra bestämmer de politiska prioriteringarna.

Det kan möjligen också vara värt att notera, och det vore intressant att få det kommenterat, att under den förra lågkonjunkturen i Sverige – då under socialdemokratisk ledning – var arbetslöshetssiffrorna större än de är f. n.

Till bilden hör dessutom att antalet sysselsatta just nu är högre än någonsin, vilket LO-ekonomerna, om jag får citera dem ytterligare en gång, kommenterat på det här sättet:

”Trots den ekonomiska kris som vi har upplevt under de senaste åren har sysselsättningen räknat i antal personer ökat oavbrutet. – – I en internationell jämförelse är denna sysselsättningsutveckling anmärkningsvärd. Denna utveckling har inte i första hand möjliggjorts genom en expansiv ekonomisk politik, den har snarare varit resultatet av ovanligt kraftiga arbetsmarknadspolitiska ansträngningar riktade mot näringslivet och en starkt ökad sysselsättning i den offentliga sektorn.”

Det är, herr talman, samma solidariska grundsyn som har lett regeringens satsning på att värna sysselsättningen och som också har kommit till uttryck när det gäller stödet till de grupper – särskilt äldre och barn – som är mest beroende av sociala insatser från stat och kommun.

Utgifterna för folkpensionerna har i den senaste budgeten ökat med 4,5 miljarder kronor. Reallförbättringen för pensionärerna som grupp var 6 å 7 % år 1977, medan de yrkesaktiva hade ungefär oförändrad disponibel inkomst. Barnbidragen har höjts senast den 1 april. Bostadsbidragen har förbättrats, med särskild inriktning på familjer med lägre inkomster och många barn. Föräldraförsäkringen byggs ut. Utbyggnaden av daghemmen fullföljs plan enligt.

Den här medvetna inriktningen från regeringens sida har lett till att det blivit mindre över för de yrkesverksamma i trygga jobb; de yrkesaktiva gör uppoffringar för att andra inte skall bli arbetslösa, och de friska och aktiva generationerna gör uppoffringar för pensionärerna och för de sjuka.

Det är klart att var och en är i sin fulla rätt att hävda att det här är en felaktig avvägning, att den här politiken innebär ett felaktigt vägval.

Men låtsas inte att det hade varit möjligt att avdela lika mycket resurser

som regeringen gör för insatser mot arbetslösheten, att bygga lika många daghem som regeringen vill, att förstärka stödet till de äldre lika mycket som regeringen gör – och att dessutom höja den privata konsumtionen för vanliga yrkesarbetande i trygga jobb under de här åren av utebliven tillväxt.

Det finns för mycket av motsägelser och för litet av verklighetsförankring i den sortens förkunnelse för att den skall verka trovärdig. Det är inte heller trovärdigt att klaga över att människor i aktiv ålder fått för litet över för privat konsumtion och samtidigt kritisera regeringen för att tillåta ett alltför stort underskott i budgeten. Politik är, som en ledande politiker i det här landet har sagt, att välja. I det här sammanhanget är det att välja mellan om man skall anklaga regeringen för att strama åt för litet eller för att strama åt för mycket. Staplar man de båda påståendena på varandra, skapas lätt en något förvirrad bild av vad talaren egentligen vill.

Men visst finns det i hög grad anledning att oroa sig över budgetunderskott. Man måste då bara ha klart för sig att underskottet just är ett uttryck för den vilja att värna sysselsättningen och att klara tryggheten för de utsatta grupperna som oppositionen efterlyser.

Det är klart att man med de avgiftshöjningar socialdemokraterna föreslår skulle kunna få budgeten att visa något mindre underskott. Men det sker i så fall till priset av ökade hot mot sysselsättningen och en mindre utveckling för hela vår ekonomi under kommande år.

För hur skulle det t.ex. ha varit möjligt att träffa en så balanserad avtalsuppgörelse som skett med socialdemokraternas krav på högre arbetsgivaravgifter, bl. a. för att finansiera skatteomläggningen i år? Socialdemokraterna säger att löntagarorganisationerna skulle ha räknat av de här avgifterna i avtalsuppgörelsen. Men den totala ramen för i år var ju snarast mindre än de avgiftshöjningar som oppositionen har föreslagit i förhållande till regeringen. Bevarad samhällsekonomisk balans hade med den uppläggningskrävt att löntagarna fått lämna förhandlingsbordet praktiskt taget helt tomhänta. Det hade det knappast varit rimligt att begära och säkert inte heller möjligt att genomföra.

Kanske i ett försök att skyla över dessa och andra motsättningar i den egna politiken försöker socialdemokraterna nu ställa samman en lång katalog med de mest blandade inslag för att belägga att regeringen skulle ensidigt gynna företagare och höginkomsttagare. Det är en föga övertygande argumentation med dålig förankring i verkligheten. Låt mig granska några exempel på regeringsförslag som socialdemokraterna kritiserar för att de just skulle öka klyftorna i samhället:

De nya skattereglerna för egenföretagare hör dit. Men det är faktiskt bl. a. för att ta bort den gamla orättvisan mot kvinnor som arbetar i familjeföretag som vi har genomfört den här reformen. Den gamla regeringen drev igenom regler, som innebar att kvinnan bara skulle få ha hälften av mannens lön. Även om en kvinna gjorde en större insats än sin man – även om han en lång tid varit sjuk och hustrun tog över nästan hela ansvaret – skulle hon bara ha rätt till en tredjedel av familjens inkomst. Avskaffandet av den ordningen var en självklar och viktig jämställdhetsreform och är ett egendomligt exempel på

orättfärdig fördelningspolitik.

Ett annat sådant exempel skulle vara det nya systemet för värdesäkert lönsparande. Vad det handlar om är att hindra att de många småspararna genom skatt och inflation tvingas *betala* för att banken tar hand om deras pengar och sätter in dem i nyttiga investeringar. Den här reformen förmår kanske inte att i någon avgörande grad rätta till den ojämna förmögenhetsfördelning som vi har i det här landet. Men den är i alla fall ett steg i rätt riktning. Även den reformen är dock ett dåligt exempel på åtgärder från regeringen som skulle leda till en orättvis fördelningspolitik.

Ett tredje exempel på denna politik, som ömsom kallas social nedrustning och ömsom för något mindre dramatiskt, skulle vara att vi inför inflations-skydd i skattesystemet och vill sänka marginalskatterna. Men vi gör det inte för att vi vill ta från de fattiga och ge till de rika. Vi gör det därför att marginaleffekterna får förödande verkningar på samhällsekonomin och för de breda grupperna av inkomsttagare.

Det av socialdemokraterna så omhuldade skattesystemet drabbar inte i första hand de verkliga höginkomsttagarna. De har säkert alltid någon möjlighet att klara sig. De värsta effekterna drabbar barnfamiljer i helt vanliga inkomstlägen, vilka inte har så stora möjligheter som andra att hitta avdrag och andra utvägar att slippa de höga marginalskatterna. Till höga marginalskatter kommer för deras del också bostadsbidrag som faller bort när inkomsten stiger och daghemsavgifter som höjs. Många ensamstående eller makar med barn får marginaleffekter på 80–90, ja ibland t. o. m. 100 %.

När vi uttalar våra bekymmer över de här effekterna och tar några mycket små steg för att rätta till dem, får vi av Olof Palme och andra socialdemokrater i denna kammare höra att vi motverkar en rättvis fördelningspolitik. I flera anföranden här i dag har det framhållits att detta i själva verket skulle vara kardinal exemplet på att folkpartiet har övergivit kravet på social rättvisa. I samma ärnne säger TCO:s ordförande Lennart Bodström så här:

”Att TCO sedan länge så energiskt krävt en sänkning av progressiviteten i skattesystemet grundar sig på det förhållandet att det framför allt är de heltidsarbetande löntagarna som träffas av de orimliga marginalskatterna ——. Av alla de reformer som är nödvändiga att genomföra av vårt skattesystem framstår i dag en sänkning av marginalskatterna som den mest angelägna.”

Ändå är det om samma verklighet och om samma skattesystem som Olof Palme och Lennart Bodström talar. Den ene är å oppositionens vägnar emot en sänkning av marginalskatterna. Den andre är å löntagarnas vägnar för en sänkning av marginalskatterna.

Så kan man en för en gå igenom de punkter socialdemokraterna åberopar såsom bevis för att regeringen för en politik till förmån för fåtalet och till nackdel för de breda lagren. Resultatet av granskningen blir att kritiken faller platt till marken. Den är ingenting annat än ett återsken av den traditionella socialdemokratiska föreställningen att bara de själva kan föra trygghetspolitik. Röstläget är förskräckligt högt men kan ändå inte förtä intrycket av att bevismaterialet är generande svagt.

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Från samma utgångspunkter kritiserar man regeringens ekonomiska politik, framför allt alla försök till allmänna förbättringar av företagens lönsamhet och ekonomiska styrka. Regeringen strör pengar över företagen, får vi veta. Vad man helt tycks bortse från är att den otrygghet som skapats för många människor hänger samman med att så många företag går med förlust eller har alltför små överskott för att orka satsa på framtiden. Om vi kan förbättra försäljningen, lå fler företag på fötter och nå större överskott i verksamheten, minskar ju rimligen otryggheten, riskerna för utslagning och svårigheterna för unga människor att få arbete.

Det är utifrån den insikten om vad ett konkurrenskraftigt näringsliv betyder för framför allt löntagarna som regeringen genomfört alla åtgärder för att öka svenska företags förmåga att sälja i konkurrens med andra länder.

Vi kan diskutera vilka metoder som är effektivast för att nå en ökad konkurrenskraft och därmed högre produktion. Man kan som socialdemokraterna förlita sig på att centrala myndigheter bäst kan avgöra vad som är värt att satsa på för framtiden eller som vi vara övertygade om att det är bättre att ge företagen allmänna ekonomiska förutsättningar för att själva besluta och genomföra de satsningar som kan öppna nya marknader.

Men detta har ingenting att göra med om man vill gynna rika eller fattiga. Både regering och opposition vägleds av ambitionen – i varje fall är det min utgångspunkt – att förbättra för de många människorna, och alldeles särskilt för dem som har det mest besvärligt. Låt oss med denna utgångspunkt diskutera varandras recept för det avsedda resultatet men låta bli att ifrågasätta varandras ärliga uppsåt.

Olof Palme sade i en tidigare riksdagsdebatt att reformrörelser trivs dåligt när det är stora ekonomiska problem. Jag håller gärna med honom om det. Det är mer entusiasmerande att kunna pröva stora reformer än att tvingas sanera en problemfylld ekonomi. Men inte minst i tider av ekonomiska svårigheter har reformpartier viktiga uppgifter.

När det är kärvt i ekonomin hotas lätt den sociala samkänslan. Falskt tal kan börja sprida sig att invandrarna ligger vårt samhälle till last, när de tvärtom ger avgörande bidrag till allas vår välfärd. Handikappade har ännu svårare att få arbete. Kvinnor som varit hemma i många år eller äldre som närmar sig pensionsåldern kan känna ett socialt tryck att avstå från förvärvsarbete för att inte "stå i vägen" för yngre som vill fram. Den internationella solidariteten kan komma i kläm för mer näralliggande nationella intressen.

Det är då reformrörelsernas ansvar att hävda tolerans där motsättningar hotar växa fram, att skydda grupper och människor som är utsatta, att stötta människor som har svårt att slå sig fram av egen kraft.

När tillväxten är långsammare ställs också större krav på att hålla nere utgifterna i stat och kommun. Det är då vårt ansvar att särskilt värna om dem som är mest beroende av de offentliga insatserna, som arbetslösa, pensionärer och familjer med små barn.

Vi har samtidigt en annan central uppgift: att konstruktivt pröva hur vi kan förbättra insatserna genom stat och kommun även när vi inte har råd att låta

Fredagen den  
2 juni, 1978.

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

dem bli så mycket dyrare. Det kan gälla åtgärder för att göra vården mänskligare och samtidigt avlasta de stora sjukhusen. Det kan gälla insatser för att hjälpa äldre att bo kvar hemma, när de vill det, och samtidigt minska trycket på långvården. Det kan gälla konkreta insatser i samverkan mellan elever, lärare och föräldrar för att få mer av hemkänsla, mindre av främlingskap och förstörelse i skolorna.

Det krävs väl så mycket politisk påhittighet när resurserna är begränsade som när de strömmar till i snabb takt. Knappa resurser gör inte reformpolitiker arbetslösa eller det politiska idéarbetet överflödigt. Vi har också stora reformuppgifter som inte i första hand handlar om pengar och som vi inte får glömma bort mitt uppe i debatten om de ekonomiska svårigheterna.

Det gäller t. ex. hur det växande antalet äldre människor skall slippa uppleva det som att de mest är till besvär och i stället få göra en insats i den takt och i de former de själva väljer, hur vi skall nå fram till verklig jämställdhet mellan kvinnor och män, bryta med gamla fördomar och roller, tänka friare och handla mera mänskligt ansvarsfullt, hur vi skall ta bättre vara på det positiva som Sveriges en miljon invandrare betyder och undvika de motsättningar mellan minoriteter och majoriteten som kan hota när Sverige nu plötsligt inte längre är ett land bara för svenskar.

Vårt allra främsta ansvar just nu kanske ändå är att lyfta Sverige ur de stora ekonomiska svårigheter vi upplevt efter oljekrisen. En sund ekonomi är själva förutsättningen för en trygghet som består och för ökad rättvisa mellan människor och nationer.

Den svenska liberalismen har en stark vilja att förbättra för dem som har det svårt i vårt eget land och samtidigt öka Sveriges insatser för dem som lever i fattigdom och förtryck i u-länderna. Med denna reformvilja blir det särskilt viktigt att se till att vi har en ekonomi som ger bästa möjliga förutsättningar för reformarbete. Det är detta som vägleder oss i arbetet på att återvinna styrka och balans i den svenska ekonomin.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Ola Ullsten skröt liksom sina regeringskollegor om hur låg arbetslösheten är i Sverige. Men det är, som redan har påpekats, en skönmålning som människorna inte känner igen.

Till de 100 000 som är öppet arbetslösa måste läggas stora andra grupper. En del är på AMS-utbildning, det är sant, men de vet inte om de får några jobb när utbildningen är färdig. Många är på skyddade och halvskyddade verkstäder, och de har tyvärr knappast någon chans att få andra jobb. Man måste, som jag tidigare nämnde, räkna med att det är mellan 700 000 och 800 000 människor som ställts utanför den ordinarie produktionsprocessen. Det är, herr Ullsten, ingenting för ett samhälle att skryta med.

Ola Ullsten citerade flitigt ur LO-ekonomernas senaste konjunkturberättelse. Jag vill ta ett annat citat ur den: "En fortsatt sysselsättningsnedgång inom industrin i storleksordningen 40 000 personer verkar trolig också mellan 1977 och 1978. Till denna minskning får sedan läggas en trendmässig minskning inom jord- och skogsbruk om uppskattningsvis 10 000 personer.

En effekt av åtstramningspolitiken lär också bli att antalet sysselsatta minskar inom privata tjänster även om en viss övergång till kortare arbetstider delvis motverkar detta.

För att förhindra att den totala sysselsättningen sjunker måste den offentliga sektorn öka sin sysselsättning med 50 000–60 000 personer. Det är ingen tvekan om att det finns ett behov av en sysselsättningsökning av minst denna omfattning. Frågan är om regeringen vill genomföra den." Så skriver LO-ekonomerna, som herr Ullsten tydligen uppskattar för deras bedömningar.

Jag har tidigare i debatten tagit upp den här frågan, bl. a. med Thorbjörn Fälldin. Vpk har framlagt ett förslag om att skapa 100 000 nya jobb på 12 månader. Det skulle ske genom ökat bostadsbyggande, ökat daghemsbyggande, ökad personaltäthet inom daghem och fritidshem osv. Thorbjörn Fälldin avvisade i andra omgången detta förslag med att det ställde krav på en utökning av den offentliga sektorn, och det vill han och regeringspartierna inte vara med om.

I ett annat inlägg talade Thorbjörn Fälldin om hur viktigt det var att man tog bort arbetsgivaravgifterna för landsting och kommuner för att de skulle få möjlighet att öka sin verksamhet. Där var han alltså plötsligt anhängare av en ökning av den offentliga sektorn. Thorbjörn Fälldin har alltså i debatten framfört två ståndpunkter: Man kan öka den offentliga sektorn och man får inte öka den offentliga sektorn. Gösta Bohman hörde vi sedan bestämt ta avstånd från varje ökning av den offentliga sektorn. Nu skulle det vara intressant att höra vad det tredje regeringspartiet har för ståndpunkt. Det finns en möjlig ståndpunkt till, nämligen att entydigt tala för en ökning av den offentliga sektorn, vilket vpk tycker är nödvändigt.

Jag hade några ord kvar att säga till Gösta Bohman när jag förut, genom ett missförstånd, blev avbruten av talmannen. Gösta Bohman accepterade utan genmäle min beskrivning av regeringens ekonomiska politik. Vad regeringen framför allt prålar med – och som också Gösta Bohman gjorde – är att prisstegringstakten skulle vara lägre än förra året. Det finns verkligen ingenting som säger att Sverige skall leda Europaligan när det gäller prisstegringar. Ingen vet heller ännu vad slutresultatet blir under det här året. Om det skulle bli 8–9 % som Gösta Bohman hoppas, bör det jämföras med vad som för ett årtionde sedan var vanligt inom den svenska ekonomin. Då är det en hög siffra. Det är inte heller säkert att regeringens siffror kommer att bli verklighet.

Jag vill förutom det stora budgetunderskottet och uppladdningen av likviditet hos företagen, som redan har nämnts här i debatten i dag, peka på ytterligare en faktor som starkt driver på inflationen och prisstegringarna. Det gäller den stora ökning som skett av den utelöpande penningmängden – med 10–15 % bara på 12 månader. Detta är utan tvivel en starkt inflationsdrivande faktor.

Herr talman! Som vi vet av den svenska historien råkade finansministrar som fingrade på valutan – exempelvis en herr Görtz under Karl XII:s tid – ut för ett rätt oblikt öde. Under Gösta Bohmans tid har inflationen slagit

**Nr 161**

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

efterkrigsrekord i Sverige. Med våra mildare seder är det över ett år kvar innan det blir någon ändring på finansministerposten. Det återstår alltså – det måste man tyvärr konstatera – många bittra lärdomar att dra innan den politiska blomstertiden kommer för folkmajoriteten.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Med hänsyn till de debattregler som gäller kan det inte bli mycket till debatt. Men jag tyckte att eftersom Ola Ullsten debuterar i sin nya roll, skulle jag i alla fall hälsa honom välkommen i diskussionsklubben.

Jag tycker som C.-H. Hermansson att det var rätt märkligt med detta enorma skryt och denna självbelåtenhet som har präglat mycket av regeringsalesmännen. Vi utgår från en situation där ni har fått den svenska ekonomin i ett bottenläge, där investeringarna har rasat, levnadsstandarden har rasat, underskotten är enorma och produktionen går ned. Om det inte blir en stabilisering eller någon liten förbättring, så går vi mot något av en nationell katastrof, och det är inte mycket att skräppa med.

Ola Ullsten säger att regeringen har rätt, oppositionen har fel. Jag tycker, inte överraskande, tvärtom. Jag menar att den förbättring av kostnadsläget som ni uppnått har skett genom att ni jagade upp inflationsnivån till absoluta rekordhöjder. Genom att medvetet släppa fram inflationen pressade ni ned folks levnadsstandard. Ni tillät också ett fullkomligt enormt underskott i statsfinanserna. Jag menar att man med vår politik hade kunnat uppnå en förbättring av kostnadsläget utan dessa mycket negativa verkningar och drastiska metoder.

När det gäller statsfinanserna och skatterna har herr Mundebo förklarat att vi har ett underskott på 40 miljarder i vår statsbudget. Detta underskott är bestående, utan att det finns pengar för en enda reform. Ändå går ni alla upp och lovar reformer som ytterligare skulle jaga upp detta underskott i statsbudgeten, som redan är 10 % av BNP. Det gäller framför allt skattesänkningar – marginalsattesänkningar och andra skattesänkningar. Hur skall ni finansiera det?

Ola Ullsten har förklarat i tidningarna häromdagen att skattetrycket måste förbli oförändrat. Ändå står han här och lovar skattesänkningar. Det vore naturligtvis så mycket lättare att i oppositionsställning stå och lova reformer och skattesänkningar. Men nu är det vi som får stå för ansvaret och fråga: Hur skall ni betala detta? Vi gör det av goda skäl, eftersom vi tror att ni driver politiken "efter oss syndaffloden" och att vi skall tvingas att röja upp. Det gör att vi känner en viss oro.

Det är oerhört betecknande att när vi har förbättrat budgeten med 5 miljarder säger ni: 5 miljarder är ju ingenting. Och då är det alltså mycket mer än hela underskottet för två år sedan när vi senast hade socialdemokratisk regering. Men om ni nu är oroade för budgetläget och om ni nu är angelägna om reformer, varför gör ni av med 4 miljarder i dag utan vidare? Det skall ge 5 000 nya jobb. Det betyder 800 000 per jobb, och det är en ovanligt dyr metod i så fall.

Det är inte sant som Ola Ullsten säger, att ni värnar om de sämre ställda.

Barnfamiljerna har fått en mycket påtaglig nedpressning av sin levnadsstandard. En lågavlönad textilarbeterska har fått en minskning med 2 000 kr. och det är mer för en del andra, framför allt för dem som har flera barn. Men varför gör ni av med 4 miljarder? Varför använder ni inte i stället hälften av dem och går ut och säger till barnfamiljerna: Genom en höjning av barnbidraget och genom en sänkning av matpriserna skall vi se till att ni slipper en levnadsstandardsänkning i år. Men det vill ni inte. Det är ett slags tungomålstalande när ni säger att ni värnar om de sämst ställda, samtidigt som ni konstaterar att vi får acceptera att deras standard går ner med 2 000 kr. och att vi inte har råd att förbättra för dem för vi måste göra av med pengarna för andra ändamål.

Detta är en orättfärdig politik som ökar klyftorna, drabbar de sämre ställda i samhället och bygger upp detta jättelika likviditetsläge ute i näringslivet, som verkar som en fördröjd tidsinställd inflationsbomb och kommer att ställa oss inför stora svårigheter i framtiden när en gång denna moras i statsfinanserna måste röjas upp. Om allt detta har ni inte tid att prata när ni skall berömma er själva, men ni kan glömma statsfinanserna och framför allt glömma barnfamiljernas och de sämre ställda gruppernas läge i det svenska samhället.

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! Olof Palme tycker inte om att jag skryter. Jag tyckte inte själv att jag gjorde det. Jag försökte att beskriva den ekonomiska verklighet vi lever i och tala om hur besvärligt det är. Men samtidigt försökte jag peka på de små förbättringar som har inträffat i en politik, som i hög grad har sina problem rotade i en tid när Olof Palme var statsminister. Det var en beskrivning av verkligheten som jag tror Olof Palme i mycket få avseenden kan tillbakavisa som felaktig.

För att då visa hur man egentligen skall göra när man inte skryter, så säger Olof Palme i svepande gester, nu liksom tidigare i dag: Med vår politik skulle alla dessa problem vara borta som i ett litet nafs. Inga budgetunderskott, ingen inflation, höga investeringar, ingen arbetslöshet osv. Det var lätta små förhoppningar om alla de problem man kan lösa i framtiden. Det var i så fall mera av skryt än att beskriva den verklighet vi lever i.

Så till detta med marginalskatten. Jag lovade faktiskt inte ut några stora marginalskattereformer, och det gjorde inte heller budgetministern tidigare i dag. Jag bara ställde mig litet undrande inför hur det kunde komma sig att socialdemokraterna har motsatt sig de små förbättringar i den riktningen som faktiskt har gjorts. Jag uppehöll mig, som jag tidigare sade, inte så mycket vid förhoppningar för framtiden utan vid vad som faktiskt har hänt: inflations-skyddet av skatteskalorna och de två sänkningar av marginalskatterna som har skett. Jag ville ha en debatt mera om principerna än om i vilken takt vi skall fortsätta att sänka marginalskatterna.

Jag skulle vilja fråga Olof Palme, om han anser att det är rimligt att helt vanliga löntagare – arbetare och tjänstemän – betalar en marginalskatt på helt ordinära inkomster som ligger på mellan 65 och 75 %. Är det ett bra system

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

eller är det inte ett bra system? Om det inte är det, då borde det finnas utrymme för en konstruktiv diskussion mellan Olof Palme, mig och andra om vad man skall göra för att få systemet bättre. I det statsfinansiella läge som råder kan självfallet inga större skattesänkningar genomföras om de inte också finansieras – det sade jag också tidigare, vilket Olof Palme påvisade – utan en nedpressning av marginalskatterna måste ta tid. Låt oss då diskutera avvägningar mellan olika inkomstgrupper när det gäller att sänka marginalskatten! Det är ju det debatten handlar om.

Om svaret från Olof Palme är ja, om han alltså anser att det här systemet är rimligt och att dagens skattesituation är som den bör vara, då har socialdemokratin intagit en ståndpunkt som på ett ganska uppseendeväckande sätt strider mot den verklighet som praktiskt taget alla löntagare i det här landet upplever. Vi har ett högt skattetryck, och det kommer vi inte förbi så särskilt snabbt. Tvärtom kommer det kanske att bli något högre. Men vi måste ju få fram de resurser vi behöver för att klara rader av reformuppgifter i framtiden – löften till de gamla, till barnfamiljer osv. Då är det viktigt att vi har ett instrument för att ta in de resurserna som människor upplever som rimligt och rättfärdigt. Människor skall inte behöva uppleva marginalskatterna som en sorts kvarnsten som gör att extra arbetsinsatser, lönehöjningar och sådant är en omöjlig väg för att förbättra den egna ekonomiska situationen. Men så fungerar ju marginalskatterna i dag.

Jag har med detta inte givit några löften om att stora marginalskattesänkningar skall ske, utan jag har velat föra en diskussion om huruvida det nuvarande marginalskattesystemet är rimligt eller inte. Hittills förefaller det som om Olof Palme och socialdemokratin, till skillnad från exempelvis TCO, anser att systemet bör förbli som det är.

Olof Palme liksom tidigare också Kjell-Olof Feldt reste en annan fråga som är viktig. Den gällde hur de partier som har stora reformambitioner skall reagera i tider av ekonomisk påfrestning i likhet med dem vi upplever just nu. Den frågan kan inte besvaras med några enkla ideologiska formuleringar eller med allmänna glåpord mot folkpartiet om att vi skulle ha övergivit våra sociala reformambitioner. Folkpartiet har i regeringen gjort sitt val: Vi sätter insatser för de människor som är eller riskerar att bli arbetslösa främst. Vi gör det därför att arbetslösheten mer än någonting annat vidgar klyftorna i ett samhälle. Ni säger nu som någon sorts kritik mot regeringen att socialdemokratin aldrig har kunnat godta stigande arbetslöshet som ett sätt att lösa ekonomiska problem. Men ni förtiger att den socialdemokratiska regeringen under den förra lågkonjunkturen faktiskt godtog en betydligt större arbetslöshet än den vi har f. n. Ändå var de allmänna svårigheterna i den internationella ekonomin då inte alls lika stora som de varit nu. Gemensamt kan vi känna oro – och jag är övertygad om att vi gör det – för att 89 000 människor går arbetslösa enligt de senaste mätningarna i april. Men låt mig påminna om att i april 1972 var 109 000 människor arbetslösa efter den föregående vintern, då ytterligare några tiotusental hade varit utan jobb. Och framför allt: Den politik som ni nu rekommenderar skulle ha lett till betydligt högre priser på svenska varor, mindre av svenska produkter hade kunnat

säljas och det hade fört med sig betydligt värre hot mot sysselsättningen än vad vi nu har upplevt. Jag tror inte heller att den sämre konkurrenskraft, som en utebliven devalvering, uteblivna sänkningar av arbetsgivaravgiften etc. hade lett till, skulle ha kunnat kompenseras av efterfrågan här hemma. Jag tror inte att det finns särskilt många fackekonomer som menar att så varit fallet. Vi måste helt enkelt kunna ha sådana priser på våra exportvaror att vi har konkurrensförmåga på utlandsmarknaderna. Annars klarar vi inte sysselsättningspolitiken.

Socialdemokraterna kritiserar nu regeringen för att den stramar åt den privata konsumtionen för mycket. Men det är just tack vare att vi genom devalveringen och andra regeringsåtgärder vänt utvecklingen och når överskott i handelsbalansen som vi efter hand får förutsättningar för att öka konsumtionen här hemma. Socialdemokraternas alternativ hade lett till att Sverige hade fortsatt att tappa andelar på världsmarknaden. Med den utvecklingen hade vi inte haft något annat val än att pressa ned efterfrågan i Sverige, om vi velat förbättra bytesbalansen, och det säger socialdemokraterna att man hade velat.

Ni förtiger dessutom att era förslag att höja arbetsgivaravgiften utöver att höja kostnaderna för näringslivet också skulle verka allmänt återhållande på efterfrågan och människors köpkraft. Höjda arbetsgivaravgifter har inte alls den effekt på inkomstfördelningen som ni påstår. Om avgiften skall räknas av från löneutrymmet – och det är ju den allmänna tanken att så skall ske – innebär detta att löneökningen minskar i motsvarande takt. Och varje utebliven löneprocent slår faktiskt hårdare för dem som har lägre inkomster än för dem som har högre.

Om man nu vill ta upp en diskussion om det sociala ansvaret, herr talman, räcker det inte med bara allmänna formuleringar; det gäller också att kunna visa att man för en konkret politik som leder till resurser att föra en progressiv politik. Om man hade följt det socialdemokratiska receptet hade förutsättningarna för de sociala förbättringarna varit betydligt sämre än de är med den politik som regeringen för.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Ni har inte bara så oherrans mycket tid utan ni läser också upp långa skrivna anföranden som gör att debatten blir ännu svårare.

Men låt mig ta det mycket enkelt. För det första marginalskaften: Vi lade i våras fram ett förslag som innebar betydligt större sänkningar av marginalskatten i de vanligaste inkomstlägena än vad regeringen drev igenom. Det var innebörden av vårt förslag om skatteskalorna för 1978.

För det andra: Om man nu skall utlova sänkta marginalskatter, vilket är trevligt att kunna göra, skall man tala om hur det skall genomföras och vad man är beredd att uppoffra i stället. Att ha principer är ohyggligt lätt, men vi har dock ett budgetunderskott som är över 40 miljarder kr., vilket är mer än 10 % av bruttonationalprodukten. Var tredje krona som betalas ut är lånad.

Det finns inga pengar där för några skattesänkningar alls, men nu står ni

alla och lovar sänkta marginalsatser, sänkta kommunalsatser, höjda grundavdrag och vad det är. Då frågar vän av ordning: Varifrån skall ni ta pengarna till detta? Det är väl inte så konstigt! Det som är konstigt är att vi socialdemokrater skall spela den ansvariga rollen.

Om ni nu tycker att det är så viktigt hur mycket de enskilda medborgarna har i plånboken, varför smäller ni då i dag i väg med 4 miljarder kronor i sänkta arbetsgivaravgifter? Varför använder ni i så fall inte de pengarna till att sänka marginalsatserna?

Vi vill i dagens läge använda inte ens hälften därav för att göra en engångshöjning av barnbidraget med 500 kr. per barn och sänka matpriserna på baslivsmedel med 10 %. Det är i linje med den sociala rättfärdigheten och det sociala ansvaret. Det säger ni nej till. Därmed säger ni ja till ökade sociala klyftor och ja till en nedpressad levnadsstandard för det överväldigande flertalet av landets barnfamiljer och lägre inkomsttagare. Då diskuterar man inte bara principer – man diskuterar praktik. Praktiken är uttryck för var man ställer sig. Ställer man sig på barnfamiljernas och på de lägre inkomsttagarnas sida, hävdar man en viss princip: den sociala rättfärdighetens princip. Det är den vi hävdar i dag mot er.

CARL-HENRIK HERMANSSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Först några ord om arbetsgivaravgiften.

Vad Ola Ullsten och de andra i den borgerliga regeringen absolut inte tycks kunna förstå är att det handlar om löntagarnas pengar – inte om arbetsköpnas. Ni tar alltså av löntagarnas pengar och ger till företagen. Så är det enligt den beskrivning Ola Ullsten själv gjorde för en stund sedan av innebörden i arbetsgivaravgiften. Det är detta både vi och socialdemokraterna bestämt vänder oss emot.

Sedan vill jag notera att Ola Ullsten inte svarade på min fråga, hur folkpartiet ställer sig till den nödvändiga utvidgningen av den offentliga sektorn och sysselsättningsmöjligheterna där. Ola Ullsten citerade med varmt hjärta, flera gånger t. o. m., vad LO-ekonomerna hade skrivit. Jag citerade ett annat stycke om den minskning i industrisysselsättningen och sysselsättningen i jordbruket som troligen skulle komma och LO-ekonomernas utsago att man måste öka antalet jobb i den offentliga sektorn med 50 000–60 000 för att inte arbetslösheten skulle växa.

Thorbjörn Fälldin avvisade ena gången våra förslag om en ökning av antalet jobb i den offentliga sektorn. Andra gången talade han allmänt om att man kunde acceptera en utvidgad offentlig sektor. Gösta Bohman avvisade detta bestämt. Vad säger Ola Ullsten och folkpartiet? Och det skall vara ett konkret besked om hur man ställer sig i dag: allmänna deklarationer har ingen betydelse för de arbetslösa.

Sedan till frågan om sänkningen av marginalsatserna, som Ola Ullsten talade så varmt för. Det blir samtidigt ett svar på vad Thorbjörn Fälldin tidigare sade om att regeringens skattepolitiska reformer främst skulle gynna de vanliga löntagarna.

Det är emellertid så – och det har också uttryckligen visats av det material

som har lagts fram av 1972 års skatteutredning – att en sänkning av marginalsatserna ger mycket stora skattefördelar för de högre inkomsttagarna, medan de lägre inkomsttagarna erhåller en mycket ringa lättnad.

1972 års skatteutredning föreslog en sänkning av marginalsatserna i tre etapper. Enligt utredningens förslag skulle en person med en taxerad inkomst på 35 000 kr. år 1978 med de tre stegen erhålla sammanlagt 25 kr. i skattelättnad! En person med 200 000 kr. skulle däremot erhålla 2 850 kr.

Man kan också räkna ut hur mycket olika grupper får kvar efter den här sänkningen av marginalsatserna. Den som har 35 000 får en ökning av inkomsten efter skatt med 0,1 %. Den som har 40 000 får plus 0,9 %. Med 80 000 blir det plus 8,5 % och med 200 000 blir det plus 5,9 %. Är det, Ola Ullsten, reformer som förbättrar för dem som har det mest besvärligt?

Statsrådet OLA ULLSTEN:

Herr talman! C.-H. Hermansson hävdar att vi tar pengar från löntagarna och ger till företagen. Det är hans beskrivning av den ekonomiska politiken och arbetsmarknadspolitiken.

Vad som händer är att vi försöker föra en ekonomisk politik som ger företagen chansen att stå och helst också gå litet på egna ben.

Vi motsätter oss en politik som har som utgångspunkt att vi skall försvåra för företagen att själva vara lönsamma för att i stället kunna gå in med riktade åtgärder som bestäms av politiska församlingar.

Vi tror att det är de som finns ute i företagen – företagsledningarna och löntagarna – som har de bästa förutsättningarna att bedöma vad som är riktiga produkter. Därför menar vi att det är nödvändigt att göra vad man kan också generellt för att sänka kostnadsläget. Genom devalveringen, som vi har talat så mycket om i dag, genom att sänka den allmänna arbetsgivaravgiften etc. skapar man förutsättningar för företagen att fortleva och fortsätta sin verksamhet och att ge sysselsättning. Det är dessa pengarna används till.

De används också till näringspolitiska insatser. Vi har fått överta en hel serie av krisbranscher inom många områden som sysselsätter många människor. Vi har tvingats gå in med finansiellt stöd i olika former, lånegarantier, kapitaltillskott och vad det nu kan vara, för att undvika att tiotusentals människor blir arbetslösa. Det är alltså sådana saker som de pengar används till som C.-H. Hermansson säger att vi tar från löntagarna och ger till arbetsgivarna.

Vi använder som sagt pengar för arbetsmarknadspolitiska insatser. Och när jag säger att vi där gjort större insatser än någon regering har tvingats till på mycket länge, så är det inte i syfte att skryta med hur mycket som görs i och för sig, utan det är för att bemöta den kritik som kommer från olika håll om att den här regeringen inte skulle vilja föra en aktiv fördelningspolitik, att vi skulle strunta i om folk har jobb eller inte. Jag vill visa att det inte är så. Då måste vi redovisa vad som görs på det arbetsmarknadspolitiska området, och det är som sagt mera än man någonsin gjort i det här landet tidigare. Det är också anledningen till att vi kunnat hålla sysselsättningen uppe trots en långvarig och djup lågkonjunktur. Vi har lyckats hålla arbetslösheten på lägre

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

nivå än man klarade under den tidigare lågkonjunkturen, då det var socialdemokratin som gjorde prioriteringarna mellan att klara den externa balansen och att klara sysselsättningen i landet.

När det gäller marginalskatteerna är det fortfarande så, Olof Palme, att jag bara har uppehållit mig vid den politik som regeringen har fört och vid den ståndpunkt som socialdemokratin intagit till den politiken. Vi har genomfört inflationsskydd, som innebär att löntagarna slipper betala skatt för någonting annat än de faktiska förbättringarna av köpkraften. Det är en sak som starka löntagarorganisationer länge begärt, men som socialdemokratin motsatte sig. Jag ställde frågan: Varför gör man det i strid med de löntagarintressen man annars alltid säger sig hävda?

Vi har också sänkt marginalskatteerna i två skatteomläggningar, 1977 och 1978, i bredare skikt än vad socialdemokraterna velat vara med på. Jag har uppfattat att socialdemokraternas inställning har att göra med en principiell motvilja mot att acceptera att marginalskatteproblemet faktiskt finns. Men skulle här ha skett en sinnesförändring? Skall jag tolka Olof Palmes sista inlägg på det sättet att socialdemokraterna nu också är med på att sänka marginalskatteerna? Så mycket bättre i så fall. Då kanske det finns utrymme för en bred politisk uppgörelse kring en av de verkligt viktiga reformerna av vårt skattesystem, en reform som f. ö. inte begränsar sig till att justera i skattesystemet utan har stor betydelse för hela dynamiken i den svenska ekonomin.

Vad skall nu hända? Ja, 1972 års skatteutredning lade för inte alltför länge sedan fram sina förslag, och de förslagen är nu ute på remiss. Vi skall först avvakta vad remissinstanserna säger. Förslagen handlar f. ö. inte bara om marginalsatser, eller om statsskatten över huvud taget, utan de handlar också om företagsbeskattningen och om vad som skall ske med de kommunala skatterna. Men vad som är viktigt att slå fast är att regeringens och folkpartiets inriktning är att sänka marginalskatteerna för de breda grupperna av inkomsttagare. Skulle det – mot all förmodan – vara på det viset att socialdemokraterna efter dagens debatt är villiga att säga att också de är med på detta vore det i så fall alldeles utmärkt – då hade ju något resultat blivit följden av denna långa träta.

C.-H. Hermansson frågar vad jag svarar på frågan, huruvida den offentliga sektorn skall växa eller inte. Jag utgår, liksom de flesta gör, från att antalet sysselsatta inom den offentliga sektorn kommer att växa. Jag föreställer mig att det är nödvändigt för att sysselsättningen skall kunna upprätthållas. Vi kan säkert även fortsättningsvis räkna med ökad produktivitet inom näringslivet och ett behov av färre anställda per producerad enhet där. Den offentliga sektorn måste då kunna sysselsätta fler. Men framför allt handlar det givetvis om de behov som den offentliga sektorn är till för att tillgodose. De behoven är stora och kommer i framtiden att bli ännu större. Jag har tidigare pekat på ett av skälen till det, nämligen åldersstrukturen i Sverige. Sverige är på väg att bli ett äldresamhälle. Antalet människor över 70 år ökar med ungefär 200 000 mellan åren 1975 och 1985 samtidigt som befolkningen i övrigt kommer att stagnera. Det är klart att detta ställer stora krav på bl. a.

våra vårdresurser. Det är den typen av behov som den offentliga sektorn skall tillgodose.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Olof Palme gjorde för en stund sedan gällande att en enorm självbelåtenhet karakteriserade regeringens talesmän när de skildrade det ekonomiska läget. Självfallet kan jag bara tala för mig själv, men jag vill säga att jag faktiskt känner en ganska stor ödmjukhet inför den situation vi befinner oss i samtidigt som jag anser mig ha full rätt att inregistrera de faktiska resultat och företeelser som pekar åt rätt håll. När vi övertog det här jobbet pekade alla siffror neråt, men nu pekar så pass många siffror uppåt att man börjar få en känsla av att den ekonomiska tandvärken håller på att släppa. Det känns behagligt, även om vi inte kan vara säkra på vad som kommer att ske i framtiden.

Ni tycker, sade Olof Palme, att regeringen har rätt och att oppositionen har fel. Och jag tycker precis tvärtom, tillade han. Ja, vi vet ju vad *vi* tycker, men vi vet faktiskt inte vad *ni* tycker. Det enda vi vet är att ni alltid tycker precis tvärtom. Vi kan när det gäller vårt tyckande och de åtgärder som vi har vidtagit peka på faktiskt uppnådda resultat. Även om vi inte vet hur djupgående de är och hur länge de kommer att vara, kan vi i alla fall hänvisa till att de åtgärder vi har vidtagit – och som ni har motsatt er – har lett till resultat på det ena området efter det andra, så att man i dag kan se betydligt ljusare på framtiden än man kunde göra för bara ett år sedan.

När man lyssnar på Olof Palmes litanior här i talarstolen har man en känsla av att han avsiktligt har glömt bort att Sverige fortfarande är ett av världens mest välmående länder.

Vi har fortfarande i Sverige, Olof Palme, en högre konsumtionsstandard än de flesta andra länder har. Vi har ett finmaskigt socialt välfärds- och säkerhetsnät som i varje fall inte alla länder har. Vi har mindre inkomstklyftor i det här landet än de flesta andra länder har. Vi har genom de arbetsmarknadspolitiska insatser som ni började med – det erkännandet skall vi ge er – men som vi fullföljt och byggt ut ytterligare lyckats hålla arbetslösheten på en lägre nivå än de flesta andra länder gjort.

Detta hindrar naturligtvis inte att det i Sverige finns grupper och enstaka människor som har det bekymmersamt och besvärligt. Men generellt sett finns det ingen anledning att utmåla det här landet på det sätt socialdemokraterna gör, som om vi skulle ha hamnat i en ren social misär, som om människor nästan inte skulle ha pengar till mat för dagen. Vi lever, säger Olof Palme i vartenda anförande han håller runt om i landet, i den borgerliga otrygghetens år. Vidare säger Olof Palme att den borgerliga svältpolitiken kännetecknar dagens Sverige. Det är de ord som den socialdemokratiska partiledaren använder i dagens Sverige år 1978. Till misären, som Olof Palme så vältaligt skildrar – vältalig är han obestriddligen – skulle den nya regeringen alltså stå kallsinnig, samtidigt som den öser miljarder över landets kapitalägare. "Sprätter ut pengar", heter det så målande, när Olof Palme talar.

Men det är inte så att Sverige lever i misär och elände. Det är, som jag nyss

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

sade, få länder som har det bättre. Dessa miljardbelopp till kapitalägarna, som det talas så vackert om – eller så illa om, ifall man så vill – i dag är ingenting annat än betalning för de insatser som vi gjort just på arbetsmarknadspolitikens område för att hålla sysselsättningen uppe och på industripolitikens område för att hålla nödlidande branscher under armarna och klara besvärliga övergångsproblem, för att öka konkurrenskraften i vårt näringsliv, för att få ned priserna, för att med andra ord återge en ekonomi i fundamental obalans dess förlorade balans.

Jag påvisade alldeles nyss, när Olof Palme förmodligen intog en måltid – för det kan väl inte vara av oartighet som han lämnade salen när jag talade – att den privata konsumtionen förra året minskade med 0,9 % och att vi i år räknar med en konsumtionsnedgång på 1 %. Det är alltså en nedgång på två år som sammanlagt är mindre än hälften av konsumtionsökningen under 1976. Jag anser att debatten borde få rimligare proportioner om man håller sådana siffror i minnet.

För bara en timme sedan fick jag telex från vår ambassad i Washington. Man återgav en artikel i dagens Washington Post, där det på framträdande plats fanns en lång artikel signerad av Bernard Nossiter om det ekonomiska läget i Sverige.

I rubriken sägs – jag översätter till svenska – att en skadad svensk ekonomi nu håller på att återvinna hälsan på grund av att man iakttar återhållsamhet, bl. a. på lönesidan. Med tanke på, säger man på ambassaden, den negativa publicitet vi fått den senaste tiden torde denna artikel kunna betecknas som en vändpunkt. I nästan lyriska ordalag beskrivs hur den svenska regeringen lyckats vända en svår ekonomisk sits, så att man nu är på väg uppåt igen.

Det är inte för att framhålla detta som jag citerar artikeln, utan för att återge en bit av den som innehåller en intervju med Per-Olof Edin, som karakteriseras som en man med högt anseende, och det håller jag med om.

Per-Olof Edin är ekonom, säger man, och anställd inom Metallarbetareförbundet. Han försvarar den starka återhållsamhet som man ålagt sig på LO-håll.

Översatt till svenska säger Per-Olof Edin: Nästan varje medlem i vår organisation förstår att det nya avtalet innebär att våra inkomster måste gå ner, och man förstår också att detta är nödvändigt för vårt bästa på lång sikt. Det är bra för regeringen också, tillägger Edin, men vi måste ändå alltid välja det som är bra för våra medlemmar. I varje fall, säger han med ett leende, är det naturligtvis lättare att ålägga sig begränsningar när man har det bra.

När man lyssnar på Olof Palme får man en känsla av att Sverige verkligen inte har det bra. Men det är inte regeringen som har framtvingat konsumtionsminskningen. Självfallet beklagar vi att den var nödvändig att genomföra, men konsumtionsminskningen är helt enkelt följden av att Sverige sedan 1973 har tillåtit sig en konsumtionsökning som i mycket hög grad har överstigit de produktiva resurser vi har i vårt land. Vi har alltså levt över våra tillgångar. Detta gäller generellt sett – det finns naturligtvis grupper som inte haft det så utan har haft det besvärligt. Att återställa balansen i vår ekonomi

förutsätter helt enkelt att vi på nytt anpassar konsumtionen till produktionen. När en familj har levt över sina tillgångar måste den pressa ner sin standard för att komma i takt med utvecklingen. På samma sätt förhåller det sig med en nation.

När socialdemokraterna talar om allt gott som en socialdemokratisk politik under åren efter 1976 skulle ha medfört, om de hade haft möjlighet att förverkliga sin politik, ger de en falsk bild av verkligheten. I själva verket skulle naturligtvis socialdemokraterna ha stått inför exakt samma problem som vi ställdes inför. De skulle också ha tvingats att vidta åtgärder för att återställa balansen i ekonomin. Den uppgiften hade de inte kunnat smita ifrån. De hade möjligen kunnat skjuta upp den något, men i så fall skulle kriserna ha blivit ännu allvarligare.

Även en socialdemokratisk regering skulle ha tvingats att devalvera – det påstår jag. Man kanske inte hade lämnat valutaormen. I så fall skulle den sista devalveringen ha blivit verkningslös. Kanske skulle man inte ha sänkt arbetsgivaravgifterna. I så fall skulle det bara ha gjort saken värre. Det hade inneburit att vi skulle ha stått inför mycket större problem, mycket större svårigheter och att vi skulle ha stått mycket längre ifrån en lösning av våra ekonomiska problem än vad vi gör i dag. I så fall skulle den förbättring av vår ekonomi som vi nu kan räkna med inte ha inträffat.

Det är mot denna bakgrund som jag tycker att de socialdemokratiska inläggen är så besynnerliga: att bara tycka tvärtom, att icke redovisa några som helst alternativ, att acceptera ett underskott, som man gör, på omkring 36 miljarder kronor – det är Olof Palmes siffror – men att samtidigt säga att detta är erbarmligt högt, och att sedan inte tala om vilket budgetunderskott som socialdemokraterna skulle ha räknat med, om de fullföljt sin politik för att lösa problemen, detta är inte förtroendeingivande.

Hur skulle det vara om man från det gamla regeringspartiet kunde få ett konkret förslag redovisat för sig med de konsekvenser som skulle ha följt av en socialdemokratisk politik? Det går ju att göra försörjningsbalanser. Det finns väl fortfarande ekonomer kvar i det socialdemokratiska partiet som kan göra försörjningsbalanser, som man gjorde på den tiden då man satt i regeringsställning.

OLOF PALME (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag drar visserligen på oss risken att Gösta Bohman går upp i talarstolen och läser upp en sådan här mjältsjuk drapa på tio minuter till, men jag skall använda en minut och säga tre saker.

För det första: Vi kan väl läsa tidningar själva. Nossiter är en gammal vän till mig. Jag träffade honom när han var här. Han sade då: Det är fantastiskt att den svenska arbetarrörelsen och den svenska fackföreningsrörelsen har denna självdisciplin. Det är djupt beundransvärt. Det är den som har svarat för den förbättring som skett. Per-Olof Edin är en framstående medlem av den fackliga maffia som ni åker omkring och gnäller om i andra sammanhang. Men här duger han.

För det andra: Jag har aldrig talat om borgerlig svältpolitik. Jag har talat om

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

borgerlig svångremspolitik. Och svångremmen har jag fått av Gösta Bohman – den är hans bidrag. Svångrem och kniv är två attribut som Gösta Bohman har infört i den politiska debatten, och jag har använt det ena.

För det tredje: Gösta Bohman säger att Sverige i alla fall fortfarande är ett välmående land. Ja visst! Men fåglarna vet hur länge det blir det om ni får hålla på längre.

Ekonomiministern GÖSTA BOHMAN:

Herr talman! Jag skall också fatta mig mycket kort. Den omständigheten att Bernard Nossiter är vän med Olof Palme gör honom faktiskt inte till sämre karl. Det medgivandet skall jag gärna göra. Jag känner också Nossiter. Jag vet att han besökte Olof Palme. Han har också besökt mig och Per-Olof Edin. Han har gjort sig en bild av vad som har hänt i Sverige. Han reste tillbaka till Amerika och konstaterade: Nu är den svenska ekonomin på rätt väg tack vare de insatser som den svenska regeringen har gjort och också tack vare det ansvarsmedvetande och den ansvarskänsla som den svenska fackföreningsrörelsen har visat.

Jag inregistrerar det här som något positivt. Olof Palme försöker vända det till något negativt. Jag har aldrig någonsin, Olof Palme, talat om svensk fackföreningsrörelse som en maffia, och det vet Olof Palme. Använd det begreppet i debatter med den som kan ha använt det. Jag tycker att svensk fackföreningsrörelse har visat ett utomordentligt ansvarsmedvetande. I vartenda sammanhang i anslutning till den här avtalsrörelsen, i vartenda sammanhang där jag talar ekonomi skjuter jag fram det ansvarsmedvetandet, och jag tillägger varje gång att det ansvar som svensk fackföreningsrörelse har tagit i år är förpliktande för regeringen att ta på sig motsvarande börda, att visa att vi är villiga att leva upp till detta. Jag kräver inte att oppositionen skall göra det, men jag tycker att det vore bra om oppositionen gjorde det i någon mån i stället för att gnälla och uttala sitt missnöje som Olof Palme gör.

Sedan står Olof Palme här i talarstolen och förnekar att han har talat om borgerlig svältpolitik. I så fall har Olof Palme inte läst upp vad det står i manuskripten till de tal som han skulle ha hållit 1 maj. Jag skall inte slå vad med Olof Palme. Den här gången vinner jag nämligen och Olof Palme kan behöva sina pengar i dessa "svångremmens" tider.

GUNNAR STRÄNG (s):

Herr talman! Jag är naturligtvis väldigt tacksam och framför allt överraskad över att jag fick en chans att komma upp här i talarstolen efter den enorma snacksaligheten som har presterats från regeringsbanken i dag. Jag vill också ge herr Bohman ett erkännande för det sista han sade: i dessa svångremmens tider. Det var en ärlig bekännelse som man inte alltid får från det hållet.

Mitt inlägg i dag, herr talman, blir naturligtvis med nödvändighet präglad av vissa upprepningar av vad som har sagts under den här åtta timmar långa debatten. Jag kan egentligen inte göra annat än att försöka variera texten och möjligen få in en del nya synpunkter på det hela.

Regeringens företrädare har också, stödda av finansutskottets majoritet

och dess talesman, redovisat sitt fögderi i termerna Hurra vad vi är bra – även om Gösta Bohman, för att det skall låta litet bättre, har velat ålägga sig en viss blygsamhet samtidigt som han talar om hur duktig regeringen har varit.

Framför allt anför man här som stöd i sin argumentering resultatet av fjolårets devalveringar och innevarande års och fjolårets genomförda skattehöjningar i fråga om såväl mervärdeskatten som en rad punktskatter, ingrepp som – det har sagts med all önskvärd effektivitet – hårdast drabbar de svenska medborgarna i deras dagliga livsföring. Resultatet av åtgärderna skulle enligt regeringens propaganda vara att industrin nu har återvunnit en stor del av sin konkurrensförmåga, att ett bättre läge i handels- och bytesbalansen har uppstått, och vi skulle som både regeringen och finansutskottet ser det nu från oppositionens sida egentligen bara ha att skrapa med foten och gratulera till den framgångsrika politiken.

Jag vågar nog säga att detta i själva verket inte är regeringens förtjänst. Trots regeringens enligt min mening mycket felaktiga ingripanden på det ekonomiska området, har det under den allra senaste tiden sett ut som om vi skulle se en ljusning vid horisonten. Visar det sig vara riktigt, är det väl i allt väsentligt de svenska löntagarnas förtjänst.

Jag fick här i min hand en broschyr som heter Fakta om Sveriges ekonomi – jag hoppas att Gösta Bohman har läst den; den är utgiven av Svenska arbetsgivareföreningen, och man kan skryta med att det är en mycket trevlig och bra liten skrift. Av den skriften framgår att en jämförelse av kostnadsökningen per producerad enhet i vårt land och i länderna i vår omvärld visar att under åren 1973 och 1974 hade de svenska företagen alldeles påtagliga favörer framför sina konkurrenter. Under åren 1975 och 1976 hade utländska företagare favörer framför de svenska företagen. År 1977 var det exakt lika – då arbetade man med samma kostnadsförutsättningar. Prognosen för 1978 visar en alldeles avgörande favör för de svenska företagen framför deras konkurrenter i utlandet, just på grund av den blygsamhet och försiktighet, varmed löntagarna har hanterat avtalsrörelserna innevarande år.

Nu är naturligtvis det här problemet komplicerat. Det bästa beviset för hur industrin betraktar sig i nuet och i framtiden får man emellertid, om man avläser dess investeringsprognoser. Även med de förbättringar jag har redovisat är det av någon underlig anledning på det sättet att industrin ännu inte fått tillbaka den livslust och investeringsaktivitet som är önskvärd. Jag skulle egentligen inte behöva repetera siffrorna – minus 16 % under fjolåret och minus 12 % enligt prognosen för 1978 när det gäller investeringsaktiviteten. Detta är djupt oroande.

När vi för ett par dagar sedan diskuterade Gösta Bohmans – jag vågar säga det – ganska misslyckade förslag till sparstimulanser, tillät jag mig säga att det är klokt att med behärskad fattning vänta med att skriva ut något intyg om hälsotillståndet för den svenska nationen och den ekonomiska situationen. Den omständigheten att vi under innevarande år haft ett handelsöverskott på 2,4 miljarder är i och för sig glädjande, men det har enligt mitt förmenande förklaringsgrunder på vilka man inte utan vidare bygger en bestående slutsats. Vi har haft en låg import under innevarande år. Det är ett resultat av

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

den förda politiken som har pressat ned köpkraften på den inhemiska marknaden. Importen har varit så låg att den t. o. m. i absoluta tal är lägre än under motsvarande tid för ett år sedan. Den gamla utvecklingen på handelspolitikens område, som innebar att man stadigt ökade både importen och exporten, har i år i varje fall i fråga om importen varit den rakt motsatta. Uttrycket svångremspolitik börjar bli lite uttjat nu, men denna har naturligtvis haft sin verkan. Den kan vi nu avläsa på importsidan.

De relativt goda exportsiffrorna har också sin förklaring – den har kanske berörts i dag, men i så fall bara i förbigående. Jag tror att exportsiffrorna just nu har mycket av tillfällighetens prägel över sig. En viktig anledning till överskottet är nämligen den lageravveckling som pågår i de svenska företagen. Konjunkturinstitutet har i sina prognoser förutsagt att lageravvecklingen skulle motsvara ett värde av inte mindre än 7 miljarder under innevarande år.

Vi byggde upp industrins lagerhållning med accept från alla partier i den avsikten att en ny efterfrågan med hyggliga priser skulle bli den troliga framtidsutvecklingen och att den skulle inträffa i en ganska snar framtid. Vi kan väl nu i efterhand konstatera att perioden med lagerstöd blev lång. De förlängningar som den nuvarande regeringen genomförde – utan att tala om det för riksdagen – var förmodligen till skada för den svenska industrin.

En tidigare avveckling av överlagren hade sannolikt kunnat ske med mindre förluster, framför allt inom massaindustrin, där man beräknat överlagren till ca 2 miljoner ton. Även om dessa nu har reducerats snabbt och kanske är avverkade under fjolåret och de första månaderna i år, har det skett till mycket otillfredsställande priser. I den likviditetssituation som den industrin befann sig i och med de räntekostnader som lagerhållningen innebär var vissa företag helt enkelt desperat tvingade att göra sig av med överlagren. Om jag beräknar produktionskostnaderna på köpvirke – en del företag har ju egen försörjning – råder inga tvivel om att man sålde sina massalager till förlustpriser.

Ett valutainflöde bara genom avveckling av överlagren på massa bör rimligtvis förstärka vår handelsbalans med ca 3 miljarder. Men när operationen med lageravveckling är genomförd torde utslaget i våra handelssiffror bli ett riktigare och mera normalt uttryck för det verkliga läget. Därför skulle jag gärna vilja varna herr Bohman och säga att vi bör lugna oss ett tag, innan vi hissar flaggan i topp och säger att nu seglar exportskutan för god bris på fritt vatten. Den internationella konjunkturs förbättring kan vi se litet av, men den är ännu ej tillräckligt klart manifesterad.

I vilken utsträckning de genomförda devalveringarna har spelat en roll för förbättringen av handelsstatistiken och handelsbalansen kan ställas under diskussion. De har troligen spelat en liten roll. Även bland de professionella fackmännen rådde inte den odeciderade uppfattningen att devalveringarna var så välsignelsebringande och hälsosamma. Ur en artikel i Affärsvärlden den 24 maj citerar jag följande:

”Den effekt som devalveringarna haft på handelsbalansen är troligen liten eller rent av negativ. Konjunkturinstitutet räknade t. ex. i den preliminära

nationalbudgeten med en priselasticitet för exporten på 0,5 % första året och 0,7 % andra året. Om de relativa exportpriserna genom t. ex. en devalvering sänks med 10 % skulle alltså intäkterna under första året sjunka 5 %, beroende på att volymökningen inte skulle kompensera intäktsbortfallet av prissänkningen.”

Nu är naturligtvis detta räkneexempel underkastat vissa osäkerheter. Jag ifrågasätter om exportprissättningen i stort över huvud taget påverkades av devalveringarna. Jag tror inte att man delvalverade för att vinna marknadsandelar. Man hade ett behov av att ta ut till sista styvern vad man kunde ta ut och det gjorde man. Jag tror inte att man vann några nya exportandelar. Prissänkningen spelade förmodligen en liten roll, och då blev devalveringarna på dessa premisser, vilket har understrukits här i dag, ingenting annat än en extra vinsthemtagning för företagen utan att man i övrigt fått några andra verkningar. Vad man däremot vet är att de genomförda devalveringarna har höjt vår skuldsättning till omvärlden med 8–10 miljarder kronor, vilket också påpekas i reservationen till utskottets betänkande. Det tarvas en ganska enorm exportförbättring, innan den ökade skuldsättningen är balanserad. Än har den bara balanserats till ca en femtedel. Vi vet vidare att devalveringen satte en extra fart på inflationen.

Jag citerade en av de neutrala facktidskrifterna. Av gammal vana följer jag också med och läser de olika företagens verksamhetsberättelser. I den ekonomiska resumé som ett av våra större industriföretag har presterat läste jag följande: ”Nedskrivningen av den svenska kronan medförde bara tillfälliga lättnader, i varje fall för skogsindustrin och för stålindustrin.” Denna deklaration, som visar ett betydande mått av återhållsamhet i jämförelse med vad som har presenterats i kommentarer från regeringsbanken, är underskriven av sex av detta lands ledande industrimän med näringslivets av alla erkända nestor i förgrunden.

I den intressanta artikeln i Affärsvärlden konstaterar man vidare att exporten under de gångna månaderna i år har försvagats på för oss viktiga marknader. Försäljningen till Norge, Finland och Storbritannien har gått sämre än genomsnittet. Även vår export till öststaterna och OPEC-länderna går enligt skribenten dåligt. Däremot har vi haft en kraftig exportökning till USA och en hygglig ökning till EG-länderna.

Här kan man kanske i en framtidsprognos väga in både plus och minus. USA:s enorma och fortgående ökade underskott i utrikeshandeln – det har berörts här i dag – har oroat den amerikanska administrationen. Starka krafter är i gång för att vända den situationen, vilket – om jag förstått det rätt – måste innebära en medveten neddämpning av konjunkturaktiviteten i denna stora nation i väster. Vill USA bromsa sitt underskott i utrikeshandeln, betyder det att landet måste köpa mindre från omvärlden. Det bjuder till försiktighet från vår sida i fortsättningen vid en bedömning av marknaden.

Europas konjunktur är beroende av utvecklingen i USA, och slutsatsen av funderingarna blir onekligen att vi fortfarande är rätt långt ifrån den stabilitet i uppgången som ger oss anledning att med lugn och, för att använda Gösta Bohmans uttryck, förtröstan se mot framtiden. Jag håller således – det är

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

ingen oartighet, herr Bohman – tills vidare inne mina gratulationer till regeringen och till herr Bohman för en förbättrad utrikeshandel.

Vad vi däremot med större säkerhet kan konstatera är att vi fortsättningsvis går kräftgången i den egna ekonomin. Det har sagts vid flera tillfällen i dag, och jag skall inte lägga ut texten så mycket om det, men en nedgång med 4 % av industriproduktionen under första kvartalet i år ger inte utrymme för någon speciell glädjeyra. Särskilt uppseendeväckande är väl att nedgången avläses också inom den så dominerande verkstadsindustrin, även om orderförbättringen där på senaste tiden gör att det ser litet ljusare ut. Därutöver har vi minustecken på en rad andra viktiga näringsfält.

Ser vi produktionsnedgången i samband med vad jag tidigare nämnt om investeringsaktiviteten för industrin, är det hela icke tillfredsställande. Vid en summering av den ekonomiska situationen för dagen konstaterar vi att vi fortfarande har ett lågt bostadsbyggande med vad det innebär av bristande aktivitet inom byggnadsverksamheten och alla de sekundärverksamheter som denna för med sig. Vi har fortfarande en arbetslöshet som är djupt oroande – jag skall säga några ord till Thorbjörn Fälldin om det litet senare.

Perspektivet för 1978 ger inga som helst lugnande tecken utan snarare motsatsen. Jag vågar till skillnad mot Thorbjörn Fälldin säga att vi har en arbetslöshet i dag i relation till arbetskraftsutbudet som slår alla tidigare rekord. Egentligen skulle jag här erinra er om alla de storslagna löften som avgavs när ni var i opposition, men det är onödigt att strö mera salt i såren. Det bör svida tillräckligt ändå, när ni ser er omkring i arbetslivet och upplever den arbetslöshet som finns i dag och som tydligen kommer att finnas framöver.

Jag har i tidigare debatter gjort den jämförelsen att av fyra svenskar är det tre som arbetar för hemmamarknaden och den fjärde för exporten. I den i och för sig vällovliga ambitionen att rätta till vårt underskott i utrikeshandeln har emellertid regeringen glömt bort hemmamarknaden och nödvändigheten att se till att vi där har en efterfrågan som håller hjulen i gång inom de tre fjärdedelar av vår ekonomi som är beroende av hemmamarknaden.

Ni har misslyckats med detta inom byggnadsindustrin och inom övriga hemmamarknadsindustrier. Förklaringen är enkel: om de stora grupperna av konsumenter får ta klara reallönesänkningar, så märks det inom den industri som producerar varor för de svenska hushållen och för hemmamarknaden. Det låga bostadsbyggandet får sina konsekvenser för materialvaruindustrin, för möbelindustrin och för industrier som tillverkar inredningsartiklar. Det märks också när det gäller dagligvarorna, där vi har en absolut volymnedgång i handeln med – som det har sagts tidigare i dag – risker för sysselsättningen inom helt nya områden. Jag tänker då på handeln, distributionen och transportområdet.

I dag är således situationen oroande, och jag kan försäkra herr Bohman att den kommer att vara det så länge han sitter fast i uppfattningen att det är just tagelskjortan som nu är det rätta plagget för svenska folket.

Man kan inte basera den ekonomiska politiken uteslutande på utrikeshan-

deln och bytesbalansens problem. Man får lov – om jag får använda uttrycket – att känna pulsen på utvecklingen i den egna inhemska ekonomin. I själva verket är det ju inte heller någon större skillnad i kostnaderna för samhället att sysselsätta folket med arbetsmarknadsverkets olika aktiviteter i jämförelse med att ha dem ute i det vanliga produktionslivet. Det senare alternativet är med all sannolikhet också vad människorna mest uppskattar.

Att komma till rätta med bristen i bytesbalansen är en fråga om effektivitetsgraden i den svenska industrin. Genvägarna över devalvering är ingenting som befordrar teknologi, utveckling och produktionseffektivitet. Om devalveringens genvägar blir en allmänt internationellt tillämpad praxis – jag hoppas vid Gud att så icke blir fallet – blir det bara en allmän kapplöpning att via kursförändringar vinna egna fördelar på andras bekostnad – och det hela slutar i ett handelspolitiskt sammanbrott och en allmän nedgång.

Det förtjänar att uppmärksammas, det har inte gjorts i dag, att tre av världens ledande industriländer – Västtyskland, Japan och Schweiz – under den tid omvärlden försökt att med devalveringar köpa handelspolitiska fördelar, i stället har levt vidare med framgång bara genom att slå vakt om sin egen valutas värde. Det har också inneburit att det rörliga kapitalet naturligtvis får en benägenhet att söka sig till de valutor som lovar stabilitet och ökat relativt värde i framtiden. Dessa tre nationer, som således enligt herr Bohmans filosofi skulle ligga illa till på grund av sin relativt starka odevalverade valuta, är i dag de ledande exportnationerna med starka överskott i både handelsbalans och bytesbalans. Företagsamheten har inrättat sig härefter och har visat sig kunna skapa den styrka som har varit erforderlig.

Vi har från socialdemokratins sida satsat på en annan väg än den regeringen tillämpar visavi den svenska industrin. Regeringens väg karakteriseras, det har sagts till leda i dag, av generella stimulanser, oavsett de behövs eller inte. De 4 miljarder i form av reducerade arbetsgivaravgifter som nu läggs i företagens sköte är ett slöseri med pengar och ger inte den effekt för företagen som man skulle kunna önska. Denna extra dusör från regeringens sida är så mycket mer anmärkningsvärd som man har träffat avtal med de anställda och bedömt de kostnadsmässiga förutsättningarna ifrån det träffade avtalet.

LO:s ordförande Gunnar Nilsson har reagerat mot detta i sitt inlägg tidigare i dag. Jag förstår honom innerligt väl. Vi har ansett att ett stöd för svenskt näringsliv kan vara erforderligt, men det skall ha sin målmedvetna inriktning. Man skall inte springa genvägen över devalveringen. Men det mest upprörande är när man efter det att avtalen har träffats på nytt lägger 4 miljarder i företagens sköte.

Jag kan inte neka mig nöjet att citera en ledare i DN av den 27 april, skriven av en av tidningens mera självständiga journalister. Jag gör detta eftersom ni här från regeringsbanken så intensivt har prisat åtgärden att sänka arbetsgivaravgiften. Han skriver:

”Det är inte lite som arbetsgivaravgiften enligt finansplanen skall åstadkomma genom att försvinna. Den skall sänka ökningstakten i konsument-

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

priserna under 1978 med en halv procent och därmed bidra till att hålla inflationen under den gräns vid vilken löneavtalen kan sägas upp. Den skall lätta kommunernas ekonomiska trångmål. Den skall minska de kompensationskrav som jordbrukarna kan ställa enligt gällande avtal.

Den skall användas till att dämpa prishöjningarna i den utlandskonkurrerande sektorn och därmed sätta fart på exporten och hålla tillbaka importen. Den skall minska det framtida behovet av industri- och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Den skall öka företagens lönsamhet och därmed utrymmet för investeringar som finansieras med egna vinstmedel. Den skall göra det lättare för företagen att hålla kvar sina anställda och därmed ge 5 000 personer arbete under andra halvåret i år. Den skall begränsa nedgången i den privata konsumtionen osv.”

Jag sade att det är en självständig journalist som har skrivit detta. Han slutar med att han tänker på sin barndoms visa: ”Om pappa ville ge jag en femöring vet mamma . . .” Jag tycker nog att det ligger en riktig reflexion i detta.

Vad som oroar oss vid sidan om den stora och t. o. m. stigande arbetslösheten och de låga investeringssiffrorna är naturligtvis den svaga finanspolitik som vi helt enkelt – förmodligen också till regeringens överraskning – har dragits in i. Den återbetalning av skattepengar till företagen som en reduktion av 4 % på arbetsgivaravgiften innebär, rör sig om mellan 6 och 7 miljarder. Det enda synbara och påtagliga resultatet är den förmögenhetsökning hos företagen som ännu inte har avsatt sig i någon extra investeringsvilja, i någon extra sysselsättning. Allt detta har ju varit föremål för debatt här i dag.

Med ett budgetunderskott på ca 40 miljarder tvingas budgetministern lånefinansiera statens utgifter i en tidigare helt otänkbar omfattning. Han klarar det inte på svensk kreditmarknad, han får gå även utomlands och låna pengar. Det mest oroande i den här situationen är den prognos för de fem framförliggande åren som budgetministern redovisar i sin långtidsplan. Om den skall gå i uppfyllelse – och om ni skulle sitta kvar är det tyvärr mycket som talar för det – kanske man kan använda den gamla slitna beteckningen ”svindlande affärer” för statens verksamhet.

Skall vi gå vidare med ett årligt underskott i statsbudgeten på vad som nu annonseras, då råkar Moder Svea in i det verkliga ränteslaveriet. Här skall jag ta upp en fråga som man har gått vid sidan om i dagens debatt. För 1978/79 tar budgetministern upp ett anslag på nära 10 miljarder för statsskuldräntorna, och han redovisar i sin långtidsbudget en fortlöpande årlig underbalansering t. o. m. 1982/83 av ungefär samma storlek, dvs. 40 miljarder. För varje år skall vi således bygga på ränteskulden med mellan 3 och 4 miljarder och kommer, om denna dystra prognos blir verklighet, att få inregistrera en årlig utgiftspost i statens budget för att betala skuldräntorna, som med en enkel huvudräkning kommer att hålla sig någonstans mellan 25 och 30 miljarder. Våra ränteutgifter för statsskulden 1976/77 – det år då vi skiftade regering – var ca 5 miljarder; detta efter drygt 40 år av socialdemokratiskt ansvar för ekonomin.

Jag vet inte om regeringens ansvariga ekonomiministrar egentligen har tänkt sig in i vad den automatik i en ständigt ökad statsskuld ränta som man här bygger in i statsbudgeten innebär.

Utöver den svåra räntebelastningen är det ytterligare en synpunkt i den oacceptabla lånefinansieringen som behöver understrykas. Att fem år i följd – om det blir som långtidsbudgeten förutsätter – öka på penningmängden och likviditeten i den interna ekonomin med 40 miljarder årligen, måste till slut resultera i en inflation, som ingen vet om det finns praktiska möjligheter att hejda. Man kan till nöds trösta sig med att så länge som konjunkturen är svag och efterfrågan på pengar likaså, är risken med underbalansering inte så överhängande, men den dag industrin på nytt vill investera, den dag vi får ut de närmare 300 000 människor som är arbetslösa eller går i AMS aktiviteter i det normala arbetslivet blir läget annorlunda. Jag har märkt att det finns folk som inför detta perspektiv tröstar sig med att vi kan låta riksbanken höja likviditetskvoteerna och införa andra regleringar för att stoppa det stora kreditflödet. Jag vet att det finns begränsningar i det här avseendet. De problem som riksbanken då ställs inför har de aldrig tidigare känt likheten av.

Om jag citerar en av cheferna för den kanske största affärsbanken, så finner vi att han ser på följande sätt på problemet. Jag tar detta exempel bara för att få litet av nyansering från ett håll som ju inte går omkring med socialdemokratisk partistämpel. Denne bankman säger:

”Jag måste som bankman instämma i att vi i underbalanseringen av budgeten har en betydande restriktion att ta hänsyn till. Det spottas genom detta underskott i dag ut så mycket pengar på marknaden att vi i bankerna frågar oss hur i all världen detta skall gå, om vi någon gång kommer in i ett läge där konsumtions- och investeringsviljan ökar. Vi har bäddat för en panginflation när den dagen kommer, och det hjälper inte hur mycket man än höjer likviditetskvoteerna därför att den dag efterfrågan kommer, så finns pengarna ändå där och kommer att användas.”

Detta har sagts av en person som är professionell på området, som har till yrke att bedöma den statliga underbalanseringens verkningar på penningmarknaden. Man kanske kan beskriva läget enkelt sålunda: Det går inte – det vet herr talmannen som är född på landsbygden – att dämja bäckar om våren. Vattnet letar sig alltid fram vid sidan om.

Ett underskott som betingas av att man satsar pengarna för produktiva investeringar bör rimligtvis så småningom betala sig. Ett underskott som betingas av att man tillfälligt vill klara en lågkonjunktur ger hopp om att vara övergående. Men ett underskott som bygger på en stadig underbalansering i den här planen för fem år framöver ger ju ingen ljusning vid horisonten. Här byggs in i den statliga ekonomin en belastning, en utgiftspost som bara blir större och större och blir en av de dominanta utgiftsposterna i den statliga budgeten. Skall den situationen klaras av på så sätt att vi fortsätter att låna, kanske också för att betala räntorna enligt modellen Ebberöds bank, är det ju orimligt. Skall vi inte i stället inrikta oss på att försöka driva en finanspolitik som skapar möjligheter att ta ned utgiftsoverskottet i en normal tid? Vi bör

väl ändå kunna räkna med att den lågkonjunktur som har spelat en så stor roll i den allmänna debatten inte skall räcka ända fram till 1983.

Jag vill efterlysa en plan för att sanera statens dåliga affärer, en genomtänkt plan som kan gå i verkställighet utan dröjsmål. En god början på den nödvändiga saneringen är att budgetministern håller kvar de pengar i statskassan som han tidigare visste att han kunde röra sig med innan han beslutade sig för att dela ut dem – jag tänker nu på arbetsgivaravgiften. Att sanera budgeten genom att snåla på en och annan tjänst eller på något slags schablonartad prutning på driftkostnader och expenser ger bara marginella effekter. Själva kärnfrågan är oberörd. De stora, tunga posterna i kostnaderna – dvs. för vår trygghet på ålderdomen och under sjukdom, barnbidrag, försvarskostnader, statstjänarlöner och -pensioner, utbildningskostnader och våra kostnader för att på ett anständigt sätt hålla verksamheten i gång på den offentliga sektorn – har så starka skäl för sig att där är prutningarna i praktiken ganska omöjliga.

Budgetministern och regeringen bör snarast lägga sig ombord med en ny uppfattning som innebär, att det är nödvändigt att hålla kvar de pengar i statens budget som man redan har och avstå ifrån att dela ut dem på det här sättet utan egentlig urskillnad, när man skall låta nådens sol lysa över företagen. Det enda bevisbara resultatet tycks enligt vad jag tidigare sagt vara en förmögenhetsökning hos företagen och försämrade statsfinanser. Budgetministern bör vidare avstå ifrån en skattepolitik som han tyvärr har annonserat och bundit sig för och som är motsatsen till den inkomstutjämnande skattepolitik som vi tidigare med herr budgetministerns parti som medverkande kunde ena oss om. Om budgetministern följer mitt råd, så kanske inte läget är fullt så hopplöst den dag, när den regering som då sitter har att återställa nationens ekonomi på en sund bas. Vi har enligt min mening inte råd med en finanspolitik med dessa perspektiv. Man har här i dag använt uttrycket "efter oss syndafloden". Jag skall inte själv återropa det, även om det ligger en hel del i det.

När vi från oppositionens sida lägger fram alternativa förslag för att i varje fall stoppa kräftgången och den fortsatta försämringen, stiger som regel herrarna i regeringsbänken upp med herr Bohman som försångare och talar om för oss att vi gnäller och klagar och att vi gör det i fåvitsko. I själva verket, säger ni – gärna med den barnsliga oskuld över anletsdragen som ni lägger er till med vid lämpliga tillfällen – så är det den gamla socialdemokratiska regeringens synder som nu värker fram. Det visar enligt min mening en fördomsfrihet som går utanpå det mesta. Man kommer ju sanningen närmast om man helt enkelt går ut och frågar svenska folket: Hur är det i dag, och hur var det innan vi fick en borgerlig regering?

Jag skall nu på sluttampen göra någonting som är rätt ovanligt. Jag vänder mig inte till regeringsbänken, utan jag vänder mig till pressläktaren. De som sitter där har ju inte möjlighet att svara här i kammaren, men eftersom de har pennan i sin hand, skrivandets kunnande och en tidning till sitt förfogande, så innebär det jag nu säger inte något ohemult påhopp.

Regeringen kan naturligtvis, när vi kritiserar den, driva bortförklaringarna

med en viss framgång. Ni kan göra det därför att ni är medvetna om att ca 80 % av den svenska pressen på ledarsidorna i all underdånighet följer er och står till tjänst med nya bortförklaringar, när regeringens egen fantasi inte räcker till. Att det har getts plats för en och annan kritisk insändare från socialdemokratiskt håll även i borgerlig press förändrar inte förhållandet, även om jag är beredd att ge ett offentligt erkännande för det tillmötesgåendet.

Vi behöver tydligen ett regeringsskifte för att den politiska debatten skall återfå den självständighet, oförskräckthet och frihet som vi tidigare varit vana vid. Hur kan man förklara att de viktiga politiska frågorna, där skiljaktiga uppfattningar dvärls inom den sittande regeringen – det gäller laddningen av färdigbyggda kärnkraftsaggregat, skattefrågan och frågan om medinflytande i företagen för de anställda – inte är föremål för en ärlig partipolitisk redovisning? Talar man över huvud taget om dessa regeringskontroversiella frågor så framträder ju ledarskribenterna i den borgerliga pressen i utomordentligt mjuka filttofflor. För den politiska debattens vitalitet vore det önskvärt att de borgerliga skribenterna, med all den yrkesskicklighet de besitter och som jag är beredd att ge dem en honnör för, förde fram resp. regeringspartiers syn, även om deras uppfattningar är motstridiga. Det vore önskvärt från allmänhetens synpunkt.

Vi skulle då kunna få en intressant offentlig diskussion: Skall vi ladda de färdiga kärnkraftsaggregaten, som herrar Bohman och Ullsten ville, eller skall vi inte göra det, som herr Fälldin vill? Skall vi ha en skattepolitik, där marginalsatserna blir det helt dominanta problemet, som Gösta Bohman och Ola Ullsten vill, eller skall vi i vår skattepolitik lägga tyngdpunkten vid att lindra kommunalskatten, som herr Fälldin har en stark känsla för och som åtskilliga centerpartister vill?

Nu vill herr Mundebo sänka på båda håll när det är fråga om skatten. Han kommer aldrig ifrån – det vill jag understryka – prioriteringen och valet i den här situationen. Han måste lägga dominansen någonstans, och i dessa frågor har han inte likartade uppfattningar i den sittande regeringen.

Hur skall det betalas, är den andra frågan. Den borde också bli föremål för en intressant pressdebatt.

Skall vi arbeta för en lösning av löntagarnas inflytande i företagen, som centern och folkpartiet har givit sin principiella välsignelse, eller skall vi sätta ett absolut stopp för detta, som Gösta Bohman anser? Tveklöst borde vi kunna få en vitalisering av den politiska debatten, om den borgerliga pressens ledarsidor vågar sig på att driva resp. partiers uppfattning i dessa vitala frågor i stället för att fungera som något slags skyddsparaply mot allmänheten då det gäller regeringens inbördes kontroverser i för nationen avgörande politiska frågor.

Detta var vad jag ville säga till pressläktaren. Jag har aldrig vänt mig till pressen tidigare men jag hade ett behov av att göra det nu.

Jag vill, herr talman, avsluta mitt inlägg med några offentliga efterlysningar. Vad ämnar regeringen göra för att stoppa standardsänkningen för Sveriges löntagare och konsumenter? Vi har lagt förslag härom i engångs-

Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*

förstärkningen till barnfamiljerna, i en förbättring av bostadsbidragen och genom förslag om sänkning av priserna på baslivsmedlen. Det sistnämnda har ju framför allt stor betydelse för grupperna folkpensionärer och lågavlönade där baslivsmedlen spelar en sådan roll. Det har också sagts här i dag, jag vill minnas från herr Hermansson.

Jag efterlyser positiva åtgärder också därför att den stimulansen behövs för att de tre fjärdedelar av svenskt näringsliv, som skall avsätta sin produktion på den svenska hemmamarknaden, kan behöva den ökade efterfrågan i folkets köpkraft som blir en följd härav.

Jag efterlyser vidare: Vad ämnar regeringen göra för att få i gång den nu så lamslagna svenska industrins investeringsaktivitet? Jag skulle vilja efterlysa: Vad har regeringen för förslag för att undvika den inflationsriskabla underbalansering av statsbudgeten som vi i dag dras med och tydligen får dras med under åtskilliga år framöver?

Det var inte ovanligt på den tid vi svarade för regerandet och herrarna var i opposition att ni i starka ordalag anklagade framför allt mig för att inte hålla tillväxten i samhällsekonomin uppe i de 5 % som ni ansåg skulle kunna vara ett normalt åtagande för en regering. Ni brukade roa er med att peka finger mot statsrådsbänken, där jag då brukade sitta, och så brukade ni säga: Nu har vi räknat ut hur många miljarder finansministern har lurat och tagit ifrån det svenska folket, eftersom tillväxten stannade vid 2 eller 3 % i stället för de 5 som ni ansåg vara en normal ökningstakt.

Jag skall inte vara lika enkelspårig i min argumentering och lika opportunistiskt demagogisk i min kritik mot er, men jag har inte kunnat låta bli att erinra om detta. Det kunde emellertid vara intressant att räkna ut hur många miljarder vi har förlorat genom att den 5-procentiga normen för tillväxten ersatts av en reduktion. Ingen kan bestrida att vi är fattigare i dag än vi var 1976 både som folk och som nation.

Tidningen Affärsvärlden har gjort ett försök att räkna på detta. Den säger i ett av sina sista nummer: "Med en normal ekonomisk utveckling skulle vi enbart i år ha fått nära 60 miljarder kr. i högre nationalinkomst." Det är omkring 8 000 kr. per capita eller 30 000 kr. på en tvåbarnsfamilj. Men jag skall inte hytta med fingret mot er på samma sätt som ni älskade att göra när jag satt i regeringsbänken. Jag kunde emellertid inte låta bli att erinra om att situationen då ändå var en annan än nu.

Jag har försökt göra min kritik mot er litet mera kvalificerad än den vi hade att möta från den gamla oppositionen. Det är klart att det är hårda ord om jag säger att ni framförde enfaldiga argument. Men strör man omkring sig löften om hundratusentals välbetalda jobb som vi skulle få att välja emellan, strör man omkring sig löften om radikala skattesänkningar som skulle skapa levnadslust och aktivitet i samhället – det var ju enligt Gösta Bohmans mening före valet i september 1976 bara en fråga om politisk vilja – finns det anledning för oss att göra vissa påpekanden i dagsläget. Har man strött löften omkring sig om reformarbetets förnyelse är det i dagens situation bara att konstatera att det var en löftespolitik i dess mest pregnanta utformning. Jag vågar inte säga om ni trodde på den själva.

Men måhända har ändå det borgerliga regerandet ett framtida värde. Det blir svårt för er att på nytt i opposition föra samma ansvarslösa propaganda som ni gjorde i varje valrörelse och som 44 år utanför regeringskansliet lade grunden till. Om denna min förhoppning slår in, har ni trots allt inte regerat förgäves, även om det har varit en påfrestande tid med mycken oro och svåra verkningar för land och folk.

Herr talman! Jag har dragit tio minuter över tiden för middagsuppehållet. Jag har här en laddning argument och svar på allt som har sagts i debatten. Jag vet inte om herr talmannen vill utsträcka sin välvilja till att låta mig fortsätta detta inledande anförande efter matrasten, eftersom jag har blivit avbruten på grund av ledamöternas behov av att få litet materiell skalföring. Jag vore tacksam om det vore på det sättet.

På förslag av förste vice talmannen beslöts att kammarens förhandlingar skulle fortsättas kl. 19.30.

## § 6 Anmälades och bordlades

### Redogörelse

1977/78:22 Redogörelse från den svenska delegationen vid Europarådets parlamentariska (rådgivande) församling rörande församlingsmötena under tiden april 1977–januari 1978 (29:e sessionen)

## § 7 Anmälades och bordlades

### Finansutskottets betänkanden

1977/78:47 angående inkomster på statsbudgeten för budgetåret 1978/79, m. m.

1977/78:48 angående tilläggsbudget II och tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1977/78

1977/78:49 angående statsbudget för budgetåret 1978/79

## § 8 Kammaren åtskildes kl. 18.13.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

*/Solveig Gemert*

## Nr 161

Fredagen den  
2 juni 1978

---

*Den ekonomiska  
politiken, m. m.*